

รายงานการวิจัย

เรื่อง “การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย”

เสนอ
ทบวงมหาวิทยาลัย

โดย

ผศ.ดร.ชลัช

จงสีบพันธ์

ภก.พ.ต.ท.ดร.นภดล

ทองนพเนื้อ

นายพล

กุลสุขรังสรรค์

นายชลัทธี

มณีประวัติ

นางสาวตติยา

เชยชุม

ศูนย์วิจัยและบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช 2545

บทสรุป

การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการประเมินดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในระดับคณะและสถาบัน 3) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละคณะ/สถาบัน และ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

รูปแบบของการประเมินครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research)

ในการรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การสำรวจสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และใช้แบบสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา โดยข้อมูลบางส่วนผู้ประเมินเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และบางส่วนได้ขอความอนุเคราะห์สถาบันเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจัดส่งกลับคืน

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ผลของการประเมินดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ ส่วนใหญ่เห็นว่าคุณภาพคือการมีลักษณะของความตรงตามวัตถุประสงค์ ติดตามด้วยลักษณะของความมีมาตรฐาน โดยคนส่วนน้อยให้ความสำคัญกับลักษณะของการมีประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งนี้พบว่าผู้รับผิดชอบงานในระดับคณะวิชา/หน่วยงานจะมีความเข้าใจในเรื่องคุณภาพการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้รับผิดชอบในระดับสถาบัน

ความเข้าใจในความหมายของ “การประกันคุณภาพการศึกษา” พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าประกอบด้วย การเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เป็นลักษณะที่เด่นชัดกว่าลักษณะอื่นมาก โดยมีผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยที่ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาครอบคลุมไปถึงลักษณะของการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ด้านการตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกือบทั้งหมด ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกันทั้งผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ส่วนเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยในระดับสถาบันตระหนักถึง ได้แก่ การให้ข้อมูลแก่สาธารณชน ในขณะที่ผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยในระดับคณะวิชา/หน่วยงานตระหนักว่าความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิตเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้สถาบันการศึกษาต้องมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการรับรู้ถึงระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ถึงระบบและกลไกที่สถาบันของตนใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบันมีการรับรู้ถึงระบบและกลไกดีกว่าผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้รับผิดชอบ ระหว่างคำ 2 คำ คือ “ระบบ” และ “กลไก” ยังพบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้เรื่อง “ระบบ” มากกว่า “กลไก” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษายังสับสน ไม่เข้าใจกระจ่างชัดถึงนิยามและลักษณะของ “กลไก” นอกจากนี้ยังอาจสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของผู้รับผิดชอบ ซึ่งดูเหมือนว่าจะใส่ใจในเรื่องของ “ระบบ” มากกว่าเรื่องของ “กลไก” แม้ว่าทั้ง “ระบบ” และ “กลไก” จะเป็นคำสำคัญอันเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาก็ตาม

ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ว่าสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมินจากภายนอก และสามารถระบุได้ถึงปีที่ สมศ. จะเข้ามาดำเนินการประเมิน/รับรองคุณภาพ

ด้านความรู้ความเข้าใจสถานภาพขององค์กร พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในสถานภาพของสถาบันของตน โดยสามารถระบุผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษได้สอดคล้องกับปรัชญาและปณิธานของสถาบัน นอกจากนี้ยังเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

2. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านนโยบาย พบว่า สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและแนวปฏิบัติฯ ของทบวงมหาวิทยาลัย อย่างน้อย 1 ประเด็น โดยนโยบายที่กำหนดสอดคล้องกันมากที่สุดมี 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนด

หลักการและแนวทางปฏิบัติ 2) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) การมีกลไกในการตรวจสอบและประเมินผล ขณะที่นโยบายอีก 2 ประเด็น คือ 4) การสนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วม และ 5) การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน พบว่ามีการกำหนดนโยบายถึงน้อยมาก

ด้านความเป็นอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถาบันส่วนใหญ่ได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงาน/คณะวิชาส่วนใหญ่ได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันของตน

ด้านระบบคุณภาพการศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าได้ดำเนินการตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย กล่าวคือได้พัฒนาระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา 9 ประการเป็นหลัก

ด้านแผนประกันคุณภาพการศึกษา และแผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา และในส่วนของแผนปฏิบัติการนั้น พบว่า สถาบันต่างๆ มีการวางแผนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพศึกษามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แผนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แผนกำหนดองค์กรประกอบและดัชนีชี้วัด และแผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนแผนที่มีการระบุถึงน้อยที่สุด ได้แก่ แผนประเมินคุณภาพภายใน และแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูลตามลำดับ เมื่อพิจารณาในระดับหน่วยงาน พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีแผนประกันคุณภาพการศึกษา และในส่วนของแผนปฏิบัติการ พบว่า หน่วยงานต่างๆ มีแผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง ในขณะที่แผนประชาสัมพันธ์ แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ และแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล เป็นกลุ่มแผนที่มีการกำหนดในหน่วยงานจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนหน่วยงานทั้งหมด

ด้านความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ขั้นตอนในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการแล้วเสร็จมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ ส่วนขั้นตอนที่หน่วยงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ติดตามมาด้วยขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนที่ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ ยังไม่ได้ดำเนินการขั้นตอนการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก รองลงมาคือการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานเกือบครึ่งยังมิได้มีการประเมินคุณภาพภายใน นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนในการดำเนินงานอีก 3 ขั้นตอน ที่หน่วยงานประมาณ 25 – 30% ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ คือ ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ

ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยมีการระบุถึงข้อบ่งชี้เชิงบวกหลายประการ อาทิ การใช้ทรัพยากรน้อยแต่มีการพัฒนางานที่ดีขึ้น การนำทรัพยากรที่มีคุณภาพมาใช้อย่างเต็มที่ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในทำนองเดียวกันผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ก็มีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับค่อนข้างมาก

3.สภาพปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินงาน ทั้งในขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบและกลไก การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การศึกษาตนเอง และการจัดทำรายงาน การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินการประกันคุณภาพ และการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก โดยพบปัญหาในขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งประสบปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเด่นชัดที่สุด นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา สภาพปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย เนื่องจากบุคลากรหรือคณะกรรมการมีภาระงานประจำมาก ปัญหาการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพยากรด้านบุคลากร ได้แก่ การมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และ บุคลากรที่ไม่เพียงพอ

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา พบข้อบ่งชี้ถึงความร่วมมือจากบุคลากรมากที่สุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร รองลงมา คือด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ได้แก่ การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการระบุถึงปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยที่ได้จัดประชุม อบรม สัมมนา ส่งวิทยากรให้ความรู้แก่สถาบันต่างๆ

ด้านผลกระทบของการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่พบผลกระทบในเชิงบวก โดยพบว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลให้การทำงานมีความเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ บัณฑิตมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้นอีกด้วย

4. แนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งได้มาจากการสังเกตการณ์ในการดำเนินงานวิจัยและการ ประมวลผลการติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ดังนี้

4.1 รูปแบบในการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ระดับประเทศ

เพื่อให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค ทบวงมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ในแต่ละภูมิภาค ทั้งสถาบันรัฐและเอกชน โดยเลือกสถาบันที่มีความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร ผู้ชำนาญการ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับ อย่างกว้างขวางเพื่อจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่ดำเนินการ สนับสนุนและส่งเสริมงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในภูมิภาคของตน โดย ทบวงมหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณ ควบคุมดูแลและประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อติดตาม การดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมาย

ระดับภูมิภาค

ในการจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาคนั้น เป็นการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อใช้สถานที่ องค์ความรู้ และบุคลากรที่มีอยู่พร้อมแล้ว ให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะธรรมชาติของสถาบันรัฐและเอกชนมีความแตกต่าง กันทบวงมหาวิทยาลัยจึงควรพิจารณาคัดเลือกและจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วน ภูมิภาค อย่างน้อยภูมิภาคละ 2 แห่ง อันประกอบด้วย ศูนย์ฯ ของสถาบันรัฐ 1 แห่ง รับผิดชอบ ข่ายงานของสถาบันรัฐในเขตพื้นที่ และศูนย์ฯ ของสถาบันเอกชน 1 แห่ง รับผิดชอบดูแลในส่วน สถาบันเอกชนในเขตพื้นที่ โดยให้ศูนย์ฯ ทั้ง 2 แห่ง ทำงานประสานกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันอย่างสม่ำเสมอ

ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาคควรเน้นบทบาทในการเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่ เดียวกัน โดยอาศัยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ การบริการให้คำปรึกษาปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจเยี่ยมวินิจฉัยสภาพการณ์ การจัดเวที สัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ความคืบหน้า ปัญหาในการดำเนินงาน และร่วมกันพิจารณาหาแนว ปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และ/หรือรวบรวมประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข รวมทั้งความ คืบหน้าต่างๆ รายงานต่อหน่วยประสานงานส่วนภูมิภาคของทบวงมหาวิทยาลัย

ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษานั้น นอกจากจะกระทำในระดับภูมิภาคหรือเขตพื้นที่แล้ว ในระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเองก็สามารถดำเนินการได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระดับสถาบัน และในระดับบุคลากร อาทิ การศึกษาดูงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

ภายในสถาบัน

ทุกสถาบันควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในหน่วยงานของตน ไม่ถือว่างานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกัน

4.2 แนวทาง วิธีการ และกลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4.2.1 การประสานความร่วมมือ

การประกันคุณภาพต้องทำร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานนโยบาย หน่วยแผน และหน่วยปฏิบัติ และต้องปฏิบัติ ปรับปรุง พัฒนา เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับสูง อาทิ ทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องมีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเอง โดยเฉพาะสถาบันที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน สนับสนุนการจัดเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้กันและกันทั้งภายในหน่วยงานตนเองและระหว่างสถาบันต่อสถาบัน ในระดับสถาบันมีการถ่ายทอดภายในคณะและข้ามคณะ ในระดับภูมิภาคมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่ และระหว่างเขตพื้นที่

4.2.2 การพัฒนาบุคลากร

จากการติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัยต่างตระหนักถึง สาเหตุของปัญหาอาจเนื่องมาจากการประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นเรื่องใหม่ในแวดวงการศึกษาไทย กอปรกับเงื่อนไขที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนให้ทันตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้

ทบวงมหาวิทยาลัยควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง มุ่งพัฒนาและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกกลุ่ม ทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติ ทั้งในระดับสถาบันและระดับหน่วยงานให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ควรยึดหลัก

ความต่อเนื่อง มีการวางหลักสูตรฝึกอบรมระยะยาว พัฒนาความรู้เรียงลำดับตั้งแต่ขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับสูง มีการวัดประเมินผลในแต่ละระดับขั้นและมีการรับรองคุณวุฒิเมื่อผ่านหลักสูตร ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้พัฒนาความรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หลักสูตรระยะยาวนี้จะสามารถลดปัญหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เข้ารับการอบรมได้ ทั้งยังเป็นการสร้างบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างถ่องแท้ สามารถเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจนั้นๆ ต่อไปได้ ทั้งนี้การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมสัญญา และ/หรือการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานในแต่ละภูมิภาค จะช่วยให้การดำเนินงานครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมคือการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.3 การจัดทำแนวทางพื้นฐานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดแนวทางพื้นฐานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนต่างๆ อันได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดนโยบาย การกำหนดแนวปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบและกลไก การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การศึกษาตนเอง การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง การตรวจสอบคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายใน การประเมินการประกันคุณภาพ และการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

เนื่องจากสถาบันแต่ละแห่งล้วนมีธรรมชาติแตกต่างกันไป แนวทางข้างต้นควรเป็นเพียงแนวทางกว้างๆ มิใช่แนวทางสำเร็จรูป และทบวงมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งพัฒนาแนวทางและรูปแบบในการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของสถาบันตนเอง

4.2.4 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะลักษณะของการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นในการดำเนินงานในระยะต่อไปทบวงมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ จนกระทั่งการคำนึงถึง “คุณภาพ” กลายเป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน

ทบวงมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการตรวจสอบประเมินผลระบบและศักยภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบสนับสนุนการนำข้อมูลและผล

จากกิจกรรมประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่าง ๆ มาพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลต่อสังคมภายนอก

4.2.5 ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

เครื่องมือและวิธีการจัดเก็บ

- ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้บริหารวัดได้ยาก ไม่สามารถถามเพื่อวิเคราะห์คำตอบแบบถูกผิดได้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาถึงวิธีการวัดความรู้ความเข้าใจเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการ
- ควรมีการกำหนดระยะเวลาการสัมภาษณ์ ในแต่ละข้อคำถามให้ชัดเจน และควรประสานงานกับผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดระยะเวลาการสัมภาษณ์ตามที่ต้องการ
- การวิจัยครั้งนี้มีอัตราการตอบกลับแบบสำรวจน้อย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีวิธีการจัดเก็บที่สามารถเพิ่มอัตราการตอบกลับได้มากกว่านี้

ประเด็นที่ควรศึกษา

- ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะวิชาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษากับคณะวิชาที่ประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
- การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษาเพื่อสะท้อนให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการ ในโอกาสต่อไปควรมีการวิจัยเจาะลึกในรายละเอียดของประเด็นซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน อาทิ เรื่องการวางแผนการดำเนินงาน อาจมีการวิจัยเจาะลึกไปถึงคุณลักษณะต่างๆ ของแผนว่ามีความเอื้อต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ มีความต่อเนื่องของแผนหรือไม่ มีความยืดหยุ่นหรือไม่
- ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา / ศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาซ้ำ เมื่อการดำเนินงานผ่านไประยะหนึ่งแล้ว
- ควรเน้นหัตถวิเคราะห์จากรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ของแต่ละสถาบัน

ระยะเวลาที่ทำการประเมิน

- ทบวงมหาวิทยาลัยควรมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบัน อันจะทำให้สามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นได้อย่างทันท่วงที ทั้งยังทำให้เห็นพัฒนาการของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดอีกด้วย

- การศึกษาประเด็นวัฒนธรรมคุณภาพควรศึกษาเมื่อมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพไปแล้วประมาณ 5 – 10 ปี

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” ด้วยทุนสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาเป็นเจ้าของเรื่อง ได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจ ความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด รวมถึงการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบ เพื่อการพัฒนางานการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังเป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ซึ่งอาจนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันของตนเองต่อไป

ลักษณะการวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์ ผสมผสานกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แบบสำรวจหน่วยงานต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา และแบบสอบถามคณาจารย์ และนิสิต/นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 75 แห่ง

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้แม้จะมีข้อจำกัดบางประการก็ตาม คณะผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าผลของงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถาบันอุดมศึกษาเองและต่อทบวงมหาวิทยาลัย รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลโดยทั่วไปที่สนใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนสืบไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ที่ได้ดูแล เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ รองคณบดี รองผู้อำนวยการ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการประจำมหาวิทยาลัย/ คณะ/ สถาบัน/ สำนัก/ คณาจารย์ และนิสิต/นักศึกษาศึกษาทุกแห่ง ที่ได้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต โยเหลา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ไวยาการณ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช ดร.อมรวิทย์ นาคทรรพ ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน รองศาสตราจารย์สมพันธ์ หิณชิระนันท์ ภราดา ดร.บัญชา แสงหิรัญ รองศาสตราจารย์เรณู พงษ์เรืองพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วัธนสุนทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุมพล

พูลภัทรชีวิน ดร.อรทิพา ส่องศิริ อาจารย์วุฒิ จิตติจำเริญพร รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย นิรัญทวี
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิลก ดิลกานนท์ และ ดร.ปานพิมพ์ เชื้อพลากิจ ที่กรุณาให้ความคิดเห็น
ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคุณจันทร์เพ็ญ สิทธิพันธ์
คุณรัตนา ปฏิสนธิเจริญ และคุณสุวัชรภาพร สวยอารมณ์ ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล
การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การจัดพิมพ์ต้นฉบับ และ
การประสานงานโครงการ ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ศูนย์วิจัยและบริการ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรกฎาคม 2545

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา.....	12
ความหมายของคุณภาพ.....	12
ลักษณะคุณภาพการศึกษา.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	14
ความหมายของการประกันคุณภาพ.....	14
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	15
เหตุผลและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	16
นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย..	17
กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา.....	18
ระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผล.....	24
ความหมายของการวิจัยประเมินผล.....	24
ขั้นตอนของการวิจัยประเมินผล.....	24
เป้าหมายของการวิจัยประเมินผล.....	25
การวิจัยประเมินผลกับการวิจัยอย่างอื่น.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3(ต่อ) วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4 ผลการประเมิน	36
ลักษณะพื้นฐานของประชากรและแหล่งข้อมูล.	37
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา และ สถานภาพขององค์กร.....	44
หลักการและแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา....	63
การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา ...	79
ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	129
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย... ..	147
สรุปและอภิปรายผล.....	148
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	165
บรรณานุกรม.. ..	166
ภาคผนวก.....	170

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์.....	39
2 จำนวนและร้อยละของคณะวิชา/หน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	40
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม.....	42
4 จำนวนและร้อยละของนิสิต/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม.....	43
5 จำนวนและร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมองว่าคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้.....	45
6 จำนวนและร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งมองว่าความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้..	49
7 จำนวนและร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมองว่าเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้....	52
8 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาถึงระบบที่สถาบัน คณะวิชา/หน่วยงานของตนเลือกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	54
9 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา.....	56
10 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ ว่า สมศ. เป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา.....	58
11 จำนวน และร้อยละ ของการรับรู้เกี่ยวกับปี ที่ สมศ. จะมาทำการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษา.....	59
12 จำนวน และร้อยละ ของความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ กับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน.....	60
13 จำนวน และร้อยละ ประเด็นต่างๆ ของนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่สอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัย.....	66
14 จำนวน และร้อยละของระบบคุณภาพที่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัยเลือกใช้ จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา.....	78
15 ปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา.....	113

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	สภาพปัญหาการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา...	117
17	จำนวน ร้อยละและอันดับการนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้.....	120
18	จำนวน และอันดับ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง	122
19	จำนวน และอันดับ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหวัง.....	123
20	จำนวนและอันดับ ปัจจัยที่บ่งชี้ความคุ้มค่าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา.. ..	124
21	จำนวนและอันดับ ปัจจัยที่บ่งชี้ความไม่คุ้มค่าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา.	125
22	จำนวน และร้อยละ ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ ต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน.....	126
23	จำนวน และร้อยละ ระดับความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษาต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา.....	128
24	ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน.....	129
25	ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	132
26	ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ.....	133
27	ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	134
28	ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ	135
29	ข้อเสนอแนะในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน.....	136
30	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร.....	139
31	ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	140
32	ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	141
33	ข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย.....	143
34	ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์... ..	145
35	ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ.....	146

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
36	จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนกสถาบัน/ คณะวิชา	ภาค ผนวก
37	จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาของ ผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนก สถาบัน/คณะวิชา.	
38	การตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา..	
39	จำนวนและร้อยละ เหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนกตามระดับ สถาบัน และกลุ่มสาขาวิชา/หอสมุด.....	
40	จำนวน ร้อยละ และอันดับ ผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ.....	
41	แผนประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
42	แผนประชาสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
43	แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบ สำรวจ.....	
44	แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
45	แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
46	แผนพัฒนาระบบและกลไก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
47	แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
48	แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
49	แผนการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
50	แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
51	แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
52	แผนการประเมินคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
53	แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบ สำรวจ.....	
54	แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ...	
55	แผนงบประมาณ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ	
56	แผนพัฒนาบุคลากร แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

57	ภาพรวมแผนประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ และแผนอื่นๆ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	ภาค ผนวก
58	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
59	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.	
60	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ....	
61	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
62	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
63	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
64	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
65	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
66	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาระบบฐานข้อมูล แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ.....	
67	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.	
68	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
69	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ.....	
70	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	
71	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ.....	

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		
72	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	ภาค ผนวก
73	ภาพรวมความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ กับ ปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน.....	61
2 ความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในการดำเนินงานด้านการ ประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันของตน	62
3 ความสอดคล้องในนโยบายของสถาบันการศึกษา กับ ทบวงมหาวิทยาลัย. ...	64
4 ความสอดคล้องในนโยบายของสถาบันการศึกษา กับ ทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามขนาดของสถาบันการศึกษา.....	65
5 ประเด็นต่าง ๆ ของนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน การศึกษาที่สอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามขนาดของ สถาบัน.....	67
6 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา... ..	70
7 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามประเภท และ ขนาดสถาบันการศึกษา.....	70
8 การวางแผนปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษา.	71
9 การวางแผนปฏิบัติการ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา	72
10 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบัน อุดมศึกษา.....	73
11 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของสถาบัน อุดมศึกษา.....	73
12 การวางแผนงบประมาณ ของสถาบันอุดมศึกษา.....	74
13 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของสถาบันอุดมศึกษา.....	74
14 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และ จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	75
15 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก โดยรวม และ จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	75
16 การวางแผนงบประมาณ โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบัน การศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	76
17 การวางแผนพัฒนาบุคลากร โดยรวม และจำแนกตามประเภท สถาบันการศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	76

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
18 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบ สำรวจ.....	80
19 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบ สำรวจจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบัน การศึกษา และคณะวิชา/หน่วยงาน.....	80
20 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	81
21 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา.....	82
22 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน.....	82
23 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	83
24 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอกของหน่วยงาน ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	83
25 การวางแผนงบประมาณ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ	84
26 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ..	84
27 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน ที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบัน การศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	85
28 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอกของหน่วยงาน ที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบัน การศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา.....	85
29 การวางแผนงบประมาณ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบัน การศึกษา.....	86
30 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบัน การศึกษา.....	86
31 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพ การศึกษา....	87

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
32 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพ การศึกษา จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา.....	88
33 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพ การศึกษา จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน	88
34 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ หน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	89
35 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ หน่วยงานในสถาบันขนาดเล็ก ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	90
36 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ หน่วยงานในสถาบันขนาดกลาง ที่ส่งกลับแบบสำรวจ..	90
37 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ หน่วยงานในสถาบันขนาดใหญ่ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	91
38 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ คณะในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	91
39 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ คณะในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	92
40 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ คณะในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	92
41 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ คณะในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งกลับแบบสำรวจ...	93
42 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ สำนักหอสมุด ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	93
43 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของ คณะวิชาในกลุ่มวิชาอื่นๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	94
44 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผลการ ประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบ สำรวจ.....	95
45 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบ สำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา	95

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
46 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา	96
47 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม รับการประเมินภายนอกของหน่วยงานต่างๆที่ส่งกลับแบบสำรวจ	97
48 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม รับการประเมินภายนอก.ของหน่วยงานต่างๆ.ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา..	97
49 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม รับการประเมินภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน.....	98
50 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ ของ หน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	98
51 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ ของ หน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบัน การศึกษา.	99
52 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ ของ หน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกกลุ่มวิชา/หน่วยงาน..	99
53 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	100
54 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาด สถาบันการศึกษา.....	100
55 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา/ หน่วยงาน.....	101
56 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	103
57 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ในสถาบันขนาดเล็ก ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	103

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
58 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ในสถาบันขนาดกลาง ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	104
59 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ในสถาบันขนาดใหญ่ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	104
60 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของกลุ่มวิชา สังคมศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	105
61 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของกลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	105
62 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของกลุ่มวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	106
63 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของกลุ่มวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	106
64 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของสำนัก หอสมุด ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	107
65 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของกลุ่มวิชา อื่นๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	107
66 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกัน คุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	108
67 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกัน คุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา.....	109
68 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกัน คุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน.....	109
69 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมิน จากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ.....	110
70 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมิน จากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนก ตามขนาดสถาบันการศึกษา.....	111

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
71 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมิน จากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ จำแนก ตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน.	111
72 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาระดับประเทศ.....	158
73 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาระดับภูมิภาค.....	159
74 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา.	160
75 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงาน.....	161

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในระยะเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา วงการธุรกิจทั่วโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงนานับประการ อันเนื่องมาจากความแปรปรวนและการปรับเปลี่ยนสภาพภาวะทางเศรษฐกิจของโลกที่มีผลกระทบมาจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในด้านต่างๆ อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการคมนาคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการคาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอีก 20 ถึง 30 ปีข้างหน้า (Kotter 1996) พัฒนาการที่อยู่เหนือความสามารถในการคาดการณ์ของเทคโนโลยีและสภาพความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบไปยังวงการอื่นๆ ด้วยเช่นกัน และแน่นอนที่สุดย่อมรวมถึงวงการศึกษาด้วย (National Association of State Universities and Land Grant Colleges. 1997 ; Peterson & Dill. 1997 ; Alfred & Carter. 1999 ; คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543) โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับวงการศึกษ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ผู้จ้างงาน หรือสื่อมวลชน ได้เริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของระบบการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน หลายประการ เช่น ความคุ้มค่าในการลงทุนทางการศึกษา ความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความเหมาะสมของหลักสูตร และความมีมาตรฐานในระดับสากลของผลผลิตทางการศึกษา แนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการศึกษาเป็นอย่างมากในหลายประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการ “การประกันคุณภาพการศึกษา”

สำหรับประเทศไทย ได้มีความพยายามในการพัฒนาระบบการศึกษามาอย่างต่อเนื่องและความพยายามดังกล่าวได้บังเกิดผลทางนิตินัยที่สำคัญยิ่งเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษารั้งใหญ่แล้ว ยังส่งผลให้สถาบันการศึกษาทุกระดับจะต้องจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นรูปธรรมพร้อมรับการตรวจสอบ ภายในปี พ.ศ. 2548

ในส่วนของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงสุดและเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศกลไกหนึ่งได้เริ่มการควบคุมคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่เริ่มมีการจัดการศึกษาขึ้น กล่าวคือในระยะแรกสถาบันการศึกษาในระดับนี้มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนตอบสนองความต้องการให้แก่หน่วยงานของรัฐ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมคุณภาพมาตรฐานถูกกำหนดโดยหน่วยงานเหล่านั้นเป็นหลักและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน (วันชัย ศิริชนะ. 2537 : 1)

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการวางหลักเกณฑ์มาตรฐานในระดับพื้นฐานโดยเน้นการตรวจสอบความพร้อมก่อนการดำเนินการ (Pre-auditing) รวมทั้งการกำหนดกลไกบางประการเพื่อเป็นกรอบในการกำกับดูแล แต่ก็มิได้กำหนดไว้โดยแน่ชัดว่าเป็นกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติก็ไม่ชัดเจนและขาดการติดตามประเมินผล (วันชัย ศิริชนะ. 2537 : 2)

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้มีการริเริ่มอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นเมื่อที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 ที่ได้มีการเสนอหลักการ แนวทาง และวิธีการในการประกันคุณภาพทางวิชาการอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัยไทยขึ้นเป็นครั้งแรก และอีกสองปีถัดมา ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย 2544ก : 1 - 2)

การประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยจากปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบันได้ดำเนินการมากกว่า 6 ปีแล้ว โดยสถาบันการศึกษาจำนวนมากได้ดำเนินการประกันคุณภาพไปแล้วและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หากแต่อีกหลายสถาบันการศึกษายังคงอยู่ระหว่างการใช้ความพยายามในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษา ในขณะที่บางสถาบันยังคงอยู่ระหว่างการแสวงหารูปแบบในการประกันคุณภาพที่เหมาะสมกับสถานศึกษาของตน โดยในขณะนี้ทบวงมหาวิทยาลัยยังขาดข้อมูลที่ชัดเจนที่จะสามารถระบุได้ว่าสถาบันการศึกษาได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาไปในขั้นตอนใด ประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบ พร้อมรับการตรวจสอบจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทบวงมหาวิทยาลัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามประเมินผล การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ตลอดจนข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งฐานข้อมูลดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวางแผนนโยบายและพัฒนากิจการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายสำคัญเพื่อติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ทั้งในระดับผู้บริหารและในระดับผู้ปฏิบัติการในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในระดับคณะ และสถาบัน
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละคณะ/สถาบัน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาคครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่าบุคลากรในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงใด ในขณะเดียวกันก็จะรายงานให้ทราบถึงระดับความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค และผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของแต่ละสถาบันการศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการติดตามผลในระยะแรกให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน (baseline data) เพื่อนำไปสู่การวิจัยครั้งต่อไป ทบวงมหาวิทยาลัยจะสามารถนำข้อมูลเบื้องต้นนี้ไปสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในสังกัดอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวางแผนนโยบายและพัฒนาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย ในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 75 แห่ง เริ่มดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม – 26 มีนาคม พ.ศ. 2545 ภายใต้ขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลเอกสาร และศึกษาบุคคล 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

ในระดับสถาบัน ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี หรือรองอธิการบดี, คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน

ในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ คณบดีหรือรองคณบดี ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ, คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงาน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงาน

สำหรับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้คณะวิชาในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 4 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รายละเอียดในภาคผนวก ข) ส่วนหน่วยงานที่นำมาศึกษา ได้แก่ สำนักหอสมุดของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

ประเด็นในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา และสถานภาพขององค์กร
2. หลักการและแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในส่วนของนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษา แผนประกันคุณภาพการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา
3. การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา พิจารณาในประเด็นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา และ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล
4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานและภารกิจของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนปณิธานและภารกิจเฉพาะในการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน

2. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีป่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้นๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และสถานภาพขององค์กร

3.1 ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในลักษณะของคุณภาพการศึกษา 6 ลักษณะ คือ 1)ความเป็นเลิศ/ความดี 2)ความมีมาตรฐาน 3)ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4)ประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด 5)การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และ 6)การสนองความต้องการ/ความพึงพอใจของผู้บริโภค

3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา การตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา การรับรู้ถึงระบบและกลไกของการประกันคุณภาพจากภายนอก และการรับรู้เกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

3.2.1 ความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความเข้าใจความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ลักษณะ ได้แก่ 1)ระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีป่งชี้ที่กำหนด 2)ความเป็นมาตรฐาน 3)หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/สาธารณชน 4)การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และ 5)การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

3.2.2 การตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การตระหนักความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต การแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพบัณฑิตมากขึ้น ความจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับของนานาชาติ การสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การให้ข้อมูลแก่สาธารณชน การสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบซึ่งตรวจสอบได้ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้ต้องทำ

3.2.3 การรับรู้ถึงระบบและกลไกของการประกันคุณภาพจากภายนอก หมายถึง การรับรู้ถึงขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย บุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัยต่างๆ เป็นกลไกในการดำเนินงาน บรรลุเป้าหมาย

3.2.4 การรับรู้เกี่ยวกับการประเมินรับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก หมายถึง การรับรู้ถึงองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมินรับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก และการรับรู้ถึงปีที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) จะมาทำการประเมินรับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

3.3 ความรู้ความเข้าใจในสถานภาพขององค์กร หมายถึง ความเข้าใจถึงผลผลิตในสถาบันของตน และความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในสถาบันของตนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3.1 ความเข้าใจถึงผลผลิตทางการศึกษาในสถาบันของตน หมายถึง ความเข้าใจถึงผลผลิตทางการศึกษาที่สถาบันเน้นเป็นพิเศษ และความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษกับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน โดยผลผลิตทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ประการ ตามภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติ คือ การผลิตบัณฑิต (การจัดการเรียนการสอน) การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

3.3.2 ความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในสถาบันของตนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความเข้าใจถึงกลไกต่างๆ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้แก่ บุคลากร สถาบัน ผู้บริหาร ทรัพยากร การบริหารจัดการ และปัจจัยอื่นๆ

4. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความก้าวหน้าในการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา แผนการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

✓ 4.1 นโยบายประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง นโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ รายละเอียดดังนี้

4.1.1 ทบวงมหาวิทยาลัยจะพัฒนาให้มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นหลัก การของการให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการควบคุมคุณภาพทางวิชาการและปรับปรุงการปฏิบัติการกิจต่างๆ ด้าน อย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของการมีเสรีภาพทางวิชาการและอิสรภาพในการ

ดำเนินงานที่ยังคงถือต่อการตรวจสอบจากสังคมภายนอก อันจะนำมาซึ่งความมีมาตรฐานทางการศึกษาในระดับที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ทั้งนี้โดย จะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเพื่อกำกับดูแลและบริหารงานด้านมาตรฐานการศึกษาด้วย

4.1.2 ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น ทั้งนี้แต่ละสถาบันอาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการขึ้นเป็นการภายในได้ตามความเหมาะสม

4.1.3 ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยแต่ละสถาบันอาจนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการของแต่ละสถาบันได้ตามความจำเป็น

4.1.4 เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันได้รับการยอมรับจากภายนอกโดยกว้างขวางและเป็นการแสดงถึงควมมีคุณภาพของการจัดการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้มีกลไกของการตรวจสอบและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่แต่ละสถาบันได้จัดให้มีขึ้นทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา

4.1.5 ทบวงมหาวิทยาลัยจะสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ในสังคม ในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน อุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สมาคมวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความร่วมมือระหว่างสถาบัน อุดมศึกษาที่มีความสนใจร่วมกันในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

4.1.6 ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลข่าวสาร และผลจากกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่างๆ มาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอกให้ได้รับทราบถึงมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษาและผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษา เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ แก่สถาบันอุดมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษา มีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ

✓ 4.2 แผนการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนประกันคุณภาพการศึกษา และแผนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย แผนปฏิบัติการ คือ แผนประ~~เทศ~~สัมพันธ์ แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แผนพัฒนาระบบและกลไก แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล แผนการศึกษาตนเอง แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง แผนการ

ตรวจสอบคุณภาพภายใน แผนการประเมินคุณภาพภายใน และแผนอื่นๆ คือ แผนการประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก แผนงบประมาณ แผน พัฒนาบุคลากร

✓ 4.3 ระบบประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใดๆ ที่หากได้ ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้แล้วจะทำให้เกิดความมั่นใจว่า จะได้ผลผลิตของการศึกษา ที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีการจำแนกออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.3.1 การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และการพัฒนา คุณภาพ

4.3.2 การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) หรือบุคคลหรือหน่วยงานภาย นอกที่ สมศ. รับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการ ศึกษาของสถานศึกษา กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพ ที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ และการให้การรับรอง

✓ 4.4 การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการตาม แผนและขั้นตอน รวมถึงปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการ ศึกษา สภาพการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินผลระบบ ประกันคุณภาพการศึกษา

4.4.1 การดำเนินงานตามแผนและขั้นตอน หมายถึง การดำเนินงานตามแผน ประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดถึงแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1)การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพการศึกษา 2)การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา 3)การกำหนด แนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา 4)การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา 5)การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ 6)การกำหนดผู้รับผิดชอบ 7)การพัฒนาระบบและกลไก 8)การ กำหนดองค์กรประกอบและดัชนีชี้วัด 9)การพัฒนาระบบฐานข้อมูล 10)การศึกษาตนเอง 11)การจัด ทำรายงานการศึกษาตนเอง 12)การตรวจสอบคุณภาพภายใน 13)การประเมินคุณภาพภายใน 14)การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา และ 15)การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภาย นอก

✓ 4.4.2 ปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือจากบุคลากร ความร่วมมือระหว่างองค์กร ศักยภาพของฝ่ายปฏิบัติการ ความสามารถในการบริหารจัดการ รวมถึงปัจจัยภายในอื่นๆ และปัจจัยสนับสนุนภายนอก

4.4.3 สภาพการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การใช้ทรัพยากรบุคลากร เวลา การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

4.4.4 การประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การวางแผนการประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้

4.5 ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง และผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความคาดหวัง

4.6 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความคุ้มค่าของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา

5. สภาพปัญหา อุปสรรค หมายถึง ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแต่ละขั้นตอน ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับประเทศ

6. แนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับประเทศ และระดับหน่วยงาน

7. หลักการในการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย โดยยึดหลักการให้เสรีภาพทางวิชาการ และควมมีอิสระในการดำเนินการของสถาบันการศึกษา เพื่อควมมีคุณภาพในสถาบัน รวมถึงการเตรียมความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากภายนอก ซึ่งเป็นไปตามหลักของความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

8. ผลผลิตทางการศึกษา หมายถึง ผลการดำเนินงานตามภารกิจหลัก ประกอบด้วย การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภารกิจหลักอื่นๆ ของสถาบันอุดมศึกษา

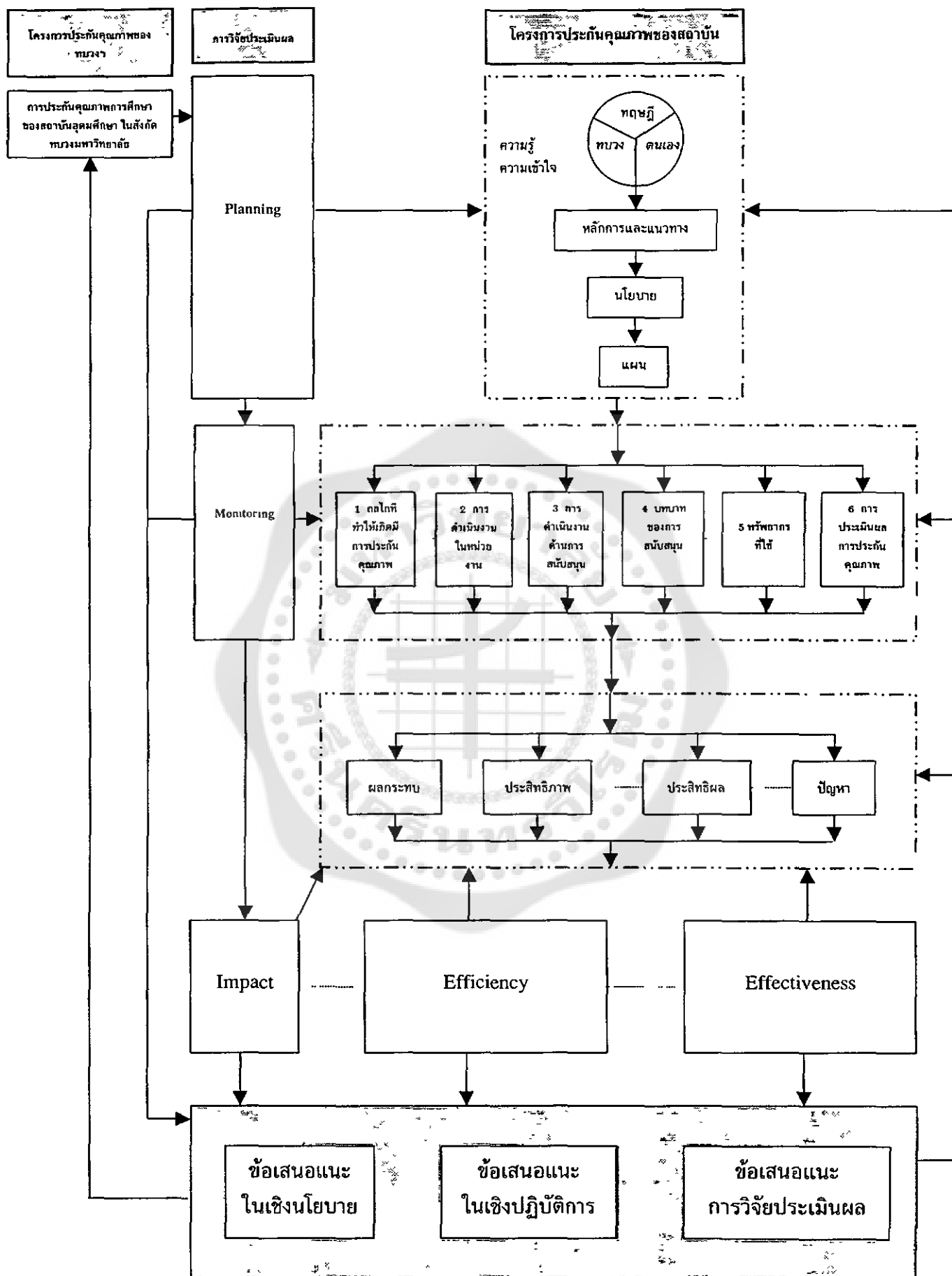
9. การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่กระทำอย่างมีระบบ ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาใน
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมในเนื้อหาสาระที่สำคัญสี่ประเด็นหลัก ได้แก่ แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาโดยทั่วไป แนวความคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินโครงการ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของคุณภาพ
 - 1.2 ลักษณะของคุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพ
 - 2.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 เหตุผลและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.4 นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย
 - 2.5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.6 ระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผล
 - 3.1 ความหมายของการวิจัยประเมินผล
 - 3.2 ขั้นตอนของการวิจัยประเมินผล
 - 3.3 เป้าหมายของการวิจัยประเมินผล
 - 3.4 การวิจัยประเมินผลกับการวิจัยอย่างอื่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายของคุณภาพ

บุคคลส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับคำว่า “คุณภาพ” และอาจคิดว่าเข้าใจความหมายของคำคำนี้เป็นอย่างดี แต่เมื่อถูกร้องขอให้อธิบายหรือให้คำนิยามก็อาจไม่สามารถอธิบายหรือให้ความหมายได้อย่างชัดเจน เนื่องจากคำว่า “คุณภาพ” มีลักษณะที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เช่นเดียวกันกับการที่บุคคลโดยทั่วไปสามารถบอกได้ว่าของสิ่งหนึ่ง “ดีกว่าหรือเลวกว่า” ของอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นประเภทเดียวกัน แม้ว่าอาจจะไม่สามารถแยกแยะอย่างชัดเจนได้

ว่าองค์ประกอบที่ทำให้ของสิ่งหนึ่ง "ดีกว่าหรือเลวกว่า" ของอีกสิ่งหนึ่งนั้นคืออะไรบ้าง เพราะเหตุว่าองค์ประกอบบางอย่างอาจเป็นเรื่องของความรู้สึกหรือความชอบซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรม(อดุลย์ วิริยเวชกุล. 2544 : 1 – 2) นอกจากนี้แล้วความไม่ชัดเจนของคำว่า "คุณภาพ" ยังเกิดขึ้นเพราะผู้ให้คำนิยามมีมุมมองหรือบทบาทที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วความหมายและคำอธิบายต่างๆ เกี่ยวกับคำว่า "คุณภาพ" มักจะเกี่ยวข้องกับบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้ผลิตและผู้บริโภค

จูรานและกายนา (Juran & Gryna. 1988) ระบุว่า "คุณภาพ" ในสายตาของลูกค้าหรือผู้บริโภคจะหมายถึงลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างดีถึงความสมบูรณ์คงทนของสินค้านั้นๆ รวมถึงบริการที่ดีหลังการขาย ในทำนองเดียวกันแฮริงตัน (Harrington) และ เพราเทค (Peratec) (อ้างอิงจากเข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540) เชื่อว่าสินค้าที่มีคุณภาพคือสินค้าที่ผลิตได้ตามหรือเกินกว่าที่ลูกค้าคาดหวังด้วยราคาที่ เป็นธรรม และคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า จะต้องไม่ใช้การคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของลูกค้าเท่านั้น แต่จะต้องรวมไปถึงการสร้าง ความมั่นใจในเรื่องของความปลอดภัย และความภาคภูมิใจที่ได้เป็นเจ้าของ

ในทางตรงกันข้าม "คุณภาพ" ในมุมมองของผู้ผลิต หมายถึงความสามารถในการผลิตสินค้าได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตั้งไว้ การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด รวมถึงการพัฒนาสินค้าให้ดียิ่งๆ ขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2539 ; อ้างอิงมาจากคำบรรยายของ Burrnett & Gore) สอดคล้องกันกับเดมมิง (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540 ; อ้างอิงจาก Deming. 1986) ที่อธิบายว่าคุณภาพคือตัวชี้วัดซึ่งจะบ่งชี้ความมีมาตรฐานของสินค้านั้นๆ รวมถึงการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ ส่วนนิโคลส์ (Nicholls. 1993 : 50 - 52) เชื่อว่าคุณภาพของผู้ผลิตคือการผลิตสินค้าหรือบริการได้ตามมาตรฐาน สามารถให้ประโยชน์สูงสุดแก่ลูกค้า

เมื่อรวมความหมายของคุณภาพจากมุมมองของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน จะเห็นได้ว่าคำว่า "คุณภาพ" จะเกี่ยวพันกับการมีมาตรฐานความเป็นเลิศ ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ความมีประสิทธิภาพโดยการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด ความสามารถตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างน่าพอใจ และการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความหมายของคุณภาพในทุกแง่มุมจะส่งผลต่อแนวทางการ "ประกันคุณภาพ" ทั้งสิ้น

1.2 ลักษณะของคุณภาพการศึกษา

ในทำนองเดียวกันกับความหมายของคำว่าคุณภาพ คำนิยามของคำว่า "คุณภาพการศึกษา" ก็แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มบุคคลใดคือผู้ให้คำจำกัดความ ซึ่งวอห์มพ์ (Whatmough. 1994 : 94 - 95) ระบุว่าความแตกต่างของ "คุณภาพการศึกษา" เป็นผลมาจากทัศนะและมุมมองที่แตกต่างกันของบุคคลสองฝ่ายเช่นเดียวกัน คือ ฝ่ายนักการศึกษา (ผู้ผลิต) และฝ่ายนักศึกษา (ผู้บริโภค) ทั้งนี้คุณภาพตามทัศนะของนักการศึกษา จะมุ่งเน้นที่หลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ส่วนคุณภาพตามทัศนะของผู้รับบริการ จะให้ความสำคัญกับ

ผู้รับบริการตรงตามแนวคิดเชิงคุณภาพ ส่วน Ovretveit มีความเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบสามประการคือ นอกจากคุณภาพในส่วนของผู้รับบริการและนักวิชาการแล้วยังต้องพิจารณาถึงคุณภาพในด้านการจัดการ อันหมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด และเป็นไปตามแนวนโยบายที่ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงกำหนด (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540 : 27 - 28 ; อ้างอิงจาก Ovretveit. 1992)

สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย ได้นิยามคุณภาพการศึกษาว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานและภารกิจของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนปณิธานและภารกิจเฉพาะในการจัดการศึกษาแต่ละสถาบัน (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ก : ก) ในขณะที่ อุดลย์ วิริยเวชกุล (2544 : 5) ได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพการศึกษาในระดับของสถานศึกษาว่า หมายถึงผลรวมหรือระดับของความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษาในการให้บริการที่เกี่ยวกับการศึกษาและในการจัดหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุเป้าประสงค์การศึกษาที่มีคุณค่าอันรวมทั้งมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสม

ภายหลังการวิเคราะห์ความหมายของคำว่าคุณภาพและลักษณะคุณภาพการศึกษาข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการศึกษามีคุณภาพควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความเป็นเลิศ/ความดี
2. ความเป็นมาตรฐาน
3. มีความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. มีประสิทธิผล และศักยภาพในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด
5. มีการพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น และ
6. มีการสนองความต้องการ (ความพึงพอใจ) ของผู้บริโภค

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพ

แนวความคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพเริ่มมีขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง และต่อมาได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศในแถบยุโรป โดยในระยะแรกนั้นแต่ละประเทศได้ตั้งระบบประกันคุณภาพเป็นของตนเองโดยปราศจากมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1987 The International Organization for Standardization (ISO) ซึ่งตั้งอยู่ ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้กำหนดมาตรฐานของระบบประกันคุณภาพ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ISO 9000" ขึ้น เกือบทุกประเทศในแถบยุโรปที่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในขณะนั้นได้ให้การยอมรับและหันมาใช้ระบบมาตรฐานเดียวกันนี้ "ISO 9000" ได้แพร่หลายจากยุโรปไปทั่วโลกในเวลาต่อมา

(Caldeira. 1999 : 20) ซึ่งประเทศไทยก็ได้นำระบบการประกันคุณภาพของ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้เช่นเดียวกัน

ความหมายของการประกันคุณภาพก็มีความหลากหลายเช่นเดียวกันกับความหมายของคำว่าคุณภาพ ตัวอย่างเช่น The International Organization for Standardization ได้นิยามการประกันคุณภาพว่าหมายถึงปฏิบัติการทั้งหมดที่ได้รับการวางแผนเตรียมการและจัดทำอย่างเป็นระบบเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ผลิตมีความเชื่อมั่นว่าผลผลิตหรือการบริการของตนได้มาตรฐานตามข้อกำหนดด้านคุณภาพที่ตั้งไว้ ในขณะที่ วีรพงษ์ เฉลิมาจิรัตน์ ระบุว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการหรือระบบการปฏิบัติงานที่ถูกออกแบบและจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริหารว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการที่องค์กรนั้นๆ เป็นผู้สร้างขึ้นมา มีคุณภาพตรงตามข้อกำหนดที่ได้รับไว้ มีระบบเอกสารอ้างอิงที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการตรวจสอบภายในที่ครบวงจร และครอบคลุมสาระสำคัญของทุกๆ กระบวนการที่เกี่ยวข้อง (จุฬารัตน์ วิทยาขาว. 2541 : 15 ; อ้างอิงจาก International Organization for Standardization. 1986 , วีรพงษ์ เฉลิมาจิรัตน์. 2539)

2.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

อังกฤษเป็นประเทศแรกที่ริเริ่มแนวความคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา โดยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพไปใช้ในสถานศึกษาในปี ค.ศ. 1988 ต่อมาแนวคิดนี้จึงได้แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในส่วนของประเทศไทยแนวคิดในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษายังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ เพิ่งเริ่มมีการดำเนินงานอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2537 เมื่อที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยได้เสนอหลักการ แนวทางและวิธีการในการประกันคุณภาพทางวิชาการอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก ซึ่งนักการศึกษาหลายๆ ท่านได้ให้คำนิยามของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการรวมแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาไว้ด้วยกัน ตัวอย่างเช่น วันชัย ศิริชนะ (2537) เชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วจะทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกันกับ จุฬารัตน์ วิทยาขาว (2541 : 20) ซึ่งเห็นว่าเป็นกระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วจะทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของผู้เรียนเอง ผู้ปกครอง และนายจ้าง ตลอดจนสังคมโดยรวม

ในขณะเดียวกันอุไรพรณ เจนวาณิชยานนท์ (2540) และลลิตา จันทรแก้ง (2541) ก็มีความเห็นทำนองเดียวกันว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้ผลผลิตทางการศึกษาที่ได้มาตรฐาน สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย การประกันคุณภาพการศึกษามีความหมายถึงการมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็น

หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้นๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2544ค ก)

จากการรวบรวมคำนิยามที่หลากหลายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนดเพื่อเป็นหลักประกันให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้นๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตามที่กำหนด และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 เหตุผลและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัยได้ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น โดยมีความจำเป็นเนื่องมาจากเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาและมีกลไกที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่นำมาซึ่งความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา

นับจากการจัดการอุดมศึกษาของไทยได้เริ่มก่อตั้งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยแรกเริ่มนั้นยังเป็นการจัดการศึกษาให้คนกลุ่มน้อย สถาบันการศึกษาก็ยังมีจำนวนน้อย ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาอาจยังไม่เป็นข้อสำคัญเท่าในปัจจุบัน ที่การอุดมศึกษามีการขยายตัวขึ้นมาก มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับทบวงมหาวิทยาลัยทั้งสิ้นถึง 75 แห่ง และ ณ พ.ศ. 2544 มีนักศึกษาเพิ่มถึงจำนวน 1,279,103 คน (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ก : 78, 81)

จากการขยายตัวของการอุดมศึกษาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาความจำกัดของทรัพยากร เกิดการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้ผลผลิตจากสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพหลากหลายและไม่เท่าเทียมกัน คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตมีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว นำมาซึ่งความกังวลถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กอปรกับมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกหลายประการที่ชี้บ่งถึงความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา อาทิ สถาบันอุดมศึกษาที่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นสากล เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติมากขึ้น ทั้งยังต้องสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมว่าสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ผู้จ้างงาน ผู้ปกครอง รัฐบาล และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ค : 1 - 2)

อดุลย์ วิริยเวชกุล (2544 : 9 - 14) สรุปเหตุผลสำคัญห้าประการที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

- 1) หน้าที่และความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาด้านจริยธรรมที่พึงมีกับ “ลูกค้า”
- 2) บทบาทและหน้าที่ด้าน “วิชาชีพ”
- 3) ความจำเป็นเพื่อ “การแข่งขัน”
- 4) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ “สถาบัน” และ
- 5) หน้าที่ตามหลัก “วิธีการปกครองที่ดี”

2.4 นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

ทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา และได้กำหนดนโยบายในการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ภายใต้หลักการสำคัญสามประการ คือ การให้เสรีภาพทางวิชาการ (Academic freedom) ความมีอิสระในการดำเนินงานของสถาบัน (Institutional autonomy) และความพร้อมของสถาบันที่จะรับการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกตามหลักการของความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (Accountability) อนึ่ง นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ข : 9 - 11)

1) ทบวงมหาวิทยาลัยจะพัฒนาให้มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นหลักการของการให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการควบคุมคุณภาพทางวิชาการและปรับปรุงการปฏิบัติการกิจต่างๆ ด้าน อย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของการมีเสรีภาพทางวิชาการและอิสรภาพในการดำเนินงานที่ยังคงเอื้อต่อการตรวจสอบจากสังคมภายนอก อันจะนำมาซึ่งความมีมาตรฐานทางการศึกษาในระดับที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ทั้งนี้โดยจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเพื่อกำกับดูแลและบริหารงานด้านมาตรฐานการศึกษาด้วย

2) ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น ทั้งนี้แต่ละสถาบันอาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการขึ้นเป็นการภายในได้ตามความเหมาะสม

3) ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยแต่ละสถาบันอาจนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการของแต่ละสถาบันได้ตามความจำเป็น

4) เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันได้รับการยอมรับจากภายนอกโดยกว้างขวางและเป็นการแสดงถึงควมมีคุณภาพของการจัดการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้มีกลไกของการตรวจสอบและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่แต่ละสถาบันได้จัดให้มีขึ้นทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา

5) ทบวงมหาวิทยาลัยจะสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ในสังคม ในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สมาคมวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสนใจร่วมกันในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

6) ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลข่าวสาร และผลจากกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่างๆ มาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอกให้ได้รับทราบถึงมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษาและผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษา เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ แก่สถาบันอุดมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษา มีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ

นโยบายข้างต้นผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) องค์กรประกอบหลักในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งปัจจุบันทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ 9 องค์กรประกอบ จากนั้นจึงจัดให้มีระบบการตรวจสอบ (Quality Audit) และระบบการประเมิน (Quality Assessment) การดำเนินงานของสถาบันเพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งที่จะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอย่างต่อเนื่องต่อไป

ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ การสนับสนุนจากผู้บริหาร การสนับสนุนและร่วมมือของบุคลากร การมีองค์ประกอบคุณภาพดัชนีและเกณฑ์คุณภาพที่สัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธานและเป้าหมายของสถาบันและของชาติ การวางแผน ดำเนินการในการควบคุมคุณภาพในแต่ละองค์ประกอบ มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเป็นตัวสนับสนุน

2.5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและทบวงมหาวิทยาลัยได้จำแนกการประกันคุณภาพการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งให้คำนิยามและแนวปฏิบัติอย่างกว้างๆ ดังนี้ (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 36 - 37 ; ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ข 7-8, 2544ค : 4 - 12)

2.5.1 การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ กระบวนการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย การกำหนดให้มีระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ การดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนให้มั่นใจว่าคณะวิชา/สถาบันนั้นๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพและรับรองมาตรฐานจากภายนอก ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้แนวทางในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

2.5.1.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา การควบคุมคุณภาพการศึกษาเป็นการจัดให้มีระบบและกลไกในแต่ละองค์ประกอบของคุณภาพ เพื่อกำกับการดำเนินงานของสถาบันให้ได้ผลตามดัชนีชี้วัดคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) สร้างระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพทั้งในระดับคณะและสถาบัน โดยยึดปรัชญาหรือปณิธานของสถาบันนั้นๆ รวมถึงองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำระบบกลไก รายละเอียดของการสร้างระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพจะปรากฏอยู่ในหัวข้อ 2.6

2) การพัฒนาระบบคุณภาพ สถาบันการศึกษาสามารถเลือกที่จะพัฒนาระบบคุณภาพของตนเองหรือพิจารณาเลือกใช้ระบบคุณภาพสากลที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว ทั้งนี้รายละเอียดเกี่ยวกับระบบคุณภาพที่สถาบันการศึกษาสามารถเลือกใช้ ก็จะปรากฏอยู่ภายใต้หัวข้อ 2.6 เช่นเดียวกัน

3) องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ไม่ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเลือกระบบคุณภาพใด จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นการควบคุมคุณภาพภายใน สถาบันอุดมศึกษาและดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่สอดคล้องกับองค์ประกอบหลักดังกล่าว คณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 และคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 จึงมีมติเห็นชอบกับองค์ประกอบของคุณภาพและดัชนีบ่งชี้คุณภาพดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 : ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินงาน สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนด ปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ของสถาบันให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของสถาบันและมีแผนดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

องค์ประกอบที่ 2 : การเรียนการสอน สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 3 : กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดแผนงานและโครงการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน

องค์ประกอบที่ 4 : การวิจัย สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดนโยบายและแผนงานในการสนับสนุน และส่งเสริมงานวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาประเทศ

องค์ประกอบที่ 5 : การบริการทางวิชาการแก่สังคม สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน และการดำเนินงานเพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

องค์ประกอบที่ 6 : การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และแผนงานที่กำหนดไว้

องค์ประกอบที่ 7 : การบริหารและการจัดการ สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดวางระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนระบบ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ในการบริหารมาใช้ มีโครงสร้างและระบบที่สนับสนุนภารกิจหลัก ซึ่งได้แก่ การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 8 : การเงินและงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาพึงระดมทรัพยากรการเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน มีการจัดสรรงบประมาณ ประเมินผลการใช้งบประมาณ และตรวจสอบการเงินและงบประมาณอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 9 : ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพที่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพโดยหน่วยงานภายนอก

2.5.1.2 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพภายในเป็นกระบวนการหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการประกันคุณภาพ และเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการหาทางปรับปรุงแก้ไข การตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีแนวทางดังนี้ คณะวิชา/สถาบัน/ทบวงมหาวิทยาลัย แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพเพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ว่า คณะวิชา/สถาบัน มีระบบและกลไกกำกับกับการควบคุมคุณภาพตลอดจนได้นำระบบและกลไก

ดังกล่าวไปดำเนินการและปรากฏผลการดำเนินการเป็นที่ประจักษ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้การศึกษาวิเคราะห์จะใช้รายงานการศึกษาตนเอง (Self-study report) ของสถาบันพร้อมทั้งหลักฐานเอกสารต่างๆ ตลอดจนการตรวจเยี่ยมหน่วยงานภายในคณะวิชา/สถาบัน ประกอบเข้าด้วยกัน

2.5.1.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการตรวจสอบคุณภาพ แต่ทั้งนี้จะเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของคณะวิชา/สถาบัน กับดัชนีบ่งชี้คุณภาพในทุกองค์ประกอบของคุณภาพว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดมากน้อยเพียงไร โดยจัดเป็นระดับของการบรรลุเป้าหมาย

2.5.2 การประกันคุณภาพโดยภายนอก หมายถึง การดำเนินการตามระบบควบคุมคุณภาพภายในพร้อมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลทั้งระบบ โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอก เพื่อประกันว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน 2) การประเมินคุณภาพ และ 3) การให้การรับรอง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหน่วยงานกลางในการพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพจากภายนอก รวมไปถึงการดำเนินงานประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งอำนาจหน้าที่ของ สมศ. อย่างละเอียดมีดังนี้

1) พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทาง และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

2) พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

3) ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

4) กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอกรวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

5) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

6) เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีว่ากระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สมศ. บริหารและการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการจำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย "คณะกรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)" มีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารงาน ให้ความเห็นชอบและอนุมัติแผนการดำเนินงานและแผนการเงิน กำหนดมาตรการการเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐาน ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก ตลอดจนควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปของสำนักงาน ส่วนคณะกรรมการอีกสองชุด ได้แก่ "คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน" และ "คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา" คณะกรรมการทั้งสองชุดนี้มีหน้าที่พัฒนาปรับปรุงระบบและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนกำกับกำกับการดำเนินการให้มีการรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระดับที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของคณะกรรมการบริหาร สมศ.

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งสองชุดสรุปได้ดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมการ : ในขั้นนี้คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาจะกำหนดแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดปัจจัยคุณภาพ ตลอดจนดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน จัดเตรียมผู้ประเมินภายนอกตั้งแต่การกำหนดคุณสมบัติไปจนถึงการฝึกอบรม จากนั้นก็ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาและทีมผู้ประเมินภายนอกตามลำดับ

2) ขั้นตอนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา : ทีมผู้ประเมินที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. จะดำเนินการในสามขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดขอบเขตการประเมิน ตลอดจนนัดวันตรวจเยี่ยม

ขั้นตอนต่อมาเป็นขั้นตอนระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ประกอบด้วย การประชุมร่วมกับสถานศึกษา สังเกต สัมภาษณ์ คู่มือสารหลักฐานเพิ่มเติม จากนั้นจึงวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำเสนอต่อสถานศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนสุดท้ายเป็นขั้นตอนหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งทีมผู้ประเมินต้องเขียนรายงานการตรวจเยี่ยมและส่งให้สถานศึกษาตรวจสอบโต้แย้งก่อนนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3) **ขั้นติดตามผล** : สำหรับขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็น การติดตามตรวจสอบทั้งในส่วนของการดำเนินงานของทีมนักประเมินภายนอกโดยอาศัยข้อมูล ย้อนกลับจากสถานศึกษาและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง และยังเป็นการติดตามตรวจสอบผลการ พัฒนาของสถานศึกษา รวมทั้งติดตามการส่งเสริม สนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัดในการ พัฒนาสถานศึกษา ตามข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอก ก่อนรวบรวมจัดทำราย งานการประเมินคุณภาพการศึกษาในภาพรวมประจำปี

2.6 ระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ

ระบบและกลไก หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยง กันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยบุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัย ต่างๆ เป็นกลไกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ค : ก, 4 - 5) การสร้างและพัฒนาระบบและกลไกจัดเป็น ขั้นตอนหนึ่งในการควบคุมคุณภาพการศึกษาเพื่อ กำกับการดำเนินงานของสถาบันให้ได้ผลตามดัชนีชี้วัดคุณภาพ

ในการสร้างระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพ คณะวิชา/สถาบันอุดมศึกษาต้อง ดำเนินการจัดระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพภายในขึ้น โดยยึดปรัชญาและ/หรือปณิธาน ของสถาบัน องค์ประกอบของคุณภาพและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดเป็น แนวทางในการจัดทาระบบและกลไก

ในส่วนของกลไกการประกันคุณภาพการศึกษานั้น หน่วยงานและคณะกรรมการที่ รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาถือเป็นกลไกที่สำคัญ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวอาจ แต่งตั้งขึ้นในระดับสถาบันและระดับคณะ โดยให้มีบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ภายในสถาบัน

ในส่วนของการเลือกระบบคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาอาจพัฒนาระบบคุณภาพ ที่เหมาะสมกับลักษณะของสถาบันของตน หรือพิจารณาเลือกระบบคุณภาพที่เป็นสากลซึ่งมี การนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามระบบที่นำมาใช้จะต้องเป็นกระบวนการบริหารจัดการ คุณภาพที่มีการวางแผน มีการดำเนินการควบคุม ตรวจสอบ ประเมิน และปรับปรุงตาม องค์ประกอบของคุณภาพที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

ระบบคุณภาพโดยทั่วไป หมายถึง โครงสร้าง กระบวนการ ระบบและทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรที่จำเป็นในการจัดการคุณภาพ ระบบคุณภาพในปัจจุบันมีหลายรูปแบบแตกต่างกัน ออกไป แต่ไม่ว่าจะเป็นระบบคุณภาพใด สำคัญอยู่ที่กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพที่มี การวางแผนคุณภาพ มีการควบคุม ตรวจสอบ ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อมุ่งสู่ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ข : 12) ส่วนตัวอย่างระบบคุณภาพ ที่มีการใช้อย่างแพร่หลายจนถึงกันว่าเป็นระบบสากล (อุทุมพร จามรมาน และคณะ. 2542 : 21 - 26) ได้แก่ ระบบ QC (Quality Control) ระบบ ISO (The International Organization for Standardization) ระบบ TQM (Total Quality Management) ระบบ The Malcolm Baldrige

National Quality Award ระบบ CIPP (การประเมินด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านการดำเนินการ(Process) และด้านผลผลิต (Product)) ระบบ Input - Process – Output ระบบ PDCA Cycle for Problem Solving และระบบ AAA (Accrediting Association of Seventh-day Adventist Schools, Colleges, and Universities) เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยประเมินผล

3.1 ความหมายของการวิจัยประเมินผล

ในหนังสือเรื่อง "การวิจัยประเมินผล" Carol H. Weiss (1972) กล่าวถึงการวิจัยประเภทนี้ว่าเป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการทางสังคม (social program) ซึ่งเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนากลุ่มคนจำนวนมาก ในสาขาใดสาขาหนึ่งก็ได้ อาทิ การศึกษา สาธารณสุข กฎหมาย สังคมสงเคราะห์ หรือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น โครงการต่างๆ เหล่านี้อาจมีขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ ค่านิยม หรือพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนหนึ่งๆ หรือของบุคลากรในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือหลายๆ หน่วยงานก็ได้ โดยจะมีเป้าหมายของโครงการที่เหมือนกันประการหนึ่งคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการตอบแทนที่ดีขึ้นให้กับประชาชนในชุมชนนั้น หรือบุคลากรในองค์กรนั้นๆ

3.2 ขั้นตอนการวิจัยประเมินผล

ในกระบวนการวิจัยประเมินผลจะต้องมีการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของโครงการที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้าโดยใช้เป้าหมายของโครงการเป็นหลัก
2. ดำเนินการจัดเก็บหลักฐาน/ข้อมูลของผลการดำเนินงานเบื้องต้น (effect of a program) อย่างเป็นระบบจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บข้อมูลโดยทั่วไปมักจะดำเนินการในลักษณะของข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative)
3. นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานตั้งไว้ เพื่อหาข้อสรุปของประสิทธิผล (effectiveness) ผลดี(merit) และความสำเร็จ (success) ของโครงการที่ทำการศึกษา
4. นำผลของการประเมินที่ได้มาใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับทิศทาง/พัฒนาโครงการที่จะดำเนินการต่อไป

ถึงแม้ว่างบประมาณและระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยประเภทนี้จะมากกว่าการทำการประเมินผลโครงการโดยวิธีอื่น แต่การทำการวิจัยประเมินผลก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินผลที่อยู่ในข่ายต่อไปนี้

1. เมื่อผล (outcome) ที่จะประเมินมีความซับซ้อน ยากที่จะสังเกตเห็น ประกอบด้วยหลายสิ่งหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกันหลายวิถีทาง
2. การตัดสินใจที่จะตามมาจากผลการประเมินที่ได้มีความสำคัญและอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องของนโยบาย

3. ต้องการเก็บข้อมูล/หลักฐานที่เชื่อถือได้เพื่อยืนยันความแม่นยำของบทสรุปการวิจัยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนทั่วไป

3.3 เป้าหมายของการวิจัยประเมินผล (Purpose of Evaluation Research)

Weiss สรุปเป้าหมายของการวิจัยประเภทนี้ว่าการวัดผลการดำเนินการเบื้องต้น (effect) ของโครงการหนึ่งๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการตัดสินใจในระดับนโยบายในโครงการนั้นๆ จากบทสรุปข้างต้น ผู้เขียนได้ระบุลักษณะสำคัญของการวิจัยประเมินผลออกเป็น 4 ประการ ได้แก่

1. กระบวนการวัดหรือกระบวนการวิจัย (research methodology)
2. ผลของการดำเนินโครงการ (effect)
3. การเปรียบเทียบโดยเกณฑ์ที่ได้มาตรฐาน (criteria)
4. การนำไปสู่การตัดสินใจและการพัฒนาโครงการ (contribution to decision making and program improvement)

เนื่องจากโครงการแต่ละโครงการมีความแตกต่างกันและความแตกต่างนั้นๆ ส่งผลต่อการเลือกประเภทของการประเมินผล เช่นการทำวิจัยเพื่อซึ่ง Weiss แนะนำให้นำลักษณะต่างๆ ของโครงการมาพิจารณาอย่างรอบคอบประกอบการออกแบบวิธีการและกระบวนการทางการวิจัยที่เหมาะสมกับโครงการนั้นๆ ลักษณะต่างๆ ที่จะต้องคำนึงถึงได้แก่ ขอบเขต (scope) ขนาด (size) ระยะเวลา (duration) ความชัดเจนและลักษณะเฉพาะของข้อมูลของโครงการ (clarity and specificity of program input) ความซับซ้อนของจุดมุ่งหมาย (complexity of goal) และความเป็นนวัตกรรมสมัยใหม่ (Innovativeness) ของโครงการ

3.4 การวิจัยประเมินผลกับการวิจัยอย่างอื่น (evaluation and other research)

Weiss ระบุว่านักวิจัยประเมินผลจะต้องประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการวิจัยเช่นเดียวกับการวิจัยประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ (design) การวัด (measurement) และการวิเคราะห์ (analysis) ในการวางแผนงานวิจัย รวมไปถึงจนถึงในขณะที่กำลังดำเนินการวิจัยส่วนสิ่งที่ทำให้การวิจัยประเมินผลแตกต่างไปจากการวิจัยอย่างอื่นได้แก่ เจตนารมณ์ (intent) ที่แตกต่างกันออกไป แยกได้ดังนี้

ความแตกต่างกับการวิจัยอย่างอื่น

1. การใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ (Use for decision making)
การประเมินผลในลักษณะนี้มุ่งเน้นที่การใช้ผลลัพธ์เพื่อประโยชน์ที่ตั้งไว้ (use) ในขณะที่การวิจัยโดยทั่วๆ ไป จะเน้นที่องค์ความรู้ (production of knowledge) เป็นหลัก ส่วนประโยชน์ในการใช้จะเป็นผลตามมาจากกระบวนการดังกล่าว

2. ลักษณะของคำถาม (Program-derived questions)

คำถามที่ใช้ในการวิจัยประเมินผลจะเป็นคำถามที่ตั้งขึ้นสำหรับผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจเป็นหลัก ในขณะที่การวิจัยอย่างอื่นมักจะสร้างคำถามโดยยึดถือตาม hypotheses ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ผู้ทำการวิจัยประเมินผลจะมีอิสระน้อยกว่าผู้วิจัยในลักษณะอื่น ที่สามารถดำเนินการวิจัยตามความสนใจของตนเองได้อย่างมีอิสระ

3. คุณภาพของการตัดสิน (Judgment quality)

การวิจัยประเมินผลจะเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เป็นอย่าง (what is) กับสิ่งที่ควรจะเป็น (what it should be) โดยผู้วิจัยจะคำนึงถึงความสำเร็จของโครงการในขณะที่จะต้องพยายามรักษาไม่ให้มีอคติ (bias) เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำการวิจัยก็จะมีบทบาทที่สำคัญในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องในเรื่องของเป้าหมายของโครงการ (what it should be) ที่นักวิจัยจะต้องใช้เพื่อตั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการจริง (what is)

4. สถานที่ดำเนินการ (Action setting)

เนื่องจากสถานที่ที่ดำเนินการวิจัยประเมินผลกับสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการที่ถูกวิจัยเป็นสถานที่เดียวกัน ในกรณีที่มีความขัดแย้งกันในเรื่องของข้อกำหนด (requirement) ระหว่างกระบวนการดำเนินงานวิจัยกับกระบวนการดำเนินงานโครงการ ข้อกำหนดของโครงการมักจะได้เปรียบหรือได้รับการพิจารณาก่อนข้อกำหนดของงานวิจัยเสมอ

5. ความขัดแย้งในบทบาท (Role conflicts)

ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน (friction) ระหว่างนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานในโครงการอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เนื่องมาจากลักษณะของงานและบทบาทมีแต่ละฝ่ายได้รับ เช่นฝ่ายปฏิบัติงานโครงการมักจะเห็นว่างานบริการต่อลูกค้า (service) เป็นสิ่งสำคัญและต้องใช้เวลากับการให้บริการที่ดี ดังนั้นการที่ต้องเสียเวลาไปกับการเข้ารับการประเมินจึงถือเป็นเรื่องเสียเวลา นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานของโครงการยังอาจไม่เห็นความจำเป็นของการประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการเห็นแนวโน้มที่ผลการวิจัยจะออกมาในทางลบ การให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการอำนวยความสะดวกหรือการให้ข้อมูลก็จะน้อยลงไปอีก ในขณะที่โอกาสของความขัดแย้งกันมีมากขึ้น

6. Publications

ในขณะที่ผลงานการวิจัยลักษณะอื่นๆ มักได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ การวิจัยประเมินผลมักจะไม่ได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้โดยเฉพาะเมื่อผลการวิจัยออกมาในเชิงลบด้วยเหตุผลหลายประการ เช่นการสัญญาไว้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของโครงการไว้เมื่อเก็บข้อมูลว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลที่ได้รับต่อสาธารณะ อย่างไรก็ตามการเผยแพร่ผลการประเมินเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสาธารณชนจะได้ทราบและไม่สนับสนุนหรือนำเอาโครงการที่ล้มเหลวมาเป็นแบบอย่าง

7. พันธมิตร (Allegiance)

นักวิจัยประเมินผลจะมีพันธะกับกลุ่มบุคคลหรือองค์กรมากกว่าหนึ่งกลุ่ม/องค์กรขึ้นไป เช่น พันธะกับองค์กรที่สนับสนุนทุนวิจัย ซึ่งนักวิจัยจะต้องส่งผลงานวิจัยโดยเฉพาะความบกพร่อง หรือกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ของโครงการ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะต้องรับผิดชอบต่อ

สังคมด้วยการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนที่ดีขึ้นในสังคมส่วนรวมโดยยึดผลงานวิจัยเป็นหลัก พันธกิจท้ายสุดของผู้วิจัยคือการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่ตนเอง

นอกจากคุณลักษณะเฉพาะ 7 ประการ ข้างต้นที่แยกแยะการวิจัยประเมินผลออกจาก การวิจัยประเภทอื่นๆ แล้ว Weiss ยังได้ระบุถึงคุณลักษณะสำคัญๆ ของการวิจัยประเมินผลที่ คล้ายคลึงกับการวิจัยประเภทอื่น ได้แก่กระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย (research methods) ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การวัดความรู้และทักษะ การวัดทัศนคติ การ สังเกตการณ์ การวิเคราะห์เอกสาร/หลักฐาน การทดสอบทางกายภาพ และอื่นๆ ที่ใช้กันในงาน วิจัยโดยทั่วไป

แบบของการวิจัยประเมินผล (evaluation research model) ที่ใช้ติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องได้แก่การวิจัยเชิงทดลอง (experimental model) อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบของการ วิจัยเชิงอื่นๆ นอกเหนือจากเชิงทดลองมาใช้ เช่นการศึกษารายกรณี (case studies) การสำรวจ ภายหลังการดำเนินโครงการ (post-program survey) และอื่นๆ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วันชัย ศิริชนะ (2537) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวความคิดพื้นฐาน หลักการ โครงสร้าง และหลักเกณฑ์ในการประกันคุณภาพ การศึกษาของประเทศไทย และประเทศอื่นๆ อีก 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ระบบการประกันคุณภาพการ ศึกษาของทุกประเทศให้ความสำคัญกับหลักการในเรื่องของความเป็นอิสระ (Autonomy) ควบคู่ ไปกับความเชื่อถือได้ในสายตาของบุคคลภายนอก (Accountability) ของสถาบันอุดมศึกษา โดยแต่ละประเทศได้พัฒนากลไก และวิธีการดำเนินงานแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ และจารีตประเพณีของตน ในส่วนของวิธีการที่ใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับ อุดมศึกษาของไทยที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้ยึดกระบวนการให้การรับรองวิทยฐานะเป็นกลไกที่สำคัญ โดยจะมีการพิจารณาให้การรับรองวิทยฐานะแก่สถาบันที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนด ซึ่งสามารถแบ่งการดำเนินงานออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การให้การรับรองวิทยฐานะโดยการตรวจสอบระบบการควบคุมคุณภาพ ภายในสถาบัน (Academic auditing system) เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้กับสถาบันหรือ หลักสูตรที่ได้เปิดดำเนินการไปแล้ว โดยคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะจะพิจารณาให้ การรับรองแก่สถาบันที่มีระบบการควบคุมคุณภาพทางวิชาการภายในสถาบันที่มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับว่าเชื่อถือได้

รูปแบบที่ 2 การให้การรับรองวิทยฐานะโดยการตรวจสอบผลการดำเนินการ เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นสำหรับสถาบันการศึกษาหรือหลักสูตรที่ขอจัดตั้งหรือเปิดดำเนินการใหม่ มีความแตกต่างจากระบบแรก คือมหาวิทยาลัยต้องมีการศึกษาตนเองในเบื้องต้นตามรูปแบบที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด (Self-study form) และเมื่อถึงกำหนดที่จะต้องขอรับการรับรองวิทยฐานะ ก็ให้แจ้งความจำนงค์พร้อมส่งรายงานการศึกษาตนเองไปยังทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อที่ทบวงมหาวิทยาลัยจะได้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการไปตรวจเยี่ยมและพิจารณาผลการดำเนินการตามที่ระบุไว้ในรายงานการศึกษาตนเอง เมื่อเห็นว่ามาตรการและเกณฑ์การดำเนินงานเหมาะสมก็ให้รับรองวิทยฐานะ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ระบุว่าระบบการรับรองวิทยฐานะที่พัฒนาขึ้นทั้ง 2 ระบบนี้ มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือการกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการกำกับดูแลตนเองด้วยการสร้างระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อดูติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของตนด้วยตนเอง

ภายหลังจากการประกาศนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดมีการจัดและดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา วงการวิจัยทางการศึกษาได้ให้ความสนใจและติดตามศึกษาความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวจากสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการศึกษาวิจัยที่ได้รวบรวมสรุปไว้นี้ โดยในปี พ.ศ. 2541 สองปีภายหลังจากที่สถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้นำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ สุวิมล ราชธนบริบาล (2541) ได้ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีรูปแบบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 มีการสร้างระบบกำกับ ระบบสนับสนุน และระบบตรวจสอบ

รูปแบบที่ 2 มีการสร้างระบบต่าง ๆ เช่นเดียวกับรูปแบบข้างต้น รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในสังกัด ให้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่การประกันคุณภาพ

รูปแบบที่ 3 มีการวางแผนการดำเนินงานออกเป็น 5 ระยะอย่างชัดเจน ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจ

ระยะที่ 2 จัดให้มีองค์กรและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดูแลงานประกันคุณภาพโดยเฉพาะ

ระยะที่ 3 ติดตามความก้าวหน้าของคณะและหน่วยงาน

ระยะที่ 4 ปรับปรุงระบบ

ระยะที่ 5 ดำเนินการตามระบบที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว

ปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบได้แก่ 1) การขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงของบุคลากรในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรส่วนหนึ่งเข้าใจว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อจับผิดมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการพัฒนา 2) ความไม่ต่อเนื่องของการบริหาร

อันเนื่องจากการปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง 3)ความไม่ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติของ ทบวงมหาวิทยาลัย 4)การขาดตัวอย่างการดำเนินงานจากมหาวิทยาลัยที่ประสบผลสำเร็จ 5)ขาดคู่มือในการพัฒนากลไกและแนวปฏิบัติ

ในปีเดียวกันนั้น จุฬารัตน์ วิทยาขาว (2541) ก็ได้ศึกษารูปแบบและปัญหาอุปสรรคของ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา แต่เป็นการศึกษารายกรณี ณ สถาบันเทคโนโลยี-พระจอมเกล้า พระนครเหนือ ผลการวิจัยที่พบมีความสอดคล้องกับสุวิมล ราชชนนบริหาร โดย เฉพาะในเรื่องของปัญหาและอุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยรายงานว่าก่อนที่ทบวงมหาวิทยาลัยจะได้ ประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันฯ ได้ดำเนินการให้มีการควบคุมคุณภาพ ภายในมาบ้างแล้ว หากแต่มิได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การนำนโยบายของ ทบวงมหาวิทยาลัยมาปฏิบัติจึงเป็นการกระตุ้นให้มีการจัดกระบวนการประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างมีระบบมากขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ อย่างไรก็ตามการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากด้วยปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จำนวน 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของผู้บริหารและคณาจารย์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา โดยพบว่ากลุ่มผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากกว่าคณาจารย์

2. แม้ว่ากลุ่มผู้บริหารโดยทั่วไปจะมีความรู้ความเข้าใจที่ดี แต่เมื่อศึกษาเป็นรายกรณี พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับกระบวนการนี้แตกต่างกัน ดังนั้นความก้าวหน้าของการประกัน คุณภาพการศึกษาในระดับหน่วยงานหรือคณะจึงอยู่ในระดับที่แตกต่างกันมาก นอกจากนี้ความ ต่อเนื่องของวาระผู้บริหารก็ส่งผลกระทบต่อ ความก้าวหน้าด้วยเช่นกัน

3. ความแตกต่างกันของทัศนคติ ทั้งนี้คณาจารย์มีความเห็นว่าการที่ให้คณาจารย์ถูก ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงฝ่ายเดียวเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม โดยเห็นว่า ผู้บริหารก็สมควรได้รับการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานด้วยเช่นกัน

4. ความบกพร่องของการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ภายในสถาบันฯ โดยผู้วิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมากประการหนึ่งคือการที่บุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ อย่างแท้จริงเกี่ยวกับเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา อันเนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์ ที่ไม่ดี/เพียงพอ ทั้งในระดับคณะและระดับของสถาบันฯ

5. ยังไม่มีการแต่งตั้งบุคลากร คณะกรรมการ และองค์กรกลางที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามารับผิดชอบการจัดดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะ

6. ลักษณะที่แตกต่างกันของหน่วยงานหรือคณะ ได้ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน เช่น คณะที่ก่อตั้งมานานมี ความพร้อมทาง

ด้านบุคลากร และงบประมาณมีแนวโน้มที่ชัดเจนที่จะมีความก้าวหน้ามากกว่าคณะที่เพิ่งก่อตั้งเป็นต้น

ปีถัดมา อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2542) ได้ศึกษาสถานภาพการประกันคุณภาพอุดมศึกษา จำนวน 5 สาขาวิชา จากการดำเนินงานของ 22 คณะวิชาในโครงการนำร่อง ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าคณะวิชาต่างๆ ยังดำเนินงานไม่แล้วเสร็จด้วยสาเหตุสำคัญ 3 ประการ ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบโดยผู้วิจัยสองคนแรกที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของคณะวิชาต่างๆ ที่ค้นพบในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่

1. ความไม่ชัดเจน/ความบกพร่องของการสร้างความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานโดยไร้ทิศทาง ไม่มีศูนย์รวม
2. การมุ่งเน้นหารูปแบบการประกันคุณภาพมากกว่าที่จะเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพให้ครบวงจร นั่นคือคณะวิชาส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การหาระบบ กลไก และรูปแบบการดำเนินงาน ดัชนี และเกณฑ์ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มากกว่าที่จะเป็นการรวบรวมข้อมูลอย่างจริงจัง เพื่อวิเคราะห์ สรุปผล และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่หน่วยงานเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข
3. การมองไม่ทะลุถึงผลสุดท้ายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าคืออะไร การที่คณะวิชาต่างๆ ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของตนเพียงเพราะต้องการสนองต่อนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มิใช่เพราะต้องการประกันคุณภาพ ผลผลิตของตนเองจริงๆ ทำให้ไม่เข้าใจว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานที่ต่อเนื่อง ต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง คุณภาพของการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ทบวงมหาวิทยาลัยดำเนินการในหลายๆ ประการที่เป็นประโยชน์ อาทิ 1)ควรมีการสร้าง ความเข้าใจให้กับกลุ่มบุคลากรที่ไม่ใช่ผู้บริหารมากขึ้น 2)ควรมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินงานในสาขาวิชาเดียวกันจากสถาบันต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนตัวอย่างการทำงาน อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้หน่วยงานเกิดความความพยายามที่จะทำงานให้ก้าวหน้าทัดเทียมกัน 3)ควรเร่งสร้างผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น เพียงพอที่จะให้คำปรึกษาแก่ทุกสถาบันและคณะวิชา 4)ควรเร่งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัยเอง ให้มีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะสามารถตอบคำถามและข้อสงสัยของสถาบันการศึกษา/คณะวิชาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 75 สถาบัน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ ทั้งในระดับสถาบันการศึกษาและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน รวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบทั้งในระดับสถาบัน การศึกษา และคณะวิชา/หน่วยงาน ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งหมด 75 แห่ง จำนวน 653 คน ได้มาจากการคัดเลือกของสถาบันการศึกษา และคณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นตัวแทนของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในการให้ข้อมูลกับคณะวิจัย จำแนกเป็น

1.1 ผู้รับผิดชอบระดับสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี/รองอธิการบดี	จำนวน 62 คน
1.1.2 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน	จำนวน 28 คน
1.1.3 ฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา	
หรือผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน	จำนวน 51 คน

1.2 ผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหาร ได้แก่ คณบดี/รองคณบดี,

ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ

จำนวน 203 คน

1.2.2 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงาน

จำนวน 147 คน

1.2.3 ฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพ

การศึกษาของคณะ/หน่วยงาน

จำนวน 162 คน

ทั้งนี้คณะวิชา/หน่วยงานในการศึกษาครั้งนี้ ได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักหอสมุด โดย 4 กลุ่มแรกได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยตารางเลขสุ่ม

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รวมจำนวน 1,818 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำแนกเป็น

2.1 อาจารย์ จากสถาบันอุดมศึกษา 63 สถาบัน

รวมจำนวน 659 คน

2.2 นิสิต/นักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษา 65 สถาบัน

รวมจำนวน 1,159 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสอบถาม รวมจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใช้สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ ทั้งในระดับสถาบันการศึกษา และระดับคณะวิชา/หน่วยงาน โดยมีประเด็นคำถามประเมินการรับรู้ ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และการรู้ถึงศักยภาพเกี่ยวกับสถาบันของตน ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2) หลักการและแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา

3) การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา

4) ประสิทธิภาพและความพึงพอใจจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

5) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

6) ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อการพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสำรวจการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้สำรวจติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันการศึกษา คณะวิชา/ หน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของคณะ/หน่วยงาน แผนการประกันคุณภาพ การศึกษา การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้สำหรับ สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้สำหรับ สอบถามความคิดเห็นของนิสิต/นักศึกษา เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน อุดมศึกษา

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดัง รายละเอียดต่อไปนี้

1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย

2 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา การประกัน คุณภาพการศึกษา และการประเมินโครงการ

3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนด เป็นกรอบแนวคิด (Framework) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา

4 สร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

5 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity)

6 นำคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการการปรับปรุง แก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ และ นำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

7 จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อใช้สำหรับการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบสำรวจ และแบบสอบถาม ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประสานงานไปยังสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยด้วยโทรศัพท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

2. รวบรวมข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 75 สถาบัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 8 มกราคม - 26 มีนาคม พ.ศ. 2545 ได้แบบสัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 653 ชุด เวลาในการสัมภาษณ์เฉลี่ยชุดละประมาณ 1 ชั่วโมง

2.2 การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสำรวจ คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารหน่วยงานด้านการประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกและรวบรวมแบบสำรวจ ให้กับคณะ/หน่วยงานต่างๆ และจัดส่งกลับคืน โดยคณะผู้วิจัยติดตามการตอบกลับทางโทรศัพท์ ได้แบบสำรวจจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 59 สถาบัน จำนวน 424 ฉบับ

2.3 การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ในส่วนของแบบสอบถามนิสิต/นักศึกษา คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ยกเว้นบางสถาบันที่คณะผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากสถาบัน/คณะวิชา ทำการเก็บรวบรวมและส่งกลับทางไปรษณีย์ ในส่วนของแบบสอบถามอาจารย์ส่วนใหญ่คณะผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากสถาบัน/คณะวิชาในการกระจายแบบสอบถาม ดังกล่าวและให้อาจารย์ทำการส่งกลับทางไปรษณีย์ มีบางสถาบันที่คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด ได้แบบสอบถามสำหรับนิสิต/นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 64 สถาบัน จำนวน 1,159 ฉบับและแบบสอบถามสำหรับอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 63 สถาบัน จำนวน 659 ฉบับ

2.4 การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัยอื่นๆ โดยเอกสารบางส่วนขอนำกลับพร้อมในวันสัมภาษณ์ บางส่วนขอความอนุเคราะห์ในส่งกลับ และเอกสารบางส่วนคณะผู้วิจัยได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows และ Microsoft Excel โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการจัดรายการ จัดลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มหรือเรื่องที่สอดคล้องกัน จัดกลุ่มหรือเรื่องที่ต่างกัน หาค่าความถี่ ค่าอัตราส่วน
3. แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง กราฟ และความเรียง

บทที่ 4

ผลการประเมิน

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์และประเมิน ในรูปตาราง กราฟ และความเรียง โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของประชากรและแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และสถานภาพขององค์กร ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา
- 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) ความรู้ความเข้าใจในสถานภาพขององค์กร

ตอนที่ 3 หลักการและแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) แผนการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) ระบบคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 4 การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

รายละเอียดนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของประชากรและแหล่งข้อมูล

ประชากรซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน

ในระดับสถาบันนั้น ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี หรือรองอธิการบดี, คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน

ส่วนในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ คณบดีหรือรองคณบดี ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงาน และฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงาน

สำหรับคณะวิชาในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 4 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนตัวแทนหน่วยงานที่นำมาศึกษา ได้แก่ สำนักหอสมุดของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

นอกจากกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว คณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ อาจารย์และนิสิต/นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ รวมแล้วมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 2,474 คน จำแนกเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 656 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 1,818 คน โดยรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของแหล่งข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมมาโดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสำรวจ ทั้งในระดับสถาบัน และระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จำแนกการพิจารณาตามที่มาของข้อมูล ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูลในการสัมภาษณ์

1.1.1 ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน

ตัวแทนแหล่งข้อมูลกลุ่มนี้มีจำนวนรวมทั้งหมด 141 คน ประกอบด้วยผู้บริหารมากที่สุด รวมจำนวน 62 คน รองลงมาคือฝ่ายปฏิบัติการ 51 คน และ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา 28 คน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามประเภทสถาบันการศึกษา จำแนกได้เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันรัฐ 50 คน และสถาบันเอกชน 91 คน ขณะที่เมื่อพิจารณาตามขนาดสถาบันการศึกษา จำแนกได้เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันขนาดเล็ก 48 คน ขนาดกลาง 43 คน และขนาดใหญ่ 50 คน รายละเอียดแสดงในตาราง 1

1.1.2 ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/

หน่วยงาน

ตัวแทนแหล่งข้อมูลกลุ่มนี้มีจำนวนรวมทั้งหมด 512 คน ประกอบด้วยผู้บริหารมากที่สุด รวมจำนวน 203 คน รองลงมาคือฝ่ายปฏิบัติการ 162 คน และ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา 147 คน โดยสามารถจำแนกได้เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด รวมจำนวน 166 คน รองลงมาอยู่ในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 108 คน สำนักหอสมุด 97 คน กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 84 คน และกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ 57 คน รายละเอียดแสดงในตาราง 1

1.2 แหล่งข้อมูลในการสำรวจ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระดับสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้ง 75 สถาบัน โดยใช้แบบสำรวจการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับข้อมูลกลับคืนจากสถาบัน/คณะวิชา/หน่วยงาน รวมทั้งหมด 419 ฉบับ จำแนกเป็นข้อมูลในระดับสถาบันจากสถาบันการศึกษา 15 สถาบัน กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 86 ฉบับ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 33 ฉบับ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ 37 ฉบับ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 86 ฉบับ สำนักหอสมุด 34 ฉบับ และหน่วยงานอื่นๆ อีก 128 ฉบับ ซึ่งสามารถจัดจำแนกเป็นสถาบัน/คณะวิชา/หน่วยงาน ของสถาบันรัฐบาล รวมจำนวน 216 ฉบับ จากสถาบันเอกชน 203 ฉบับ และเมื่อจำแนกตามขนาดสถาบัน สามารถจัดหน่วยงานได้เป็นสถาบัน/คณะวิชา/หน่วยงาน ในสถาบันขนาดเล็ก รวมจำนวน 72 ฉบับ สถาบันขนาดกลาง 124 ฉบับ และสถาบันขนาดใหญ่ 223 ฉบับ รายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบันการศึกษา						คณะวิชา/หน่วยงาน					
	ประเภท สถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย ศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
1 ผู้บริหาร	19 (30.6%)	43 (69.4%)	27 (43.5%)	16 (25.8%)	19 (30.6%)	62 (100%)	69 (34.0%)	33 (16.3%)	22 (10.8%)	42 (20.7%)	37 (18.2%)	203 (100%)
2. คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา	13 (46.4%)	15 (53.6%)	5 (17.9%)	9 (32.1%)	14 (50.0%)	28 (100%)	46 (31.3%)	21 (14.3%)	18 (12.2%)	33 (22.4%)	29 (19.7%)	147 (100%)
3. ฝ่ายปฏิบัติการ	18 (35.3%)	33 (64.7%)	16 (31.4%)	18 (35.3%)	17 (33.3%)	51 (100%)	51 (31.5%)	30 (18.5%)	17 (10.5%)	33 (20.4%)	31 (19.1%)	162 (100%)
รวม	50 (35.5%)	91 (64.5%)	48 (34.0%)	43 (30.5%)	50 (35.5%)	141 (100%)	166 (32.4%)	84 (16.4%)	57 (11.1%)	108 (21.1%)	97 (18.9%)	512 (100%)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาน้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

สถาบัน คณะวิชา/หน่วยงาน	สถาบันรัฐบาล				สถาบันเอกชน				รวม			
	ขนาด* เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	รวม	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	รวม	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	รวม
สถาบัน	-	2 (13.3%)	3 (20.0%)	5 (33.3%)	8 (53.3%)	2 (13.3%)	-	10 (66.7%)	8 (53.3%)	4 (26.7%)	3 (20.0%)	15 (100%)
สังคมศาสตร์	-	3 (3.5%)	22 (25.6%)	25 (29.1%)	23 (26.7%)	25 (29.0%)	13 (15.1%)	61 (70.9%)	23 (26.7%)	28 (32.6%)	35 (40.7%)	86 (100%)
มนุษยศาสตร์	1 (3.0%)	11 (33.3%)	10 (30.3%)	22 (66.7%)	3 (9.1%)	4 (12.1%)	4 (12.1%)	11 (33.3%)	4 (12.1%)	15 (45.5%)	14 (42.4%)	33 (100%)
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	1 (2.7%)	29 (78.4%)	30 (81.1%)	-	4 (10.8%)	3 (8.1%)	7 (18.9%)	-	5 (13.5%)	32 (86.5%)	37 (100%)
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	-	15 (17.4%)	42 (48.8%)	57 (66.3%)	10 (11.6%)	6 (7.0%)	13 (15.1%)	29 (33.7%)	10 (11.6%)	21 (24.4%)	55 (64.0%)	86 (100%)
สำนักหอสมุด	1 (2.9%)	5 (14.7%)	11 (32.4%)	17 (50.0%)	7 (20.6%)	7 (20.6%)	3 (8.8%)	17 (50.0%)	8 (23.5%)	12 (35.3%)	14 (41.2%)	34 (100%)
อื่นๆ	3 (2.3%)	8 (6.3%)	49 (38.3%)	60 (46.9%)	16 (12.5%)	31 (24.2%)	21 (16%)	68 (53.1%)	19 (14.8%)	39 (30.5%)	70 (54.7%)	128 (100%)
รวม	5 (1.2%)	45 (10.7%)	166 (39.6%)	216 (51.6%)	67 (16.0%)	79 (18.9%)	57 (13.6%)	203 (48.4%)	72 (17.2%)	124 (29.5%)	223 (53.2%)	419 (100%)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาน้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูลกลุ่มนี้ ได้แก่ อาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นอาจารย์ จำนวน 659 คน จาก 63 สถาบัน และนิสิต/นักศึกษา จำนวน 1,159 คน จาก 65 สถาบัน

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ เป็นหญิงมากกว่าชาย จำนวน 369 และ 289 คน ตามลำดับ โดยมีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 31 ปี มากที่สุด จำนวน 250 คน รองลงมา มีช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 194 คน ทั้งนี้ อาจารย์มากกว่าครึ่งหนึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาโท โดยสาขาวิชาที่กลุ่มตัวอย่างอาจารย์สังกัดอยู่มากที่สุด คือ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ รองลงมาอยู่ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่พบว่าเป็นอาจารย์

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างนิสิต/นักศึกษา เป็นหญิงมากกว่าชาย จำนวน 700 และ 459 คน ตามลำดับ โดยประมาณครึ่งหนึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 21-25 ปี ทั้งนี้ลักษณะพื้นฐานของแหล่งข้อมูลกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตามลำดับ

รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แสดงไว้ในตาราง 3-4

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		ประเภทสถาบันการศึกษา				ขนาดสถาบันการศึกษา*						กลุ่มสาขาวิชา								รวม	
		รัฐบาล		เอกชน		เล็ก		กลาง		ใหญ่		สังคมศาสตร์		มนุษยศาสตร์		วิทยาศาสตร์สุขภาพ		วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี			
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	102	35.3	187	64.7	116	40.1	70	24.2	103	35.6	131	45.3	47	16.3	25	8.7	81	28.0	289	100
	หญิง	128	34.7	241	65.3	127	34.4	108	29.3	134	36.3	181	49.1	60	16.3	56	15.2	62	16.8	369	100
อายุ	ต่ำกว่า 31 ปี	59	23.6	191	76.4	132	52.8	64	25.6	54	21.6	137	54.8	20	8.0	25	10.0	61	24.4	250	100
	31 - 40 ปี	64	33.0	130	67.0	71	36.6	51	26.3	72	37.1	95	49.0	38	19.6	21	10.8	37	19.1	194	100
	41 - 50 ปี	73	47.7	80	52.3	28	18.3	51	33.3	74	48.4	53	34.6	38	24.8	29	19.0	30	19.6	153	100
	51 - 60 ปี	35	76.1	11	23.9	5	10.9	9	19.6	32	69.6	21	45.7	9	19.6	3	6.5	12	2.6	46	100
	มากกว่า 60 ปี	-	-	16	100	7	43.8	3	18.8	6	37.5	7	43.8	2	12.5	3	18.8	3	18.8	16	100
ระดับการศึกษาสูงสุด	ประกาศนียบัตร	-	-	4	100	2	50.0	2	50.0	-	-	3	75.0	1	25.0	-	-	-	-	4	100
	ปริญญาตรี	9	10.7	75	89.2	54	64.3	17	20.2	13	15.5	52	61.9	7	8.3	4	4.8	19	22.6	84	100
	ปริญญาโท	127	27.7	331	72.3	180	39.3	134	29.3	144	31.4	225	49.1	76	16.6	59	12.9	91	19.9	458	100
	ปริญญาเอก	89	84.8	16	15.2	7	6.7	21	20.0	77	73.3	32	30.5	20	19.0	19	18.1	31	29.5	105	100
	สูงกว่าปริญญาเอก	5	71.4	2	28.6	-	-	4	57.1	3	42.9	1	14.3	2	28.6	2	28.6	2	28.6	7	100
กลุ่มสาขาวิชาที่สังกัด	สังคมศาสตร์	58	18.5	255	81.5	160	51.1	84	26.8	69	22.0	-	-	-	-	-	-	-	-	313	100
	มนุษยศาสตร์	53	49.5	54	50.5	16	15.0	30	28.0	61	57.0	-	-	-	-	-	-	-	-	107	100
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	52	64.2	29	35.8	14	17.3	18	22.2	49	60.5	-	-	-	-	-	-	-	-	81	100
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	66	46.2	77	53.8	45	31.5	42	29.4	56	39.2	-	-	-	-	-	-	-	-	143	100
ตำแหน่งทางวิชาการ	อาจารย์	138	25.5	103	74.5	236	43.6	258	47.7	147	27.2	275	50.8	90	16.6	54	10.0	108	20.0	541	100
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	54	74.0	19	26.0	3	4.1	17	23.3	53	72.6	19	26.0	11	15.1	18	24.7	24	32.9	73	100
	รองศาสตราจารย์	38	88.4	5	11.6	3	7.0	2	4.7	38	88.4	18	41.9	6	14.0	9	20.9	10	23.3	43	100
	ศาสตราจารย์	1	100	-	-	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100	1	100
รวม		231	35.0	428	64.9	243	36.9	178	27.0	238	36.1	313	47.5	107	16.2	81	12.3	143	21.7	659	100

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาต่ำกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 - 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนิสิต/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		ประเภทสถาบันการศึกษา				ขนาดสถาบันการศึกษา*						กลุ่มสาขาวิชา								รวม	
		รัฐบาล		เอกชน		เล็ก		กลาง		ใหญ่		สังคมศาสตร์		มนุษยศาสตร์		วิทยาศาสตร์สุขภาพ		วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี			
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	185	35.9	294	64.1	165	35.9	141	30.7	153	33.3	182	39.7	71	15.5	9	2.0	193	42.0	459	100
	หญิง	264	37.7	436	62.3	238	34.0	220	31.4	235	33.6	439	62.7	87	12.4	58	8.3	108	15.4	700	100
อายุ	ต่ำกว่า 21 ปี	207	47.0	233	53.0	113	25.7	129	29.3	197	44.8	207	47.0	79	18.0	33	7.5	118	26.8	440	100
	21 - 25 ปี	199	30.8	448	69.2	253	39.1	215	33.2	173	26.7	378	58.4	68	10.5	33	5.1	160	24.7	647	100
	26 - 30 ปี	17	29.8	40	70.2	28	49.1	16	28.0	13	22.8	25	43.9	10	17.5	1	1.8	20	35.1	57	100
	มากกว่า 30 ปี	6	40.0	9	60.0	9	60.0	1	6.7	5	33.3	11	73.3	1	6.7	-	-	3	20.0	15	100
กำลังศึกษา ระดับ	ปริญญาตรี	387	35.1	714	64.9	391	35.5	354	32.2	349	31.7	586	53.2	156	14.2	66	6.0	283	25.7	1101	100
	ปริญญาโท	28	80.0	7	20.0	6	17.1	1	2.9	28	80.0	26	74.3	1	2.9	-	-	7	20.0	35	100
	ปริญญาเอก	6	100	-	-	-	-	4	66.7	2	33.3	2	33.3	-	-	-	-	4	66.7	6	100
กลุ่มสาขา วิชาที่เรียน	สังคมศาสตร์	138	22.2	483	77.8	308	49.6	190	30.6	123	19.8	-	-	-	-	-	-	-	-	621	100
	มนุษยศาสตร์	51	32.3	107	67.7	51	32.3	33	20.9	74	46.8	-	-	-	-	-	-	-	-	158	100
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	43	58.1	31	41.9	6	8.1	16	21.6	45	60.8	-	-	-	-	-	-	-	-	74	100
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	195	64.8	106	35.2	36	12.0	121	40.2	144	47.8	-	-	-	-	-	-	-	-	301	100
	รวม	429	37.0	730	63.0	403	34.8	361	31.1	388	33.5	621	53.6	158	13.6	67	5.8	301	26.0	1159	100

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาน้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพ การศึกษา และสถานภาพขององค์กร

การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นการศึกษาใน 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และความรู้ความเข้าใจในสถานภาพขององค์กร ซึ่งนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา

คณะผู้วิจัยประเมินความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของคุณภาพการศึกษา ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่า มีการกล่าวถึงคุณภาพใน 6 ลักษณะ คือ 1) ความเป็นเลิศ/ความดี 2) ความมีมาตรฐาน 3) ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) ประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด 5) การพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น และ 6) การสนองความต้องการ/ความพึงพอใจของผู้บริโภค

การประเมินในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้การพิจารณาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงาน เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากจำนวนลักษณะของคุณภาพการศึกษาที่ถูกผู้สัมภาษณ์ตอบได้สอดคล้องกับคุณภาพใน 6 ลักษณะข้างต้น ซึ่งพบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามองคุณภาพการศึกษาว่าประกอบด้วยลักษณะต่างๆ มากกว่า 1 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 88.5 โดยมีรายละเอียดของการให้ความสำคัญในแต่ละลักษณะ ดังนี้

การพิจารณาถึงการให้ความสำคัญในแต่ละลักษณะของคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้พิจารณาจากจำนวนความถี่ที่ลักษณะของคุณภาพการศึกษานั้นๆ ถูกกล่าวถึง โดยข้อมูลจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน พบว่า มีการให้ความสำคัญกับลักษณะของความตรงตามวัตถุประสงค์ (ข้อที่ 3) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ ความมีมาตรฐาน (ข้อที่ 2) การสนองความต้องการ/ความพึงพอใจของผู้บริโภค (ข้อที่ 6) ความเป็นเลิศ/ความดี (ข้อที่ 1) และ การพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น (ข้อที่ 5) คิดเป็นร้อยละ 60.6, 54.5, 52.3 และ 43.9 ตามลำดับ โดยลักษณะของคุณภาพการศึกษาที่ถูกกล่าวถึงน้อยที่สุดและแตกต่างจากลักษณะอื่นอย่างชัดเจน ได้แก่ การมีประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (ข้อที่ 4) คิดเป็นร้อยละ 34.1 รายละเอียดแสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวน และร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมองว่าคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้

ลักษณะของคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนักหอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
1 ความเป็นเลิศ / ความดี	18 (41.9)	51 (57.3)	22 (48.9)	21 (51.2)	26 (56.5)	69 (52.3)	93 (57.8)	60 (71.4)	33 (62.3)	61 (58.1)	63 (67.7)	310 (62.5)
2 ความมีมาตรฐาน	27 (62.8)	53 (59.6)	22 (48.9)	26 (63.4)	32 (69.6)	80 (60.6)	101 (62.7)	64 (76.2)	35 (66.0)	83 (79.0)	65 (69.9)	348 (70.2)
3. ความตรงตามวัตถุประสงค์	23 (53.5)	62 (69.7)	32 (71.1)	23 (56.1)	30 (65.2)	85 (64.4)	113 (70.2)	58 (69.0)	45 (84.9)	79 (75.2)	60 (64.5)	355 (71.6)
4 ประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด	18 (41.9)	27 (30.3)	9 (20.0)	17 (41.5)	19 (41.3)	45 (34.1)	49 (30.4)	33 (39.3)	24 (45.3)	47 (44.8)	43 (46.2)	196 (39.5)
5 การพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น	17 (39.5)	41 (46.1)	16 (35.6)	21 (51.2)	21 (45.7)	58 (43.9)	78 (48.4)	48 (57.1)	34 (64.2)	58 (55.2)	56 (60.2)	274 (55.2)
6 การสนองความต้องการ / ความพึงพอใจ ของผู้บริโภค	29 (67.4)	43 (48.3)	16 (35.6)	27 (65.9)	29 (63.0)	72 (54.5)	106 (65.8)	60 (71.4)	40 (77.5)	70 (66.7)	61 (65.6)	337 (67.9)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษา น้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า มีการให้ความสำคัญ หรือกล่าวถึงลักษณะของคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับผู้รับผิดชอบระดับสถาบัน กล่าวคือ มีการให้ความสำคัญกับลักษณะของความตรงตามวัตถุประสงค์ (ข้อที่ 3) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.6 รองลงมาคือ ความมีมาตรฐาน (ข้อที่ 2) การสนองความต้องการ/ความพึงพอใจของผู้บริโภค (ข้อที่ 6) คิดเป็นร้อยละ 70.2 และ 67.9 ตามลำดับ โดยมีลักษณะของคุณภาพการศึกษาที่ถูกกล่าวถึงน้อยที่สุดและแตกต่างจากลักษณะอื่นอย่างชัดเจน คือ การมีประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (ข้อที่ 4) คิดเป็นร้อยละ 39.5

เมื่อพิจารณาผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ ทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าต่างให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับภาพรวมข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในระดับคณะวิชา/หน่วยงานมีการให้ความสำคัญกับลักษณะของการสนองความต้องการ/ความพึงพอใจของผู้บริโภคในสัดส่วนที่สูงอีกด้วย รายละเอียดในภาคผนวก ตาราง 36

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประเมินการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้พิจารณาความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) ความเข้าใจในความหมายของ "การประกันคุณภาพการศึกษา"
- 2) การตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) การรับรู้ถึงระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 4) การรับรู้เกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก โดยจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

2.1 ความเข้าใจในความหมายของ "การประกันคุณภาพการศึกษา"

การพิจารณาระดับความเข้าใจของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับความหมายของ "การประกันคุณภาพการศึกษา" จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางทฤษฎีและทบทวนมหาวิทยาลัย พบว่าการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ 5 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด
- 2) ความเป็นมาตรฐาน
- 3) หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/สาธารณชน
- 4) การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 5) การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

การประเมินในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากจำนวนลักษณะในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้สอดคล้องกับความหมายทางทฤษฎีและทบทวนมหาวิทยาลัย พบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมระบุถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 1 และ 2 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 41.5 และ 44.5 ตามลำดับ มีรายละเอียดของการระบุถึงในลักษณะต่างๆ ดังนี้

การพิจารณาการให้ความสำคัญของแต่ละลักษณะความหมายของ "การประกันคุณภาพการศึกษา" ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ คณะผู้วิจัยใช้การพิจารณาจากความถี่ในการกล่าวถึงลักษณะของความหมายนั้นๆ

ข้อมูลจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน พบว่า มีการกล่าวถึงการมีหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.3 และ 63.5 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ความเป็นมาตรฐาน และ การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 46.0 และ 29.4 ตามลำดับ โดยมีการกล่าวถึงการพัฒนาที่ต่อเนื่อง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.8 และเมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า มีความสอดคล้องกับระดับสถาบัน หากแต่มีขนาดของสัดส่วนที่น้อยกว่า กล่าวคือ มีการระบุถึงการมีหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.1 และ 41.1 ตามลำดับ โดยมีการกล่าวถึงการพัฒนาที่ต่อเนื่อง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.4 รายละเอียดแสดงในตาราง 6

เมื่อทำการพิจารณาผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ และฝ่ายปฏิบัติการ พบว่า มีรูปแบบของการให้ความสำคัญของลักษณะต่างๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการระบุถึงการมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ และหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/สาธารณชน มากที่สุด นอกจากนี้ หากพิจารณาผู้รับผิดชอบในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า มีรูปแบบของการระบุถึงลักษณะต่างๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการให้ความสำคัญกับการมีหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/สาธารณชน มากที่สุด รองลงมาได้แก่การมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ และการมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีการกล่าวถึงในลักษณะของการพัฒนาที่ต่อเนื่อง น้อยที่สุด รายละเอียดในภาคผนวก ตาราง 37

ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งมองว่าความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้

ลักษณะของการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนักหอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
1 ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด	35 (81.4)	45 (54.2)	24 (55.8)	20 (54.1)	36 (78.3)	2 (63.5)	69 (46.9)	26 (38.2)	32 (61.5)	40 (41.7)	16 (22.8)	185 (41.1)
2 การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ	9 (20.9)	28 (33.7)	16 (37.2)	11 (29.7)	10 (21.7)	37 (29.4)	57 (38.8)	25 (32.9)	16 (30.8)	31 (32.3)	40 (50.6)	169 (37.6)
3 ความเป็นมาตรฐาน	20 (46.5)	38 (45.8)	12 (27.9)	21 (56.8)	25 (54.3)	58 (46.0)	38 (25.9)	21 (27.6)	13 (25.0)	25 (26.0)	22 (27.8)	119 (26.4)
4. หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	33 (76.7)	48 (57.8)	22 (51.2)	24 (64.9)	35 (76.1)	81 (64.3)	76 (51.7)	32 (41.1)	29 (55.8)	49 (51.0)	44 (55.7)	230 (51.1)
5. การพัฒนาที่ต่อเนื่อง	1 (2.3)	5 (6.0)	2 (4.7)	4 (10.8)	-	6 (4.8)	5 (3.4)	13 (17.1)	2 (3.8)	8 (8.3)	10 (12.7)	38 (8.4)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาต่ำกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2.2 การตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกือบทั้งหมดตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา (ร้อยละ 98.9) สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ที่เห็นว่ามี ความจำเป็น คิดเป็นร้อยละ 97.2 และ 95.7 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในภาคผนวกตาราง 38

เมื่อพิจารณาการตระหนักถึงเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้พิจารณาจากเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา 7 ประเด็น คือ

- 1) มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต
- 2) มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพบัณฑิตมากขึ้น
- 3) จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับของนานาชาติ
- 4) เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ
- 5) ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน
- 6) เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อ ซึ่งตรวจสอบได้
- และ 7) เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้ต้องทำ

การพิจารณาความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน เกี่ยวกับเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้พิจารณาจากจำนวนเหตุผลที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้ตรงตามเหตุผล 7 ประเด็นที่กล่าวถึงในตอนต้น พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการระบุถึงเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพมากกว่า 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 77 โดยมีรายละเอียดของการระบุถึงในแต่ละประเด็น ดังนี้

การพิจารณาถึงการให้ความสำคัญของเหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละประเด็นของผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน คณะผู้วิจัยพิจารณาจากความถี่ที่ประเด็นนั้นๆ ได้ถูกกล่าวถึง โดยข้อมูลจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน พบว่า ได้มีการระบุเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และมีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.8 และ 54.4 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้ต้องทำ จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต และเพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อ ซึ่งตรวจสอบได้ คิดเป็นร้อยละ 43.2, 42.4, 34.4 และ

34.4 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลที่ระบุถึงน้อยที่สุด คือ ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน คิดเป็นร้อยละ 24.0

เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า มีการให้เหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้น และเป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาที่กำหนดให้ต้องทำ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.9, 55.6 และ 54.9 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลที่ระบุถึงน้อยที่สุด คือ มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 39.3

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบัน และคณะวิชา/หน่วยงาน จำแนกตามตำแหน่งงาน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ พบว่า ต่างมีรูปแบบของการให้ความสำคัญสอดคล้องกับภาพรวมของตน รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ตาราง 39

ตาราง 7 จำนวน และร้อยละของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมองว่าเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษามีลักษณะต่างๆ ดังนี้

เหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนักหอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	14 (31.8)	29 (35.8)	7 (17.9)	18 (43.9)	18 (40.0)	43 (34.4)	56 (37.1)	32 (40.5)	16 (31.4)	45 (45.0)	34 (40.0)	183 (39.3)
2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้น	20 (45.5)	48 (59.3)	18 (46.2)	27 (65.9)	23 (51.1)	68 (54.4)	79 (52.3)	46 (58.2)	23 (45.1)	61 (61.0)	50 (58.8)	259 (55.6)
3 จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	15 (34.1)	38 (46.9)	21 (53.8)	16 (39.0)	16 (35.6)	53 (42.4)	66 (43.7)	41 (51.9)	25 (49.0)	57 (57.0)	44 (51.8)	233 (50.0)
4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	22 (50.0)	59 (72.8)	25 (64.1)	30 (73.2)	26 (57.8)	81 (64.8)	115 (76.2)	65 (82.3)	43 (84.3)	72 (72.0)	54 (63.5)	349 (74.9)
5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	10 (22.7)	20 (24.7)	10 (25.6)	9 (22.0)	11 (24.4)	30 (24.0)	58 (38.4)	34 (43.0)	31 (60.8)	53 (53.0)	37 (43.5)	213 (45.7)
6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	20 (45.5)	23 (28.4)	9 (23.1)	16 (39.0)	18 (40.0)	43 (34.4)	61 (40.4)	40 (50.6)	24 (47.1)	55 (55.0)	39 (45.9)	219 (47.0)
7 เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	22 (50.0)	32 (39.5)	15 (38.5)	14 (34.1)	25 (55.6)	54 (43.2)	66 (43.7)	53 (67.1)	26 (51.0)	60 (60.0)	51 (60.0)	256 (54.9)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาต่ำกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2.3 การรับรู้ในระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา

2.3.1 การรับรู้ในระบบ

คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า ผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันเกือบทั้งหมดมีการรับรู้ถึงระบบที่สถาบันของตนเองใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 96.7 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ พบว่าคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษารับรู้ในระบบที่สถาบันของตนเองเลือกใช้สูงที่สุด

จากข้อมูลกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงระบบที่คณะวิชา/หน่วยงานของตนใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 85.5 โดยพบว่าผู้บริหารมีการรับรู้ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมาคือฝ่ายปฏิบัติการ และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 86.4 และ 87.7 ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการรับรู้ถึงระบบที่ตนเลือกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.3 ขณะที่กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการรับรู้ต่ำที่สุด อีกทั้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้บริหารในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และฝ่ายปฏิบัติการของสำนักหอสมุด เป็นกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีการรับรู้ถึงระบบที่ตนใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 75.0 และ 77.8 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบระหว่างผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน กับระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันมีการรับรู้ถึงระบบที่เลือกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าผู้รับผิดชอบในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 96.7 และ 85.5 ตามลำดับ

รายละเอียดของการจัดจำแนกพิจารณาได้จากตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
ถึงระบบที่สถาบัน คณะวิชา/หน่วยงานของตนเลือกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

การรับรู้ระบบของผู้รับผิดชอบงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา/หน่วยงาน					
	ประเภท สถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย ศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	13 (100)	34 (94.4)	21 (95.5)	11 (91.7)	15 (100)	47 (95.9)	50 (82.0)	24 (75.0)	20 (95.2)	32 (80.0)	29 (90.6)	155 (83.3)
คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา	11 (100)	14 (100)	4 (100)	8 (100)	13 (100)	25 (100)	32 (80.0)	16 (84.2)	15 (93.8)	27 (93.1)	24 (92.3)	114 (87.7)
ฝ่ายปฏิบัติการ	15 (100)	29 (93.5)	13 (86.7)	16 (100)	15 (100)	44 (95.7)	40 (83.3)	23 (92.0)	17 (100)	26 (86.7)	21 (77.8)	127 (86.4)
รวม	39 (100)	77 (95.1)	38 (92.7)	35 (92.7)	43 (100)	116 (96.7)	122 (81.9)	63 (82.9)	52 (96.3)	85 (85.9)	74 (87.1)	396 (85.5)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาน้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2.3.2 การรับรู้ในกลไก

ตามแนวของทบทวนมหาวิทยาลัยที่ให้คำจำกัดความของระบบและกลไก หมายถึง “ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย บุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัยต่างๆ เป็นกลไกในการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย” จะพบว่า กลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ คือ บุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ และแนวปฏิบัติ

ในการประเมินการรับรู้ในกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัย พิจารณาจากคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบได้ตรงกับกลไกตั้งที่กล่าวข้างต้นหรือไม่ พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน ส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 79.6 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ พบว่า คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามีการรับรู้ในกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษาสูงที่สุด

จากข้อมูลกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งมีการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.0 โดยพบว่าฝ่ายปฏิบัติการมีการรับรู้ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองมาคือคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และผู้บริหาร ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 67.7 และ 68.3 ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.6 ขณะที่กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการรับรู้ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.8

การเปรียบเทียบระหว่างผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน กับระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันมีการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าผู้รับผิดชอบในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 79.6 และ 67.0 ตามลำดับ

รายละเอียดของการจัดจำแนกพิจารณาได้จากตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ถึงกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

การรับรู้ถึงกลไก ในการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา/หน่วยงาน					
	ประเภท สถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย ศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	6 (85.7)	27 (75.0)	15 (71.4)	7 (63.6)	11 (100)	33 (76.7)	31 (59.6)	16 (61.5)	15 (88.2)	25 (71.4)	23 (74.2)	110 (68.3)
คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา	10 (100)	12 (80)	2 (40.0)	8 (100)	12 (100)	22 (88.0)	20 (48.8)	12 (63.2)	12 (75.0)	22 (84.6)	18 (81.8)	84 (67.7)
ฝ่ายปฏิบัติการ	12 (92.3)	19 (70.4)	7 (53.8)	9 (75.0)	15 (100)	31 (77.5)	27 (64.3)	15 (57.7)	12 (75.0)	21 (80.8)	15 (51.7)	90 (64.7)
รวม	28 (93.3)	58 (74.4)	24 (61.5)	24 (77.4)	38 (100)	86 (79.6)	78 (57.8)	43 (60.6)	39 (79.6)	68 (78.2)	56 (68.3)	284 (67.0)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาน้อยกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2.4 การรับรู้เกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาถึงการรับรู้ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอกอย่างไร โดยแยกพิจารณาใน 2 ประเด็น คือ การรับรู้ถึงองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก และ ปีที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) จะมาทำการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก ดังนี้

2.4.1 การรับรู้ถึงองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

การประเมินการรับรู้ถึงองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอกของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน และ คณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า ผู้รับผิดชอบระดับสถาบันมีการรับรู้ถึงองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก มากกว่าผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้รับผิดชอบระดับสถาบันเกือบทั้งหมดรับรู้ว่ามีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก คิดเป็นร้อยละ 95.8 โดยผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ มีการรับรู้ในระดับเท่าๆ กัน คือร้อยละ 95.9, 96.0 และ 95.6 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก คิดเป็นร้อยละ 75.7 โดยฝ่ายปฏิบัติการมีการรับรู้สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.9 รองมาคือผู้บริหาร และคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 76.1 และ 68.9 ตามลำดับ ทั้งนี้พบว่ากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการรับรู้สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.2 ขณะที่สำนักหอสมุดมีการรับรู้ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.7 โดยคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักหอสมุดมีการรับรู้ต่ำที่สุด คือร้อยละ 52.0 รายละเอียดพิจารณาในตาราง 10

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละ ของการรับรู้ว่าสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ ในการ ประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก ของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

การรับรู้ว่า สมศ. เป็นองค์กรที่จะ ทำหน้าที่ในการประเมินรับรอง คุณภาพการศึกษาจากภายนอก	ระดับสถาบัน						คณะวิชา/หน่วยงาน					
	ประเภท สถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา*			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย ศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	13 (92.9)	34 (97.1)	20 (100)	12 (85.7)	15 (100)	47 (95.9)	49 (79.0)	18 (62.1)	15 (83.3)	28 (82.4)	24 (72.7)	134 (76.1)
คณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษา	10 (100)	14 (93.3)	5 (100)	8 (88.9)	11 (100)	24 (96.0)	28 (65.1)	13 (72.2)	10 (76.9)	27 (81.8)	13 (52.0)	91 (68.9)
ฝ่ายปฏิบัติการ	14 (100)	29 (93.5)	14 (93.3)	15 (93.8)	14 (100)	43 (95.6)	37 (75.5)	22 (78.6)	16 (100)	27 (90.0)	27 (90.0)	123 (80.9)
รวม	37 (97.4)	77 (95.1)	39 (97.5)	35 (89.7)	40 (100)	114 (95.8)	114 (74.0)	53 (70.7)	41 (87.2)	82 (84.5)	58 (66.7)	348 (75.7)

หมายเหตุ *ขนาดเล็ก = มีนิสิต/นักศึกษาต่ำกว่า 2,000 คน, ขนาดกลาง = มีนิสิต/นักศึกษา 2,000 – 10,000 คน และขนาดใหญ่ = มีนิสิต/นักศึกษามากกว่า 10,000 คน

2.4.2 การรับรู้เกี่ยวกับปีที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) จะมาทำการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

การประเมินการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการสัมภาษณ์การรับรู้เกี่ยวกับปีที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) จะมาทำการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้รับผิดชอบที่รับรู้ ว่า สมศ. เป็นองค์กรที่จะทำการประกันคุณภาพการศึกษาจากภายนอก พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ร้อยละ 57.4 รู้ว่า สมศ. จะมาทำการประเมิน/รับรองจากภายนอก ในปี พ.ศ. 2545 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ในปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นร้อยละ 20.5 โดยหากพิจารณาปีที่ สมศ. จะมาทำหน้าที่ดังกล่าว คือ ในปี พ.ศ. 2545-2548 ก็จะพบว่าผู้รับรู้ในช่วงดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 86.1 อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ไม่ได้ตอบว่า สมศ. จะมาทำหน้าที่ดังกล่าวในปีใด คิดเป็นร้อยละ 12.7 ดังตาราง 11

ตาราง 11 จำนวน และร้อยละ ของการรับรู้เกี่ยวกับปี ที่ สมศ. จะมาทำการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษา

ปีที่ สมศ. จะมาทำการประเมิน/รับรอง คุณภาพการศึกษาจากภายนอก	จำนวน	ร้อยละ
1. พ.ศ.2544	1	0.2
2. พ.ศ.2545	249	57.4
3. พ.ศ.2546	89	20.5
4. พ.ศ.2547	18	4.1
5. พ.ศ.2548	18	4.1
6. พ.ศ.2549	1	0.2
7. อื่นๆ*	3	0.7
8. ไม่ทราบ	55	12.7
รวม	434	100

หมายเหตุ *อื่นๆ = เมื่อสถาบันพร้อม, เมื่อ สมศ. พร้อม

3. ความรู้ความเข้าใจในสถานภาพขององค์กร

ในการพิจารณาความรู้ความเข้าใจในสถานภาพขององค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษานั้น คณะผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความเข้าใจถึงผลผลิตในสถาบันของตน 2) ความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในสถาบันของตนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา นำเสนอตามลำดับดังนี้

3.1 ความเข้าใจถึงผลผลิตทางการศึกษาในสถาบันของตน

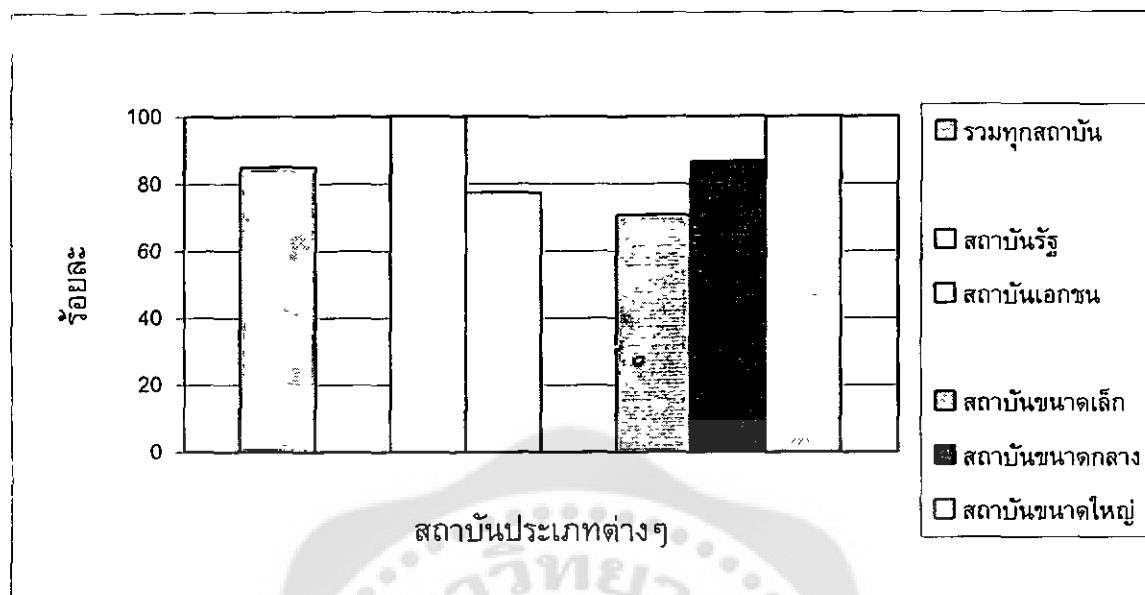
ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาถึงผลผลิตทางการศึกษาที่สถาบันเน้นเป็นพิเศษ และความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษกับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน ซึ่งพบว่าจากผลผลิตทางการศึกษาซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประการ ตามภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติ คือ 1) การผลิตบัณฑิต (การจัดการเรียนการสอน) 2) การวิจัย 3) การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า

ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน จาก 75 สถาบัน กล่าวถึงผลผลิตทางการศึกษาที่สถาบันของตนเน้นเป็นพิเศษว่า คือ การผลิตบัณฑิต มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.9 รายละเอียด ดังตาราง 40 ในภาคผนวก

การประเมินความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษของสถาบันการศึกษาซึ่งผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันตอบมาเปรียบเทียบกับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญา/ปณิธานของสถาบันการศึกษาดังกล่าว จำนวน 60 แห่ง จากจำนวนสถาบันการศึกษาดังกล่าว พบว่า สถาบันการศึกษาร้อยละ 85.0 สามารถระบุถึงลักษณะของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษได้สอดคล้องกับปรัชญา/ปณิธานของสถาบันตน อย่างไรก็ตาม มีสถาบันการศึกษาร้อยละ 15.0 ที่ไม่สามารถกล่าวถึงลักษณะของผลผลิตทางการศึกษาที่สถาบันของตนเน้นเป็นพิเศษซึ่งระบุไว้ในปรัชญา/ปณิธานของสถาบันของตนได้ ดังตาราง 12

ตาราง 12 จำนวน และร้อยละ ของความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ กับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน

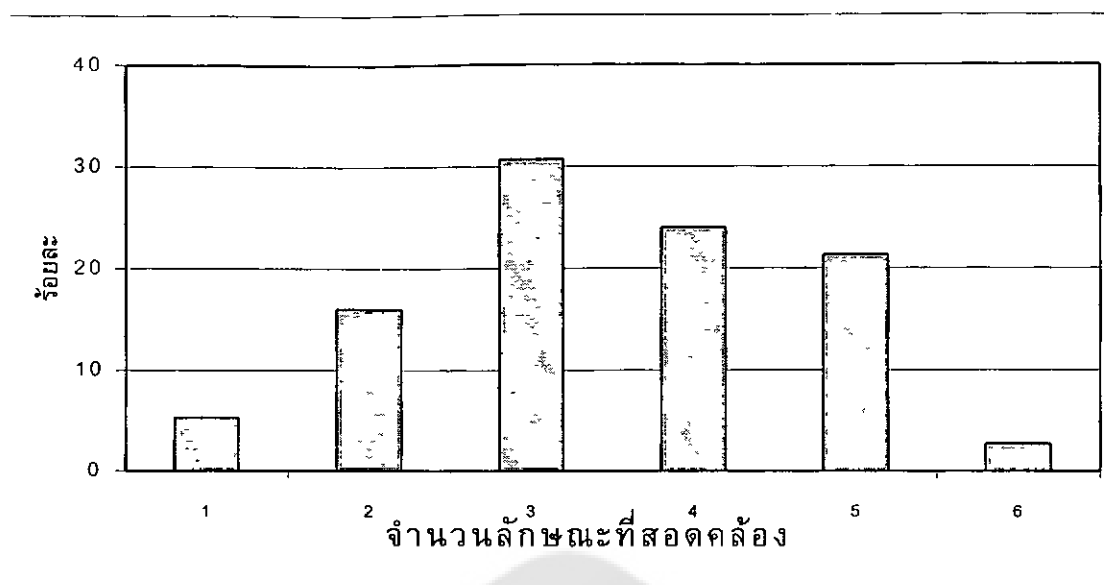
ความสอดคล้องของผลผลิต ทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
1. สอดคล้อง	51	85.0
2. ไม่สอดคล้อง	9	15.0
รวม	60	100.0

ภาพประกอบ 1 ความสอดคล้องของผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ
กับปรัชญา/ปณิธานของสถาบัน

3.2 ความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในสถาบันของตน

ในการประเมินการรับรู้ถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในสถาบันของตน ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความเข้าใจของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ทั้งหมด 75 สถาบัน เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยอุปสรรคในสถาบันของตนในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาความครอบคลุมจากกลไกต่างๆ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้แก่ 1) บุคลากร 2) สถาบัน 3) ผู้บริหาร 4) ทรัพยากร 5) การบริหารจัดการ และ 6) ปัจจัยอื่นๆ พบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ตอบได้ครอบคลุม 3 ประเด็น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.7 และหากพิจารณาว่าการตอบได้มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ประเด็น หมายถึง การเข้าใจถึงศักยภาพเกี่ยวกับสถาบันของตน ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับที่น่าพอใจ ก็จะพบว่า มีผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ร้อยละ 78.7 ที่มีความเข้าใจในระดับดังกล่าว ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในการดำเนินงาน
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันของตน

ตอนที่ 3 หลักการและแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การศึกษาหลักการและแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ติดตามเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา แผนประกันคุณภาพการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. นโยบายประกันคุณภาพการศึกษา

ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณานโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ โดยจะทำการพิจารณาจากเนื้อหาของนโยบายและแนวปฏิบัติของการประกันคุณภาพการศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย หรือไม่อย่างไร ซึ่งจากนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย สามารถจำแนกออกได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1) มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม

2) กำหนดหลักการและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

3) จัดให้มีกลไกการตรวจสอบ และประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ/สถาบัน/สำนัก ต่างๆ

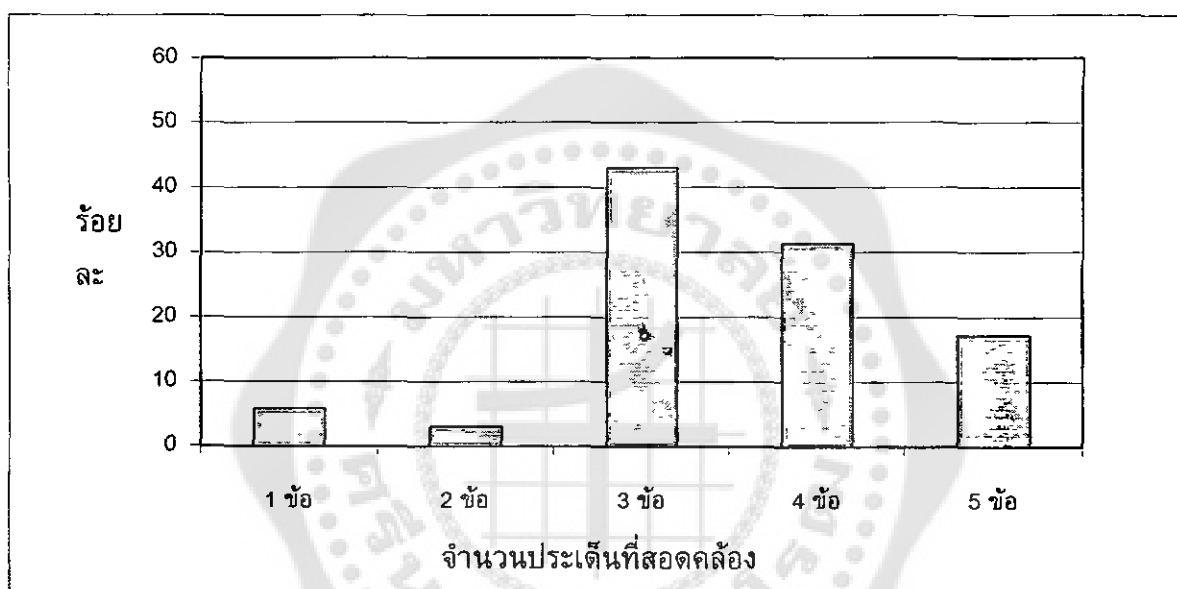
4) สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสมาคมวิชาการหรือสมาคมวิชาชีพ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน

5) ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลข่าวสาร และผลจากกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันออกเผยแพร่ต่อสังคมภายนอก

จากประเด็นต่างๆ ข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำมาเปรียบเทียบกับนโยบายและแนวปฏิบัติของสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งเอกสารที่รับจากสถาบันการศึกษาโดยตรงและจาก website ของสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งสิ้นได้เอกสารที่เป็นนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 35 สถาบัน โดยในจำนวนนี้พบเอกสารที่เป็นแนวปฏิบัติจำนวน 31 สถาบัน ได้ผลดังนี้

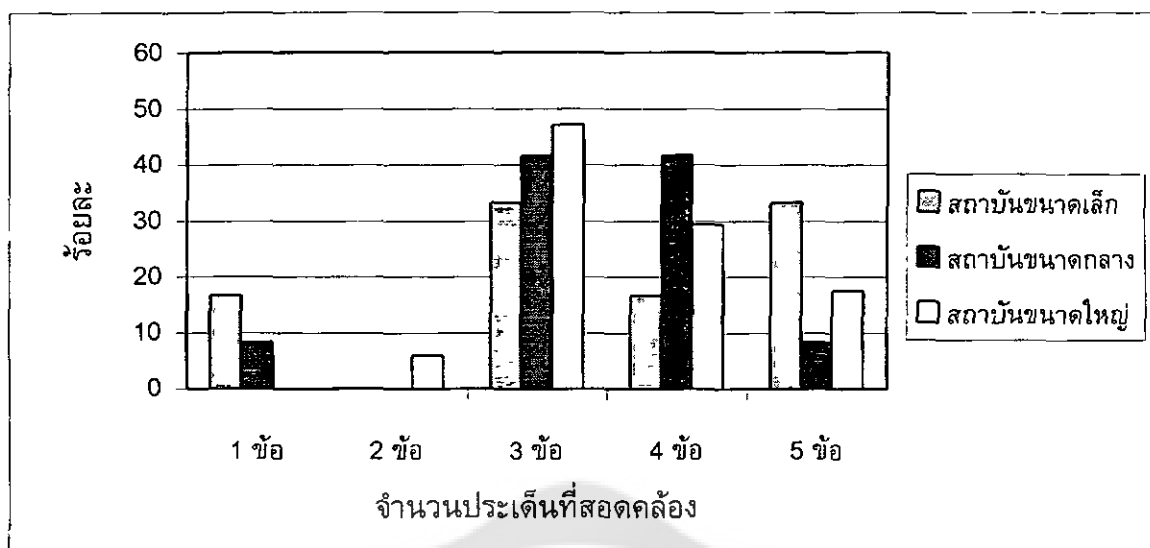
1.1 ความสอดคล้องของนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษากับทบวงมหาวิทยาลัย

คณะผู้วิจัยได้พิจารณาจากการระบุถึงประเด็นต่างๆ ในนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา จากเอกสารต่างๆ ของทั้ง 35 สถาบัน โดยพิจารณาจากจำนวนประเด็นในนโยบายของแต่ละสถาบันการศึกษาว่าสอดคล้องกับนโยบายประกันคุณภาพของทบวงมหาวิทยาลัยมากน้อยเพียงไร ได้ผลดังนี้

ภาพประกอบ 3 ความสอดคล้องในนโยบายของสถาบันการศึกษากับทบวงมหาวิทยาลัย

จากภาพประกอบ 3 แสดงจำนวนข้อของประเด็นในนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันที่สอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า นโยบายของสถาบันการศึกษาร้อยละ 91.4 ที่สอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัยตั้งแต่ 3 ข้อขึ้นไป โดยมีสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองสอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัยตั้งแต่ 2 ข้อลงมา คิดเป็นร้อยละ 8.6

ภาพประกอบ 4 ความสอดคล้องในนโยบายของสถาบันการศึกษา กับ ทบวงมหาวิทยาลัย
จำแนกตามขนาดของสถาบันการศึกษา

1.2 การระบุถึงประเด็นต่าง ๆ ในนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวของ ทบวงมหาวิทยาลัย

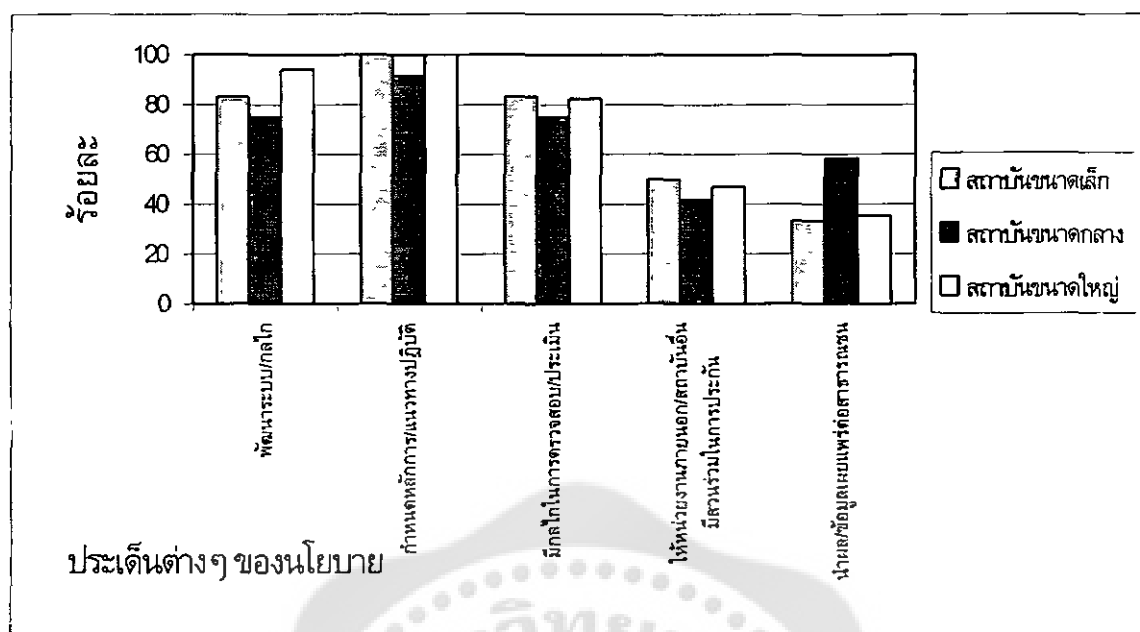
ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาถึงนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาเป็นรายประเด็นว่าได้มีการระบุถึงในประเด็นต่างๆ อย่างไร ดังนี้

จากเอกสารของสถาบันต่างๆ ทั้ง 35 สถาบัน พบว่ามีการระบุถึงหลักการและแนวทางปฏิบัติ (ข้อที่ 2) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.1 รองลงมาได้แก่ มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 1) และ มีกลไกการตรวจสอบและประเมินผล (ข้อที่ 3) คิดเป็นร้อยละ 85.7 และ 80.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในนโยบายของสถาบันต่างๆ มีประเด็นที่ถูกระบุไว้น้อยกว่ากลุ่มแรกอย่างชัดเจน ได้แก่ มีการระบุถึงการสนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วม (ข้อที่ 4) และส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน (ข้อที่ 5) ที่มีการระบุถึงน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.7 และ 42.9 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง 13

ตาราง 13 จำนวน และร้อยละ ประเด็นต่างๆ ของนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน
การศึกษาที่สอดคล้องกับทบวงมหาวิทยาลัย

ประเด็นต่างๆ ของนโยบาย	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา	30	85.7	2
2. มีการกำหนดหลักการและแนวทางปฏิบัติ	34	97.1	1
3. มีกลไกการตรวจสอบและประเมินผล	28	80.0	3
4. สนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วม	16	45.7	4
5. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน	15	42.9	5
รวม	35	100	

อย่างไรก็ตาม ในนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ ข้างต้น ได้มีการระบุถึงประเด็นอื่นๆ ไว้ อาทิ มีการกำหนดกรอบเวลาให้ทุกหน่วยงานต้องผ่านการประกันคุณภาพภายใน และ/หรือ ภายนอก ในปี 2545, ให้มีการดำเนินงานบริหารและปฏิบัติทางวิชาการ อย่างมีระบบ เพื่อคงไว้ซึ่งการเป็นแหล่งความรู้ ค้นคว้า และวิจัย, เร่งรัดปรับปรุงคุณภาพบัณฑิต ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม, ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนา/สร้างระบบประกัน, ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำผลการดำเนินการประกันคุณภาพมาเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง หรือให้มีการวิจัยควบคู่กับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพ เพื่อการปรับปรุง อย่างต่อเนื่องสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

ภาพประกอบ 5 ประเด็นต่างๆ ของนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่สอดคล้องกับทบทวมหาวิทยาลัยจำแนกตามขนาดของสถาบัน

1.3 ความเป็นอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับอิสระในการดำเนินการจากทบวงมหาวิทยาลัยของสถาบันการศึกษา การให้อิสระแก่คณะวิชา/หน่วยงานของสถาบันการศึกษา และการได้รับอิสระจากสถาบันของคณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 การได้รับอิสระในการดำเนินการจากทบวงมหาวิทยาลัยของสถาบันการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า มีผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันร้อยละ 98.4 ระบุว่าได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากทบวงมหาวิทยาลัย มีผู้รับผิดชอบเพียงจำนวน 2 ท่าน จากสถาบัน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.6 ที่ระบุว่าไม่ได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากทบวงมหาวิทยาลัย

1.3.2 การให้อิสระแก่คณะวิชา/หน่วยงานของสถาบันการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันว่าทางสถาบันได้ให้อิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพแก่คณะวิชา/หน่วยงานหรือไม่ พบว่า

มีผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาร้อยละ 92 ระบุว่าได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันต้นสังกัด มีผู้รับผิดชอบเพียง 9 ท่าน จาก 8 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 80 ที่ระบุว่าไม่ได้ให้อิสระในการดำเนินการแก่คณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ

1.3.3 การได้รับอิสระจากสถาบันของคณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ พบว่า มีผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 39 ท่าน จาก 22 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ที่ระบุว่าทางสถาบันไม่ได้ให้อิสระในการดำเนินการแก่คณะวิชา/หน่วยงาน

คณะผู้วิจัยพบว่า มีคณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ ใน 4 สถาบันที่ระบุว่าไม่ได้รับอิสระในการดำเนินงานสอดคล้องกับคำตอบของผู้รับผิดชอบระดับสถาบัน ที่ระบุว่าไม่ได้ให้อิสระในการดำเนินการแก่คณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีคณะวิชา/หน่วยงานจำนวน 25 แห่ง จาก 18 สถาบัน ที่ระบุว่าคณะวิชา/หน่วยงานของตนไม่ได้รับอิสระในการดำเนินการจากสถาบัน ขณะที่สถาบันระบุว่าได้ให้อิสระในการดำเนินการแก่คณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ แล้ว

2. แผนประกันคุณภาพการศึกษา และแผนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ในส่วนนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน โดยพิจารณาถึงการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา และแผนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. แผนประกันคุณภาพการศึกษา
2. แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 แผนปฏิบัติการ ได้แก่

- 1) แผนประชาสัมพันธ์
- 2) แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
- 4) แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ
- 5) แผนพัฒนาระบบและกลไก
- 6) แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
- 7) แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล
- 8) แผนการศึกษาตนเอง
- 9) แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
- 10) แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน
- 11) แผนการประเมินคุณภาพภายใน

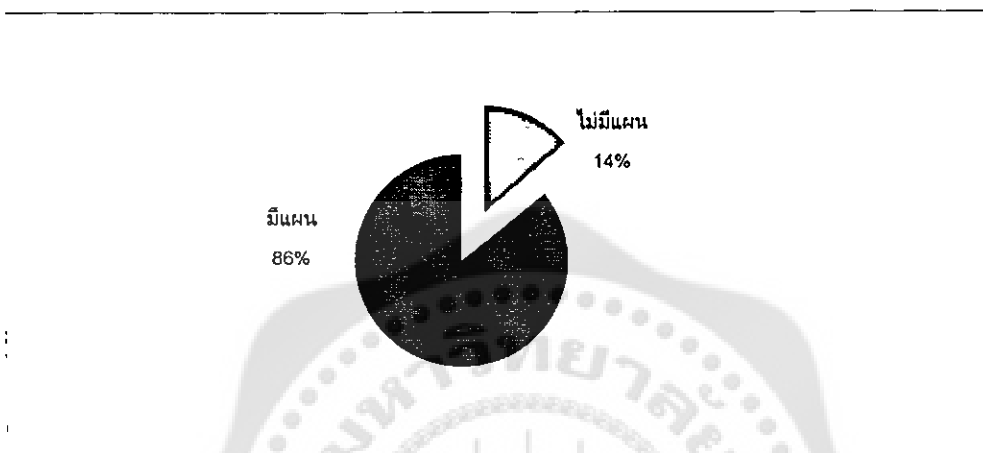
2.2 แผนอื่นๆ ได้แก่

- 1) แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก
- 3) แผนงบประมาณ
- 4) แผนพัฒนาบุคลากร

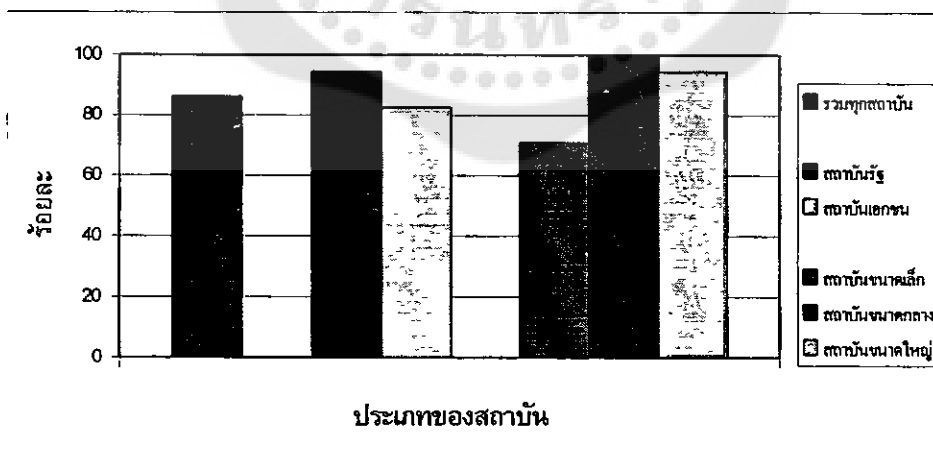
โดยจะทำการแยกพิจารณาตามแผนต่างๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพระดับสถาบัน พบว่า สถาบันการศึกษา มีการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษาร้อยละ 86

ภาพประกอบ 6 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา

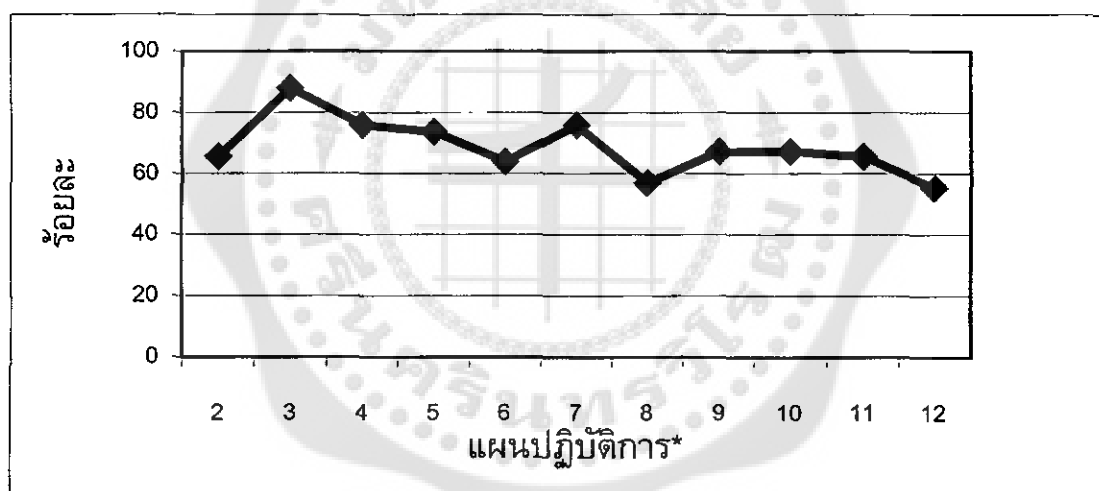
ภาพประกอบ 7 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามประเภท และขนาดสถาบันการศึกษา

2.2 แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการ และแผนอื่นๆ ดังต่อไปนี้

2.2.1 แผนปฏิบัติการ

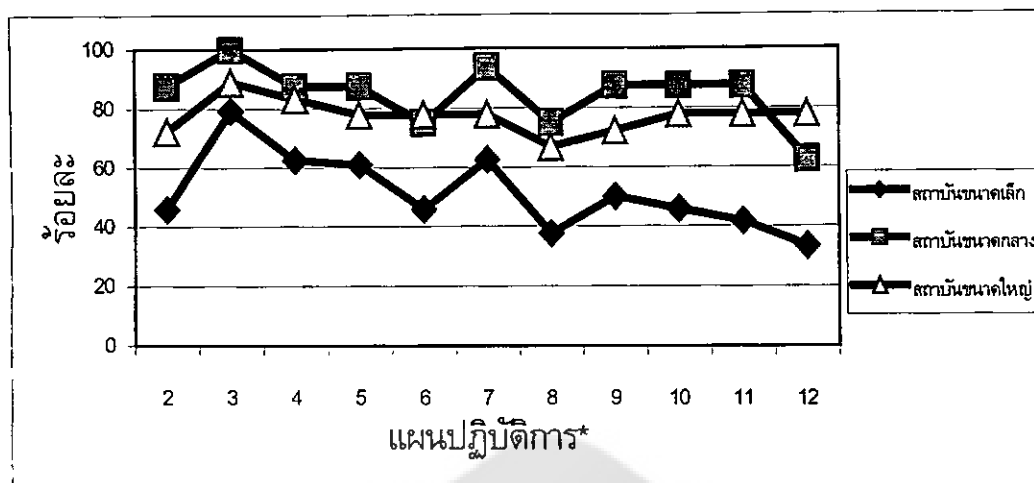
จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพระดับสถาบันในเรื่องของการวางแผนปฏิบัติการ พบว่า สถาบันการศึกษา มีการวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.9 รองลงมาได้แก่ แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด และแผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 75.9, 75.9 และ 73.7 ตามลำดับ และพบว่าสถาบันการศึกษา มีการวางแผนการประเมินคุณภาพภายใน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมาได้แก่ แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 56.9 ดังภาพประกอบ 13

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

ภาพประกอบ 8 การมีแผนปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษา

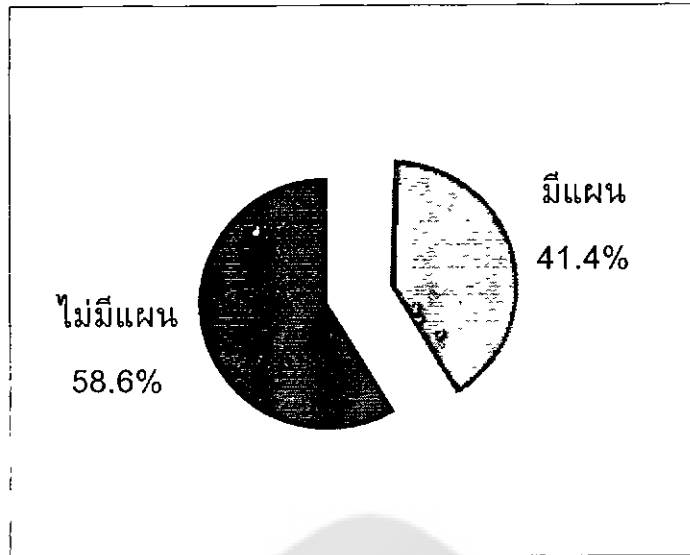
หมายเหตุ

- *2 = แผนประชาสัมพันธ์ 3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ 4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
 5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ 6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก 7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
 8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล 9 = แผนการศึกษาตนเอง 10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
 11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน 12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน

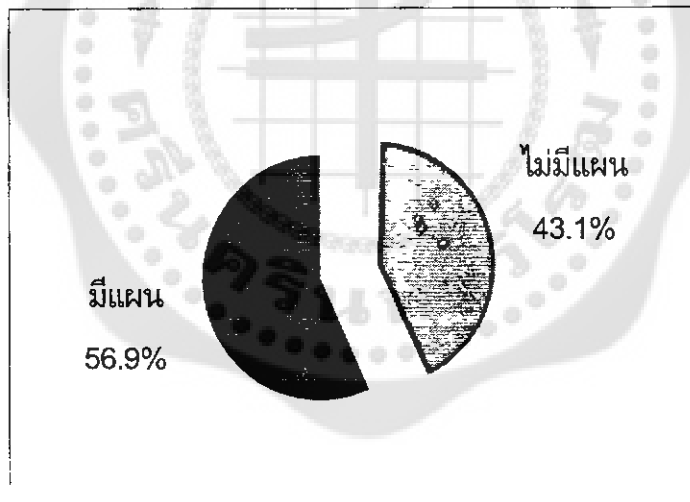
ภาพประกอบ 9 การวางแผนปฏิบัติการ จำแนกตามขนาดสถานบันการศึกษา

2.2.2 แผนอื่น ๆ

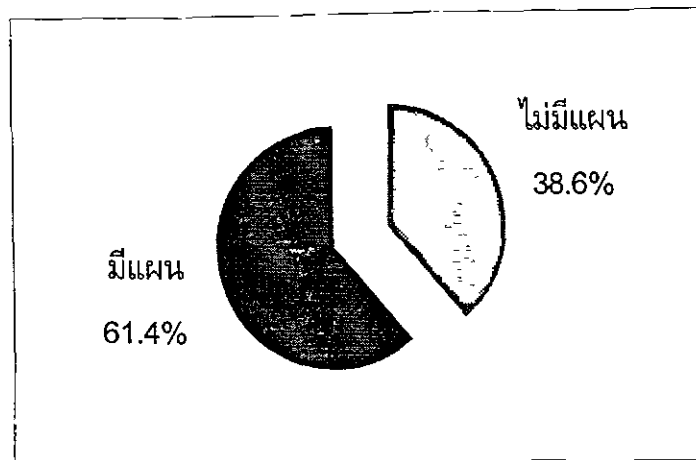
นอกจากแผนประกันคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการแล้ว แผนอื่นๆ ได้แก่ แผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา, แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก, แผนงบประมาณ และแผนพัฒนาบุคลากร พบว่า มีสัดส่วนของการวางแผนคิดเป็นร้อยละ 41.4, 56.9, 61.4 และ 52.6 ตามลำดับ

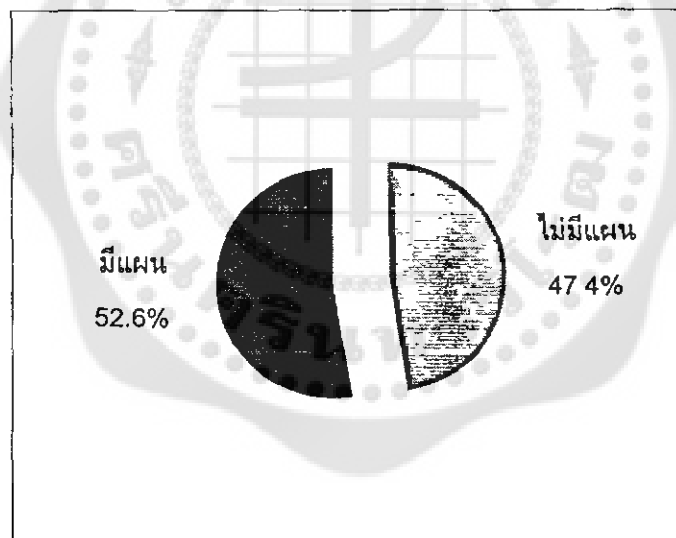
ภาพประกอบ 10 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา

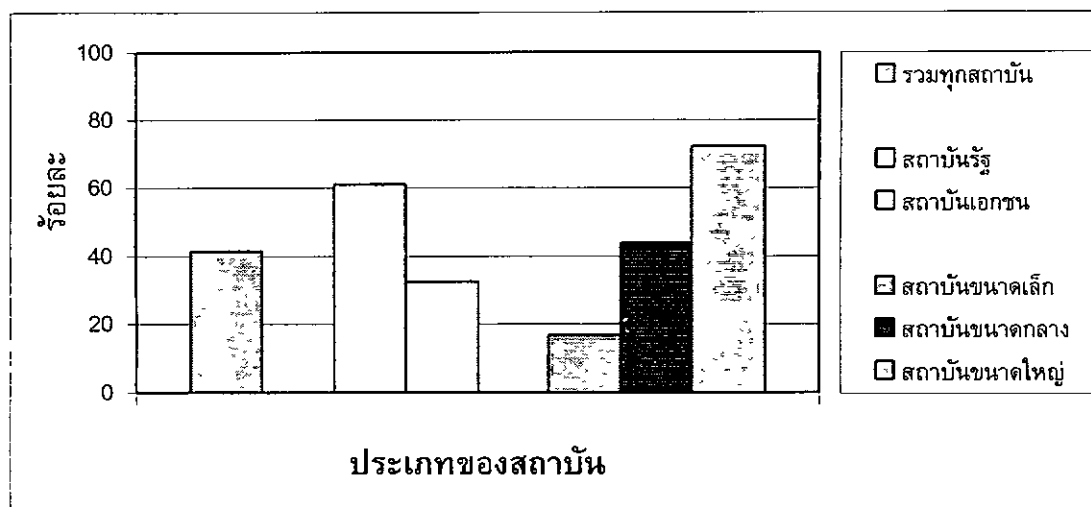
ภาพประกอบ 11 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของสถาบันอุดมศึกษา

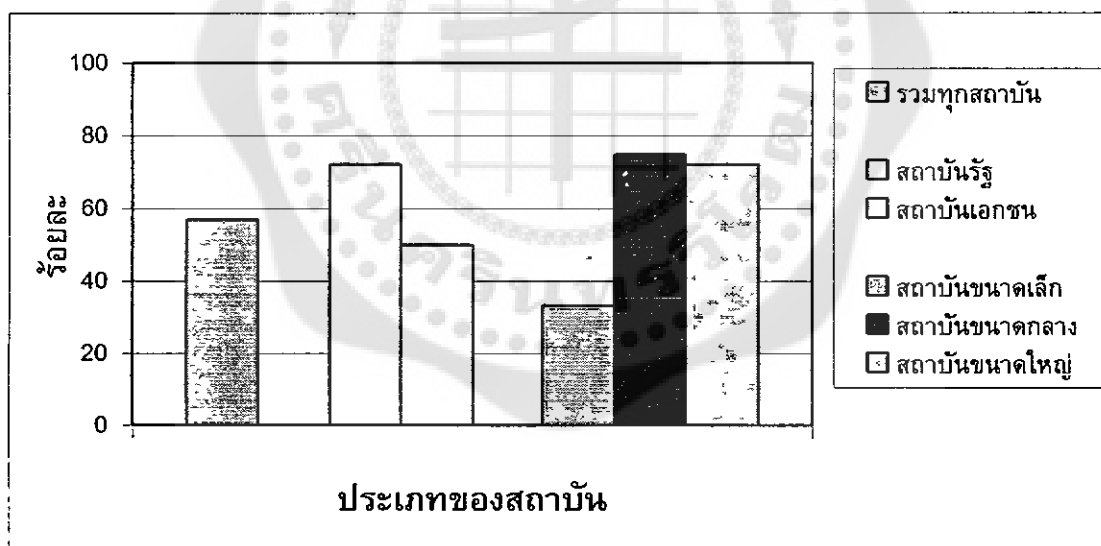
ภาพประกอบ 12 การวางแผนงบประมาณ ของสถาบันอุดมศึกษา

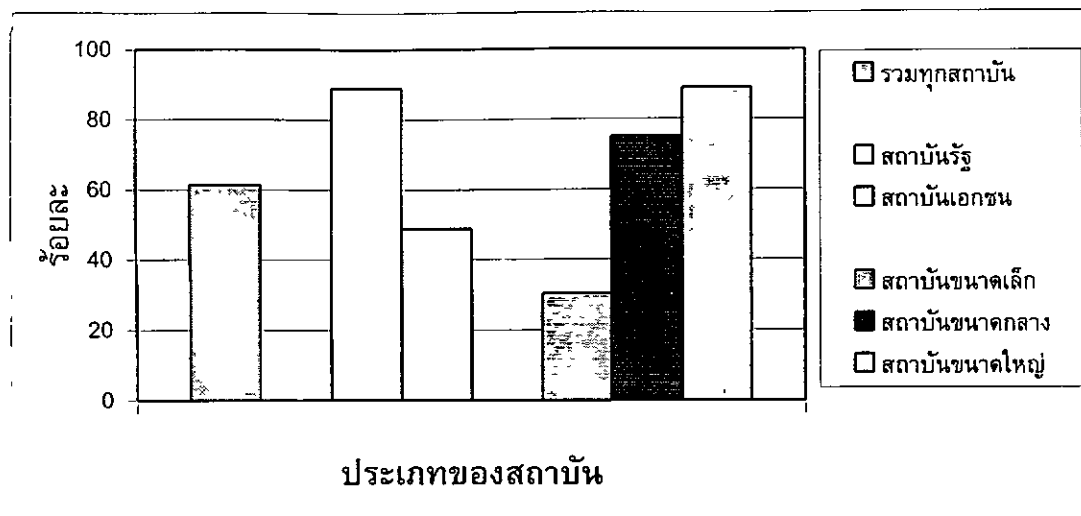
ภาพประกอบ 13 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของสถาบันอุดมศึกษา

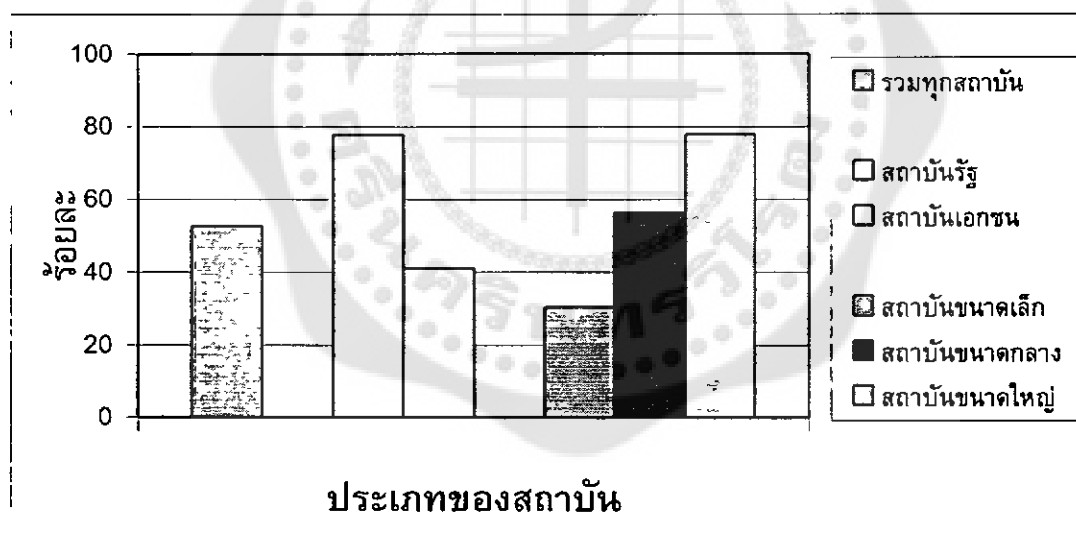
ภาพประกอบ 14 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 15 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 16 การวางแผนงบประมาณโดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 17 การวางแผนพัฒนาบุคลากร โดยรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

3. ระบบคุณภาพการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาถึงระบบคุณภาพที่เลือกใช้ พบว่า ระบบที่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเลือกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุดคือ ระบบที่ใช้ตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย (ข้อที่ 1) คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาเป็นระบบคุณภาพที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย (ข้อที่ 2) คิดเป็นร้อยละ 31.5 จำแนกเป็นระบบ IPO, PDCA, CIPP, ISO และ 5ส ตามลำดับ ส่วนสถาบันการศึกษาที่ใช้ระบบคุณภาพที่พัฒนาขึ้นมาเองหรือใช้มากกว่า 1 ระบบ มีร้อยละ 18.5

รายละเอียดแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของระบบคุณภาพที่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
เลือกใช้ จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

ระบบคุณภาพที่เลือกใช้	ประเภท สถาบันการศึกษา		ขนาดสถาบันการศึกษา			รวม
	รัฐบาล	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. ระบบตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย (องค์ประกอบคุณภาพ 9 ด้าน)	13 (56.5)	16 (34.0)	14 (46.7)	5 (27.8)	10 (45.5)	29 (41.4)
2 ระบบคุณภาพที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย	7 (30.4)	15 (31.9)	5 (16.6)	10 (55.5)	7 (31.8)	22 (31.5)
IPO	4 (17.4)	10 (21.3)	3 (10.0)	6 (33.3)	5 (22.7)	14 (20.0)
CIPP	1 (4.3)	1 (2.1)	-	2 (11.1)	-	2 (2.9)
PDCA	2 (8.7)	1 (2.1)	1 (3.3)	-	2 (9.1)	3 (4.3)
ISO	-	2 (4.3)	-	2 (11.1)	-	2 (2.9)
5 ส	-	1 (2.1)	1 (3.3)	-	-	1 (1.4)
3. พัฒนาขึ้นมาเอง/ใช้มากกว่า 1 ระบบ	3 (13.0)	10 (21.3)	5 (16.6)	3 (16.7)	5 (22.7)	13 (18.5)
พัฒนาขึ้นมาเอง	3 (13.0)	2 (4.3)	1 (3.3)	1 (5.6)	3 (13.6)	5 (7.1)
ใช้มากกว่า 1 ระบบ	-	8 (17.0)	4 (13.3)	2 (11.1)	2 (9.1)	8 (11.4)
4. สถาบันหลักในต่างประเทศ	-	1 (2.1)	1 (3.3)	-	-	1 (1.4)
5. อื่น ๆ	-	2 (4.3)	2 (6.7)	-	-	2 (2.9)
6. ยังไม่ตกลงว่าจะใช้ระบบใด	-	1 (2.1)	1 (3.3)	-	-	1 (1.4)
7 ไม่ทราบ	-	2 (4.3)	2 (6.7)	-	-	2 (2.9)
รวม	23 (100.0)	47 (100.0)	30 (100.0)	18 (100.0)	22 (100.0)	70 (100.0)

ตอนที่ 4 การดำเนินงานและความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการประเมินการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย คณะผู้วิจัยได้พิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 2) ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งได้นำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงในประเด็น 1) การดำเนินงานตามแผนและขั้นตอน 2) ปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 3) สภาพการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และ 4) การประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้นำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1.1 การดำเนินงานตามแผนและขั้นตอน

คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปการดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษา จากข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ ที่หน่วยงานต่างๆ ได้ส่งกลับมา แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) แผนและการดำเนินงานตามแผน 2) การดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 แผนและการดำเนินงานตามแผน

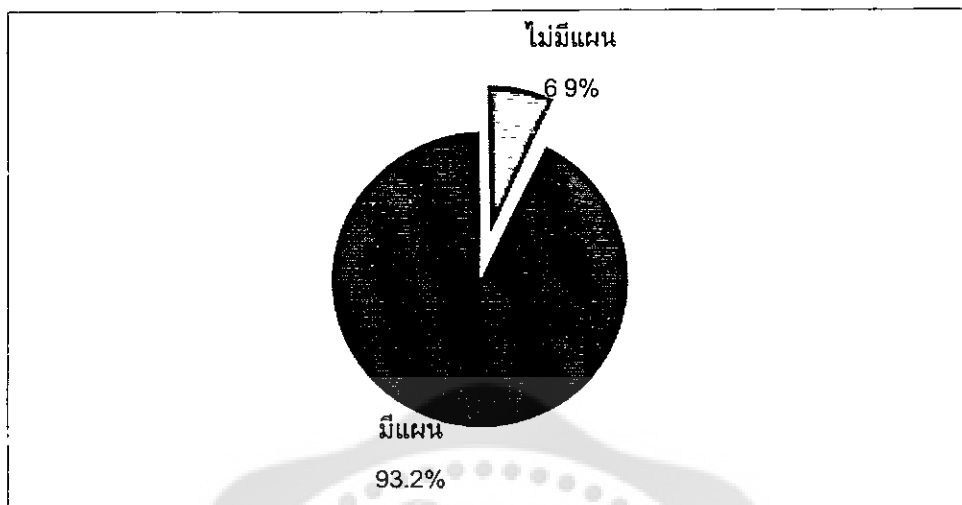
1.1.1.1 การวางแผน

ในส่วนนี้ได้ข้อมูลจากแบบสำรวจ เป็นการพิจารณาถึงการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยจะทำการแยกพิจารณาตามแผนต่างๆ ได้แก่ 1) แผนประกันคุณภาพการศึกษา และ 2) แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ แผนปฏิบัติการ และแผนอื่นๆ ดังนี้

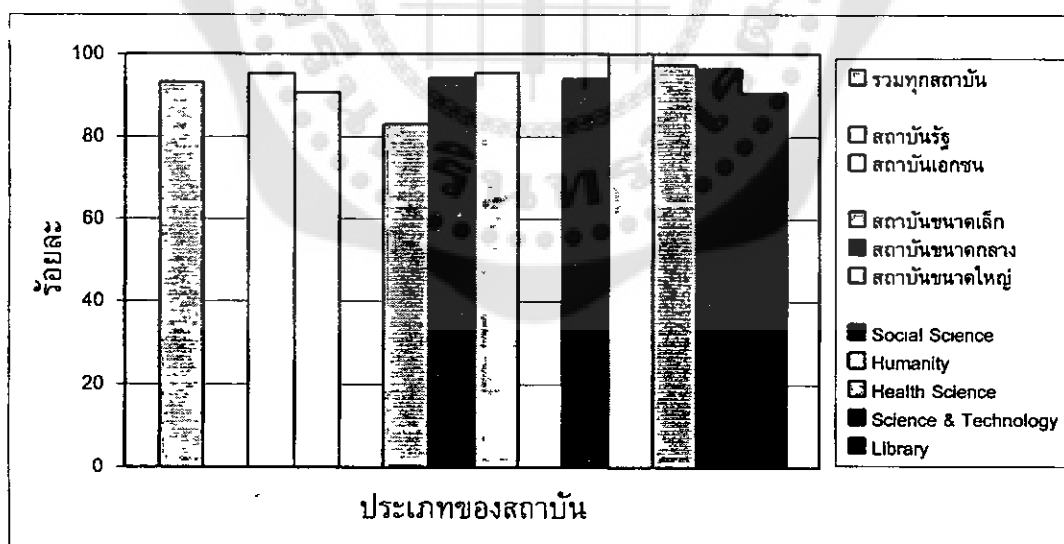
1.1.1.1.1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลจากแบบสำรวจ พบว่า หน่วยงานต่างๆ มีการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษาร้อยละ 93.2 ดังภาพประกอบ 18 เมื่อพิจารณาหน่วยงานต่างๆ จำแนกตามกลุ่มวิชา พบว่า ทุกกลุ่มวิชามีแผนในสัดส่วนที่สูง โดยมีสำนักหอสมุดที่มีแผนประกันคุณภาพการศึกษาค่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.6 ดังภาพประกอบ 19

รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 41 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 18 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

ภาพประกอบ 19 การวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ขนาดสถาบันการศึกษา
และคณะวิชา/หน่วยงาน

1.1.1.1.2 แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ

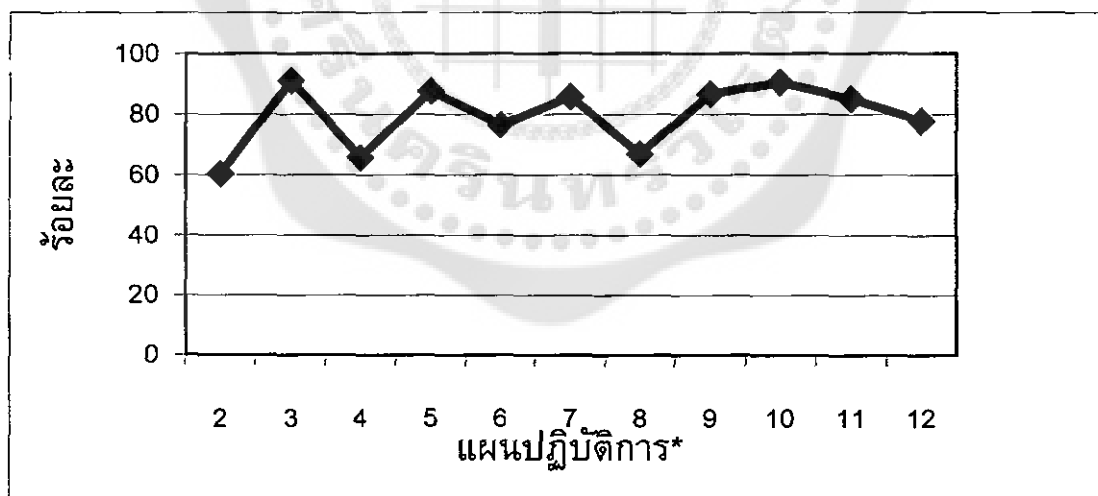
การศึกษา

1) แผนปฏิบัติการ

จากแบบสำรวจ ที่หน่วยงานต่างๆ ส่งกลับในเรื่องของการมีแผนปฏิบัติการ พบว่า สถาบันการศึกษามีการวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.1 รองลงมาได้แก่ แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แผนการศึกษาตนเอง และ แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 90.6, 87.5, 86.7 และ 85.8 ตามลำดับ และพบว่าหน่วยงานต่างๆ มีแผนประชาสัมพันธ์ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.4 รองลงมาได้แก่ แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ และแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 65.7 และ 66.9 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 20

เมื่อพิจารณารูปแบบการวางแผนจำแนกตามหน่วยงานต่างๆ ตามกลุ่มวิชา พบว่า คณะวิชา/หน่วยงาน มีรูปแบบของการวางแผนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกลุ่มวิทยาศาสตร์-สุขภาพ มีสัดส่วนของการมีแผนปฏิบัติการมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ โดยสำนักหอสมุดเป็นหน่วยงานที่มีสัดส่วนของการมีแผนปฏิบัติการ น้อยที่สุด ดังภาพประกอบ 22

รายละเอียดแต่ละแผนสามารถพิจารณาได้จากตาราง 42-52 ในภาคผนวก

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์

3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ

4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ

5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ

6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก

7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด

8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล

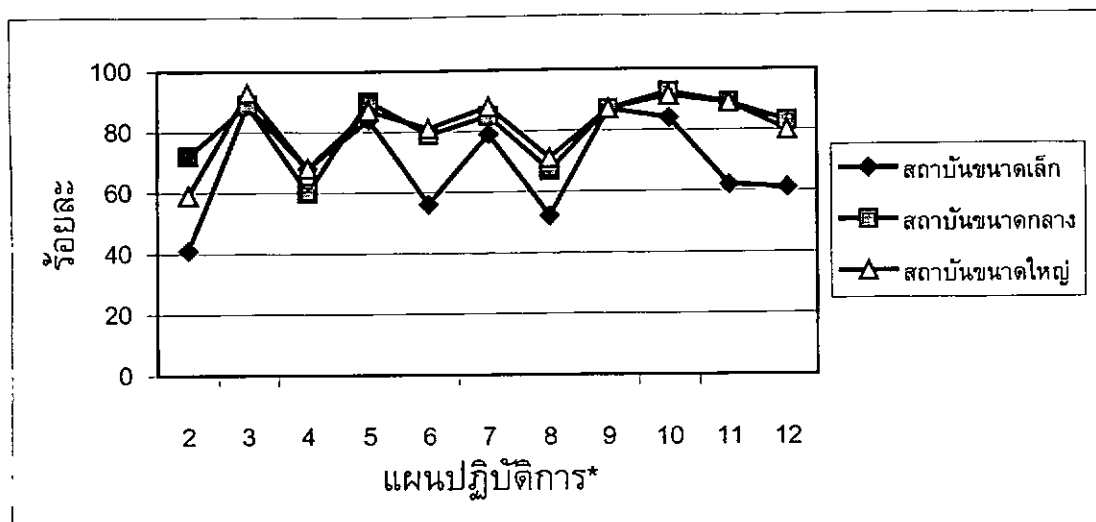
9 = แผนการศึกษาตนเอง

10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง

11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน

12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน

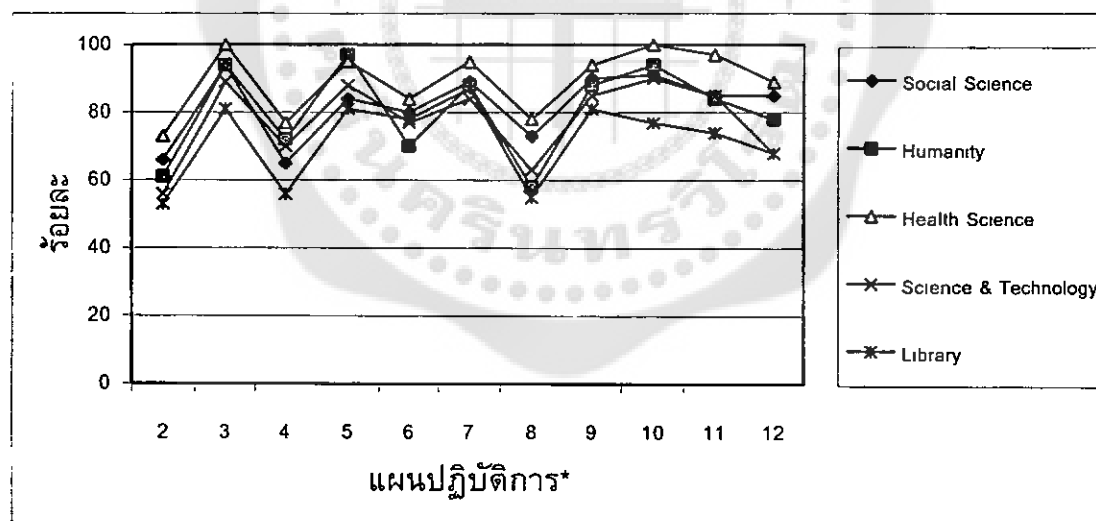
ภาพประกอบ 20 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

ภาพประกอบ 21 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

หมายเหตุ

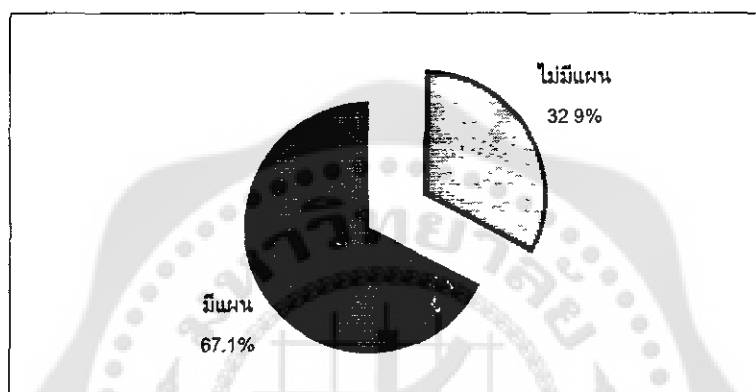
*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

ภาพประกอบ 22 การวางแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน

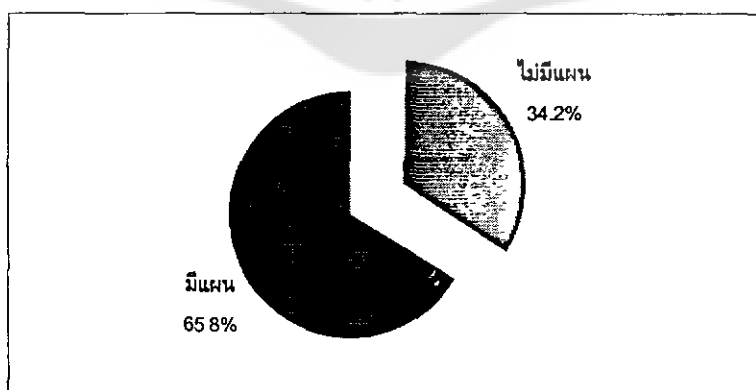
2) แผนอื่นๆ

นอกจากแผนประกันคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการแล้ว ข้อมูลจากแบบสำรวจยังพบว่าในส่วนของแผนอื่นๆ ได้แก่ แผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา, แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก, แผนงบประมาณ และแผนพัฒนาบุคลากร หน่วยงานต่างๆ มีสัดส่วนของการวางแผนคิดเป็นร้อยละ 67.1, 65.8, 68.1 และ 80.8 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 23 - 26

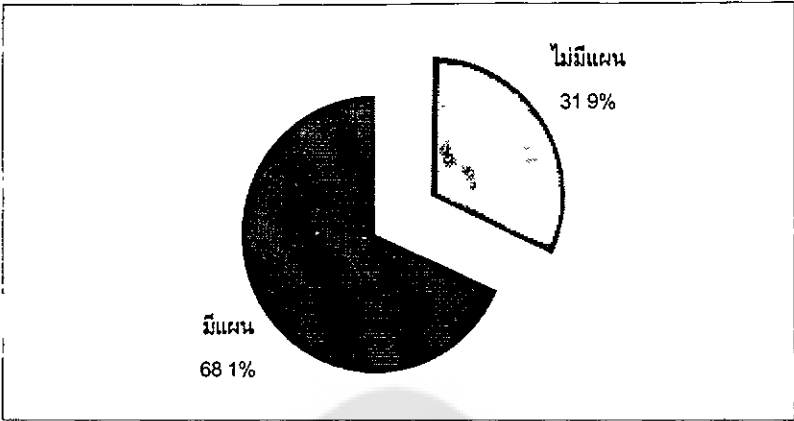
รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 53-56 ในภาคผนวก

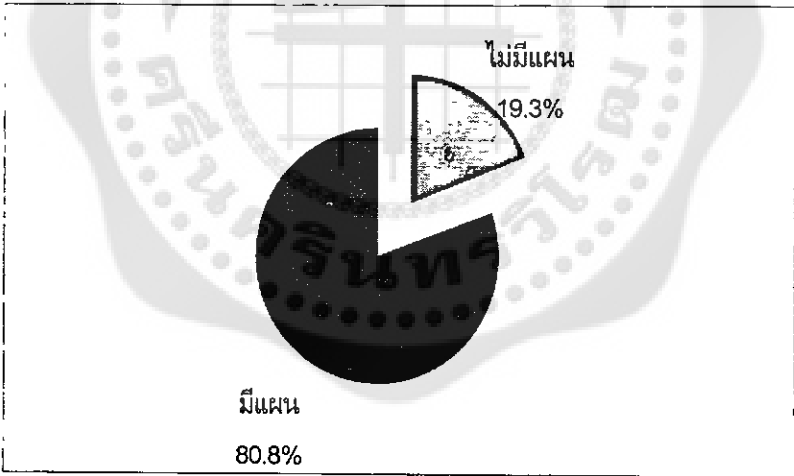
ภาพประกอบ 23 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา
ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

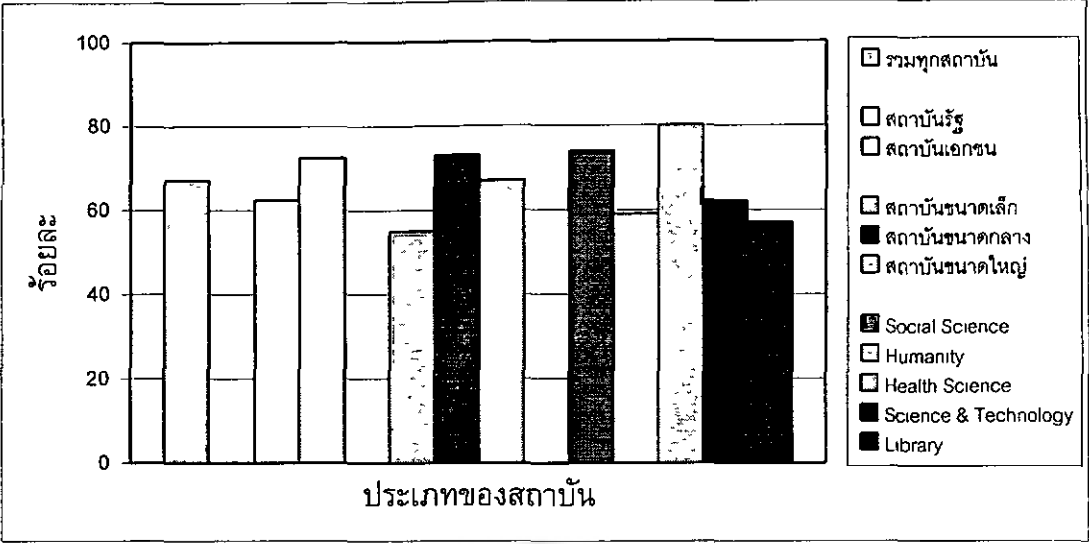
ภาพประกอบ 24 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก
ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

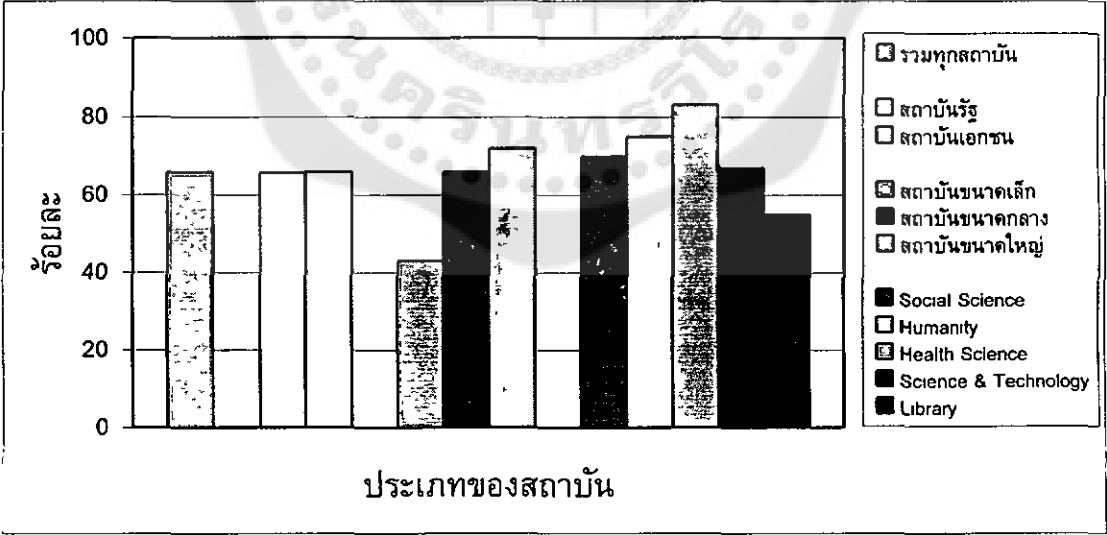
ภาพประกอบ 25 การวางแผนงบประมาณ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

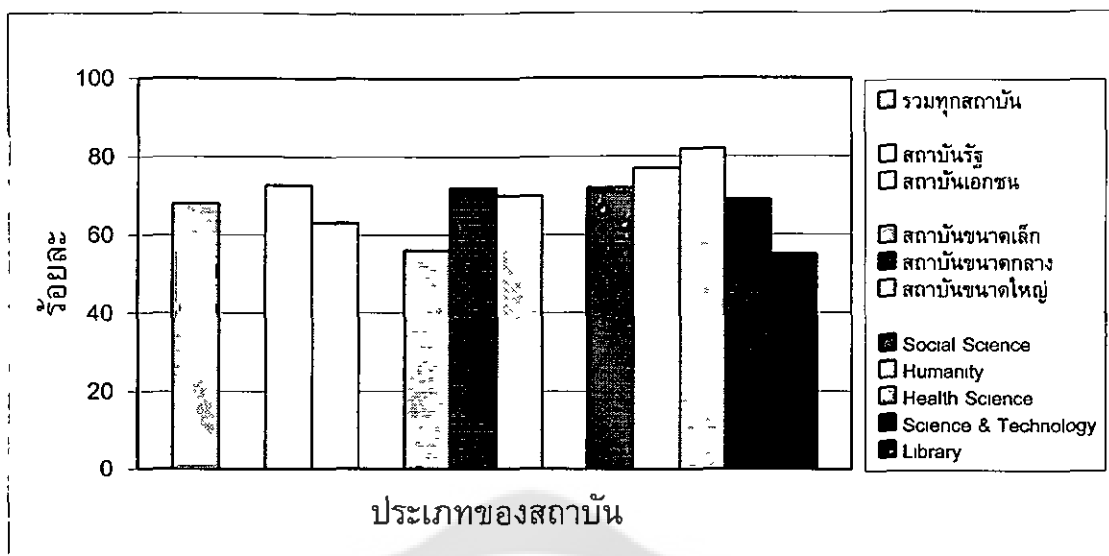
ภาพประกอบ 26 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ

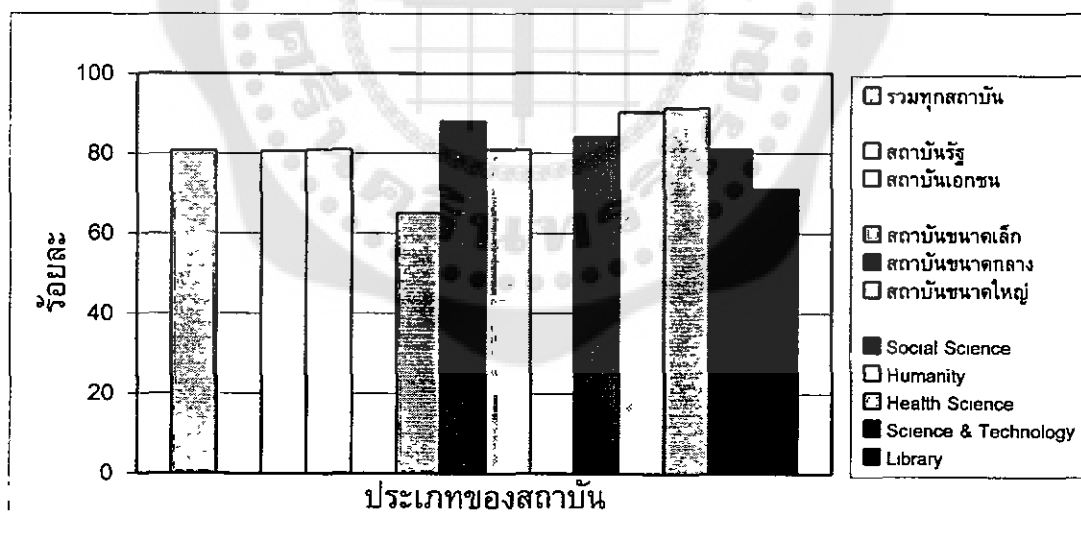
ภาพประกอบ 27 การวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานที่ส่ง
กลับแบบสำรวจ โดยรวม จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา
และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 28 การวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของหน่วยงานที่ส่ง
กลับแบบสำรวจ โดยรวม จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา
และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 29 การวางแผนงบประมาณ ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม
จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 30 การวางแผนพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงานที่ส่งกลับแบบสำรวจ โดยรวม
จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา และขนาดสถาบันการศึกษา

1.1.1.2 การดำเนินงานตามแผน

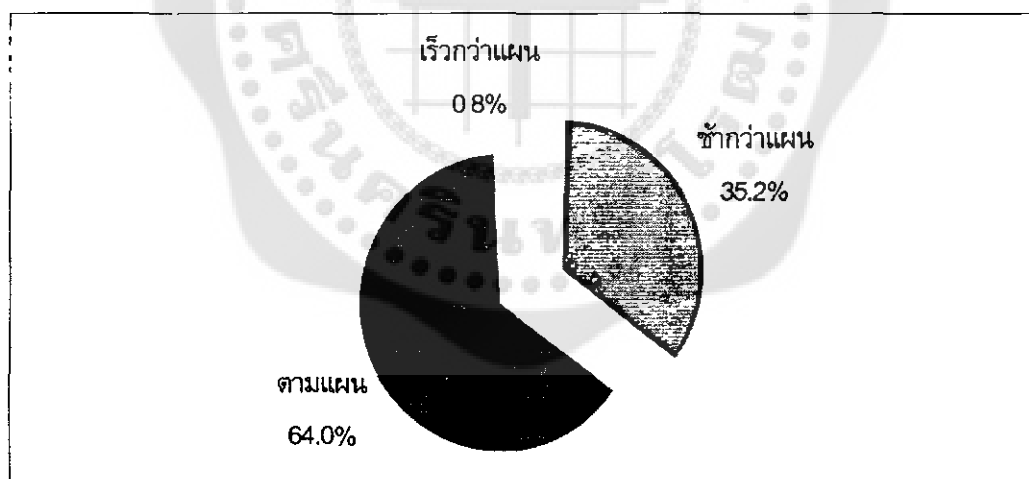
ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาถึงการดำเนินงานตามแผนต่างๆ ว่าหากมีการวางแผนแล้วได้มีการดำเนินงานตามแผนอย่างไร โดยพิจารณาว่าในแต่ละแผน หน่วยงานต่างๆ ได้มีการดำเนินงานตามแผน ช้ากว่าแผน หรือเร็วกว่าแผนมากน้อยเพียงใด โดยจะทำการแยกพิจารณาตามแผนต่างๆ ได้แก่ 1) แผนประกันคุณภาพการศึกษา และ 2) แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ แผนปฏิบัติการ และแผนอื่นๆ ดังนี้

1.1.1.2.1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา

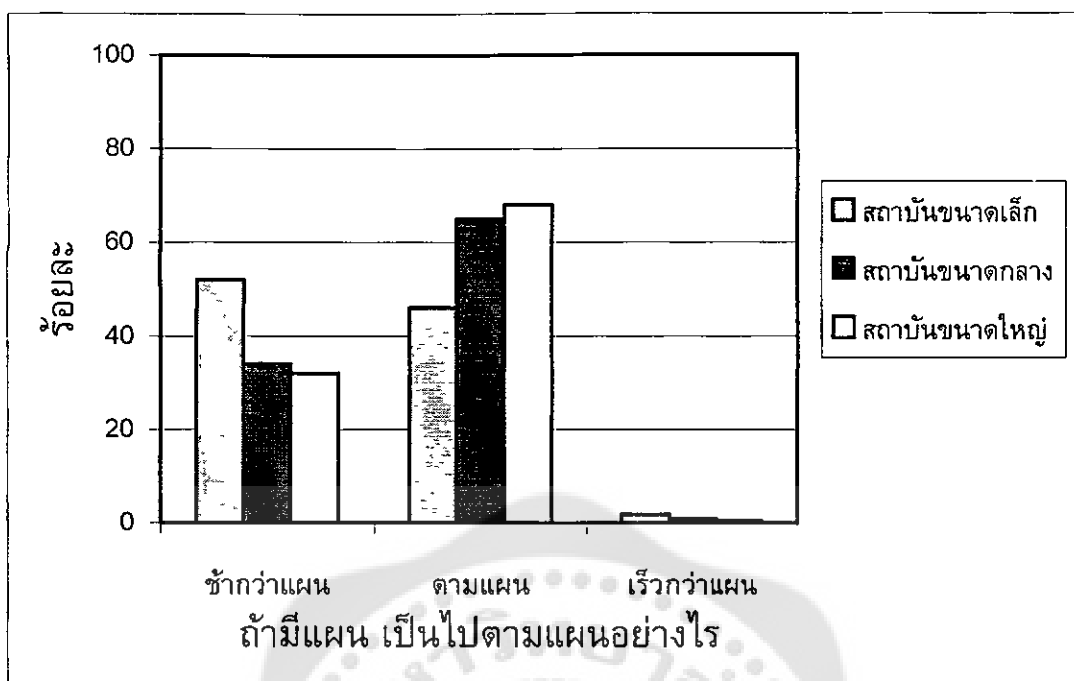
ข้อมูลจากแบบสำรวจ พบว่า หน่วยงานต่างๆ ที่มีแผนประกันคุณภาพการศึกษา ระบุว่ามีการดำเนินงานตามแผนมากที่สุด รองลงมาคือ ช้ากว่าแผน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และ 35.2 ตามลำดับ โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเร็วกว่าแผนเพียงร้อยละ 0.8 ดังภาพประกอบ 31

เมื่อพิจารณาตามคณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ พบว่า กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีการดำเนินการช้ากว่าแผนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43

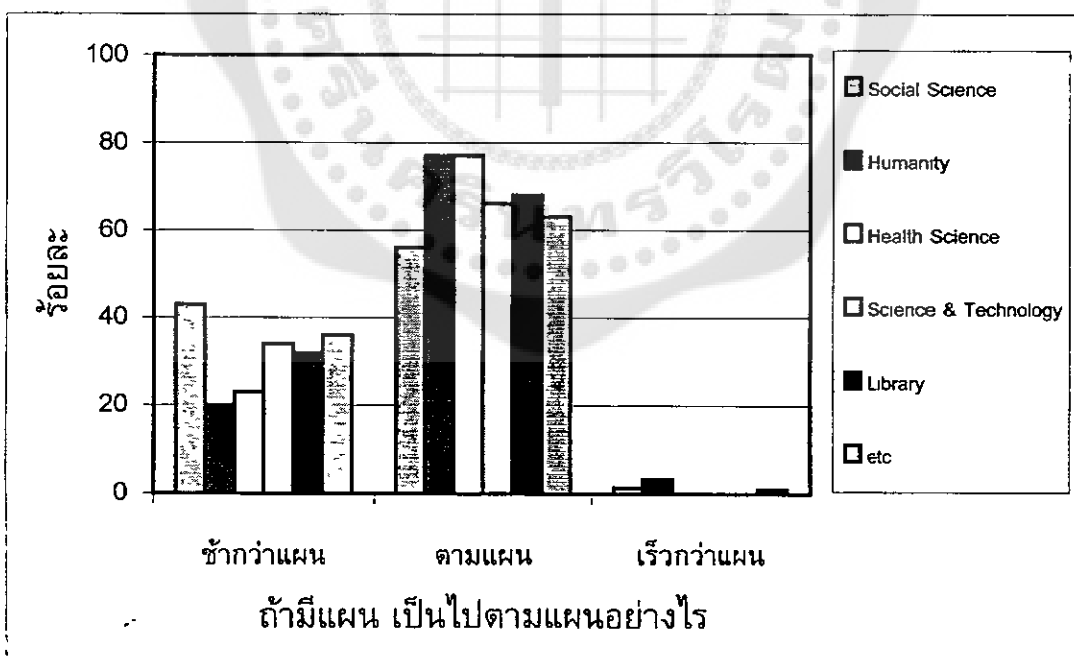
รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 41 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 31 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพประกอบ 32 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพการศึกษา
จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 33 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนประกันคุณภาพการศึกษา
จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน

1.1.1.2.2 แผนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

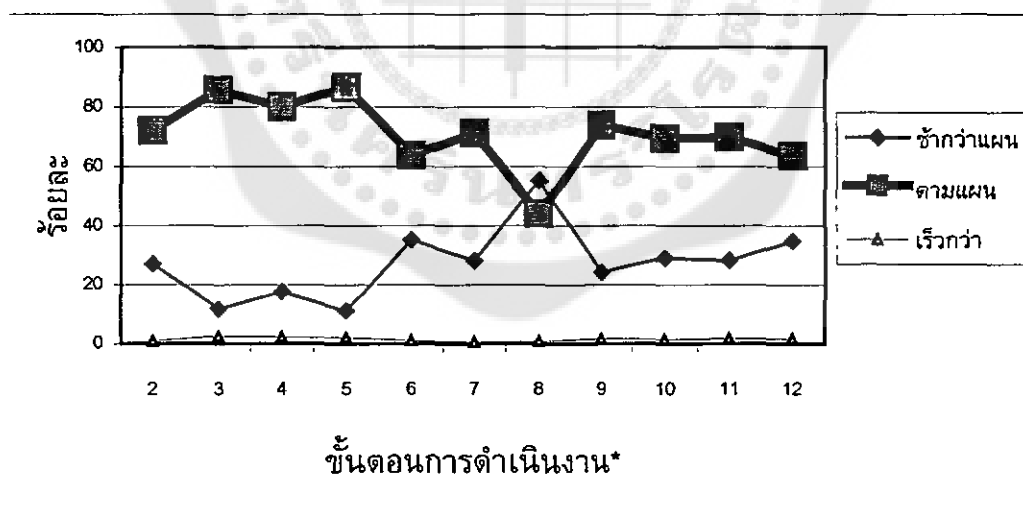
1) แผนปฏิบัติการ

ในส่วนนี้ จะเป็นการพิจารณาการดำเนินการตามแผนของแผนปฏิบัติการต่างๆ ทั้งหมด 11 แผน เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบในการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด มีรายละเอียด ดังนี้

โดยรวมทุกสถาบัน พบว่า หน่วยงานที่มีการวางแผนปฏิบัติการต่างๆ ระบุว่าได้มีการดำเนินการตามแผนกำหนดผู้รับผิดชอบ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และแผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 86.6, 85.6 และ 80.0 ตามลำดับ โดยแผนที่มีการดำเนินการช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดมากที่สุด คือ แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล รองลงมาได้แก่ แผนพัฒนาระบบกลไก คิดเป็นร้อยละ 55.1 และ 35.2 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 34

เมื่อพิจารณาหน่วยงานต่างๆ จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการดำเนินการช้ากว่าแผน ในส่วนของแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล (แผนที่ 8) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.86 และ 63.34 ตามลำดับ (รวมทุกหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 55.1) และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีการดำเนินงานตามแผนประชาสัมพันธ์ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.1 (รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 27.0) ดังภาพประกอบ 38 - 43

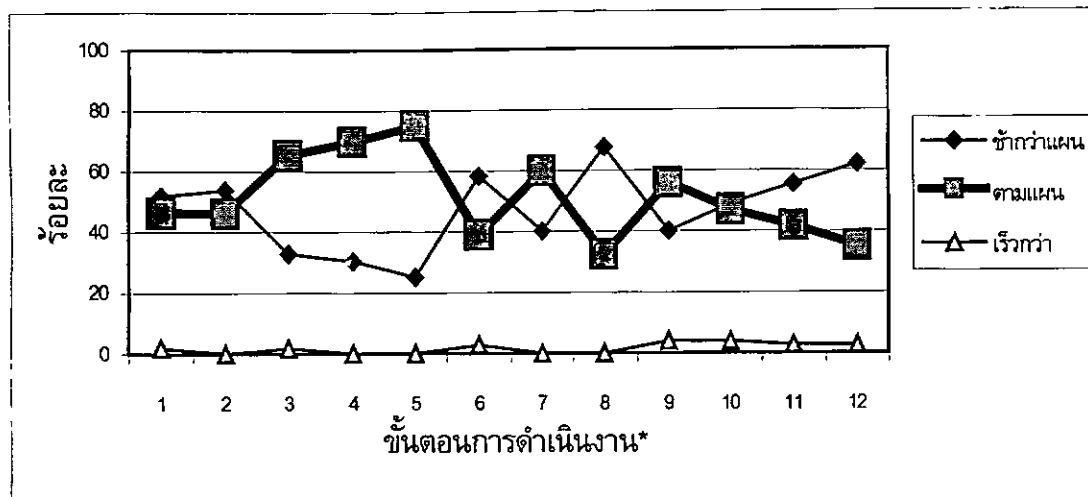
รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 42-52 ในภาคผนวก

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

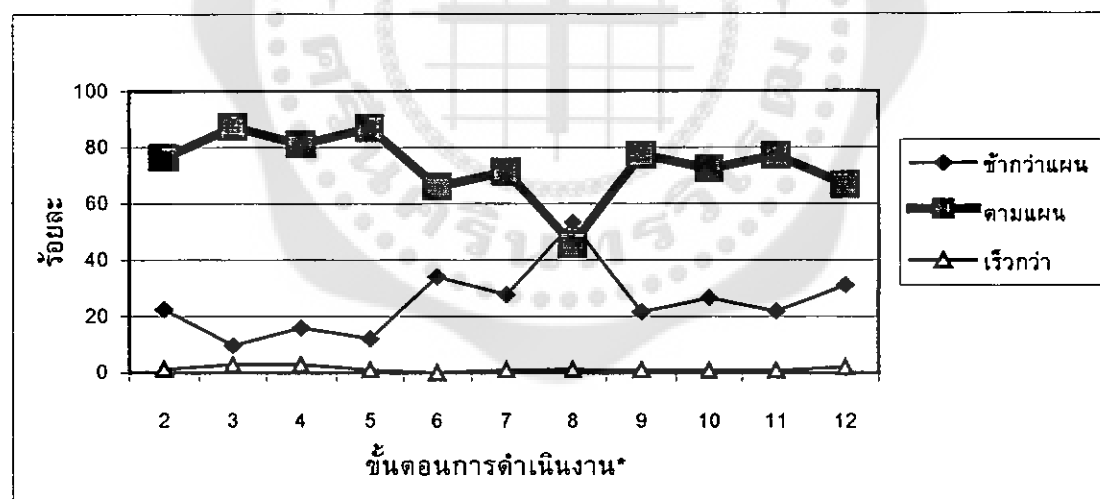
ภาพประกอบ 34 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

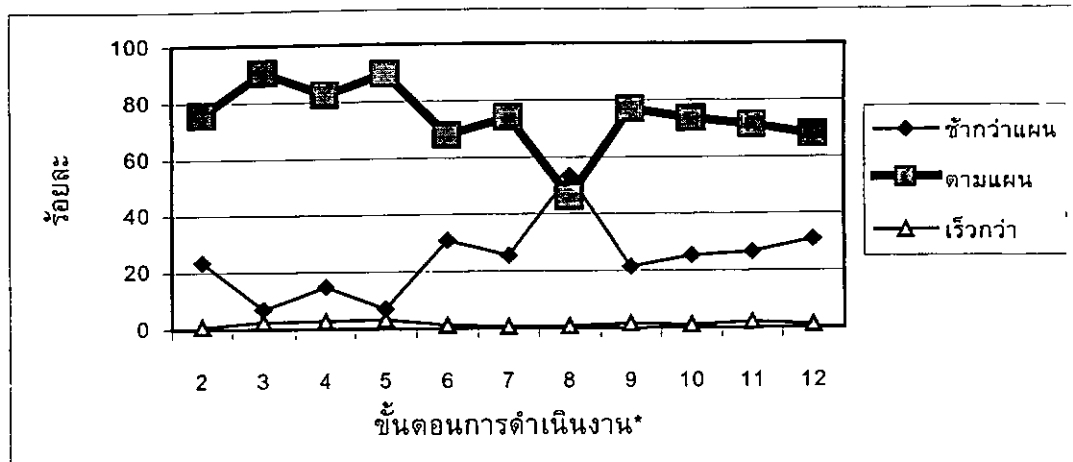
ภาพประกอบ 35 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดเล็ก ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพฯ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

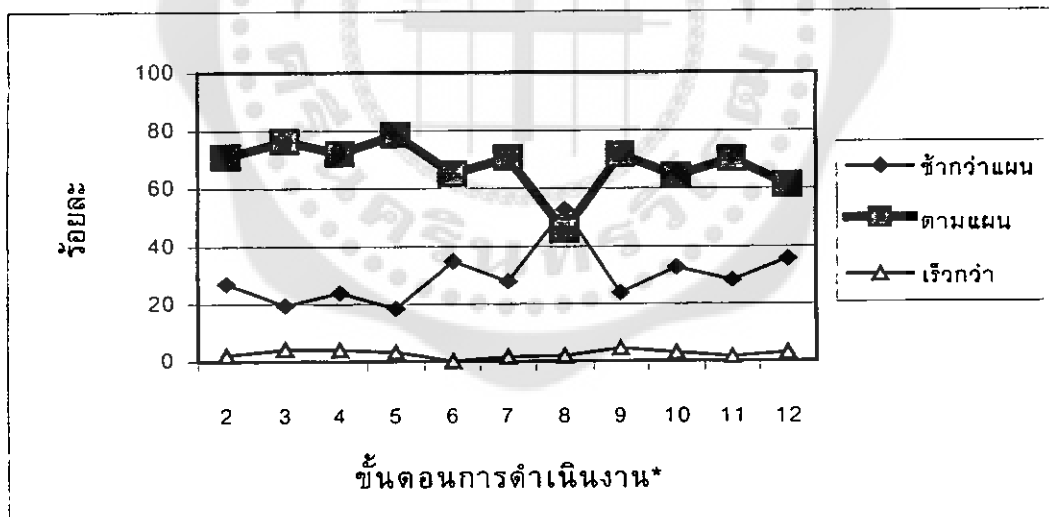
ภาพประกอบ 36 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดกลาง ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาดูตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

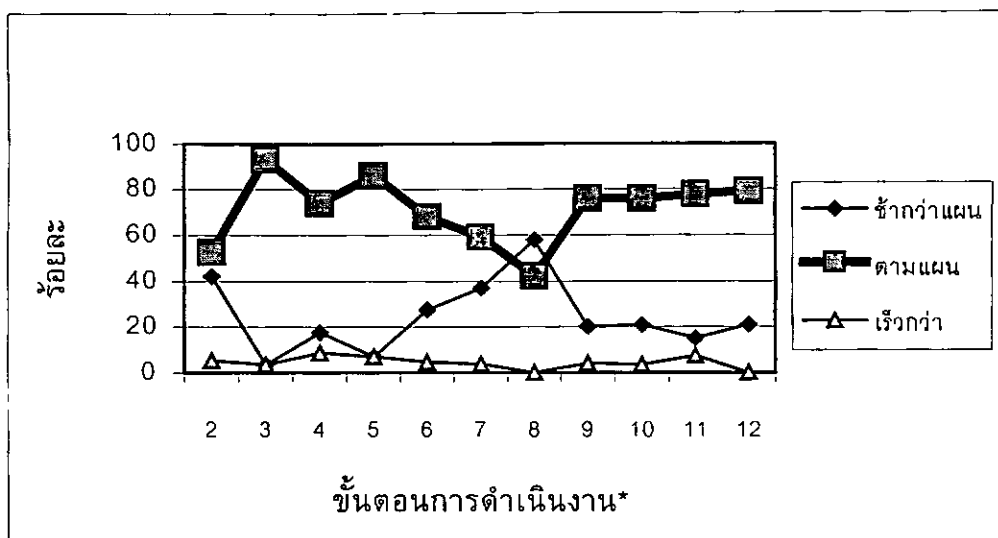
ภาพประกอบ 37 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดใหญ่ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาดูตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

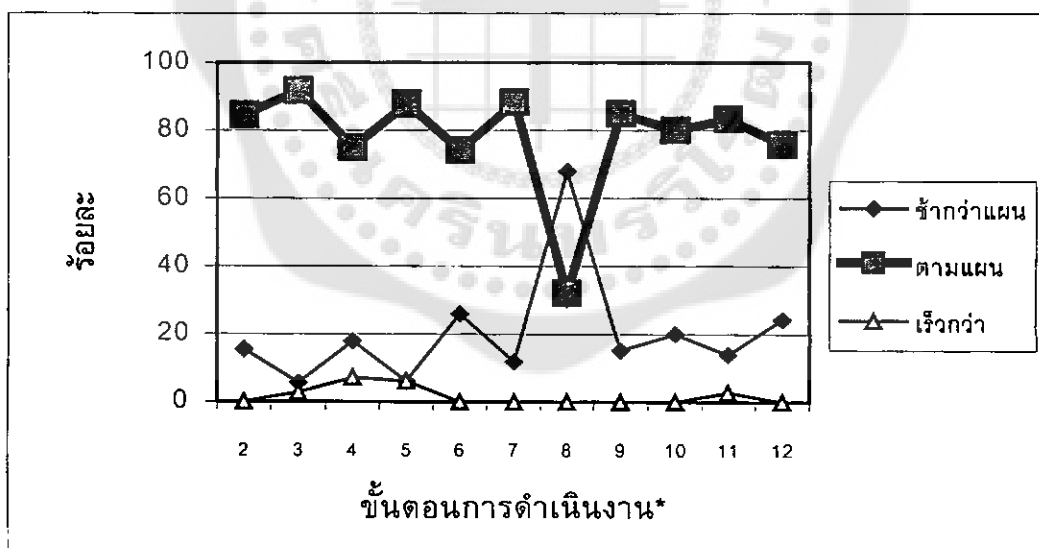
ภาพประกอบ 38 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของคณะในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

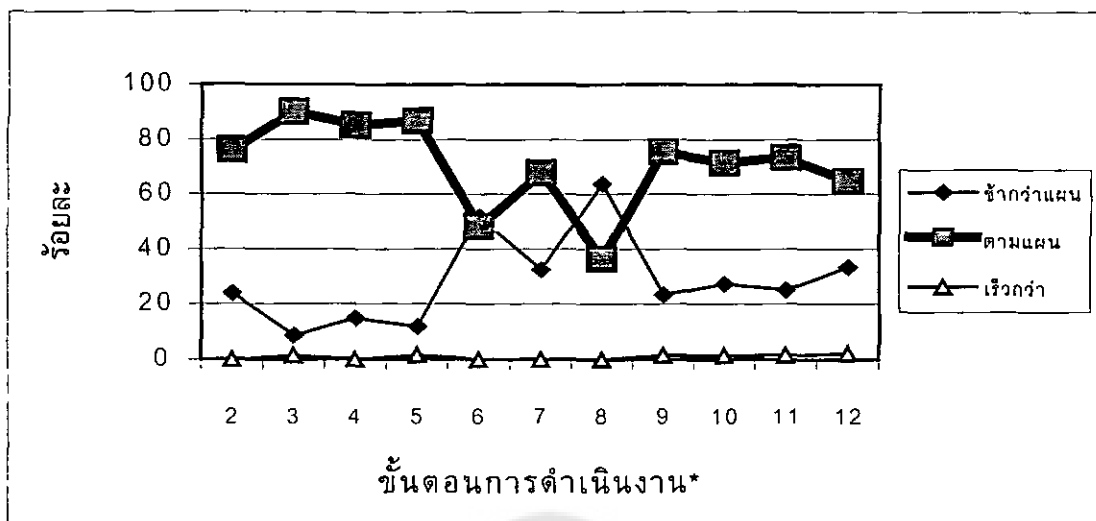
ภาพประกอบ 39 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของคณะในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

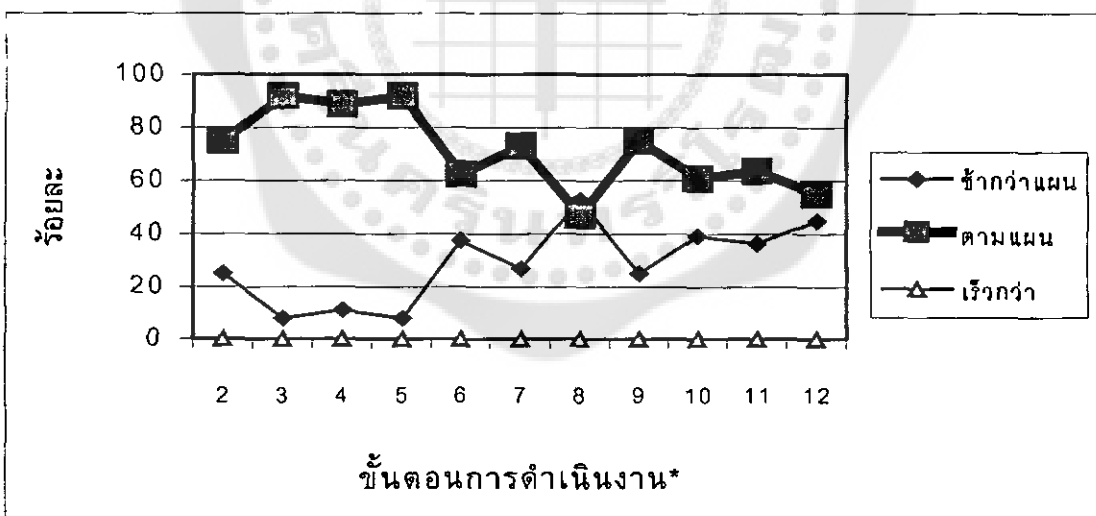
ภาพประกอบ 40 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของคณะในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาค้นเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

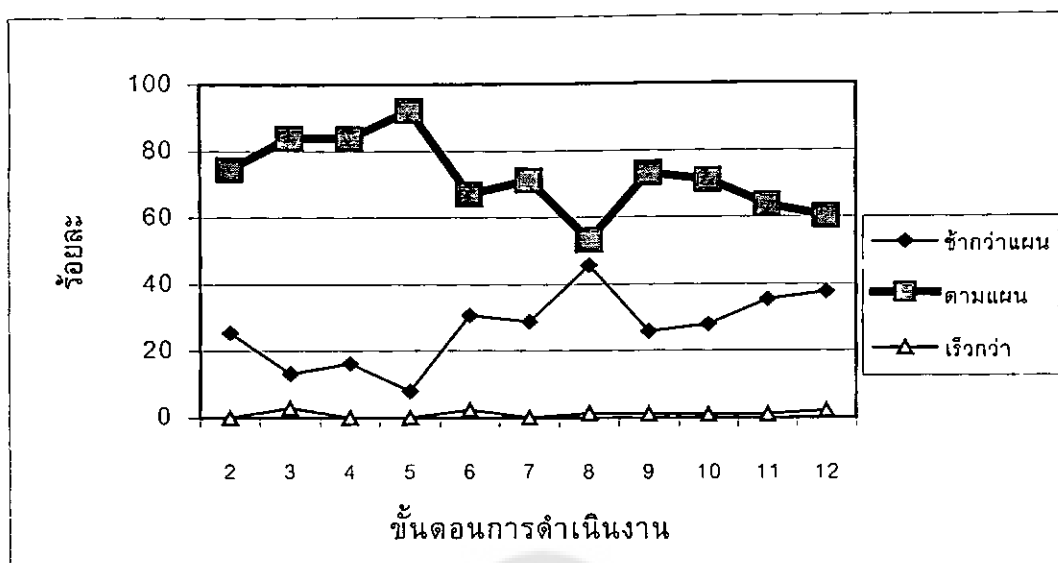
ภาพประกอบ 41 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ ของคณะ
ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาค้นเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

ภาพประกอบ 42 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของสำนักหอสมุด ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*2 = แผนประชาสัมพันธ์	3 = แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ	4 = แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
5 = แผนกำหนดผู้รับผิดชอบ	6 = แผนพัฒนาระบบและกลไก	7 = แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
8 = แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	9 = แผนการศึกษาตนเอง	10 = แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
11 = แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	12 = แผนการประเมินคุณภาพภายใน	

ภาพประกอบ 43 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานอื่นๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

2) แผนอื่นๆ

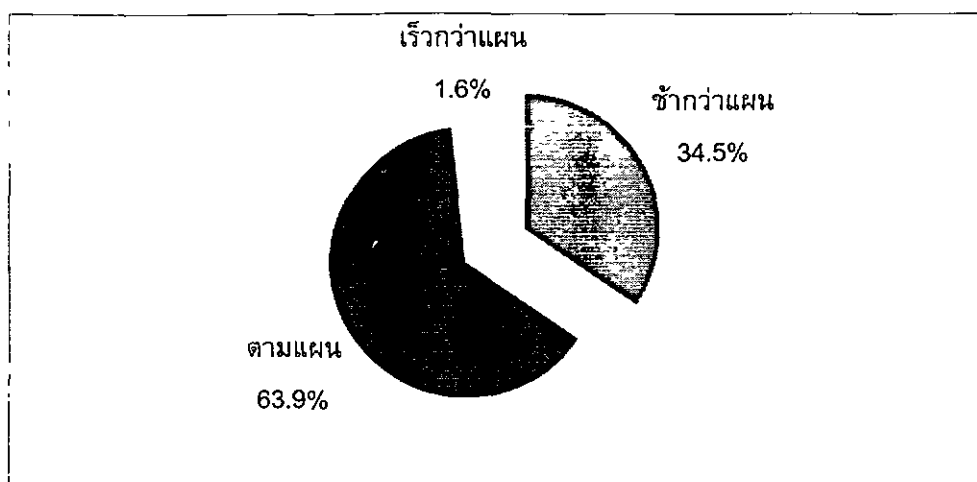
ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดของแผนอื่นๆ ได้แก่ แผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก แผนงบประมาณ และแผนพัฒนาบุคลากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา

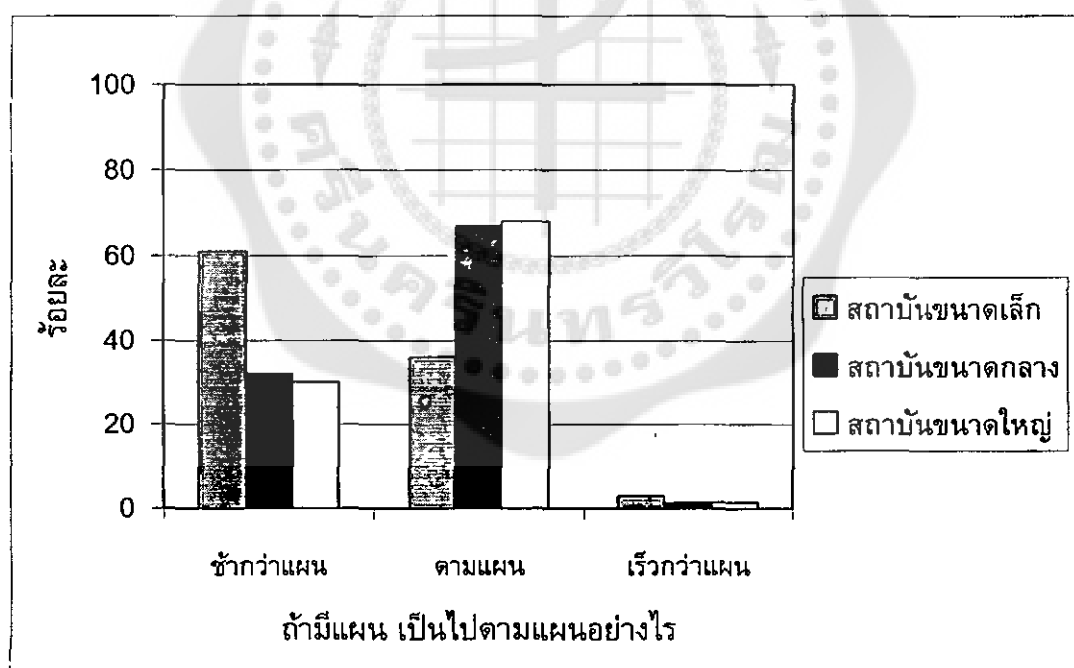
ข้อมูลจากแบบสำรวจ พบว่า หน่วยงานต่างๆ ที่มีการวางแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ระบุว่ามีการดำเนินงานตามแผนมากที่สุด รองลงมาคือ ช้ากว่าแผน คิดเป็นร้อยละ 63.9 และ 34.5 ตามลำดับ โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเร็วกว่าแผนเพียงร้อยละ 1.6 ดังภาพประกอบ 44

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา/หน่วยงานต่างๆ พบว่า ห้องสมุดและหน่วยงานอื่นๆ มีการดำเนินการที่ช้ากว่าแผนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44 และ 43 ตามลำดับ

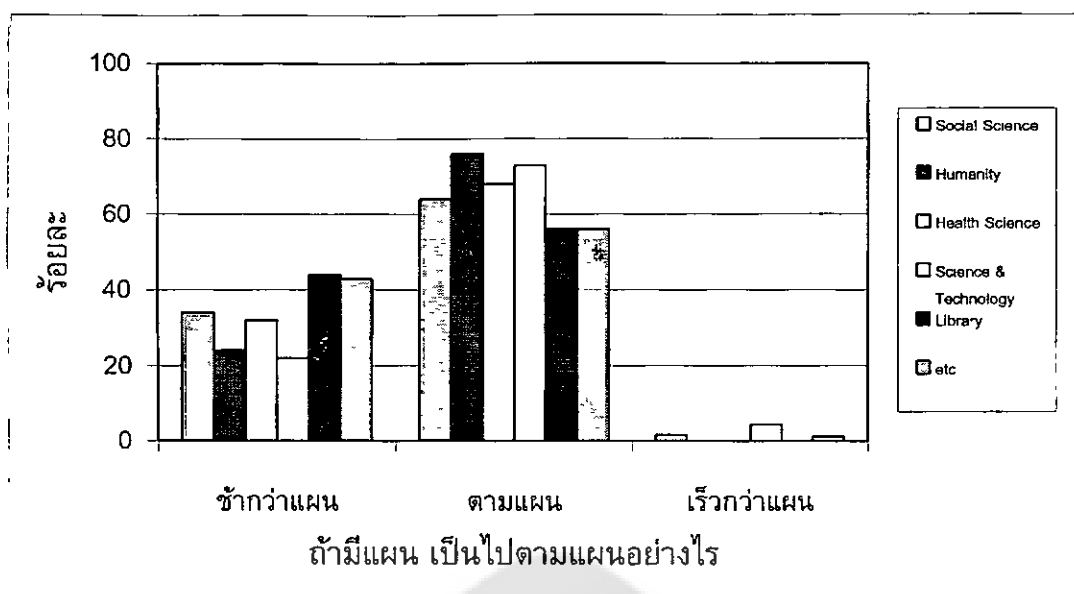
รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 53 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 44 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

ภาพประกอบ 45 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ
จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

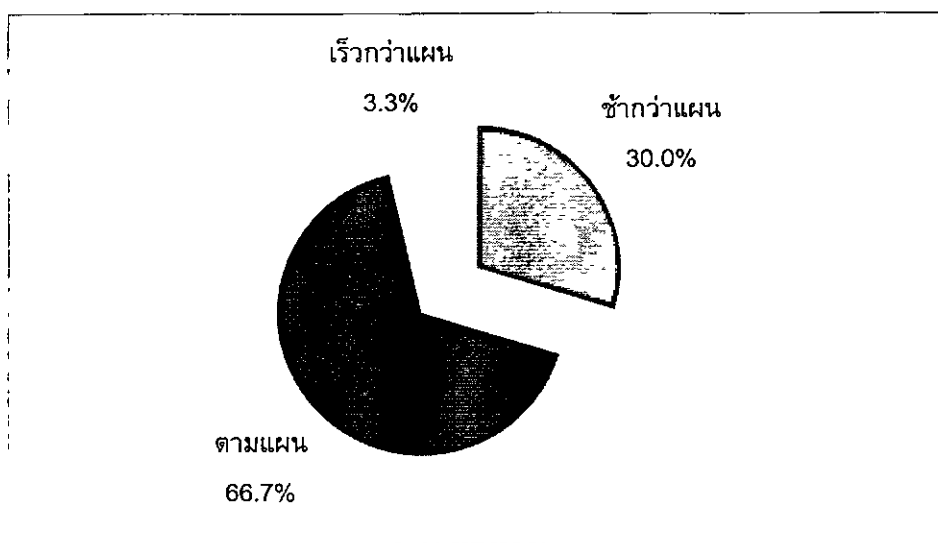

ภาพประกอบ 46 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการประเมินผลการประกัน
คุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามกลุ่มวิชา

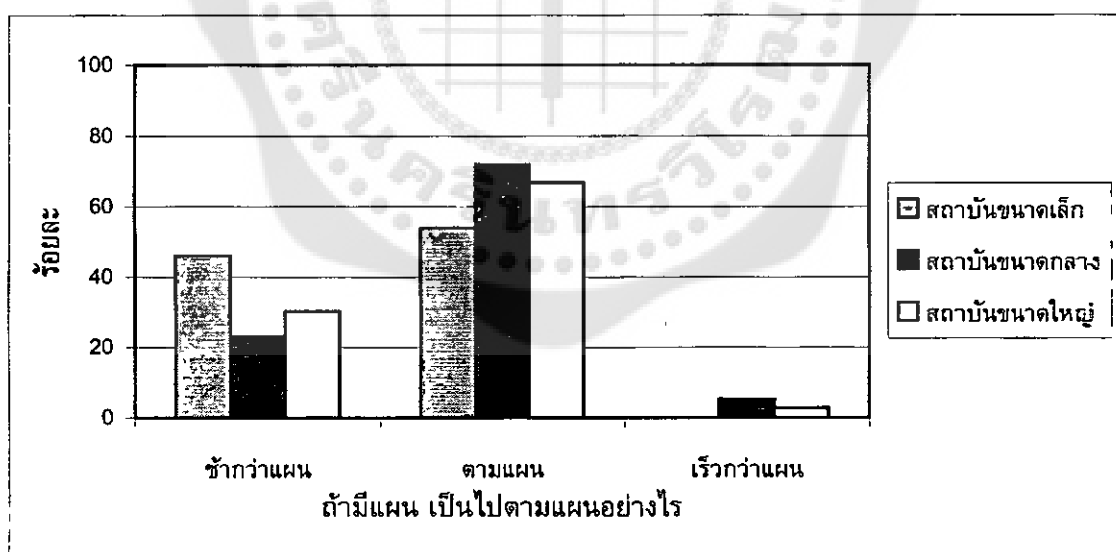
แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

จากแบบสำรวจ พบว่า หน่วยงานต่างๆ ที่มีการวางแผนเตรียมพร้อมรับการประเมิน
จากภายนอก ระบุว่ามีการดำเนินงานตามแผนมากที่สุด รองลงมาคือ ช้ากว่าแผน คิดเป็นร้อยละ
66.7 และ 30.0 ตามลำดับ โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเร็วกว่าแผนเพียงร้อยละ 3.3 ดังภาพ
ประกอบ 47

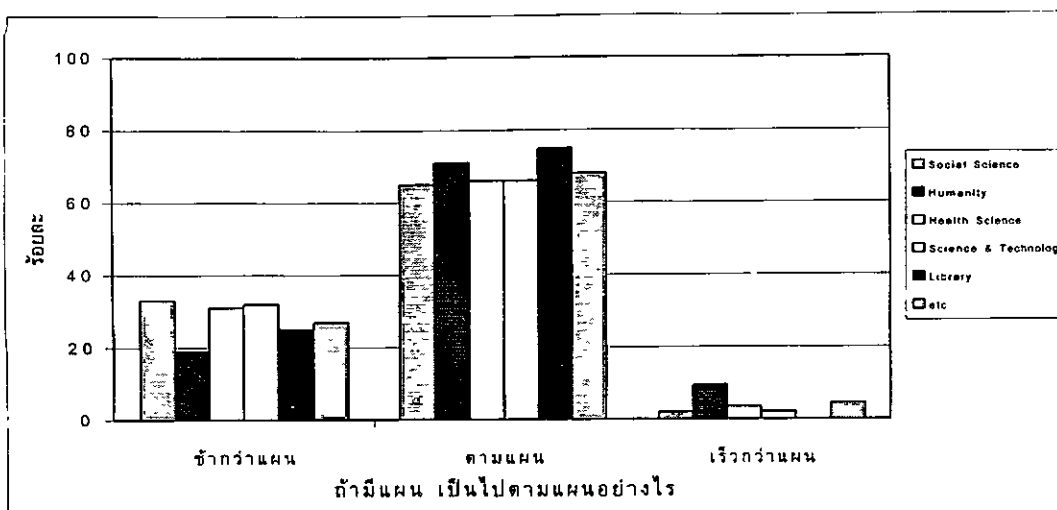
เมื่อพิจารณาตามกลุ่มวิชา/หน่วยงานต่างๆ ไม่พบความแตกต่างกันมากนัก
รายละเอียดพิจารณาจากตาราง 54 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 47 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม
รับการประเมินภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

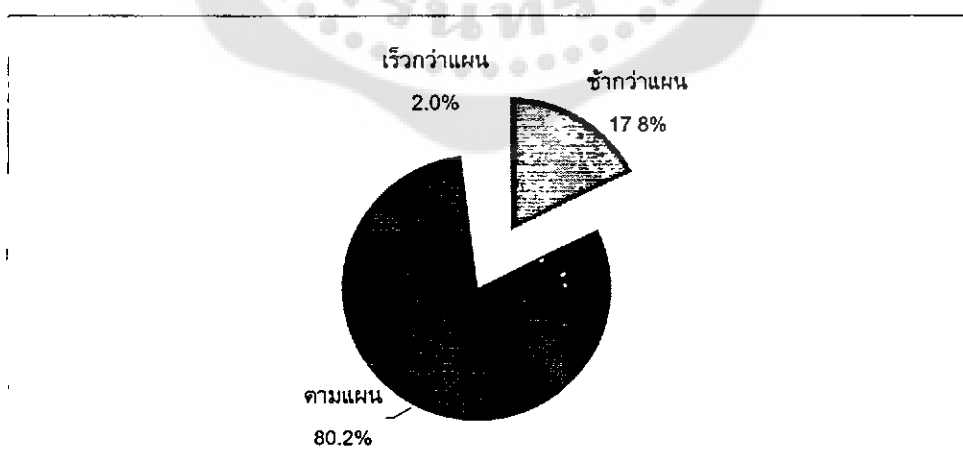
ภาพประกอบ 48 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม
รับการประเมินภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ
จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

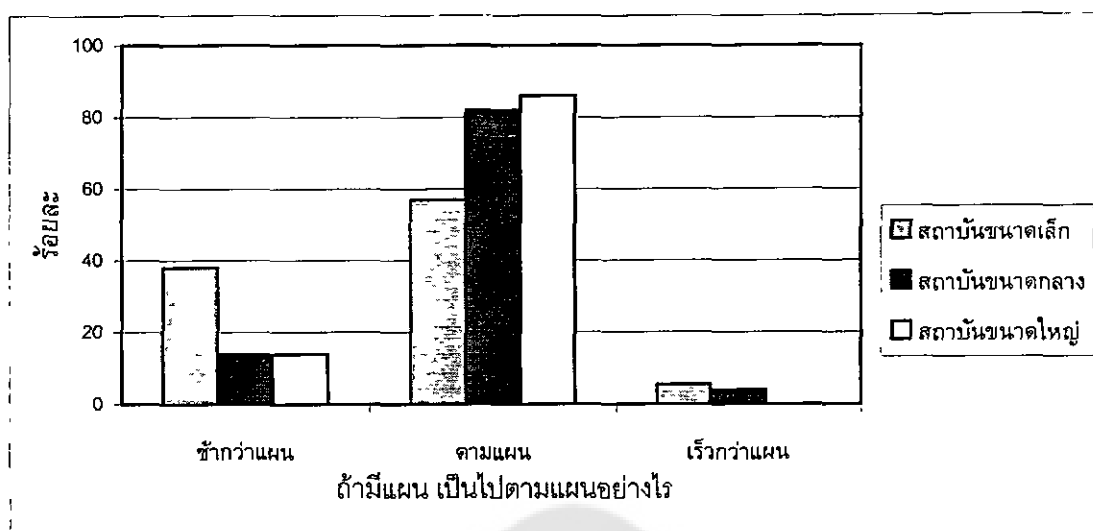
ภาพประกอบ 49 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนการเตรียมพร้อม
รับการประเมินภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน

แผนงบประมาณ

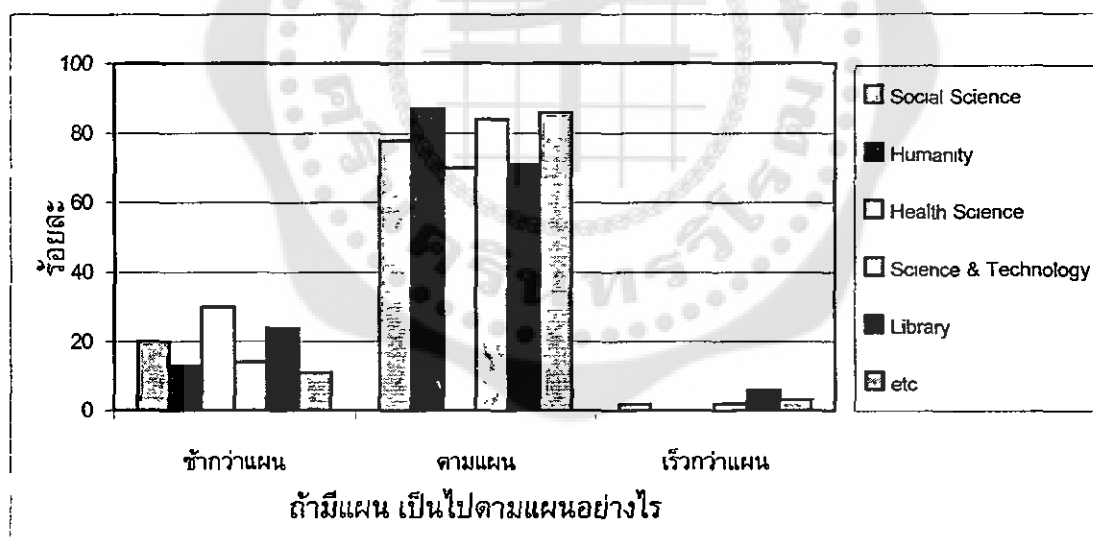
จากแบบสำรวจ พบว่าหน่วยงานต่างๆ ที่มีการวางแผนงบประมาณ ระบุว่ามีการ
ดำเนินงานตามแผนมากที่สุด รองลงมาคือ ช้ากว่าแผน คิดเป็นร้อยละ 80.2 และ 17.8 ตาม
ลำดับ โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเร็วกว่าแผนเพียงร้อยละ 2.0 ดังภาพประกอบ 50
เมื่อพิจารณาตามกลุ่มวิชา/หน่วยงานต่างๆ ไม่พบความแตกต่างกันมากนัก
รายละเอียดพิจารณาได้จากตาราง 55 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 50 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ
ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

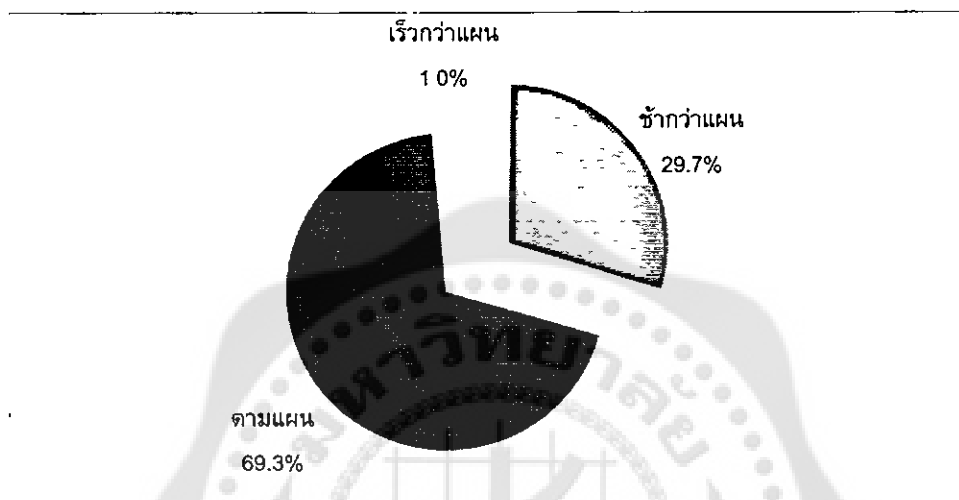
ภาพประกอบ 51 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ ของหน่วยงาน ต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

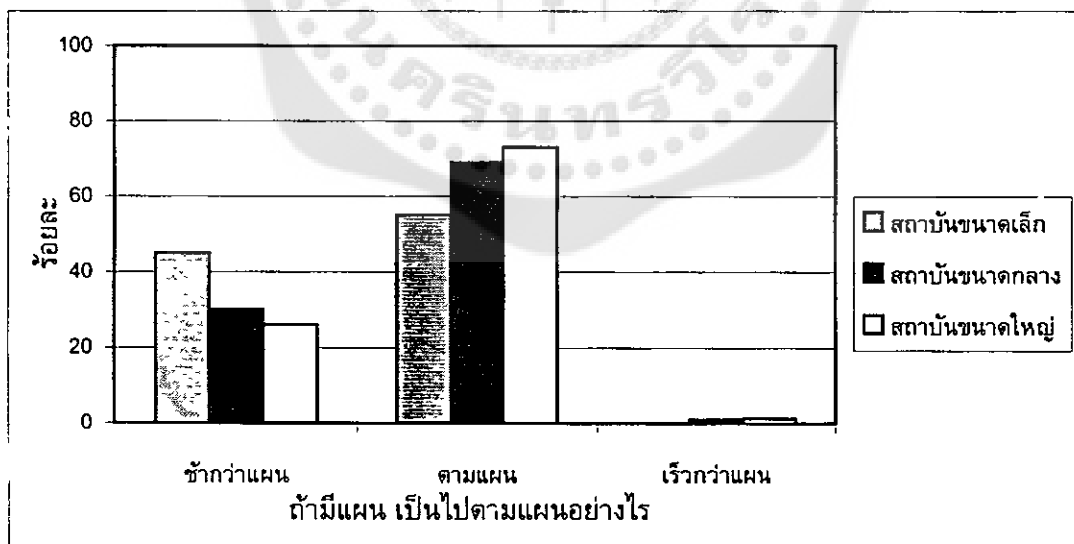
ภาพประกอบ 52 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนงบประมาณ ของหน่วยงาน ต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกกลุ่มวิชา/หน่วยงาน

แผนพัฒนาบุคลากร

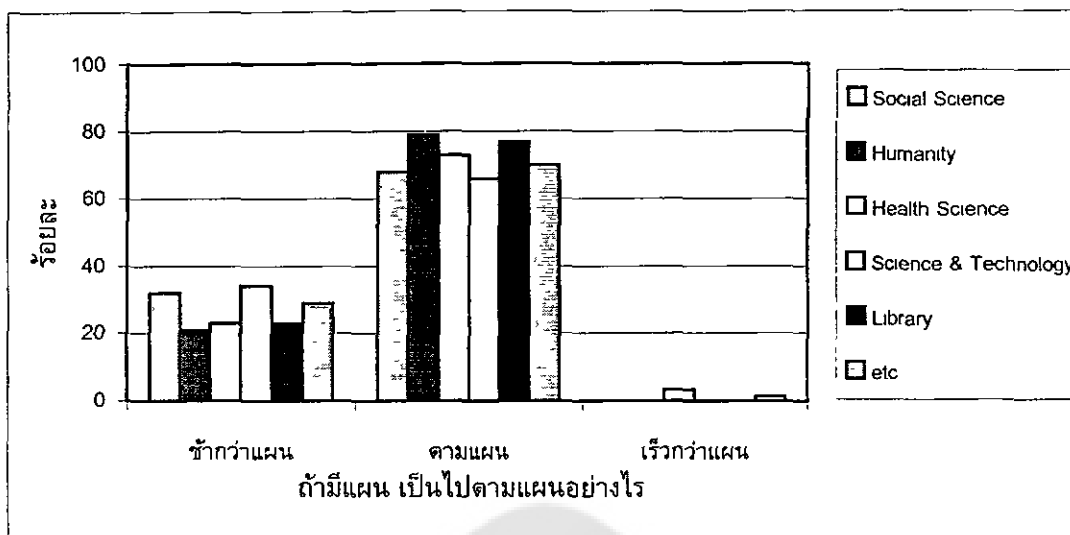
จากแบบสำรวจฯ พบว่า หน่วยงานต่างๆ ที่มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร ระบุว่ามีการดำเนินงานตามแผนมากที่สุด รองลงมาคือ ช้ากว่าแผน คิดเป็นร้อยละ 69.3 และ 29.7 ตามลำดับ โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเร็วกว่าแผนเพียงร้อยละ 1.0 ดังภาพประกอบ 53 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มวิชา/หน่วยงานต่างๆ ไม่พบความแตกต่างกันมากนัก รายละเอียดดังตาราง 56 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 53 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

ภาพประกอบ 54 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ
จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 55 การดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด ของแผนพัฒนาบุคลากร
ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ
จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน

1.1.2 การดำเนินงานตามขั้นตอน

ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาว่าหน่วยงานต่างๆ ได้มีการดำเนินงานด้านการประกัน
คุณภาพการศึกษาอย่างไร แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ดำเนินการแล้ว ดำเนินการแล้วบางส่วน และ
ยังไม่ได้ดำเนินการ ในขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

- 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) การกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 4) การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา
- 5) การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ
- 6) การกำหนดผู้รับผิดชอบ
- 7) การพัฒนาระบบและกลไก
- 8) การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
- 9) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
- 10) การศึกษาตนเอง
- 11) การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
- 12) การตรวจสอบคุณภาพภายใน
- 13) การประเมินคุณภาพภายใน

14) การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา

15) การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

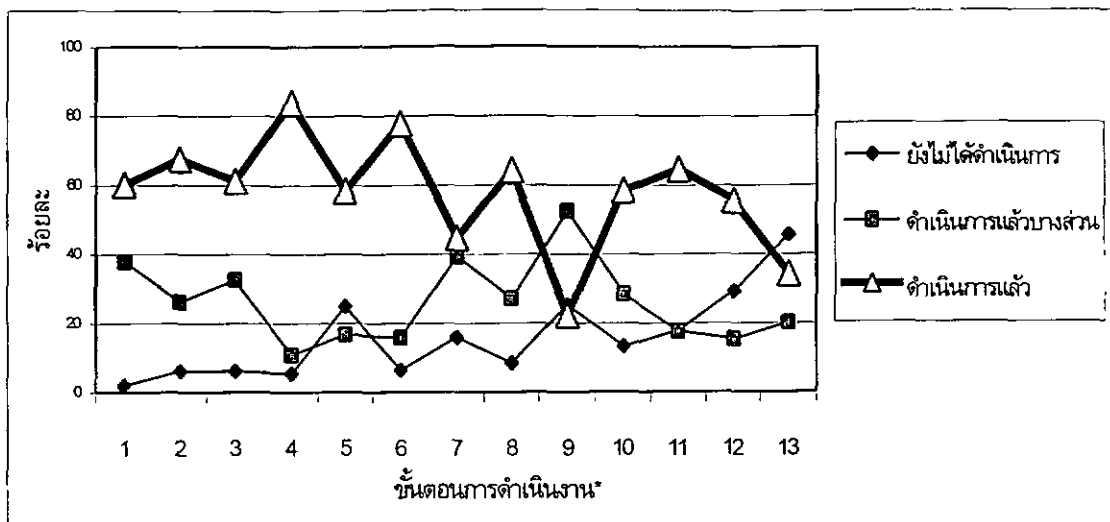
ในส่วนนี้จะทำการพิจารณาการดำเนินงานตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (ขั้นตอนที่ 1 – 13) และการดำเนินการขั้นตอนอื่น ๆ (ขั้นตอนที่ 14 – 15) ดังนี้

1.1.2.1 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ข้อมูลจากแบบสำรวจ ที่คณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ ส่งกลับมา แสดงให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยขั้นตอนการดำเนินงานที่หน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการแล้วมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และการกำหนดผู้รับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 83.8 และ 77.8 ตามลำดับ และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ดำเนินการแล้วน้อยที่สุด คือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการประเมินคุณภาพภายใน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และ 34.3 ตามลำดับ โดยหากพิจารณาขั้นตอนการดำเนินงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการ พบว่า หน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพภายใน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 29.2, 25.3 และ 24.9 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 56 รายละเอียดพิจารณาจากภาคผนวกในตาราง 73

เมื่อทำการพิจารณาจำแนกตามกลุ่มวิชาต่างๆ พบว่ากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความก้าวหน้าของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด กล่าวคือมีการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ มากกว่าทุกกลุ่มสาขาวิชา อย่างไรก็ตามกลุ่มวิชานี้มีการดำเนินการพัฒนาระบบฐานข้อมูล และประเมินคุณภาพภายใน แล้ว ไม่แตกต่างจากกลุ่มวิชาอื่น คือ มีการดำเนินการแล้วคิดเป็นร้อยละ 29 และ 42 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 60 – 65

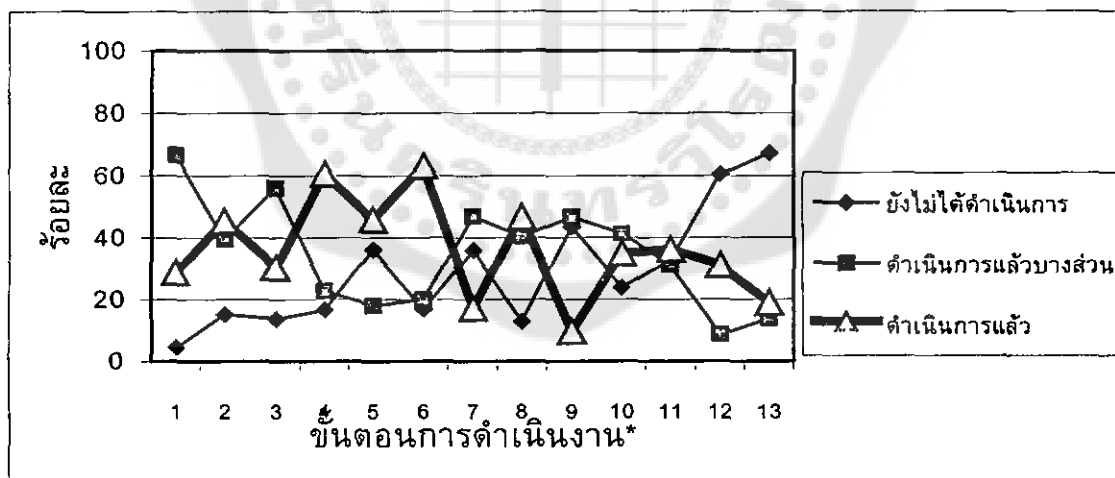
รายละเอียดสามารถพิจารณาได้จากตาราง 58-70 ในภาคผนวก

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

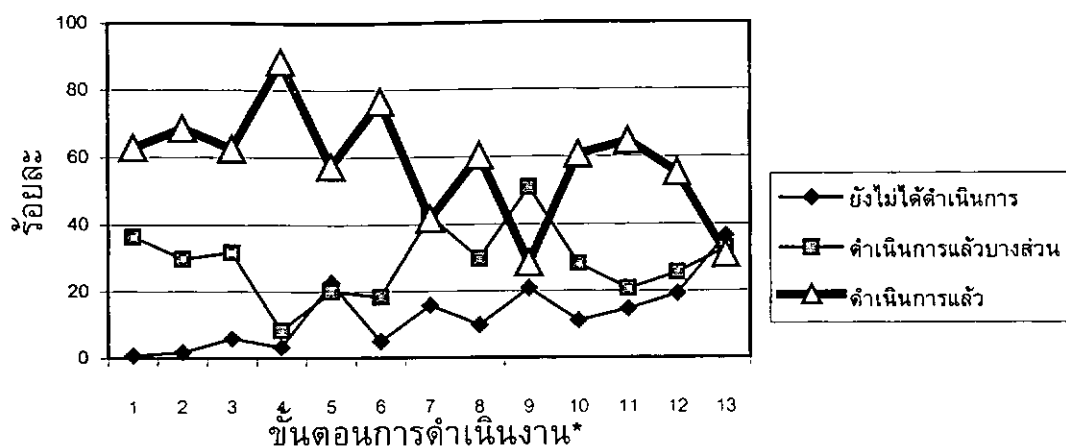
ภาพประกอบ 56 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

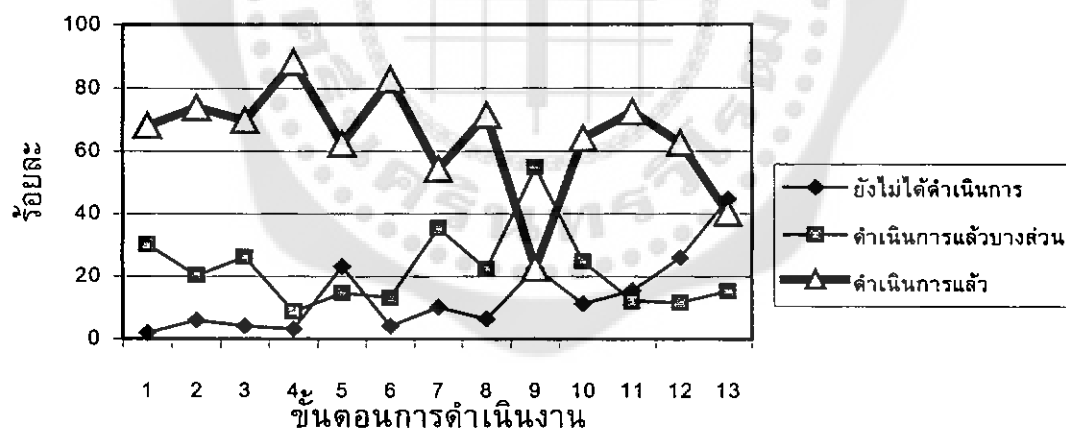
ภาพประกอบ 57 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดเล็ก ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

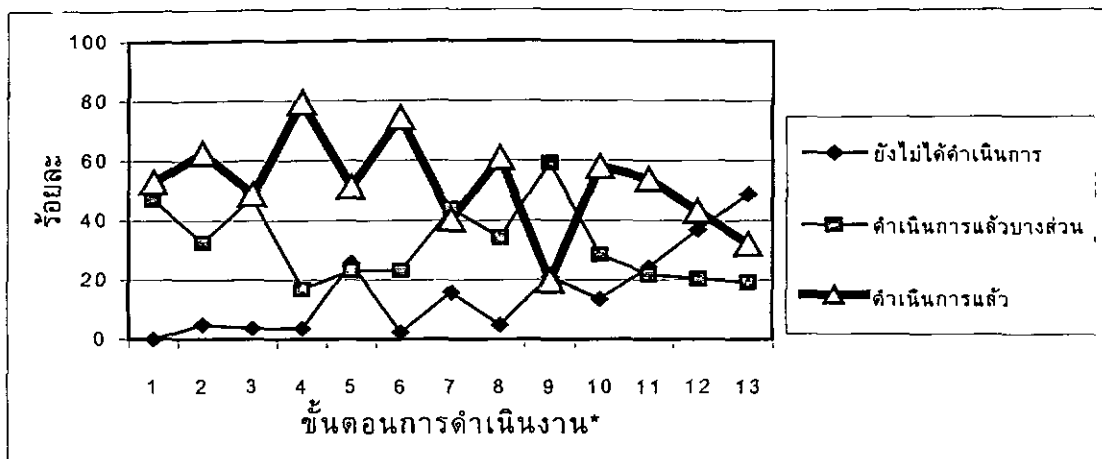
ภาพประกอบ 58 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดกลาง ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

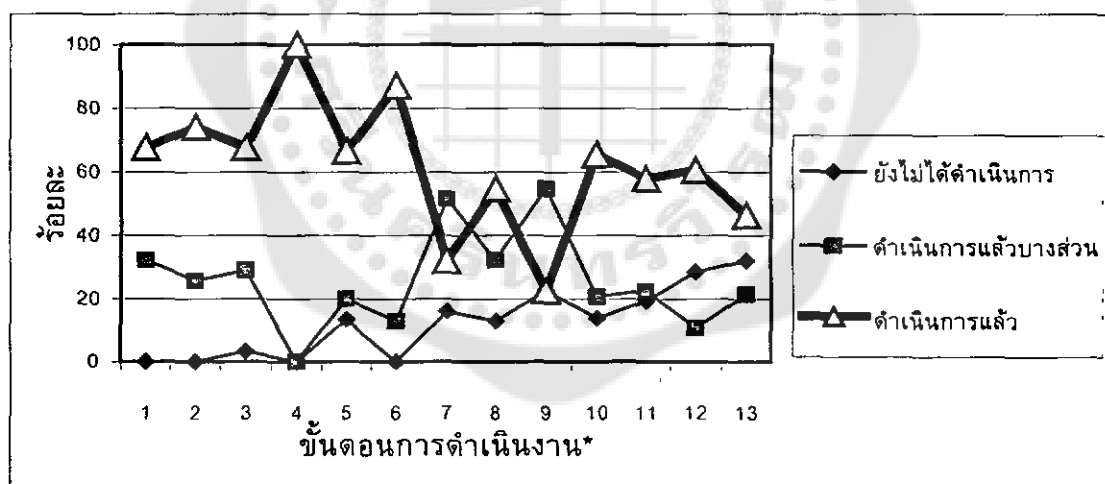
ภาพประกอบ 59 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานในสถาบันขนาดใหญ่ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาคณะ	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

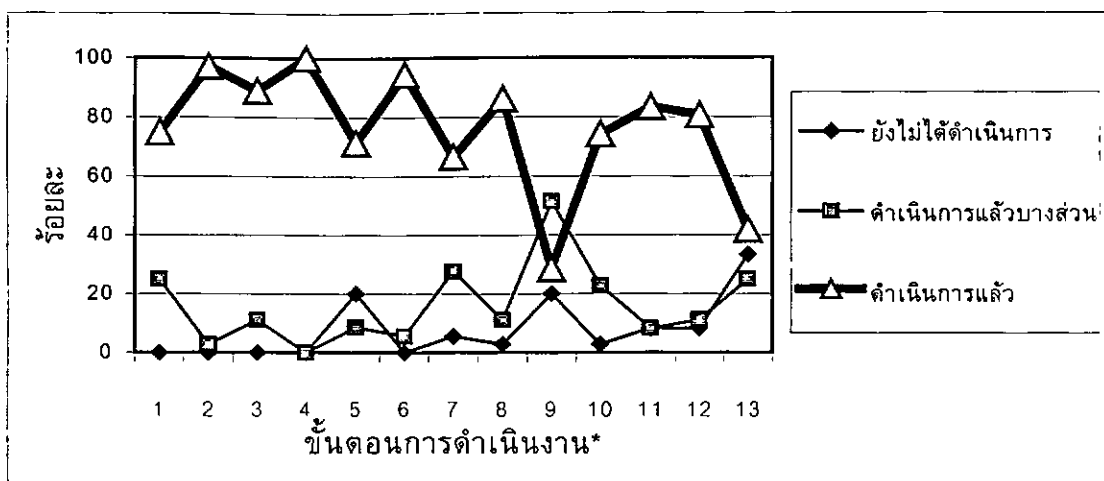
ภาพประกอบ 60 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาคณะ	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

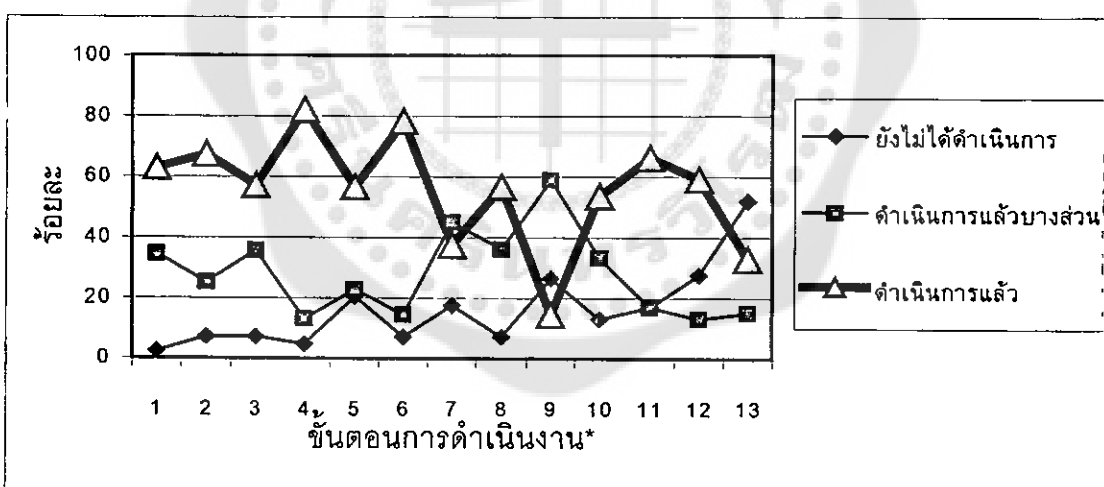
ภาพประกอบ 61 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

* 1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

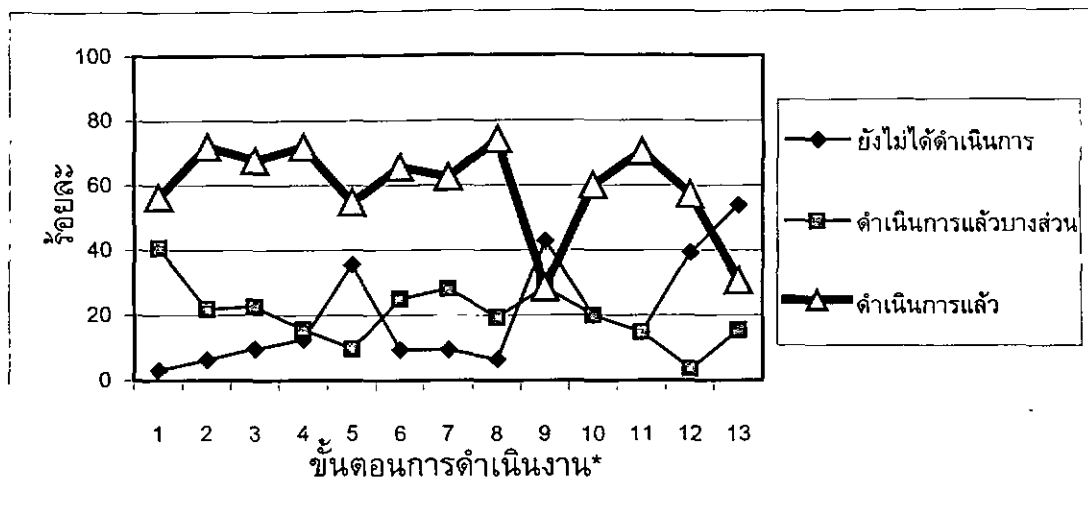
ภาพประกอบ 62 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

* 1 = การสร้างความรู้ความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

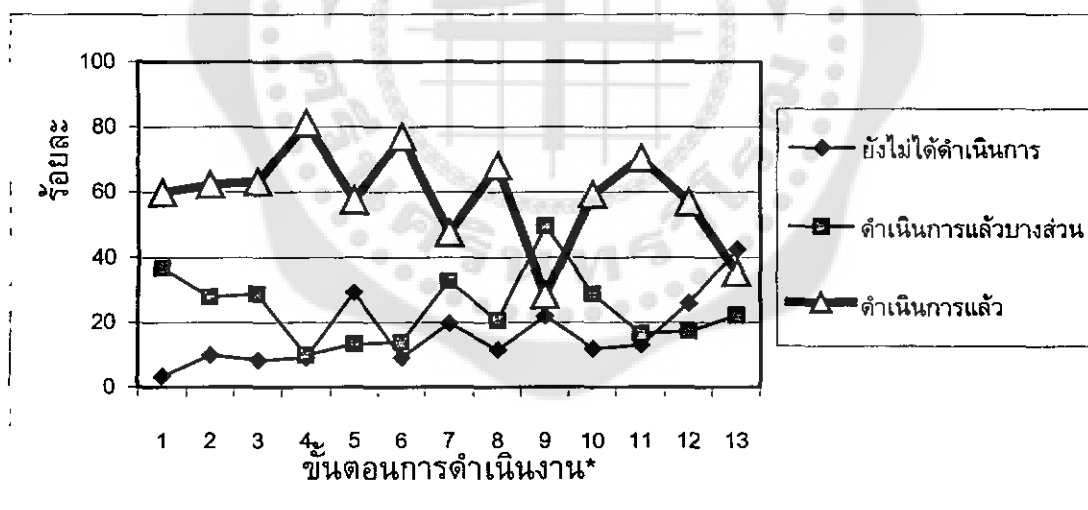
ภาพประกอบ 63 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ส่งกลับแบบสำรวจ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

ภาพประกอบ 64 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของสำนักหอสมุด ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

หมายเหตุ

*1 = การสร้างความเข้าใจ	2 = การกำหนดนโยบาย	3 = การกำหนดแนวปฏิบัติ
4 = การแต่งตั้งคณะกรรมการ	5 = การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	6 = การกำหนดผู้รับผิดชอบ
7 = การพัฒนาระบบและกลไก	8 = การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	9 = การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
10 = การศึกษาตนเอง	11 = การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	12 = การตรวจสอบคุณภาพภายใน
13 = การประเมินคุณภาพภายใน		

ภาพประกอบ 65 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
ของหน่วยงานอื่นๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

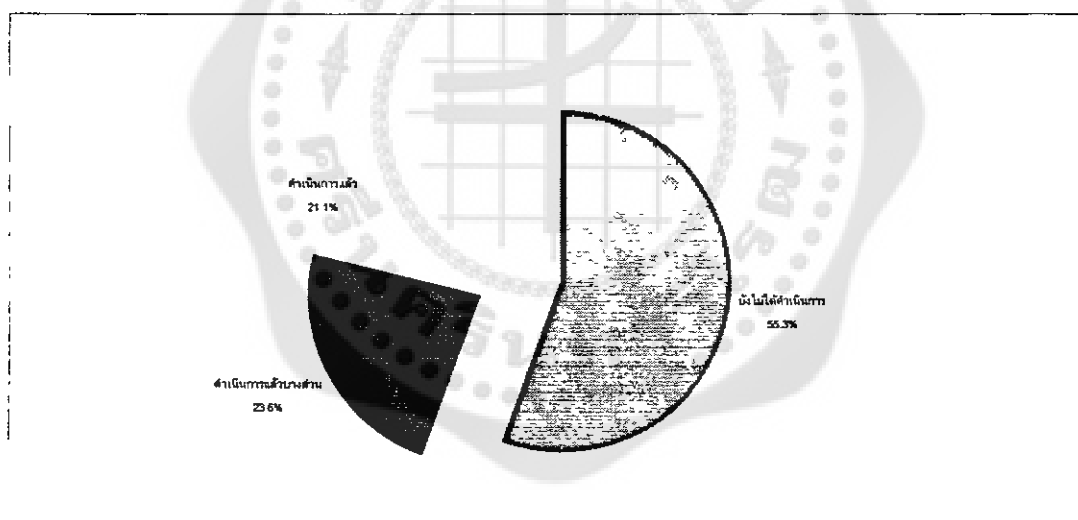
1.1.2.2 การดำเนินการขั้นตอนอื่น ๆ

นอกจากการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของการประกันคุณภาพภายในแล้ว ในส่วนนี้จะได้ทำการกล่าวถึง การดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ได้แก่ การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา และการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ดังนี้

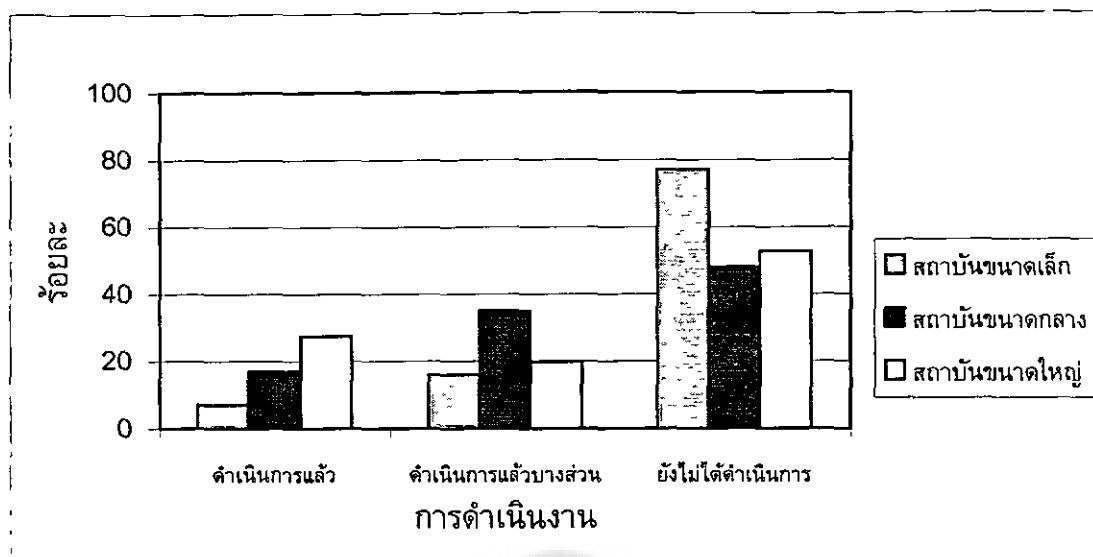
1.1.2.2.1 การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา

จากแบบสำรวจฯ ที่คณะ/หน่วยงานต่างๆ ส่งกลับมา พบว่า โดยภาพรวม มีหน่วยงานจำนวนมากถึงร้อยละ 55.3 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา มีเพียงร้อยละ 21.1 ที่ดำเนินการแล้ว และร้อยละ 23.6 ที่ดำเนินการแล้วบางส่วน ดังภาพประกอบ 66

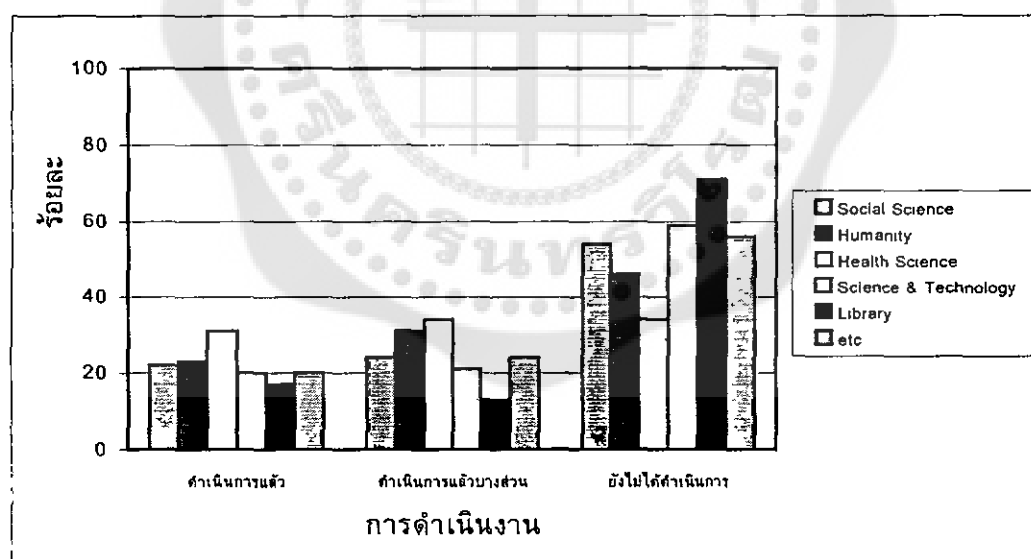
เมื่อทำการเปรียบเทียบหน่วยงานต่างๆ ตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพยังไม่ได้ดำเนินการต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34 ภาพประกอบ 68 พิจารณารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากตาราง 71 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 66 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

ภาพประกอบ 67 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

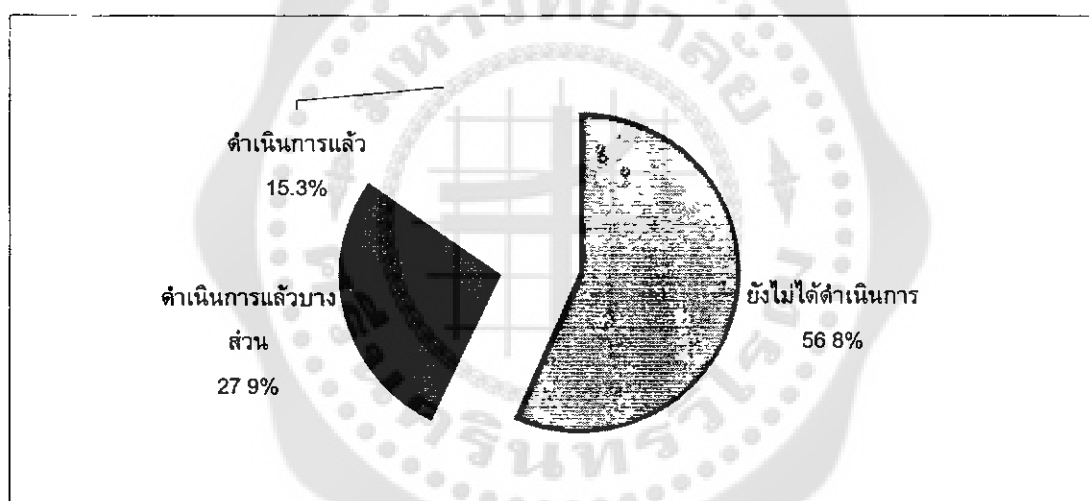
ภาพประกอบ 68 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน

1.1.2.2.2 การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

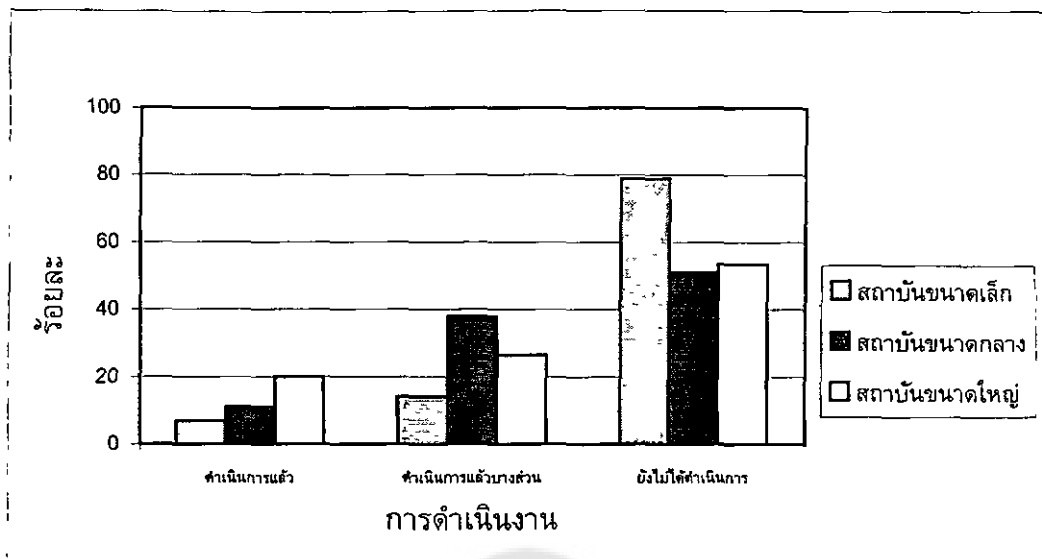
จากแบบสำรวจฯ ที่คณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ ส่งกลับมา พบว่าโดยภาพรวมมีหน่วยงานจำนวนมากถึงร้อยละ 56.8 ที่ยังไม่ได้ดำเนินการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก มีเพียงร้อยละ 15.3 ที่ดำเนินการแล้ว และร้อยละ 27.9 ที่ดำเนินการแล้วบางส่วน ดังภาพประกอบ 69

เมื่อทำการเปรียบเทียบหน่วยงานต่างๆ ตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ยังไม่ได้ดำเนินการต่ำที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 42 และ 44 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 71

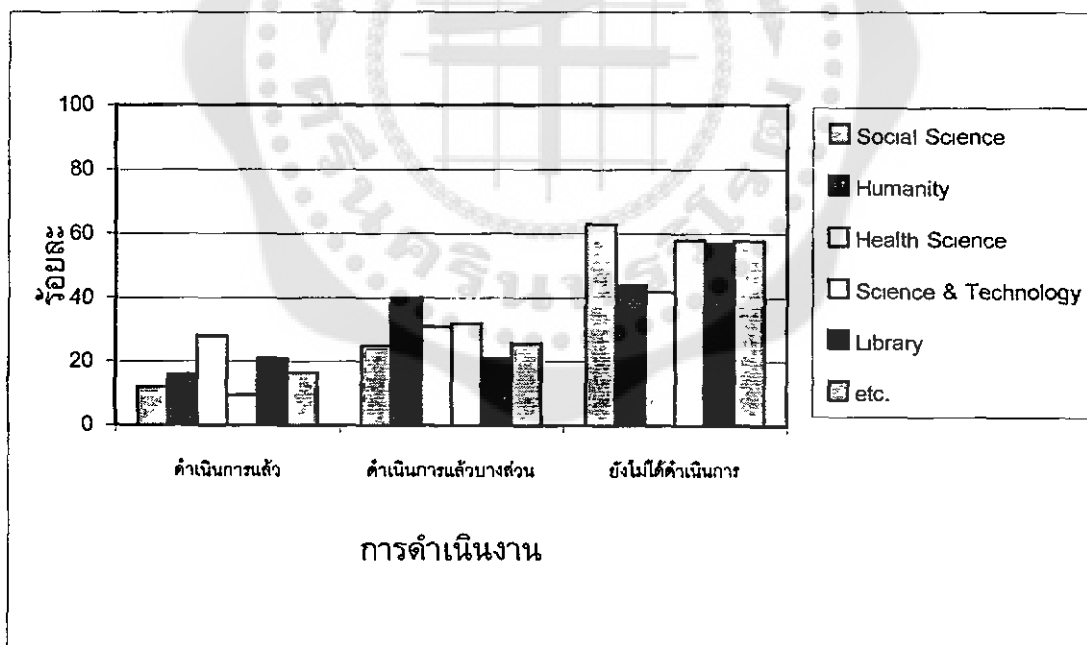
พิจารณารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากตาราง 72 ในภาคผนวก

ภาพประกอบ 69 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจฯ

ภาพประกอบ 70 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามขนาดสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 71 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งกลับแบบสำรวจ จำแนกตามกลุ่มวิชา/หน่วยงาน

1.2 ปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ จากกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบัน และคณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ ข้อมูลที่ได้สามารถจัดแบ่งได้เป็น 7 ประเด็น คือ 1) การสนับสนุนจากผู้บริหาร 2) ความร่วมมือจากบุคลากร 3) ความร่วมมือระหว่างองค์กร 4) ศักยภาพของฝ่ายปฏิบัติการ 5) ความสามารถในการบริหารจัดการ 6) ปัจจัยภายในอื่นๆ และ 7) ปัจจัยสนับสนุนภายนอก

โดยภาพรวม พบว่าปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระบุถึงมากที่สุด คือ ความร่วมมือจากบุคลากร ซึ่งกล่าวถึงการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมของบุคลากร (ข้อที่ 12) มากที่สุด โดยมีปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในอันดับรองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งกล่าวถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ข้อที่ 24) และปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยที่ได้จัดประชุม อบรม สัมมนา ส่งวิทยากรให้ความรู้ (ข้อที่ 41) โดยเมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาปัจจัยและบทบาทการสนับสนุนจากผู้บริหาร พบว่ามีการกล่าวถึงประเด็นที่ผู้บริหารดูแล ติดตาม ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมาคือผู้บริหารให้แนวคิด นโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน (ข้อที่ 2)

ในปัจจัยด้านความร่วมมือจากบุคลากร พบว่า กลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวว่า บุคลากรให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วม (ข้อที่ 12) มากที่สุด รองลงมา คือ บุคลากรเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 13)

ปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างองค์กร พบว่ากลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้ระบุถึงบทบาทของหน่วยงาน/คณะวิชาต่างๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ (ข้อที่ 16) มากที่สุด รองลงมาระบุว่า หน่วยงาน/คณะวิชาที่ดำเนินงานสำเร็จแล้วให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา (ข้อที่ 17)

ปัจจัยด้านศักยภาพของฝ่ายปฏิบัติการ พบว่า บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 19) มากที่สุด รองลงมาระบุว่า บุคลากรมีศักยภาพในการทำงาน (ข้อที่ 20)

ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการ พบข้อมูลซึ่งแสดงถึงบทบาทการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ข้อที่ 24) มากที่สุด รองลงมาเป็นบทบาทของสถาบันที่มีการประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรม ให้ความรู้ (ข้อที่ 25)

ปัจจัยภายในอื่นๆ พบว่านิสิต/นักศึกษา และ อาจารย์ มีคุณภาพเอื้อต่อการทำประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 36) รองลงมาได้แก่การมีหลักสูตรที่มีความเป็นสากล ดี ปรับปรุงเสมอ (ข้อที่ 37)

ปัจจัยสนับสนุนภายนอก พบบทบาทการสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งจัดประชุม อบรม สัมมนา ส่งวิทยากรมาให้ความรู้ (ข้อที่ 41) มากที่สุด รองลงมาเป็นการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ/ร่วมมือ ด้านข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (ข้อที่ 50)

รายละเอียดในส่วนอื่นๆ สามารถพิจารณาได้จากตาราง 15

ตาราง 15 ปัจจัยและบทบาทของการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

	ปัจจัยและบทบาทการสนับสนุน	จำนวน	อันดับ
การสนับสนุน จากผู้บริหาร	1. ผู้บริหารดูแล ติดตาม ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา	139	5
	2. ผู้บริหารให้แนวคิด นโยบาย และแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน	76	9
	3. ผู้บริหารเห็นความสำคัญ	74	10
	4. ผู้บริหารให้งบประมาณ	61	12
	5. ผู้บริหารให้นโยบายที่มีความชัดเจน	41	15
	6. ผู้บริหารจัดฝึกอบรม หรือส่งไปอบรม	33	18
	7. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ	7	34
	8. ผู้บริหารมีการทำงานเป็นทีม	6	36
	9. ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ	5	40
	10. ผู้บริหารให้อิสระในการดำเนินงาน	2	52
	11. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดในการจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติ	3	48
ความร่วมมือจาก บุคลากร	12. บุคลากรให้ความร่วมมือ/ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วม	367	1
	13. บุคลากรเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา	31	21
	14. คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะ	6	36
	15. บุคลากรรักองค์กร	2	52

	ปัจจัยและบทบาทการสนับสนุน	จำนวน	อันดับ
ความร่วมมือ ระหว่างองค์กร	16 หน่วยงาน/คณะวิชาต่างๆ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ	139	5
	17. คณะ/หน่วยงานที่ดำเนินงานสำเร็จแล้ว ให้ความ ช่วยเหลือ / ให้คำปรึกษา	33	18
	18. สถาบันมีการประสานงานที่ดีกับ สมศ. และ ทบวงมหาวิทยาลัย	1	57
ศักยภาพของ ฝ่ายปฏิบัติการ	19. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษา	60	13
	20. บุคลากรมีศักยภาพในการทำงาน	26	23
	21. บุคลากรมีจำนวนเพียงพอ	5	40
	22. มีบุคลากรใหม่ ทำให้รับสิ่งใหม่ได้ง่าย/พร้อมที่ จะพัฒนาตนเอง	5	40
	23. มีบุคลากรในการทำ QA โดยเฉพาะ	3	48
ความสามารถ ในการบริหาร จัดการ	24. มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ อย่างเพียงพอ	255	2
	25. สถาบันมีการประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมให้ความรู้	170	4
	26. ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มีการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล / คำแนะนำ และจัดฝึกอบรม	97	8
	27. สถาบันมีระบบการบริหารจัดการที่ดี	43	14
	28. ได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	28	22
	29. มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล	15	27
	30. เป็นสถาบันขนาดเล็ก / เปิดใหม่ ทำให้ดำเนินการ / ประสานงานได้ง่ายกว่า สถาบันขนาดใหญ่ / เปิดมาก่อน	10	30
	31. นักศึกษาเป็นตัวกระตุ้นอาจารย์ จากการประเมิน ผู้สอน	7	34
	32. สถาบัน / ภาควิชา มีการตั้งคณะกรรมการประกัน คุณภาพการศึกษา	4	44
	33. คณะจัดให้มีสำนักประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะ	4	44
	34. สถาบันส่งบุคลากรไปสัมมนา / อบรม	2	52
	35. มหาวิทยาลัยมีดัชนีกลางให้	2	52

	ปัจจัยและบทบาทการสนับสนุน	จำนวน	อันดับ
ปัจจัยภายใน อื่นๆ	36. นิสิตนักศึกษา/อาจารย์ มีคุณภาพเอื้อต่อการทำ QA	10	30
	37. หลักสูตรมีความเป็นสากล/ดี/ปรับปรุงเสมอ	6	36
	38. มหาวิทยาลัยกำหนดให้ต้องทำ	4	44
	39. มีการแข่งขันระหว่างคณะต่าง ๆ ในการทำ ประกันคุณภาพการศึกษา	4	44
	40. คณะกรรมการตรวจสอบ มีความเป็นกลาง	1	57
ปัจจัยสนับสนุน ภายนอก	<u>ทบวงมหาวิทยาลัย</u>		
	41. ทบวงมหาวิทยาลัย จัดประชุม / อบรม / สัมมนา / ส่งวิทยากรมาให้ความรู้	218	3
	42. ทบวงมหาวิทยาลัย สนับสนุนด้านงบประมาณ	38	16
	43. ทบวงมหาวิทยาลัย ให้นโยบาย และแนวปฏิบัติ	37	17
	44. ทบวงมหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลข่าวสาร/ความรู้	32	20
	45. ทบวงมหาวิทยาลัย กำหนดเกณฑ์และดัชนีใน การประเมินให้	1	57
	<u>สมศ.</u>		
	46. สมศ. ให้เอกสาร / ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล	16	26
	47. สมศ. จัดอบรม/สัมมนา ให้ความรู้	9	32
	48. สมศ. ใช้งบประมาณ	2	52
	49. สมศ. กำหนดเกณฑ์และดัชนีในการประเมินให้	1	57
	<u>สถาบัน/หน่วยงานอื่นๆ</u>		
	50. มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือ / ร่วมมือ ด้านข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์	104	7
	51. สมาคมวิชาชีพกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน ให้ข้อมูล / เสนอแนะในการดำเนินงาน	65	11
	52. สสอท. จัดฝึกอบรม สัมมนา ให้ข้อมูลข่าวสาร	24	24
	53. องค์กรเอกชนต่าง ๆ ให้ข้อมูล จัดอบรม ให้ความรู้ เพิ่มเติม	9	32
	54. มูลนิธิ/องค์กรทางศาสนา ใช้งบประมาณ/คำแนะนำ	5	40
	55. มีมหาวิทยาลัยแม่ที่ดำเนินการมาก่อน	1	57

ปัจจัยและบทบาทการสนับสนุน	จำนวน	อันดับ
<u>ปัจจัยสนับสนุนภายนอกอื่นๆ</u>		
56. พรบ. / นโยบาย บังคับ/กระตุ้นให้ต้องทำ	17	25
57. มีการแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ / สถาบันอื่นทำประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว	15	27
58. สังคมทำให้เกิดความตื่นตัว	11	29
59 ผู้ประกอบการ/ชุมชนให้การสนับสนุน	6	36
60. รัฐให้งบประมาณสนับสนุน	3	48
61. บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำปรึกษาช่วยเหลืออบรม	3	48

1.3 สภาพการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการสำรวจข้อมูลสภาพการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของทั้งในระดับสถาบัน คณะวิชาและหน่วยงานต่างๆ คณะผู้วิจัยได้จำแนกการใช้ทรัพยากรออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) บุคลากร 2) เวลา 3) การเงิน 4) วัสดุอุปกรณ์ และ 5) ทรัพยากรด้านอื่นๆ ข้อมูลจากแบบสำรวจ แสดงให้เห็นสภาพปัญหาในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยพบสภาพปัญหาการใช้ทรัพยากรด้านเวลามากที่สุด ได้แก่ การมีระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย เนื่องจากบุคลากร หรือ คณะกรรมการมีภาระงานประจำมาก (ข้อที่ 18) รองลงมาเป็นปัญหาการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน ได้แก่ การมีงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ (ข้อที่ 27) และปัญหาทรัพยากรด้านบุคลากร ได้แก่ การมีบุคลากรที่ไม่เพียงพอ (ข้อที่ 1) ตามลำดับ ซึ่งจะได้นำเสนอในรายละเอียดของทรัพยากรแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านทรัพยากรบุคลากร สัมภาษณ์พบความไม่เพียงพอของบุคลากร (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์ (ข้อที่ 2) และบุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ทำให้การดำเนินงานล่าช้า (ข้อที่ 3)

ด้านทรัพยากรเวลา พบสภาพการจัดการที่เป็นปัญหา โดยผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระบุว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานมีน้อย เนื่องจากบุคลากรหรือ คณะกรรมการมีภาระงานประจำมาก (ข้อที่ 18) มากที่สุด รองลงมาพบว่ามีการเร่งรัดเวลาในการดำเนินงานมากเกินไป หรือมีเวลาจำกัดในการดำเนินงาน (ข้อที่ 19)

ด้านทรัพยากรการเงิน สํารวจพบว่ามึคณะ/หน้วยงานตํางๆ มึงบประมาณใน การสนับสนุนการดํานึนงานไม่เพ็ญงพอ (ข้อที่ 27) รองลงมาพบว่าไม่มีงบประมาณแยกเฉพาะ สํารับการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 28)

สํารับสภาพการใช้ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ พบว่ามีการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ (ข้อที่ 32) มากที่สุด รองลงมาพบการสั้เปลืองของเอกสารตํางๆ มาก (ข้อที่ 33)

รายละเอียดของสภาพการใช้ทรัพยากรในการดํานึนงานดํานึนการประกันคุณภาพ การศึกษา แสดงไว้ในตาราง 16

ตาราง 16 สภาพปัญหาการใช้ทรัพยากรในการดํานึนการประกันคุณภาพการศึกษา

ทรัพยากร	สภาพปัญหา	จำนวน	อันดับ
ด้านบุคลากร	1. บุคลากรไม่เพ็ญงพอ	80	3
	2. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์	63	5
	3. บุคลากรมีความรู้สั้กว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ทำให้การดํานึนงานล่าช้า	48	6
	4. ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	37	7
	5. บุคลากรไม่เห็นความสําคัญ ไม่กระตือรือร้น	24	8
	6. บุคลากรขาดความร่วมมือ	15	11
	7. บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจไม่ตรงกัน พื้นฐานความรู้ตํางกัน	4	22
	8. บุคลากรมีทัศนคติไม่ดี ไม่ยอมรับ	4	22
	9. ขาดการฝึกอบรม สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรอย่างตํอเนื่อง	4	22
	10. ขาดการประสานงานที่ตึระหวํางหน้วยงาน/บุคลากร	4	22
	11. บุคลากรขาดแรงจูงใจ ขาดขวัญกำลังใจในการทํางาน	4	22
	12. ไม่มีการกระจายภาระงานให้บุคลากรอย่างทั่วถึง/เหมาะสม	3	27
	13. ขาดการวางแผนดํานึนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน	2	31
	14. บุคลากรมีการเปลี่นแปลงบ่อย ทำให้การดํานึนงานล่าช้า	2	31
	15. บุคลากรกลัวการถูกประเมินตรวจสอบ	2	31
	16. ผู้บริหารไม่เห็นความสําคัญ	1	37
	17. บุคลากรเป็นกรรมการหลายตําหน้่ง ยากตํอการนัดประชุม ทำให้การดํานึนงานล่าช้า	1	37

ทรัพยากร	สภาพปัญหา	จำนวน	อันดับ
ด้านเวลา	18. ระยะเวลาในการดำเนินงานมีน้อยเนื่องจากบุคลากร/คณะกรรมการมีภาระงานประจำมาก	95	1
	19. เร่งรัดเวลาในการดำเนินงานมากไป มีเวลาจำกัดในการดำเนินงาน	22	10
	20. ใช้เวลามากในการรวบรวมข้อมูล เอกสารและจัดทำระบบฐานข้อมูล	15	11
	21. ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	9	14
	22. ใช้เวลาในการดำเนินงานมากเพราะนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจน	8	15
	23. เวลาว่างของบุคลากรไม่ตรงกัน	6	18
	24. บุคลากรคิดว่าการใช้เวลาทำงานประกันคุณภาพการศึกษาทำให้เสียเวลาในการปฏิบัติงานปกติ	6	18
	25. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	5	21
	26. เวลาที่ใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจมีน้อยมาก	2	31
ด้านการเงิน	27. งบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานไม่เพียงพอ	83	2
	28. ไม่มีงบประมาณแยกเฉพาะการประกันคุณภาพ	23	9
	29. มีความล่าช้าในการอนุมัติเบิกจ่าย/ระเบียบเคร่งครัด	6	18
	30. การจัดสรรงบประมาณไม่ชัดเจน	3	27
	31. ขาดแรงจูงใจแก่บุคลากรในการทำงาน	3	27
ด้านวัสดุอุปกรณ์	32. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์	69	4
	33. สิ้นเปลืองเอกสารต่างๆ มาก (กระดาษ)	11	13
	34. วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ล้าสมัยและไม่มีประสิทธิภาพ	8	15
	35. ขาดระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการ (ที่ใช้บันทึกข้อมูล)	7	17
	36. มีการจำกัดการใช้ทรัพยากร	1	37
ด้านอื่นๆ	37. หัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับล่าง ไม่มีความรู้ความเข้าใจและศักยภาพในการทำงาน QA	3	27
	38. ขาดการวางระบบฐานข้อมูล/ไม่มีความพร้อม	2	31
	39. ระบบการบริหารยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันจึงเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติ	2	31
	40. ยังไม่มีสถานที่หรือสำนักประกันฯ โดยเฉพาะ	1	37
	41. มีเวลาในการจัดเก็บข้อมูลน้อย	1	37
	42. ขาดนโยบาย/หลักเกณฑ์ และกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน	1	37

1.4 การประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา

การประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา จะนำมาซึ่งข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ โดยตรงต่อผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถนำไปประกอบการพิจารณาวางแผนนโยบาย ปรับปรุงแก้ไขและกำหนดยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ จึงนับได้ว่าการประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ เพื่อแสดงสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจนขึ้น โดยได้พิจารณาในประเด็นแผนการประเมินผล การดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1.4.1 แผนการประเมินผล

ข้อมูลจากการตอบกลับแบบสำรวจงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าหน่วยงานต่างๆ มีแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ร้อยละ 67.1 ในขณะที่ไม่มีแผนประเมินผลระบบประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.9

1.4.2 การดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการตอบกลับแบบสำรวจฯ ของสถาบัน คณะวิชาและหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสิ้น 419 แห่ง พบว่า มีหน่วยงานที่ได้ดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว และดำเนินการบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 21 และ 24 ตามลำดับ ในขณะที่ มีหน่วยงานร้อยละ 55 ที่ระบุว่ายังไม่ได้ดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการตามแผนของแผนประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าสถาบัน คณะวิชาและหน่วยงานที่มีแผน ได้ดำเนินการเป็นตามแผน คิดเป็นร้อยละ 64 ในขณะที่มีสถาบัน/คณะวิชา คิดเป็นร้อยละ 34 ที่ดำเนินการช้ากว่าแผน โดยมีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่สามารถดำเนินการได้เร็วกว่าที่แผนกำหนดไว้

1.4.3 การนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้

สถาบัน คณะวิชาและหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวถึงการนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ไว้ว่าเพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขการประกันคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น (ข้อที่ 1) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.8 รองลงมาเป็นการแสดงความคิดเห็นถึงการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน (ข้อที่ 2) คิดเป็นร้อยละ 10.6 นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการนำผลไปใช้วางแผนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 3) การรู้จักตนเองมากขึ้น (ข้อที่ 4) และใช้ในการประชาสัมพันธ์สถาบัน (ข้อที่ 5) คิดเป็นร้อยละ 6.3, 3.7 และ 0.5 ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตาราง 17

ตาราง 17 จำนวน ร้อยละและอันดับการนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้

การนำผลการประเมินไปใช้	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. ปรับปรุงและแก้ไขการประกันคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น	149	78.8	1
2. ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน	20	10.6	2
3. วางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป	12	6.3	3
4. รู้จักตนเองมากขึ้น	7	3.7	4
5. ใช้ในการประชาสัมพันธ์สถาบัน	1	0.5	5

2. ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ ค้นพบผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นในทางบวก และ 2) ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความคาดหวัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลที่เกิดขึ้นทางลบ ผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 2 ส่วนนั้น ยังสามารถจัดแบ่งหมวดหมู่ได้ 5 หมวด คือ 1) คุณภาพการศึกษา 2) การดำเนินงาน 3) การมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ 4) วัฒนธรรมคุณภาพ และ 5) ผลกระทบด้านอื่นๆ

เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวังของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่ามียุทธศาสตร์หลายประการ โดยส่วนใหญ่จะคาดหวังถึงผลในเชิงบวก ในส่วนของผลที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้บัณฑิตมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานมากขึ้น เป็นผลดีต่อนักศึกษา (ข้อที่ 1) มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผลที่มีการกล่าวถึงเป็นอันดับแรกเป็นผลที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพการศึกษา คือ ผลต่อการดำเนินงาน ซึ่งพบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลให้การทำงานมีความเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ (ข้อที่ 6) และนอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพ เห็นได้จากการที่บุคลากรมีความกระตือรือร้น และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น (ข้อที่ 15)

เมื่อพิจารณาผลจากการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความคาดหวังนั้น พบว่าเกือบทั้งหมดเป็นผลในเชิงลบ โดยผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาพบผลเชิงลบที่มีต่อการดำเนินงานมากที่สุด โดยพบว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงานและกระทบงานสอน (ข้อที่ 3) มากที่สุด เป็นอันดับแรก รองลงมาพบว่าบุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่ยอมรับ ยึดติดกับระบบการทำงานแบบเดิมๆ (ข้อที่ 4)

มีผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยที่กล่าวถึงผลในเชิงบวก อาทิ การทำงานเป็นระบบมากขึ้น (ข้อที่ 5) นิสิต/นักศึกษามีคุณภาพมากขึ้น (ข้อที่ 2) ว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความคาดหวังของตน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาโดยไม่ได้คำนึงว่าการดำเนินงานนั้นจะทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของนิสิต/นักศึกษา และระบบการทำงาน

รายละเอียดของผลที่เกิดจากการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้จัดจำแนกเป็นผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง และผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความคาดหวัง สามารถพิจารณาได้จากตาราง 18 – 19

ตาราง 18 จำนวน และอันดับ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง

	ผลที่เกิดขึ้นตามความคาดหวัง	จำนวน	อันดับ
คุณภาพการศึกษา	1. บัณฑิตมีคุณภาพ (ตรงตามมาตรฐาน) มากขึ้น / นักศึกษาได้รับผลดี	63	2
	2. สถาบัน มีมาตรฐานการศึกษาดีขึ้น/มีคุณภาพดีขึ้น	38	6
	3. อาจารย์มีคุณภาพมากขึ้น (มีการพัฒนา)	18	8
	4. ภาควิชาทุกภาคมีการปรับปรุง (การเรียนการสอน) ในทางที่ดีขึ้น	12	11
	5. ทำให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกันทั้งมหาวิทยาลัย ของเอกชนและรัฐ	2	14
การดำเนินงาน	6. การทำงานมีความเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น / มีประสิทธิภาพ	87	1
	7. บุคลากรมีความสามัคคี/มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น / มีส่วนร่วมมากขึ้น	13	9
	8. ผู้บริหารรับทราบข้อมูลมากขึ้น	3	13
	9. มีงบประมาณสนับสนุนมากขึ้น	1	16
การมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	10. สถาบัน/คณะเป็นที่ยอมรับมากขึ้น	54	4
	11. ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ	13	9
	12. แข่งขันกับนานาชาติได้	7	12
	13. สถาบันลบภาพว่าเป็นการฉ้อโกงได้	2	14
	14. เป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่น	1	16
วัฒนธรรมคุณภาพ	15. บุคลากรมีความกระตือรือร้น และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มากขึ้น	60	3
	16. ภาระงานมากขึ้น อาจารย์จะเบื่องาน และลาออก	43	5
อื่นๆ	17. ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น	22	7
	18. สังคมดีขึ้น	1	16

ตาราง 19 จำนวน และอันดับ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหวัง

ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหวัง		จำนวน	อันดับ
คุณภาพการศึกษา	1. นักศึกษา มีความกระตือรือร้นมากขึ้น / สนใจในการศึกษามากขึ้น	10	7
	2. นักศึกษามีคุณภาพมากขึ้น	2	11
การดำเนินงาน	3. บุคลากรมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน / กระทบงานสอน	39	1
	4. บุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดี/ไม่ยอมรับ เพราะต้องเปลี่ยนวิธีคิด/ การทำงาน (ติดกับระบบการทำงานแบบเดิม ๆ)	22	2
	5. การทำงานเป็นระบบมากขึ้น	16	3
	6. บุคลากรเกิดความสามัคคี / ทำงานร่วมกันมากขึ้น / เห็นความสำคัญ (ทั้งภายในภายนอกคณะ)	9	8
	7. บุคลากรขาดความสามัคคี / เกิดความขัดแย้ง	9	8
	8. เบื่องาน / งบประมาณ / เวลา / กระดาษ	8	10
	9. บุคลากรลาออกเพราะถูกบังคับ	2	11
	10. เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เช่น ค่าเดินทาง	2	11
	11. เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	1	16
	12. เกณฑ์ดัชนีไม่ชัด เกรงว่าจะทำไม่ถูก	1	16
การมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	13. เกรงว่าจะไม่ผ่านการประเมิน / ถูกตรวจสอบ	14	4
	14. มีชื่อเสียง / เป็นที่ยอมรับมากขึ้น	12	5
	15. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานดีขึ้น	11	6
	16. เห็นความสามารถ / ผลงานของบุคลากร	2	11
อื่นๆ	17. เกิดการแข่งขันมากขึ้น	2	11
	18. อาจารย์บางส่วนมีผลกระทบด้านรายได้	1	16

3. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประสิทธิภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในเชิงปริมาณ แต่ใช้วิธีวัดทางอ้อมจากความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถาบัน และระดับคณะวิชา/หน่วยงานต่างๆ โดยพิจารณาประสิทธิภาพจากความคิดเห็นเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งข้อมูลจากแบบสำรวจที่ส่งกลับ พบว่า มีการระบุถึงความคุ้มค่าในประเด็นที่มีการใช้ทรัพยากรน้อยแต่มีการพัฒนางานที่ดีขึ้น (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมากล่าวว่าเป็น การจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณภาพมาใช้ได้อย่างเต็มที่ (ข้อที่ 2) อย่างไรก็ตาม มีการระบุถึงความไม่คุ้มค่า เนื่องจากเป็นงานที่มีเอกสารจำนวนมาก ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากร (ข้อที่ 1) และ การจัดการที่ไม่ดีพอ (ข้อที่ 2) มากที่สุด

รายละเอียดความคิดเห็นเกี่ยวกับความคุ้มค่าและความไม่คุ้มค่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ปรากฏรายละเอียดดังตาราง 20 - 21

ตาราง 20 จำนวนและอันดับ ปัจจัยที่บ่งชี้ความคุ้มค่าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ปัจจัยที่บ่งชี้ความคุ้มค่า	จำนวน	อันดับ
1. ใช้ทรัพยากรน้อยแต่มีการพัฒนางานที่ดีขึ้น (บุคลากร, วัสดุ-อุปกรณ์)	45	1
2. มีการจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณภาพมาใช้ได้อย่างเต็มที่	17	2
3. ใช้ทรัพยากรเดิมจากงานปกติ /ใช้ทรัพยากรร่วมกัน	16	3
4. ได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง	13	4
5. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับภาควิชาและคณะ ทำให้ เกิดการพัฒนา	8	5
6. ใช้งบประมาณเฉพาะเรื่องที่จำเป็นเท่านั้น	3	6
7. มีประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดการในอนาคต	2	7
8. เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้	1	8
9. ไม่ระบุถึงปัจจัยที่บ่งชี้ความคุ้มค่า	72	

ตาราง 21 จำนวนและอันดับ ปัจจัยที่บ่งชี้ความไม่คุ้มค่าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ปัจจัยที่บ่งชี้ความไม่คุ้มค่า	จำนวน	อันดับ
1. มีงานเอกสารจำนวนมากทำให้สิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากร	3	1
2. มีการจัดการที่ไม่ดีพอ	3	1
3. สิ้นเปลืองเวลา บุคลากร ทรัพยากร	2	3
4. ไม่มีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน	2	3
5. มีการจัดประชุมสัมมนาที่ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากร	1	5
6. การดำเนินงานไม่ค่อยมีความก้าวหน้าเท่าที่ควร	1	5
7. มีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจน้อย	1	5
8. ขาดการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการตระหนักในการมีส่วนร่วม	1	5
9. ขาดข้อมูลที่จะให้ความรู้ความเข้าใจต่อบุคลากรซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ	1	5
10. ไม่ระบุถึงปัจจัยที่บ่งชี้ความไม่คุ้มค่า	4	

3.2 ประสิทธิภาพ

การประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่างๆ คณะผู้วิจัยพิจารณาจากความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2.1 ความพึงพอใจของอาจารย์

จากการสอบถามความพึงพอใจของอาจารย์ จำนวน 659 คน ถึงความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วอาจารย์มีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายละเอียดความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน พบว่า อาจารย์มีความพึงพอใจต่อการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างชัดเจน (ข้อที่ 4) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.8 (มาก + ค่อนข้างมาก) อย่างไรก็ตาม อาจารย์มีความพึงพอใจต่อบทบาทและมาตรการในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน (ข้อที่ 2) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจ (ข้อที่ 1) และ การสร้างระบบและกลไก (ข้อที่ 6) คิดเป็นร้อยละ 56.6 และ 57.7 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 จำนวน และร้อยละ ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ ต่อการดำเนินงานด้าน
การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจของอาจารย์				รวม
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	
1. สถาบัน/มหาวิทยาลัยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่บุคลากรเป็นอย่างดี	88 (13.6%)	279 (43.0%)	219 (33.7%)	63 (9.7%)	649 (100%)
2. นโยบายและมาตรการในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน/มหาวิทยาลัยมีความชัดเจน	77 (11.9%)	281 (43.5%)	226 (35.0%)	62 (9.6%)	646 (100%)
3. สถาบัน/มหาวิทยาลัยให้อิสระในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาแก่หน่วยงานย่อยได้อย่างเหมาะสม	105 (16.2%)	325 (50.2%)	177 (27.3%)	41 (6.3%)	648 (100%)
4. สถาบัน/มหาวิทยาลัยกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	174 (26.7%)	300 (46.1%)	143 (22.0%)	34 (5.2%)	651 (100%)
5. สถาบัน/มหาวิทยาลัยกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างเหมาะสม	104 (16.0%)	320 (49.4%)	191 (29.5%)	33 (5.1%)	648 (100%)
6. สถาบัน/มหาวิทยาลัยกำหนดระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างเหมาะสม	71 (11.0%)	301 (46.7%)	230 (35.7%)	43 (6.7%)	645 (100%)
7. รายงานการศึกษาตนเอง(SSR/SAR)ที่สาขาวิชา/ภาควิชาจัดทำสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหน่วยงานได้	128 (20.0%)	316 (49.5%)	150 (23.5%)	45 (7.0%)	639 (100%)
8. ดัชนีบ่งชี้คุณภาพในสถาบัน/มหาวิทยาลัยสามารถใช้เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาได้	110 (17.1%)	309 (48.1%)	176 (27.4%)	47 (7.3%)	642 (100%)

3.2.2 ความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษา

จากการสอบถามความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษา จำนวน 1,159 คน ถึงความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วนิสิต/นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายละเอียดความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษาต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่านิสิต/นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรที่กำลังศึกษามีความทันสมัย (ข้อที่ 2) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.2 (มาก+ค่อนข้างมาก) อย่างไรก็ตาม นิสิต/นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสถาบันในการจัดให้มีหน่วยงานที่ให้บริการนิสิต/นักศึกษา เช่น งานลงทะเบียน งานคลัง งานทะเบียนประวัติ (ข้อที่ 11) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาได้แก่ สถาบันได้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนา นิสิต/นักศึกษา ให้มีความเจริญงอกงามในด้าน สติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม (ข้อที่ 9) และสถาบันจัดให้มีปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี สารสนเทศ อาคารสถานที่ บรรยากาศ ได้อย่างเหมาะสม (ข้อที่ 8) คิดเป็นร้อยละ 71.5 และ 75.3 ตามลำดับ โดยรายละเอียดแสดงใน ตาราง 23

ตาราง 23 จำนวน และร้อยละ ระดับความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษา ต่อการดำเนินงานด้าน
การประกันคุณภาพการศึกษา

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษา				รวม
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	
1. ภาควิชาได้ชี้แจงคุณสมบัติของบัณฑิตที่ พึงประสงค์ให้ทราบอย่างชัดเจน	210 (18.4%)	654 (57.3%)	238 (20.8%)	40 (3.5%)	1142 (100%)
2. หลักสูตรที่กำลังศึกษา มีความทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	396 (34.5%)	605 (52.7%)	138 (12.0%)	8 (0.7%)	1147 (100%)
3. หลักสูตรที่กำลังศึกษา ได้รับการพัฒนา ให้ตรงกับความต้องการทางด้านวิชาการ และวิชาชีพ	405 (35.4%)	578 (50.6%)	149 (13.0%)	11 (1.0%)	1143 (100%)
4. สถาบันส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ให้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี	327 (28.6%)	619 (54.1%)	187 (16.3%)	11 (1.0%)	1144 (100%)
5. สถาบันส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม	282 (24.7%)	645 (56.5%)	191 (16.7%)	23 (2.0%)	1141 (100%)
6. สถาบันจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ	291 (25.5%)	654 (57.4%)	182 (16.0%)	13 (1.1%)	1140 (100%)
7. สถาบันจัดให้มีการวัดและประเมินผลการ เรียนอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน	297 (26.1%)	621 (54.6%)	195 (17.2%)	24 (2.1%)	1137 (100%)
8. สถาบันจัดให้มีปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ อาคารสถานที่ บรรยากาศ ได้อย่างเหมาะสม	367 (32.1%)	495 (43.2%)	243 (21.2%)	40 (3.5%)	1145 (100%)
9. สถาบันได้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนา นิสิต/นักศึกษา ให้มีความเจริญงอกงามใน ด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม	296 (25.9%)	521 (45.6%)	291 (25.5%)	35 (3.1%)	1143 (100%)
10. สถาบันมีการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ ปรึกษาที่สามารถให้คำแนะนำแก่นิสิต/ นักศึกษา ในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	267 (23.3%)	603 (52.7%)	240 (21.0%)	34 (3.0%)	1144 (100%)
11. สถาบันจัดให้มีหน่วยงานที่ให้บริการ นิสิต/นักศึกษา เช่น งานลงทะเบียน งานคลัง งานทะเบียนประวัติที่น่าพึงพอใจ	211 (18.4%)	555 (48.4%)	295 (25.7%)	85 (7.4%)	1146 (100%)

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนนี้เป็นข้อมูลที่ได้รับทราบโดยตรงจากกลุ่มผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งในระดับสถาบัน/หน่วยงานและคณะวิชาต่างๆ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสัมภาษณ์และการสำรวจ นำเสนอดังต่อไปนี้

1. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ปัญหาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

ข้อมูลที่ได้รับทราบจากแบบสำรวจแสดงให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคที่ประสบในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินงาน ทั้งในขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดนโยบาย การกำหนดแนวปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบและกลไก การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การศึกษาตนเองและการจัดทำรายงาน การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินผลการประกันคุณภาพ การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ตลอดจนถึงปัญหาอุปสรรคอื่นๆ

ซึ่งประเด็นปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประสบในแต่ละขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ปรากฏรายละเอียดดังตาราง 24

ตาราง 24 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ	ความถี่
1. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	112
2. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา	48
3. บุคลากรขาดความร่วมมือ	24
4. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี/ไม่ต่อเนื่อง	14
5. ขาดการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง	13
6. หน่วยงาน/บุคลากรมีเวลาว่างไม่ตรงกัน/ไม่เพียงพอ	12
7. บุคลากรมีความเข้าใจไม่ตรงกัน/ความรู้ไม่เท่ากัน	11
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. นโยบายและแนวทางปฏิบัติยังไม่ชัดเจน/ครอบคลุมกว้างเกินไป	56
2. ประชาคม/หน่วยงานไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	24
3. นโยบายที่มีอยู่ยากแก่การปฏิบัติ	11

ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. สถาบันมีแนวปฏิบัติไม่ชัดเจน/ไม่ถูกต้อง	49
2. บุคลากรขาดความร่วมมือในการปฏิบัติ/ไม่เอาใจใส่/เห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน	10
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. คณะกรรมการมีภาระงานเพิ่มขึ้น ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่	26
2. คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจ	18
3. คณะกรรมการมาจากภายนอกทำให้ไม่มีเวลามาประชุมจึงขาดความต่อเนื่อง/ มีโอกาสดำเนินการร่วมกันน้อย	15
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	ความถี่
1. ขาดบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง/บุคลากรไม่เพียงพอ/มีภาระงานมาก	58
2. ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานโดยเฉพาะ/ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง	47
3. ไม่มีสถานที่สำหรับจัดตั้งหน่วยงาน	17
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ	ความถี่
1. ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง/ไม่เพียงพอ/มีภาระงานมาก/ไม่มีเวลา	62
2. ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจขาดประสบการณ์ในงานประกันคุณภาพการศึกษา	21
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก	ความถี่
1. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบและกลไก	23
2. มีการพัฒนาระบบและกลไกยังไม่สมบูรณ์/มีความล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง	22
3. สถาบันมีแนวทาง/หลักเกณฑ์ในการพัฒนาระบบและกลไกไม่ชัดเจน	17
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	ความถี่
1. สถาบันมีองค์ประกอบและดัชนีชี้วัดที่ขาดความชัดเจน/ไม่ครอบคลุม/ไม่แน่นอน	46
2. องค์ประกอบและดัชนีชี้วัดของทบวงมหาวิทยาลัย /สมศ./มหาวิทยาลัย ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยงาน	33
3. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดองค์ประกอบ/ดัชนี	25
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการพัฒนาระบบฐานข้อมูล	ความถี่
1. ระบบฐานข้อมูลไม่พร้อม/ยังไม่มีมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลโดยเฉพาะ/ ไม่มีวิธีการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ	62
2. บุคลากรไม่เพียงพอ/ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง	26
3. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ	21
4. งบประมาณไม่เพียงพอ	21
5. ขาดผู้เชี่ยวชาญเรื่องฐานข้อมูลโดยเฉพาะ/ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ	16
6. ต้องใช้เวลานานในการจัดทำฐานข้อมูล/มีความล่าช้า	14

ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการศึกษาตนเอง	ความถี่
1. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ/ประสบการณ์	27
2. ขาดการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูลที่ดี/การจัดเก็บไม่เป็นระบบ	19
3. บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย/ไม่ให้ความร่วมมือ	14
4. บุคลากรไม่มีเวลา/เวลาน้อยจำกัด/มีภาระงานมาก	12
5. แนวทางในการศึกษาตนเองยังไม่ชัดเจน/ขาดการวางแผน	10
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	ความถี่
1. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ/ประสบการณ์และทักษะ	30
2. รูปแบบ/แนวทางในการจัดทำยังไม่ชัดเจน/ไม่มีมาตรฐาน	18
3. เวลาในการทำงานน้อย	11
4. ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ	10
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	ความถี่
1. ผู้ตรวจสอบใช้ความคิดเห็นส่วนตัวตรวจสอบเกินขอบเขต/ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม/ไม่น่าเชื่อถือ	15
2. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ/ประสบการณ์	10
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน	ความถี่
1. เกณฑ์ในการประเมินไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน/ไม่สอดคล้องกับบางหน่วยงาน	11
ปัญหาอุปสรรคขั้นตอนการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก	ความถี่
1. สมศ. ยังไม่กำหนดเกณฑ์ดัชนีและวิธีการประเมินที่ชัดเจน	10

1.2 ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน

คณะผู้วิจัยได้รับทราบปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และการสำรวจหน่วยงานต่างๆ โดยได้พิจารณาจำแนกตามแหล่งข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1.2.1 แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับทราบปัญหาอุปสรรคในระดับสถาบัน/หน่วยงานหลายประการ โดยพบปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ/ประสบการณ์ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมาเป็นสถาบันให้การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ (ข้อที่ 17) และ

ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ (ข้อที่ 2) ตามลำดับ โดยพบว่าปัญหาด้านบุคลากรมีความเด่นชัดมากที่สุด

รายละเอียดข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานแสดงในตาราง 25

ตาราง 25 ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

	ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์	ความถี่
บุคลากร	1. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ/ประสบการณ์ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	218
	2. บุคลากรไม่เพียงพอ	113
	3. บุคลากรมีความรู้สึกว่ามีภาระงานมากขึ้น	93
	4. บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน	68
	5. บุคลากรมีภาระงานมาก ทำให้มีเวลาจำกัดในการทำ	52
	6. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ	51
	7. บุคลากรมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน / ความรู้ไม่เท่ากัน	43
	8. ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง	29
	9. บุคลากรมีเวลาว่างไม่ตรงกัน	10
	10. บุคลากรยังติดอยู่กับระบบเดิม ๆ	10
ผู้บริหาร	11. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ	30
	12. มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย / ทำให้ขาดความต่อเนื่อง	24
สถาบัน	13. นโยบายและแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจน / strategic plan และ QA ยังไม่เป็นอันเดียวกัน	50
	14. ระบบการบริหารงานจัดการไม่ดี	37
	15. เกณฑ์ ดัชนี ไม่ชัดเจน	16
	16. การเร่งทำประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้เกิดปัญหา เพราะแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาในการดำเนินงานมาก	13
การสนับสนุน	17. สถาบันให้การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ	116
	18. ระบบฐานข้อมูลไม่ดีพอ	36
	19. สถาบันให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ	11
อื่นๆ	20. เสียเวลาในการประชุม / สัมภาษณ์วิทยากร	11

1.2.2 แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับทราบปัญหาอุปสรรคในระดับสถาบัน/หน่วยงานหลายประการ โดยพบปัญหาการเร่งทำประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้เกิดปัญหา เพราะแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาในการดำเนินงานมาก (ข้อ4) มากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน (ข้อ1) และเสียเวลาในการประชุมสิ้นปีของทรัพยากร (ข้อ12) ตามลำดับ

รายละเอียดปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงานแสดง จากผลการสำรวจแสดงในตาราง 26

ตาราง 26 ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

	ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ	ความถี่
บุคลากร	1. บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน	68
	2. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา	41
	3. บุคลากรมีความรู้สึกรู้ว่ามีภาระงานมากขึ้น	13
สถาบัน	4. การเร่งทำประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้เกิดปัญหา เพราะแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาในการดำเนินงานมาก	105
	5. นโยบายและแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจน / strategic plan และ QA ยังไม่เป็นอันเดียวกัน	42
	6. เกณฑ์ ดัชนี ไม่ชัดเจน	32
	7. ระบบการบริหารงานจัดการไม่ดี	17
	8. ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย	13
การสนับสนุน	9. สถาบันให้การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ	29
	10. ระบบฐานข้อมูลไม่ดีพอ	18
	11. สถาบันให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ	13
อื่น ๆ	12. เสียเวลาในการประชุม / สิ้นเปลืองทรัพยากร	46

1.3 ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ และการสำรวจสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ คณะผู้วิจัยได้รับทราบปัญหาอุปสรรคในระดับประเทศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาหลายประการ โดยได้นำเสนอรายละเอียดจำแนกเป็นข้อเสนอแนะระดับประเทศจากการสัมภาษณ์ และจากการสำรวจตามลำดับดังต่อไปนี้

1.3.1 แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ ได้รับปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ ในประเด็นที่ทบวงมหาวิทยาลัย มีนโยบายแนวปฏิบัติไม่ชัดเจน (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหานโยบายทิศทางการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ชัดเจน (ข้อที่ 6) และ สมศ. และทบวงมหาวิทยาลัย มีเกณฑ์/ดัชนีชี้วัดที่ไม่ชัดเจน ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ข้อที่ 3) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรคระดับประเทศในข้ออื่นๆ ซึ่งจัดแสดงรายละเอียดไว้ สามารถพิจารณาได้จากตาราง 27

ตาราง 27 ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์		ความถี่
ทบวงมหาวิทยาลัย	1. ทบวงมหาวิทยาลัย มีนโยบาย /แนวปฏิบัติไม่ชัดเจน	81
	2. ทบวงมหาวิทยาลัยให้ข่าวสารไม่ชัดเจน/ไม่ต่อเนื่อง	11
สมศ.	3. สมศ. และ ทบวงมหาวิทยาลัย มีเกณฑ์/ดัชนีชี้วัดที่ไม่ชัดเจน / ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	47
	4. ผู้บริหาร/รัฐบาล ไม่เห็นความสำคัญ / ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหาของการศึกษา	40
	5. สมศ. ไม่ชัดเจนในนโยบาย/ดัชนี	30
บุคลากร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	6. นโยบาย/ทิศทางการประกันคุณภาพไม่ชัดเจน	75
	7. บุคคล/หน่วยงานที่จะมาทำการประเมิน ยังมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม	32
	8. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี/ไม่มีประสิทธิภาพ	31
	9. ระบบ / เกณฑ์ในการประเมินไม่เหมาะสม / วัดได้ไม่ตรงกับความเป็นจริง / ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น เรื่องงบประมาณ	29
	10. ระบบ / มาตรฐาน ดัชนี เกณฑ์ ยังไม่มีความชัดเจน	26

ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์		ความถี่
นโยบาย/แนวปฏิบัติ (ต่อ)	11. ไม่มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติ / แนวปฏิบัติที่ชัดเจน	17
	12. การทำการประกันคุณภาพซ้ำซ้อนกับงานอื่นที่สถาบันเอกชน ต้องทำให้ กับหน่วยงานอื่น เกิดปัญหาความซ้ำซ้อน/ ไม่สอดคล้องกัน ทำให้เสียเวลา	12
	13. ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการประกันคุณภาพการศึกษา	12
	14. รัฐให้ความสำคัญระหว่างสถาบันของรัฐและเอกชนไม่เท่ากัน	11
	15. การทำ QA เป็นเพียงการทำข้อมูลให้ดูดี แต่คุณภาพอาจไม่จริงจังก็ได้ / เน้นเอกสารมากเกินไป	15
อื่นๆ	16. ระบบอุปถัมภ์ / ระบบอาวุโส/ ระบบราชการไม่เอื้อต่อการทำประกัน คุณภาพการศึกษา	14

1.3.2 แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจหน่วยงานต่างๆ ได้รับทราบปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ ในประเด็นที่ไม่มีการกำหนดขั้นตอนและแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน (ข้อที่ 3) มากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาในส่วนของ สมศ. ว่าผู้บริหาร/รัฐบาล ไม่เห็นความสำคัญ ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหาของการศึกษา (ข้อที่ 1) และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ (ข้อที่ 4) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรคระดับประเทศในข้ออื่นๆ ซึ่งจัดแสดงรายละเอียดไว้ในตาราง 28

ตาราง 28 ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์		ความถี่
สมศ.	1. ผู้บริหาร/รัฐบาล ไม่เห็นความสำคัญ / ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหาของการศึกษา	19
	2. สมศ. ไม่ชัดเจนในนโยบาย/ดัชนี	11
นโยบาย/ แนวปฏิบัติ	3. ไม่มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติ / แนวปฏิบัติที่ชัดเจน	37
	4. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี/ไม่มีประสิทธิภาพ	17
	5. ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการประกันคุณภาพการศึกษา	16
อื่นๆ	6. การทำ QA เป็นเพียงการทำข้อมูลให้ดูดี แต่คุณภาพอาจไม่จริงจังก็ได้ / เน้นเอกสารมากเกินไป	10

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลจากผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คณะผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่แบ่งเป็น 5 หมวด เพื่อความสะดวกชัดเจนในการพิจารณา นำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามขั้นตอนในการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากร ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน ข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย และข้อเสนอแนะระดับประเทศ รายละเอียดสามารถพิจารณาได้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน

นอกจากประเด็นปัญหาต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยค้นพบจากกลุ่มผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนต่างๆ นั้น คณะผู้วิจัยยังได้รับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะนำเสนอข้อค้นพบตามลำดับขั้นตอน รายละเอียดแสดงดังตาราง 29

ตาราง 29 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน

ข้อเสนอแนะขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ	ความถี่
1. ควรมีการจัดอบรมให้มากขึ้น/ประชุมชี้แจงอย่างต่อเนื่อง/ทำเอกสารเผยแพร่	86
2. เพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง/ต่อเนื่อง	44
3. ควรให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยมีการให้รางวัลหรือมีบทลงโทษ/กระตุ้นให้เห็นความสำคัญ	22
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน/เป็นลายลักษณ์อักษร/เหมาะสมปรับใช้ได้จริง	29
2. ควรให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย/ทำประชาวิจารณ์	25
3. ควรมีการจัดประชุมพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงนโยบายหลังจากที่มีการดำเนินงาน	10
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจน/สอดคล้อง/มีมาตรฐาน	35
2. ควรมีการอบรมให้ความรู้ในขั้นตอนต่างๆ อย่างต่อเนื่องนำไปปฏิบัติได้	12
3. ผู้ปฏิบัติทุกคนควรเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติ/บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ	10
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา	ความถี่
1. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคลากรผู้มีความรับผิดชอบและมีเวลาในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่	20
2. ควรจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ/สร้างจิตสำนึกให้มีความรับผิดชอบ	16

ข้อเสนอแนะขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	ความถี่
1. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง/ชัดเจนและเป็นเอกเทศ	39
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ	ความถี่
1. ควรมีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง	19
2. มหาวิทยาลัยควรมีการจัดสรรอัตรากำลังที่เหมาะสม/เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอ	15
3. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้รับผิดชอบโดยตรง	13
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก	ความถี่
1. ควรมีการพัฒนาระบบและกลไกให้มากขึ้น/เหมาะสม/สมบูรณ์	15
2. ควรจัดให้มีการอบรมบุคลากร/สร้างความรู้ความเข้าใจ/ศึกษาดูงานนอกสถานที่	14
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	ความถี่
1. ควรมีการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีให้มีความเหมาะสม/สอดคล้องกับแต่ละหน่วยงาน	33
2. ควรมีการอบรม/สร้างความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น/ต่อเนื่อง	22
3. ควรมีความชัดเจนในการกำหนดองค์ประกอบและดัชนี	15
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการพัฒนาระบบฐานข้อมูล	ความถี่
1. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	27
2. ควรมีการจัดอบรม/สร้างความรู้ความเข้าใจ	20
3. ควรมีการจัดสรรบุคลากรเพิ่ม/มีความสามารถและมีเวลาปฏิบัติงานได้เต็มที่	16
4. ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านนี้โดยเฉพาะ/ที่มีความเชี่ยวชาญ	12
5. ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่ม	11
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการศึกษาดูงาน	ความถี่
1. ควรมีการอบรม/สร้างความรู้ความเข้าใจ	21
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน	ความถี่
1. ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ/ฝึกอบรม/ชี้แจงให้บุคลากรเห็นความสำคัญ	30
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	ความถี่
1. ควรมีการจัดอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ	16
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน	ความถี่
1. ควรมีการอบรม/ชี้แจง/สร้างความรู้ความเข้าใจให้ตรงกัน/ตระหนักถึงความสำคัญ	14
ข้อเสนอแนะขั้นตอนการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก	ความถี่
1. ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากรเตรียมความพร้อม	12

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร

จากการค้นพบข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากรจากผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาจากสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ คณะผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ของข้อเสนอแนะในการใช้ ทรัพยากร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา โดยจำแนกเป็นข้อเสนอแนะด้าน 1) บุคลากร 2) เวลา 3) การเงิน 4) วัสดุอุปกรณ์ และ 5) ทรัพยากรด้านอื่นๆ

ด้านทรัพยากรบุคคล สัมภาษณ์ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมาคือข้อ เสนอแนะเรื่องการเพิ่มอัตรากำลังคนให้เพียงพอ (ข้อที่ 2)

ด้านทรัพยากรเวลา สัมภาษณ์ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดเวลาในการทำงานให้ชัดเจน เหมาะสม (ข้อที่ 4) มากที่สุด

ด้านทรัพยากรการเงิน พบข้อเสนอแนะว่าควรให้การสนับสนุนเงินงบประมาณให้มาก ขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 5) มากที่สุด รองลงมามีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดสรรเงินงบประมาณ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน (ข้อที่ 6)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่ามีข้อเสนอให้จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ ให้ทุกหน่วยงานให้พอเพียง (ข้อที่ 7) มากที่สุด

ในภาพรวมของข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากร ค้นพบข้อเสนอแนะในส่วนทรัพยากร บุคลากร ว่าควรมีการจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 1) มากที่สุด รองลงมาเป็นข้อเสนอแนะในส่วนทรัพยากรบุคลากรเช่นเดียว กัน โดยเสนอถึงการเพิ่มอัตรากำลังคนให้เพียงพอ (ข้อที่ 2) และข้อเสนอแนะในส่วนทรัพยากร การเงิน ซึ่งแนะนำว่าควรให้การสนับสนุนเงินงบประมาณให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 5)

รายละเอียดข้อเสนอแนะจากผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในการใช้ ทรัพยากร พิจารณาได้จากตาราง 30

ตาราง 30 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร

ทรัพยากร	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านบุคลากร	1. ควรมีการจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง	58
	2. ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังคนให้เพียงพอ	28
	3. ควรมีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อสอดคล้องกับภาระงานจริง	27
ด้านเวลา	4. ควรมีการจัดเวลาในการทำงานให้ชัดเจน/เหมาะสม	25
ด้านการเงิน	5. ควรให้การสนับสนุนเงินงบประมาณให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	28
	6. ควรมีการจัดสรรเงินงบประมาณด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน	15
ด้านวัสดุอุปกรณ์	7. ควรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้ทุกหน่วยงานให้พอเพียง	23

2.3 ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน

คณะผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และการสำรวจหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ ว่าควรจัดให้มีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ เชิญวิทยากรมาอบรมอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด สอดคล้องกันจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 ประเภท โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดข้อมูลเพื่อการพิจารณาจำแนกเป็นข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานจากการสัมภาษณ์ และจากการสำรวจ ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.3.1 แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้รับข้อเสนอแนะในระดับสถาบัน/หน่วยงานหลายประการ โดยพบข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ/เชิญวิทยากรมาอบรมอย่างต่อเนื่อง/มากขึ้น (ข้อที่ 6) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีผู้รับผิดชอบโดยตรงที่มีความสามารถโดยตรงมาดูแลงานประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อที่ 8) ควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง (ข้อที่ 1) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ/ให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (ข้อที่ 2) ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง (ข้อที่ 9) นโยบายควรชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ข้อที่ 3) ตามลำดับ รายละเอียดข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานแสดงในตาราง 31

ตาราง 31 ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์		ความถี่
บุคลากร	1. ควรมีกระตุ้นให้บุคลากร เห็นถึงความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง	51
ผู้บริหาร	2. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ / ให้การสนับสนุน / มีส่วนร่วม อย่างจริงจัง	37
นโยบาย	3. นโยบายควรชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	27
	4. ควรมีการประเมินผล / ติดตามการดำเนินงานและปรับปรุงอย่างจริงจัง	20
	5. ควรมีระบบการให้รางวัล/ลงโทษ แก่บุคลากรที่ทำงาน/ไม่ทำงาน	14
การบริการ	6. ควรจัดให้มีการอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ/เชิญวิทยากรมาอบรมอย่างต่อเนื่อง / มากขึ้น	129
	7. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง/ ชัดเจน/ มีประสิทธิภาพ	17
บุคลากร หน่วยงาน รับผิดชอบ	8. ควรมีผู้รับผิดชอบโดยตรง ที่มีความสามารถโดยตรงมาดูแลงาน ประกันคุณภาพการศึกษา	54
	9. ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง	36
	10. ควรเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรในการดำเนินงาน	25
การสนับสนุน	11. ต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ / ให้เพียงพอ	25
	12. ควรมีการพัฒนากระบวนการข้อมูล ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบและ ดัชนี / มีระบบจัดเก็บฐานข้อมูล	25

2.3.2 แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจหน่วยงานต่างๆ ได้รับข้อเสนอแนะในระดับสถาบัน/หน่วยงานหลายประการ โดยพบข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ/เชิญวิทยากรมาอบรมอย่างต่อเนื่อง/มากขึ้น (ข้อที่ 5) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง ชัดเจน มีประสิทธิภาพ (ข้อที่ 6) ควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง (ข้อที่ 1) และควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณให้เพียงพอ (ข้อที่ 8) ตามลำดับ รายละเอียดข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานแสดง จากผลการสำรวจแสดงในตาราง 32

ตาราง 32 ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

	ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงาน แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ	ความถี่
บุคลากร	1. ควรมีการกระตุ้นให้บุคลากร เห็นถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง	22
ผู้บริหาร	2. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ / ให้การสนับสนุน / มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง	16
นโยบาย	3. นโยบายควรชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	18
	4. ควรมีการประเมินผล / ติดตามการดำเนินงานและ ปรับปรุงอย่างจริงจัง	10
การสร้างความร่วมมือ	5. ควรจัดให้มีการอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ /เชิญวิทยากรมาอบรมอย่างต่อเนื่อง / มากขึ้น	61
	6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง /ชัดเจน /มีประสิทธิภาพ	24
บุคลากร/หน่วยงานรับผิดชอบ	7. ควรเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรในการดำเนินงาน	18
การสนับสนุน	8. ต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ / ให้เพียงพอ	20
ระบบ/วิธี	9. ควรมีดัชนี/เกณฑ์ ที่ชัดเจน และเหมาะสม เป็นที่ยอมรับ	13

2.4 ข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ ได้รับข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาหลายประการ โดยมีข้อแนะนำด้านนโยบายว่าควรมีการกำหนดนโยบายขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างชัดเจน (ข้อที่ 2) มากที่สุด รองลงมาเป็นข้อแนะนำในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเสนอว่าทบวงมหาวิทยาลัยควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สถาบัน/บุคลากรยอมรับและเข้าใจอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง (ข้อที่ 5) รวมทั้งมีคำแนะนำถึงดัชนีและเกณฑ์ ควรมีความชัดเจน (ข้อที่ 12) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ข้อที่ 18) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัยในข้ออื่นๆ ซึ่งจัดแสดงรายละเอียดไว้ในตาราง 33

ตาราง 33 ข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย		ความถี่
ผู้บริหาร	1. ผู้บริหารควรมีความจริงจังในการดำเนินงาน / ต่อเนื่อง	15
	2. ควรมีการกำหนดนโยบายขั้นตอนในการปฏิบัติให้ชัดเจน	71
คณาจารย์	3. ควรมีความชัดเจนในบทบาทและหน้าที่	34
	4. อยากให้ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นพี่เลี้ยง/สนับสนุน ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	21
คณาจารย์	5. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สถาบัน/บุคลากรยอมรับ และเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง	58
	6. ทบวงมหาวิทยาลัย ต้องมีความรวดเร็วในการทำงาน/ให้ข้อมูลข่าวสาร	29
	7. ทำการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ	18
	8. จัดอบรม / ให้ความรู้ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีประสิทธิภาพมากกว่านี้	16
	9. ควรมาทำการอบรมให้ที่สถาบันโดยตรง	12
คณาจารย์	10. สนับสนุนด้านงบประมาณ	25
	11. ทำการสนับสนุนสถาบันเอกชนให้มากกว่านี้ หรือ สนับสนุนสถาบันของเอกชนต่างๆ กับสถาบันของรัฐ	13
คณาจารย์	12. ต้องมีดัชนี เกณฑ์ที่ชัดเจน	40
	13. เกณฑ์ที่ใช้ควรแบ่งตามสถาบันในส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค, รัฐ/เอกชน , เปิดใหม่/เปิดมานาน กล่าวคือให้มีความยืดหยุ่น	18
	14. องค์กรประกอบและเกณฑ์ควรกำหนด ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ	16
	15. ควรมี “ตุ๊กตา” หรือ “สถาบันตัวอย่าง” /รูปแบบมาตรฐาน เพื่อให้ดำเนินการตามได้	11
คณาจารย์	16. ให้มีการติดตามผลการดำเนินงานด้าน QA อย่างต่อเนื่อง /ดูความก้าวหน้า และดูแลในการแก้ปัญหา	16
	17. คณะกรรมการในการตรวจสอบ/ประเมิน ควรมีความน่าเชื่อถือและมีมาตรฐาน	15
คณาจารย์	18. ควรทำความเข้าใจกับ สมศ. ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ควรชัดเจนในองค์กรประกอบ/ดัชนีก่อนประกาศใช้)	40

2.5 ข้อเสนอแนะระดับประเทศ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ และการสำรวจสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ คณะผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะในระดับประเทศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาหลายประการ โดยได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ ว่าควรมีการประชาสัมพันธ์/อบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความเข้าใจ/เกิดการยอมรับอย่างทั่วถึง มากที่สุด รองลงมาเป็นข้อเสนอแนะในเรื่องนโยบายและแนวปฏิบัติว่ารูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีความชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกันจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 ประเภท โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดจำแนกเป็นข้อเสนอแนะระดับประเทศจากการสัมภาษณ์ และจากการสำรวจ ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.5.1 แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ ได้รับข้อเสนอแนะในระดับประเทศ ในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์/อบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความเข้าใจ/เกิดการยอมรับอย่างทั่วถึง (ข้อที่ 5) รองลงมาเป็นข้อเสนอแนะในเรื่องนโยบายและแนวปฏิบัติว่ารูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีความชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 4) ด้านการประเมินจากภายนอกมีข้อแนะนำว่าผู้ที่จะมาประเมินควรเป็น คนกลางที่เชื่อถือได้ มีมาตรฐานในการตรวจสอบ (ข้อที่ 8) และด้านการสนับสนุนทรัพยากรมีข้อแนะนำว่าควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอ และทั่วถึง (ข้อที่ 6) ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะระดับประเทศในข้ออื่นๆ ซึ่งจัดแสดงรายละเอียดไว้ สามารถพิจารณาได้จากตาราง 34

ตาราง 34 ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

	ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์	ความถี่
ผู้บริหาร	1. ผู้บริหารมีความจริงจังในการดำเนินงาน	19
	2. ผู้บริหารควรมีความจริงจังในการดูแล ติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างใกล้ชิด	12
	3. ผู้บริหาร/รัฐเห็นความสำคัญ	11
คณาจารย์	4. นโยบายและแนวปฏิบัติ/ รูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีความชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง	51
อาจารย์สอน	5 ควรมีการประชาสัมพันธ์/อบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความเข้าใจ / เกิดการยอมรับ / อย่างทั่วถึง	53
	6. ต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างเพียงพอ และทั่วถึง	24
หน่วยงาน	7. ควรมีมาตรฐาน ดัชนี เกณฑ์ที่ชัดเจน	16
คณะกรรมการ	8. ผู้ที่จะมาประเมินควรเป็นคนกลางที่เชื่อถือได้ / มีมาตรฐานในการตรวจสอบ	29
	9. เกณฑ์ในการประเมิน ควรแยกตามมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่/กลาง/เล็ก , รัฐ/เอกชน(ไม่ควรเหมือนกัน) /ให้มีความยืดหยุ่น	11
	10. ทบวงมหาวิทยาลัย , สมศ. และสถาบันการศึกษา ควรดำเนินงานอย่างจริงจังและร่วมมือกัน	22
คณาจารย์	11. สมศ. ต้องวางตัวเองให้เป็นหลักก่อน / มีความชัดเจนก่อน	16

2.5.2 แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจหน่วยงานต่างๆ ได้รับข้อเสนอแนะในระดับประเทศ ในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์/อบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความเข้าใจ/เกิดการยอมรับอย่างทั่วถึง (ข้อที่ 3) รองลงมาเป็นข้อเสนอแนะในเรื่องนโยบายและแนวปฏิบัติว่ารูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีความชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง (ข้อที่ 2) และด้านการสนับสนุนทรัพยากรมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอและทั่วถึง (ข้อที่ 4) ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะระดับประเทศในข้ออื่นๆ ซึ่งจัดแสดงรายละเอียดไว้ในตาราง 35

ตาราง 35 ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

ข้อเสนอแนะระดับประเทศ แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์		ความถี่
ผู้บริหาร	1. ผู้บริหารควรมีความจริงจังในการดูแล ติดตามผลการประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างใกล้ชิด	15
	2. นโยบายและแนวปฏิบัติ/ รูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีความชัดเจน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง	33
คณาจารย์	3. ควรมีการประชาสัมพันธ์/อบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีความเข้าใจ / เกิดการยอมรับ / อย่างทั่วถึง	58
	4. ต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอ และทั่วถึง	17

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในระดับคณะและสถาบัน

3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละคณะ/สถาบัน

4. เพื่อเสนอแนะแนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 2,474 คน จำแนกเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา 75 สถาบัน ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 653 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติการ ทั้งในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน รวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ จำนวน 659 คน และนิสิต/นักศึกษา จำนวน 1,159 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และแบบสอบถามสำหรับนิสิต/นักศึกษา รวม 4 ฉบับ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ประสานงานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย
2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
3. ข้อมูลแบบสำรวจ ดำเนินการแจกให้สถาบัน/หน่วยงานจัดเก็บ และส่งกลับคืน

4. แบบสอบถามนิสิต/นักศึกษา และอาจารย์ บางส่วนคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง บางส่วนขอความอนุเคราะห์สถาบันเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจัดส่งกลับคืน

5. ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัยอื่นๆ โดยเอกสารบางส่วนนำกลับในวันสัมมนาฯ บางส่วนของความอนุเคราะห์จัดส่งกลับ ขณะที่ข้อมูลบางส่วนสืบค้นจากระบบอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาหาค่าความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จัดรายการ จัดลำดับความสำคัญ หาค่าความถี่ และร้อยละ

สรุปและอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า ผู้รับผิดชอบงานทั้งสองระดับต่างให้ความสำคัญกับลักษณะของคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกัน โดยคนส่วนใหญ่จะเห็นว่าคุณภาพคือการมีลักษณะของความตรงตามวัตถุประสงค์ ติดตามด้วยลักษณะของความมีมาตรฐาน โดยคนส่วนน้อยให้ความสำคัญกับลักษณะของการมีประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งนี้มีข้อที่น่าสังเกตว่าผู้รับผิดชอบงานในระดับคณะวิชา/หน่วยงานจะมีความเข้าใจในเรื่องคุณภาพการศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้รับผิดชอบในระดับสถาบัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแยกตามกลุ่มผู้บริหาร คณะกรรมการ และฝ่ายปฏิบัติการ ทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าต่างก็ให้ความสำคัญกับลักษณะต่างๆ ของคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับภาพรวมข้างต้น

จากการค้นพบว่าผู้รับผิดชอบทุกกลุ่มมีความเข้าใจในลักษณะของคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาสอดคล้องกัน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะดำรงตำแหน่งผู้บริหาร คณะกรรมการ หรือเป็นฝ่ายปฏิบัติงาน และไม่ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นจะรับผิดชอบงานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบันหรือระดับคณะวิชา/หน่วยงาน น่าจะกล่าวได้ว่าในขณะนี้บุคคลทุกกลุ่มและทุกระดับมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไปในลักษณะเดียวกัน โดยคนทุกกลุ่มเชื่อว่าคุณลักษณะของคุณภาพการศึกษาคือความตรงตามวัตถุประสงค์ และความมีมาตรฐาน ในขณะที่คุณลักษณะในเรื่องของประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยังไม่ได้รับความ

สนใจจากคนส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเห็นของนักการศึกษาและนักประเมินส่วนใหญ่ อาทิ Burnet และ Gore (อ้างอิงจากทบวงมหาวิทยาลัย. 2543) ; เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540) และวันชัย ศิริชนะ (2537) ที่เน้นว่าความมีประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า ถือเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อมูลที่ค้นพบในครั้งนี้น่าจะเนื่องมาจากความจริงที่ว่าเรื่องของคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบดูแลในเรื่องนี้จึงให้ความสนใจมากกับเรื่องของวัตถุประสงค์ และเรื่องของมาตรฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตหรือบัณฑิตที่มีคุณภาพ โดยไม่ได้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงเกินไป จนอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ อย่างไรก็ตามเมื่อสถาบันมีประสบการณ์ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาไปในระยะหนึ่งแล้วอาจเริ่มคำนึงถึงคุณสมบัติของคุณภาพการศึกษาในประเด็นอื่นๆ ต่อไป

1.2 ความเข้าใจในความหมายของ “การประกันคุณภาพการศึกษา”

เมื่อพิจารณาผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับสถาบัน และคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าส่วนใหญ่ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ประกอบด้วย การเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เป็นลักษณะที่เด่นชัดกว่าลักษณะอื่นมาก โดยมีผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยที่ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาครอบคลุมไปถึงลักษณะของการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแยกตามกลุ่มผู้บริหาร คณะกรรมการ และฝ่ายปฏิบัติการ ทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าต่างให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับภาพรวมข้างต้น

ข้อค้นพบดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิมล ราชธนบริบาล (2541) จุฬารัตน์ วิทยาขาว (2541) และอุทุมพร จามรมาน และคณะ (2542) ที่ได้ดำเนินการก่อนหน้า การวิจัยในครั้งนี้มีระยะเวลาหนึ่งแล้ว ซึ่งพบว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ชื่อว่าได้ดำเนินการสนองตอบนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย และเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอกในระยะเวลาอันใกล้ มากกว่าที่จะดำเนินการโดยมุ่งเน้นหลักการที่แท้จริงของการประกันคุณภาพการศึกษา อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2542) ได้สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้ “การมองไม่ทะลุถึงผลสุดท้ายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าคืออะไร การที่คณะวิชาต่างๆ ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของตนเพียงเพราะต้องการสนองตอบนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มิใช่เพราะต้องการประกันคุณภาพผลผลิตของตนเองจริงๆ ทำให้ไม่เข้าใจว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานที่ต่อเนื่อง ต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาที่ดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งๆ ขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด” ในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย น่าจะต้องทำ

ความเข้าใจและกระตุ้นจิตสำนึกของสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเรื่องของการดำเนินการที่แท้จริงของการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มากยิ่งขึ้น

1.3 การตระหนักถึงความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกือบทั้งหมด (98.9%) ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกันทั้งผู้รับผิดชอบในระดับสถาบันและระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ส่วนเหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยในระดับสถาบันตระหนักถึง ได้แก่ การให้ข้อมูลแก่สาธารณชน ในขณะที่ผู้รับผิดชอบเพียงส่วนน้อยในระดับคณะวิชา/หน่วยงานตระหนักว่าความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิตเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้สถาบันการศึกษาต้องมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแยกตามกลุ่มผู้บริหาร คณะกรรมการ และฝ่ายปฏิบัติการทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าผู้รับผิดชอบทุกกลุ่มต่างก็ให้ความสำคัญกับเหตุผลต่างๆ สอดคล้องกับภาพรวมของตน

จากข้อมูลภาพรวมที่บ่งชี้ว่ามีผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันต่างๆ เพียงจำนวนน้อย ตระหนักว่าการประกันคุณภาพการศึกษาหมายรวมถึงการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลของสถาบันการศึกษาต่อสาธารณชน ยืนยันให้เห็นว่าสถาบันการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง Accountability สอดคล้องกับข้อค้นพบในเรื่องของนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้น ที่ระบุว่ามหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน

1.4 การรับรู้ถึงระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ถึงระบบและกลไกที่สถาบันของตนใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน มีการรับรู้ถึงระบบและกลไกดีกว่าผู้รับผิดชอบระดับคณะวิชา/หน่วยงาน ส่วนในระดับคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่าผู้รับผิดชอบในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการรับรู้มากกว่ากลุ่มสาขาวิชา/หน่วยงานอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้รับผิดชอบ ระหว่างคำ 2 คำ คือ “ระบบ” และ “กลไก” พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้เรื่อง “ระบบ” มากกว่า “กลไก” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษายังสับสน ไม่เข้าใจกระจ่างชัดถึงนิยามและลักษณะของ “กลไก” นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญ

ของผู้รับผิดชอบ ซึ่งดูเหมือนว่าจะใส่ใจในเรื่องของ “ระบบ” มากกว่าเรื่องของ “กลไก” แม้ว่าทั้ง “ระบบ” และ “กลไก” จะเป็นคำสำคัญอันเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาก็ตาม

ในเรื่องนี้ทบวงมหาวิทยาลัยควรสร้างความเข้าใจให้ผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว พร้อมๆ ไปกับส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานในสังกัด โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และความสามารถที่จะสร้างกลไกหรือกระบวนการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

1.5 การรับรู้เกี่ยวกับการประเมิน/รับรองคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ว่ายานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นองค์กรที่จะมาทำหน้าที่ในการประเมินจากภายนอก และสามารถระบุได้ถึงปีที่ สมศ. จะเข้ามาดำเนินการประเมิน/รับรองคุณภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเรื่องของการรับรู้ดังกล่าวนี้แยกตามกลุ่มสาขาวิชา/สำนักหอสมุด พบว่า ผู้รับผิดชอบในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการรับรู้ในเรื่องการเข้ามาตรวจสอบของ สมศ. มากที่สุด ขณะที่ผู้รับผิดชอบจากสำนักหอสมุดและกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์มีความรู้ในเรื่องนี้น้อยกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ อย่างชัดเจน

จากข้อค้นพบที่บ่งชี้ว่าแม้จะได้มีการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามาเป็นระยะเวลาประมาณ 6 ปี แล้วก็ตาม ยังคงมีผู้รับผิดชอบในเรื่องของการประเมินคุณภาพบางส่วนที่ไม่เข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่องขององค์กรที่จะเข้ามาตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจากภายนอก โดยยังมีความสับสนเกี่ยวกับบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัย และ สมศ. อยู่ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงควรที่จะต้องเร่งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องโดยทั่วกัน อย่างไรก็ตาม ความสับสนดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นในระยะแรกของการปรับเปลี่ยนผู้ประเมินจากทบวงมหาวิทยาลัยไปเป็น สมศ. เท่านั้น

1.6 ความรู้ความเข้าใจสถานภาพขององค์กร

ผู้รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันส่วนใหญ่มีความเข้าใจในสถานภาพของสถาบันของตน โดยสามารถระบุผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษได้ สอดคล้องกับปรัชญาและปณิธานของสถาบัน (85.0%) นอกจากนี้ยังเข้าใจถึงปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย (78.7%)

2. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 นโยบายประกันคุณภาพการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (จำนวน 35 สถาบัน จาก 75 สถาบัน) ที่คณะผู้วิจัยสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา) มีนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวปฏิบัติของทบวง

มหาวิทยาลัย อย่างน้อย 1 ประเด็น จากนโยบายและแนวปฏิบัติฯ จำนวน 5 ประเด็นหลัก (ทบวงมหาวิทยาลัย 2544ข : 9-11) โดยสถาบันส่วนใหญ่ (91.4%) มีนโยบายสอดคล้องกับ ทบวงมหาวิทยาลัยตั้งแต่ 3 ประเด็นขึ้นไป

สำหรับนโยบายที่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่กำหนดและพบว่ามี การดำเนินการ สอดคล้องกับนโยบายและแนวปฏิบัติฯ ของทบวงมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดหลักการและแนวทางปฏิบัติ 2) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) การมีกลไกในการตรวจสอบและประเมินผลตามลำดับ ส่วนนโยบายและแนวปฏิบัติฯ ของ ทบวงมหาวิทยาลัยอีก 2 ประเด็น คือ 4) การสนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วม และ 5) การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน พบว่ามีสถาบันการศึกษาจำนวน น้อยมากที่ได้กำหนดนโยบายครอบคลุมในเรื่องดังกล่าวนี้

จากข้อค้นพบพบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับ 3 ประเด็นแรก อาจเนื่องมาจากสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสื่อสารในประเด็นดังกล่าวจากทบวง มหาวิทยาลัยมากกว่าแนวนโยบายในอีก 2 ประเด็นถัดมา ซึ่งชี้ให้เห็นว่านโยบายการสนับสนุน ให้บุคคลหรือหน่วยงานจากภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และการเผยแพร่ข้อมูลของสถาบันแก่สาธารณชน ยังเป็นแนวนโยบายที่ทบวงมหาวิทยาลัยจะ ต้องหาทางส่งเสริมให้สถาบันในสังกัดนำไปปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการใน การประกันคุณภาพการศึกษาของนานาชาติที่ให้ความสำคัญกับหลักการในเรื่องของความ โปร่งใสและความเป็นที่ความเชื่อถือได้/ตรวจสอบได้ในสายตาของบุคคลภายนอก (Accountability)

2.2 ความเป็นอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบัน พบว่าผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ (98.4%) ระบุว่าได้รับอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาจากทบวงมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบในระดับคณะ วิชา/หน่วยงานที่พบว่าผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ (92%) ก็ระบุว่าได้รับอิสระในการดำเนินงานด้าน การประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันต้นสังกัดเช่นเดียวกัน

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าทบวงมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในกำกับได้ ดำเนินการในเรื่องความเป็นอิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ตามแนวทางที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ซึ่งระบุให้ทุกสถาบันการศึกษามีความเป็นอิสระใน การดำเนินงาน (Institutional autonomy) (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544ข)

ในระดับคณะวิชา/หน่วยงานที่พบว่าผู้รับผิดชอบอีกบางส่วน (ประมาณ 8%) ระบุว่าตน ไม่ได้ได้รับอิสระในการดำเนินงานจากสถาบันต้นสังกัด อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ 1) หน่วยงานต้นสังกัดต้องการสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อใช้กับทุกหน่วยงานในสังกัด หรือ 2) หน่วยงานต้นสังกัดเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีคณะวิชา

จำนวนน้อย มีความขาดแคลนในเรื่องของบุคลากรที่จะดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว สถาบันต้นสังกัดจึงยังไม่สามารถให้อิสระในการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ (จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบระดับสถาบันที่ระบุว่าตนไม่ได้ให้อิสระแก่หน่วยงานในสังกัดในการดำเนินงานในด้านนี้)

2.3 ระบบคุณภาพการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้รับผิดชอบในสัดส่วนมากที่สุด (41.4%) ระบุว่าสถาบันของตนพัฒนาระบบคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย โดยได้พัฒนาระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดองค์ประกอบในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา 9 ประการเป็นหลัก (ทบวงมหาวิทยาลัย : 2544ข) ส่วนที่เหลือ (58.6%) กระจายการเลือกใช้ระบบคุณภาพสากลอื่นๆ เช่น IPO, ISO เป็นต้น

2.4 การกำหนดแผนและการดำเนินงานตามแผน

2.4.1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาและแผนอื่นๆ ในระดับสถาบัน

2.4.1.1 ในระดับสถาบัน

การวิจัยครั้งนี้พบว่าสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ (86%) มีการจัดทำแผนประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาในส่วนของแผนปฏิบัติการพบว่าสถาบันต่างๆ มีแผนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ส่วนแผนอื่นที่มีการระบุถึงรองลงมา ได้แก่ แผนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แผนกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด และแผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนแผนที่มีการระบุถึงน้อยที่สุด ได้แก่ แผนประเมินคุณภาพภายใน และแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล ตามลำดับ

ข้อค้นพบในครั้งนี้อสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ราชธนบริบาล (2541) ที่พบว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ดูแลงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระยะเริ่มแรก ก่อนที่จะสามารถดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป อาทิ การสร้างระบบและกลไก การติดตามความก้าวหน้า การประเมินผล และการพัฒนาระบบ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในระดับหนึ่งของสถาบันการศึกษาต่างๆ ในเรื่องของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของจุฑารัตน์ วิทยาขาว (2541) ที่พบว่าหน่วยงานหลายๆ หน่วยในสังกัดสถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยังมิได้มีการดำเนินการในขั้นตอนของการแต่งตั้งคณะกรรมการและจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบ ถึงแม้ว่ากระบวนการนี้จะอยู่ในแผนการดำเนินงานระยะต้นๆ ก็ตาม

2.4.1.2 ในระดับหน่วยงาน

โดยภาพรวมหน่วยงานส่วนใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษา (93.2%) มีแผนประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณาโดยยึดกลุ่มสาขาวิชาเป็นหลัก พบว่า ทุกกลุ่มวิชามีการจัดทำแผนประกันคุณภาพสูง โดยสำนักหอสมุดซึ่งมีแผนประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ระดับต่ำสุดพบว่ามี การจัดทำแผนร้อยละ 90.6

จากการสำรวจแผนปฏิบัติการในการประกันคุณภาพภายใน จำนวนทั้งสิ้น 11 แผน พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่มีแผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และแผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (91.1% และ 90.6% ตามลำดับ) ในขณะที่แผนประชาสัมพันธ์แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ และแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล เป็นกลุ่มแผนที่มีการกำหนดในหน่วยงานจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนหน่วยงานทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างคณะวิชา/หน่วยงาน พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-สุขภาพมีการวางแผนปฏิบัติการมากกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ อย่างชัดเจน

จากการสำรวจแผนอื่นๆ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ (80.8%) มีแผนพัฒนาบุคลากร โดยมีหน่วยงานเพียงจำนวนร้อยละ 67.1 และ 65.8 ที่มีแผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา และแผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ตามลำดับ

ข้อค้นพบในครั้งนี้ยืนยันข้อค้นพบที่อภิปรายมาแล้วข้างต้นเช่นเดียวกันในเรื่องผลการวิจัยที่พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่จะมีการระบุการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ไว้ในแผนปฏิบัติการของตนก็สอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้นที่พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่มีแผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

2.4.2 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการศึกษาความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ในครั้งนี้ ได้แบ่งแยกการติดตามความก้าวหน้าใน 3 ระดับ คือ 1) ขั้นตอนที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว 2) ขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และ 3) ขั้นตอนที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการใดๆ

จากผลการติดตามผลความก้าวหน้าดังกล่าว พบว่า ขั้นตอนในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการแล้วเสร็จมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา (83.8%) รองลงมาคือ ขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ (77.8%) ส่วนขั้นตอนที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานส่วนใหญ่ (52.5%) ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ติดตามมาด้วยขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก (39.3%)

เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนที่ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการขั้นตอนดังต่อไปนี้ การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก (56.8%) รองลงมาคือการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา (55.3%) และหน่วยงานเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่ได้มีการประเมินคุณภาพภายใน (45.6%)

นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนในการดำเนินงานอีก 3 ขั้นตอน ที่หน่วยงานประมาณ 25 – 30% ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ คือ ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามคณะวิชาต่างๆ พบว่า กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ มากกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ อย่างชัดเจน

ข้อค้นพบที่ว่ากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่ากลุ่มวิชา/หน่วยงานอื่น อาจเป็นผลมาจากธรรมชาติของสาขาวิชาดังกล่าวกำหนดให้ต้องมีการประกันคุณภาพของสถานบริการและการประกันคุณภาพของห้องปฏิบัติการ ภายใต้การควบคุมอย่างเคร่งครัดจากองค์กรวิชาชีพ นอกจากนี้บุคลากรในสาขายังมีประสบการณ์การรวมตัวกันจัดตั้งเครือข่ายการทำงานร่วมกันมาเป็นเวลานานแล้ว ก่อนที่จะมีการนำแนวความคิดในเรื่องประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ ดังนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่พบว่ากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีความคุ้นเคยกับระบบการประกันคุณภาพและสามารถดำเนินงานได้ก้าวหน้ามากกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่น

2.5 ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการสำรวจคณะ/หน่วยงานต่างๆ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยมีการระบุถึงข้อบ่งชี้เชิงบวกหลายประการ อาทิ การใช้ทรัพยากรน้อยแต่มีการพัฒนางานที่ดีขึ้น (45 หน่วยงาน) การนำทรัพยากรที่มีคุณภาพมาใช้อย่างเต็มที่ (17 หน่วยงาน) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (16 หน่วยงาน) เป็นต้น ในขณะที่ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้เพียง 3 หน่วยงาน เห็นว่าการดำเนินการยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากยังมีการจัดการไม่ดีพอ และการที่ต้องจัดทำเอกสารจำนวนมากทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลา เป็นต้น

ทางด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับค่อนข้างมาก

3. สภาพปัญหาอุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 สภาพปัญหาอุปสรรค

3.1.1 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

จากการสำรวจพบปัญหาอุปสรรคในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน นับตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบและกลไก การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การศึกษาดูงาน การจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน การตรวจสอบคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ

ภายใน การประเมินการประกันคุณภาพ และการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ทั้งนี้ ปรากฏพบปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีการระบุถึงปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเด่นชัดที่สุด

3.1.2 ปัญหาอุปสรรคในการใช้ทรัพยากร

พบสภาพปัญหาในการใช้ทรัพยากรด้านเวลามากที่สุด กล่าวคือ มีการระบุว่า มีระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย เนื่องจากบุคลากร หรือคณะกรรมการมีภาระงานประจำมาก รองลงมา เป็นปัญหาการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพยากรด้านบุคลากร ได้แก่ การมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และบุคลากรที่ไม่เพียงพอ

3.1.3 ปัญหาอุปสรรคระดับหน่วยงาน

การสำรวจหน่วยงานและการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ พบปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหน่วยงานอยู่หลายประการ โดยปัญหาอุปสรรคที่เด่นชัด ได้แก่ ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ ทั้งยังไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ และการเร่งทำประกันคุณภาพการศึกษาทำให้เกิดปัญหา เพราะแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาในการดำเนินงานมาก

3.1.4 ปัญหาอุปสรรคระดับประเทศ

ข้อมูลทั้งจากการสำรวจหน่วยงานและการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ แสดงให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาระดับประเทศหลายประการ โดยปัญหาอุปสรรคที่เด่นชัด ได้แก่ ปัญหาการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ และทิศทางของการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ชัดเจน

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

โดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระบุถึงมากที่สุด คือ ปัจจัยสนับสนุนเรื่องความร่วมมือจากบุคลากร ในด้านการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการ ในด้านการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ ปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยที่ได้จัดประชุม อบรม สัมมนา ส่งวิทยากรมาให้ความรู้แก่สถาบันต่าง ๆ ปัจจัยสนับสนุนเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งสถาบันมีการประชาสัมพันธ์และฝึกอบรมให้ความรู้ ปัจจัยสนับสนุนจากผู้บริหาร ในด้านการติดตาม ให้กำลังใจ ตลอดจนให้คำปรึกษา และปัจจัยสนับสนุนด้านความร่วมมือระหว่างองค์กร ซึ่งพบว่าคณะวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ตามลำดับ

3.3 ผลกระทบของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ระบุถึงผลกระทบในเชิงบวก โดยพบว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลให้การทำงานมีความเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ บัณฑิตมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพ บุคลากรมีความกระตือรือร้น และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตามได้มีการระบุถึงผลกระทบในเชิงลบ อาทิ บุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดี รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ซึ่งผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้นนี้ แม้จะมีการระบุถึงไม่มากนัก แต่ก็ป็นข้อค้นพบที่ควรได้รับความสนใจ และหาทางแก้ไขต่อไป

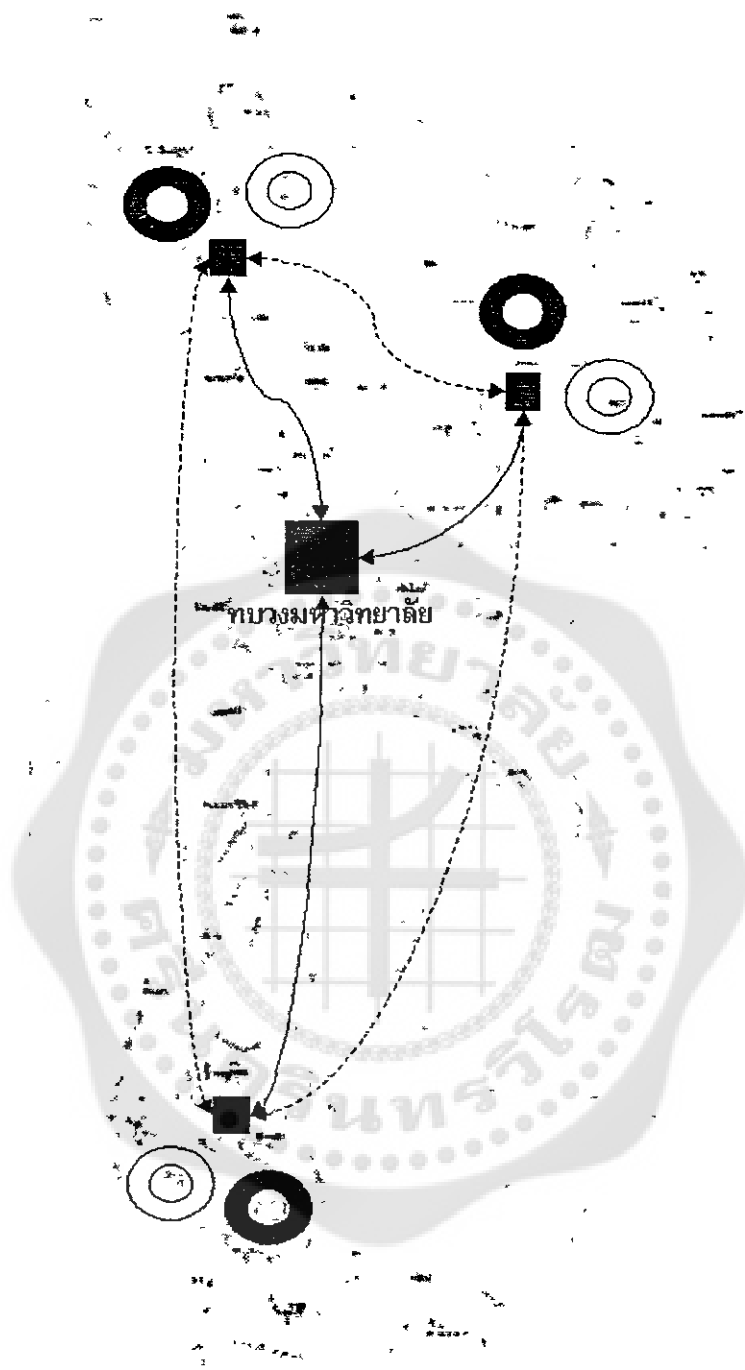
4. แนวทาง รูปแบบ วิธีการ กลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 รูปแบบในการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

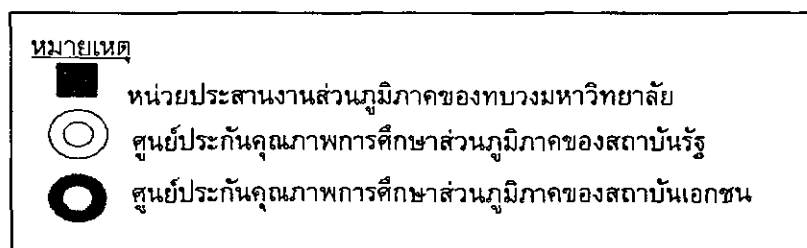
การปรับเปลี่ยนบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยอันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ขึ้น ทบวงมหาวิทยาลัยจึงควรเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่สถาบันการศึกษาในสังกัดให้มากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะรูปแบบในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ระดับประเทศ

เพื่อให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษารอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค ทบวงมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาค ทั้งสถาบันรัฐและเอกชน โดยเลือกสถาบันที่มีความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากรผู้ชำนาญการ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเพื่อจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาสวนภูมิภาค ทำหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในภูมิภาคของตน โดยทบวงมหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณ ควบคุมดูแลและประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อติดตามการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมาย

ภาพประกอบ 72 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงาน
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับประเทศ

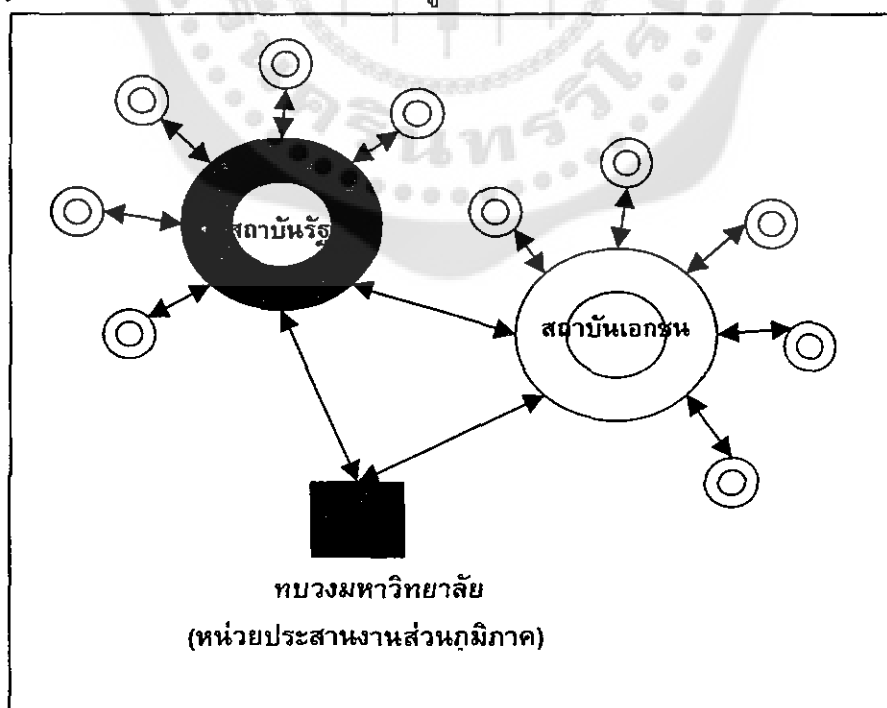

ระดับภูมิภาค

เมื่อพิจารณารายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละภูมิภาค จะประกอบด้วย 3 ส่วนงาน คือ 1)หน่วยประสานงานของทบวงมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค 2)ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาคของสถาบันรัฐ 3)ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาคของสถาบันเอกชน

ในการจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิกานั้น เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อใช้สถานที่ องค์กรความรู้ และบุคลากรที่มีอยู่พร้อมแล้ว ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะธรรมชาติของสถาบันรัฐและเอกชนมีความแตกต่างกัน ทบวงมหาวิทยาลัยจึงควรพิจารณาคัดเลือกและจัดตั้งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาค อย่างน้อยภูมิภาคละ 2 แห่ง อันประกอบด้วย ศูนย์ฯ ของสถาบันรัฐ 1 แห่ง รับผิดชอบข่ายงานของสถาบันรัฐในเขตพื้นที่ และศูนย์ฯ ของสถาบันเอกชน 1 แห่ง รับผิดชอบดูแลในส่วนสถาบันเอกชนในเขตพื้นที่ โดยให้ศูนย์ฯ ทั้ง 2 แห่ง ทำงานประสานกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

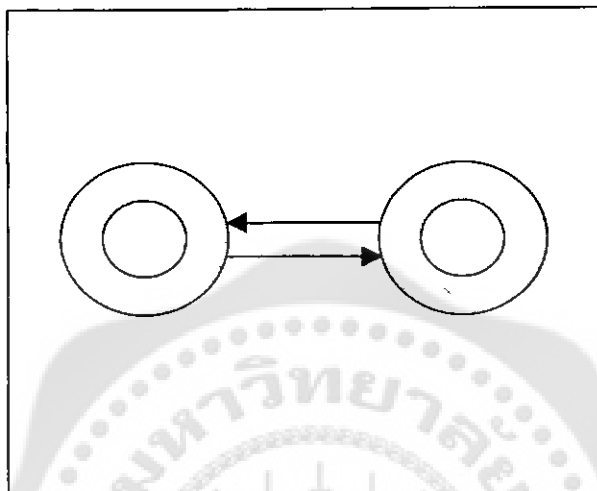
ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาส่วนภูมิภาคควรเน้นบทบาทในการเป็นศูนย์กลางสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่เดียวกัน โดยอาศัยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ การบริการให้คำปรึกษาปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจเยี่ยมวินิจฉัยสภาพการณ์ การจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ความคืบหน้า ปัญหาในการดำเนินงาน และร่วมกันพิจารณาหาแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และ/หรือรวบรวมประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข รวมทั้งความคืบหน้าต่างๆ รายงานต่อหน่วยประสานงานส่วนภูมิภาคของทบวงมหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ 73 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงาน
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับภูมิภาค

ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษานั้น นอกจากจะกระทำในระดับภูมิภาคหรือเขตพื้นที่แล้ว ในระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเองก็สามารถดำเนินการได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระดับสถาบัน และในระดับบุคลากร อาทิ การศึกษาดูงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

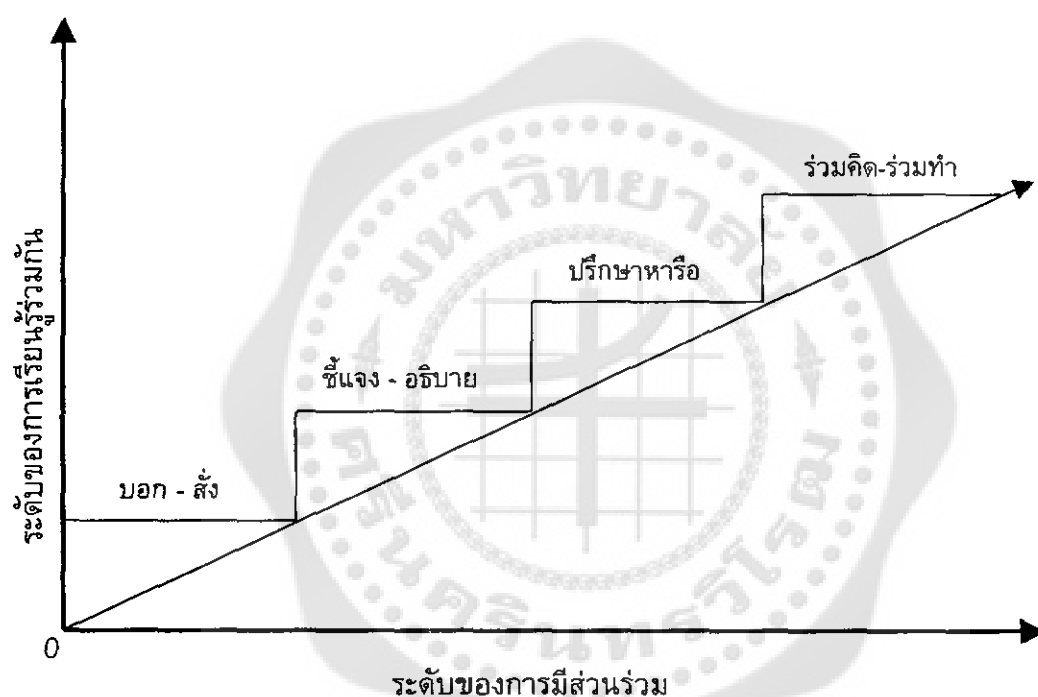

ภาพประกอบ 74 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงาน
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

ภายในสถาบัน

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการทำงานของแต่ละสถาบันมีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่การสั่งงาน การชี้แจง การปรึกษาหารือ ไปจนถึงการร่วมคิดร่วมทำ ดังภาพประกอบ 74

ในการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันสร้างวัฒนธรรม คุณภาพในหน่วยงานของตน โดยไม่ถือว่างานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกัน

ภาพประกอบ 75 รูปแบบการประสานงานและส่งเสริมการดำเนินงาน
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงาน

4.2 แนวทาง วิธีการ และกลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ถึงแม้ว่าการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอและต่อเนื่องอีกหลายประการ ซึ่งคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทาง วิธีการ และกลยุทธ์ ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

4.2.1 การประสานความร่วมมือ

การประกันคุณภาพต้องทำร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานนโยบาย หน่วยแผน และหน่วยปฏิบัติ และต้องปฏิบัติ ปรับปรุง พัฒนา เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับสูง อาทิ ทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องมีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเอง โดยเฉพาะสถาบันที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน สนับสนุนการจัดเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายโยงความรู้อันและกันทั้งภายในหน่วยงานตนเองและระหว่างสถาบัน ในระดับสถาบันมีการถ่ายโยงภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน ในระดับภูมิภาคมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่ และระหว่างเขตพื้นที่

4.2.2 การพัฒนาบุคลากร

จากการติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่างตระหนักถึง สาเหตุของปัญหาอาจเนื่องมาจากการประกันคุณภาพการศึกษา ยังเป็นเรื่องใหม่ในแวดวงการศึกษาไทย กอปรกับเงื่อนไขเวลาที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนให้ทันตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้

ทบวงมหาวิทยาลัยควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง มุ่งพัฒนาและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกกลุ่มทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา และฝ่ายปฏิบัติ ทั้งในระดับสถาบันและระดับหน่วยงานให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

แนวทางในการพัฒนาบุคลากร ควรยึดหลักความต่อเนื่อง มีการวางหลักสูตรฝึกอบรมระยะยาว พัฒนาความรู้เรียงลำดับตั้งแต่ขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับสูง มีการวัดประเมินผลในแต่ละระดับขั้นและมีการรับรองคุณวุฒิเมื่อผ่านหลักสูตร ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้พัฒนาความรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หลักสูตรระยะยาวนี้จะสามารถลดปัญหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เข้ารับการอบรมได้ ทั้งยังเป็นการสร้างบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจการ

ประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สามารถเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจนั้นๆ ต่อไปได้ ทั้งนี้ การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมสัญจร และ/หรือการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานในแต่ละภูมิภาค จะช่วยให้การดำเนินงานครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมคือการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.3 การจัดทำแนวทางพื้นฐานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดแนวทางพื้นฐานในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนต่างๆ อันได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำหนดนโยบาย การกำหนดแนวปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบและกลไก การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การศึกษาตนเอง การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง การตรวจสอบคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายใน การประเมินการประกันคุณภาพ และการเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก

เนื่องจากสถาบันแต่ละแห่งล้วนมีธรรมชาติแตกต่างกันไป แนวทางข้างต้นควรเป็นเพียงแนวทางกว้างๆ มิใช่แนวทางสำเร็จรูป และทบวงมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งพัฒนาแนวทางและรูปแบบในการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของสถาบันตนเอง

4.2.4 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะลักษณะของการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นในการดำเนินงานในระยะต่อไปทบวงมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ จนกระทั่งการคำนึงถึง “คุณภาพ” กลายเป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน

ทบวงมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการตรวจสอบประเมินผลระบบและศักยภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบสนับสนุนการนำข้อมูลและผลจากกิจกรรมประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่างๆ มาพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลต่อสังคมภายนอก

4.2.5 ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

เครื่องมือและวิธีการจัดเก็บ

- ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้บริหารวัดได้ยาก ไม่สามารถถามเพื่อวิเคราะห์คำตอบแบบถูกผิดได้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาถึงวิธีการวัดความรู้ความเข้าใจเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการ

- ควรมีการกำหนดระยะเวลาการสัมภาษณ์ ในแต่ละข้อคำถามให้ชัดเจน และควรประสานงานกับผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดระยะเวลาการสัมภาษณ์ตามที่ต้องการ

- การวิจัยครั้งนี้มีอัตราการตอบกลับแบบสำรวจน้อย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีวิธีการจัดเก็บที่สามารถเพิ่มอัตราการตอบกลับได้มากกว่านี้

ประเด็นที่ควรศึกษา

- ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะวิชาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษากับคณะวิชาที่ประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษาเพื่อสะท้อนให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการ ในโอกาสต่อไปควรมีการวิจัยเจาะลึกในรายละเอียดของประเด็นซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน อาทิ เรื่องการวางแผนการดำเนินงาน อาจมีการวิจัยเจาะลึกไปถึงคุณลักษณะต่างๆ ของแผนว่ามีความเอื้อต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ มีความต่อเนื่องของแผนหรือไม่ มีความยืดหยุ่นหรือไม่

- ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา / ศึกษาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

- ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาซ้ำ เมื่อการดำเนินงานผ่านไประยะหนึ่งแล้ว

- ควรเน้นหัตถวิเคราะห้จากรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ของแต่ละสถาบัน

ระยะเวลาที่ทำการประเมิน

- ทบวงมหาวิทยาลัยควรมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบัน อันจะทำให้สามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นได้อย่างทันท่วงที ทั้งยังทำให้เห็นพัฒนาการของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดอีกด้วย

- การศึกษาประเด็นวัฒนธรรมคุณภาพควรศึกษาเมื่อมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพไปแล้วประมาณ 5 – 10 ปี

ข้อจำกัดของการวิจัย

1 ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นที่การศึกษาเพื่อสะท้อนให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จึงไม่ได้เจาะลึกในรายละเอียดของแต่ละประเด็น

2. ข้อจำกัดของความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และการออกแบบสำรวจ ส่งผลต่อความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลบางส่วน (Missing value)

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ต้องเก็บข้อมูลกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ ในระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ต้องใช้ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหลายคณะ ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการอบรมและซักซ้อมความเข้าใจแก่ผู้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อยคณะละ 2 ครั้งแล้วก็ตาม ความไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากความแตกต่างของคณะผู้สัมภาษณ์ก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้

5. คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาบางคำ เป็นศัพท์เทคนิค การนิยามยังอาจขาดความชัดเจน เช่น คำว่า "ระบบและกลไก" เป็นสาเหตุให้เกิดการตีความที่หลากหลายได้

6 สถานการณ์ของการประกันคุณภาพการศึกษาในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น เป็นระยะของการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการประกันคุณภาพภายนอกจากทบวงมหาวิทยาลัยไปเป็นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเป็นช่วงของการปรับเปลี่ยนมาตรฐาน และเกณฑ์/ดัชนี จึงอาจเป็นช่วงที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีความสับสนในข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้

7. สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งเริ่มดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่พร้อมกัน การศึกษากระบวนการและผลการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นผลสรุปจากจุดเริ่มที่ไม่เท่ากัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540) การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543) A summary of national education reform roadmap.
Retrieved October 25, 2001, from http://www.onec.go.th/HTML_99/ONEC_PUB/BOOK/YR43/sum_udomre1/engreform.pdf
- จุฑารัตน์ วิทยาขาว (2541) การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา :
กรณีศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2541). การประเมินโครงการ : แนวคิด และหลักการ. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ทบวงมหาวิทยาลัย. (2539). รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษา. กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- _____. (2544ก) รายงานประจำปี 2544 ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ อมรินทร์พริ้นติ้ง
- _____. (2544ข). คู่มือฝึกอบรมผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กรุงเทพฯ :
ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
- _____. (2544ค) นโยบาย แนวทางและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
- ชเนต ข้าเกิด (2541, สิงหาคม - กันยายน) "การประกันคุณภาพการศึกษาส่งเสริมเทคโนโลยี".
25 . 174
- นิภา ศรีพรโรจน์. (2543?) การประเมินโครงการ (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : ม ป พ
(อัดสำเนา)
- นิตา ชูโต (2538). การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น การพิมพ์.
- บุญส่ง นิลแก้ว. (2541) การประเมินโครงการทางการศึกษา. เชียงใหม่ :
ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542) การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ
กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลลิตา จันทร์แก้ง. (2543). การพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบประกันคุณภาพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
ตามแนวทบทวนมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.ม (วิจัยการศึกษา) กรุงเทพฯ . บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย ศิริชนะ (2537) การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา
สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.ด (อุดมศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2542)
รายงานการวิจัยเชิงกรณีศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ม.ป.พ
- ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2544). หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2531). การประเมินโครงการ. ทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544) วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). รายงานผลการประชุมเสวนาทางวิชาการ
เรื่องการประกันคุณภาพการอุดมศึกษา ความสำเร็จของ AAA กรุงเทพฯ . ม.ป.พ.
- _____ (2543). การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : วี.ที ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สุวิมล ราชชนนบริบาล. (2541). การศึกษากระบวนการการประกันคุณภาพทางการศึกษา
ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.ม (อุดมศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- อดุลย์ วิริยเวชกุล (2544) ทิศทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
(เอกสารประกอบการบรรยาย) กรุงเทพฯ . ม.ป.พ.
- อุทุมพร จามรมาน, และคณะ (2542). รายงานการศึกษาข้อมูลสถานภาพการประกันคุณภาพ
อุดมศึกษา 5 สาขาวิชา ของสำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ .
ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรพรรณ เจนาวิชยานนท์. (2540) "แนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการของสถาบัน
อุดมศึกษาเอกชน," ในการประกันคุณภาพ : รูปแบบและแนวทางในระดับอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Alfred, R. L. & Carter, P. (1999) Contradictory colleges: Thriving in an era of continuous change (New Expeditions Issues Paper No. 6). Washington DC: American Association of Community Colleges. Retrieved February 2, 2001, from http://www.aacc.nche.edu/initiatives/newexpeditions/White_Papers/marketwhite2.html

← Cadeira, E (1999) *Back to the quality assurance basics with ISO 9000*. Professional Builder 64(14) 20.

✓ Juran, J.M. & Gryna, F.M. Jr. (1988) *Juran's Quality Control*. NY McGraw - Hill.

Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press

Murgatroyd, S. & Morgan, C. (1994). *Total Quality Management and the School*. PA : Open University Press

National Association of State Universities and Land Grant Colleges (1997) Taking charge of change. Renewing the promise of State and Land-Grant Universities. Retrieved March 10, 2001, from <http://www.nasulge.org/publications/kellogg/change.pdf>

✓ Nicholls, J. (1993). Customer value in four steps. TQM Magazine Vol 5, No. 6 : 49-53.

Peterson, M. W., & Dill, D. D. (1997) Understanding the competitive environment of the postsecondary knowledge industry. In M.W. Peterson; D. D. Dill & L. A. Mets, Planning and managing environment (pp 3-29). San Francisco. Jossey-Bass

Weiss, Carol H. (1972). *Evaluation research : methods for assessing program effectiveness*. Englewood Cliffs, N.J.:Prentice-Hill.

✓ Whatmough, R. (1994) The listening school: Six formers and staff as customers of each other. In C. Persons (ed.), *Quality improvement in education Case studies in schools, colleges and universities* pp 19-103. London David Fulton

ภาคผนวก ก
ตารางข้อมูล

ตาราง 36 จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนกตามสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงาน

ลักษณะของคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบัน		ขนาดสถาบัน			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐ	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย์ ศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	(16)	(42)	(25)	(15)	(18)	(58)	(66)	(33)	(19)	(40)	(36)	(194)
1 ความเป็นเลิศ / ความดี	56.3	50.0	48.0	40.0	66.7	51.7	59.1	78.8	63.2	52.5	63.9	62.4
2 ความมีมาตรฐาน	68.8	47.6	40.0	46.7	77.8	53.4	62.1	75.8	68.4	72.5	66.7	68.0
3 ความตรงต่อวัตถุประสงค์	56.3	66.7	64.0	53.3	72.2	63.8	63.6	66.7	78.9	72.5	66.7	68.0
4 ประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด	50.0	23.8	16.0	40.0	44.4	31.0	30.3	45.5	31.6	45.0	36.1	37.1
5 การพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น	56.3	40.5	36.0	46.7	55.6	44.8	50.0	63.6	47.4	50.0	55.6	53.1
6 การสนองความต้องการ / ความพึงพอใจ ของผู้บริโภครวม	68.8	40.5	32.0	66.7	55.6	48.3	71.2	66.7	73.7	62.5	58.3	66.5
รวม	356.3	269.0	236.0	293.3	372.2	293.1	336.4	397.0	363.2	355.0	347.2	355.2
คณะกรรมการ	(12)	(15)	(5)	(9)	(13)	(27)	(45)	(21)	(18)	(33)	(28)	(145)
1 ความเป็นเลิศ / ความดี	25.0	80.0	40.0	66.7	53.8	55.6	60.0	71.4	61.1	57.6	67.9	62.8
2 ความมีมาตรฐาน	50.0	80.0	60.0	66.7	69.2	66.7	66.7	81.0	61.1	78.8	75.0	72.4
3 ความตรงต่อวัตถุประสงค์	66.7	86.7	100.0	66.7	76.9	77.8	68.9	76.2	94.4	75.8	67.9	74.5
4 ประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด	50.0	40.0	20.0	66.7	38.5	44.4	26.7	33.3	44.4	51.5	50.0	40.0
5 การพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น	50.0	73.3	60.0	77.8	53.8	63.0	40.0	47.6	77.8	57.6	64.3	54.5
6 การสนองความต้องการ / ความพึงพอใจ ของผู้บริโภครวม	66.7	53.3	40.0	77.8	53.8	59.3	64.4	71.4	66.7	69.7	75.0	69.0
รวม	308.3	413.3	320.0	422.2	346.2	366.7	326.7	381.0	405.6	390.9	400.0	373.1
ฝ่ายปฏิบัติการ	(15)	(32)	(15)	(17)	(15)	(47)	(50)	(30)	(16)	(32)	(29)	(157)
1 ความเป็นเลิศ / ความดี	40.0	56.3	53.3	52.9	46.7	51.1	54.0	63.3	62.5	65.6	72.4	62.4
2 ความมีมาตรฐาน	66.7	65.6	60.0	76.5	60.0	66.0	60.0	73.3	68.8	87.5	69.0	70.7
3 ความตรงต่อวัตถุประสงค์	40.0	65.6	73.3	52.9	46.7	57.4	80.0	66.7	81.3	78.1	58.6	73.2
4 ประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด	26.7	34.4	26.7	29.4	40.0	31.9	34.0	36.7	62.5	37.5	55.2	42.0
5 การพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น	13.3	40.6	26.7	41.2	26.7	31.9	54.0	56.7	68.8	59.4	62.1	58.6
6 การสนองความต้องการ / ความพึงพอใจ ของผู้บริโภครวม	66.7	56.3	40.0	58.8	80.0	59.6	60.0	76.7	87.5	68.8	65.5	68.8
รวม	253.3	318.8	280.0	311.8	300.0	297.9	342.0	373.3	431.3	396.9	382.8	375.8

ตาราง 37 จำนวน และร้อยละ ความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนกตามสถาบัน คณะวิชา/หน่วยงาน

ลักษณะของการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบัน		ขนาดสถาบัน			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐ	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย์ ศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	(18)	(37)	(23)	(13)	(19)	(55)	(62)	(29)	(22)	(39)	(32)	(184)
1 ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และ ประเมินการดำเนินงานตามดัชนีชี้วัดที่กำหนด	100.0	56.8	52.2	69.2	94.7	70.9	40.3	31.0	59.1	46.2	18.8	38.6
2 การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ	27.8	27.0	30.4	38.5	15.8	27.3	46.8	27.6	40.9	33.3	43.8	39.7
3. ความเป็นมาตรฐาน	33.3	51.4	39.1	53.8	47.4	45.5	22.6	31.0	22.7	35.9	37.5	29.3
4 หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	77.8	56.8	52.2	61.5	78.9	63.6	46.8	34.5	54.5	48.7	56.3	47.8
5 การพัฒนาที่ต่อเนื่อง	-	8.1	8.7	7.7	-	5.5	1.6	13.8	-	5.1	6.3	4.9
รวม	238.9	200.0	182.6	230.8	236.8	212.7	158.1	137.9	177.3	169.2	162.5	160.3
คณะกรรมการ	(11)	(15)	(5)	(8)	(13)	(26)	(41)	(20)	(17)	(28)	(25)	(131)
1 ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และ ประเมินการดำเนินงานตามดัชนีชี้วัดที่กำหนด	72.7	53.3	80.0	37.5	69.2	61.5	46.3	10.0	70.6	39.3	20.0	37.4
2 การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ	-	46.7	60.0	25.0	15.4	26.9	26.8	60.0	17.6	39.3	56.0	38.9
3 ความเป็นมาตรฐาน	63.6	40.0	-	62.5	61.5	50.0	31.7	35.0	17.6	25.0	32.0	29.0
4. หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	81.8	46.7	60.0	25.0	84.6	61.5	56.1	35.0	70.6	42.9	52.0	51.1
5 การพัฒนาที่ต่อเนื่อง	9.1	6.7	-	25.0	-	7.7	4.9	20.0	5.9	7.1	12.0	9.2
รวม	227.3	193.3	200.0	175.0	230.8	207.7	165.9	160.0	182.4	153.6	172.0	165.6
ฝ่ายปฏิบัติการ	(14)	(31)	(15)	(16)	(14)	(45)	(44)	(27)	(13)	(29)	(22)	(135)
1 ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และ ประเมินการดำเนินงานตามดัชนีชี้วัดที่กำหนด	64.3	51.6	53.3	50.0	64.3	55.6	56.8	55.6	53.8	37.9	31.8	48.1
2 การมีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ	28.6	35.5	40.0	25.0	35.7	33.3	38.6	18.5	30.8	24.1	54.5	33.3
3 ความเป็นมาตรฐาน	50.0	41.9	20.0	56.3	57.1	44.4	25.0	18.5	38.5	13.8	9.1	20.0
4 หลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	71.4	64.5	46.7	87.5	64.3	66.7	54.5	55.6	38.5	62.1	59.1	55.6
5 การพัฒนาที่ต่อเนื่อง	-	3.2	-	6.3	-	2.2	4.5	18.5	7.7	13.8	22.7	12.6
รวม	214.3	196.8	160.0	225.0	221.4	202.2	179.5	166.7	169.2	151.7	177.3	169.6

ตาราง 38 การตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูล	ความคิดเห็น		รวม
	จำเป็น	ไม่จำเป็น	
ผู้รับผิดชอบงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา	98.9%	1.1%	100%
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง			
อาจารย์	97.2%	2.8%	100%
นิสิต/นักศึกษา	95.7%	3.4%	100%

ตาราง 39 จำนวนและร้อยละ เหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ฝ่ายปฏิบัติการ จำแนกตามระดับสถาบัน และคณะวิชา/หน่วยงาน

เหตุผลที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา	ระดับสถาบัน						คณะวิชา / หน่วยงาน					
	ประเภทสถาบัน		ขนาดสถาบัน			รวม	กลุ่มสาขาวิชา				สำนัก หอสมุด	รวม
	รัฐ	เอกชน	เล็ก	กลาง	ใหญ่		สังคม ศาสตร์	มนุษย ศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี		
ผู้บริหาร	(18)	(37)	(21)	(16)	(18)	(55)	(63)	(30)	(19)	(39)	(31)	(182)
1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	38.9	24.3	9.5	37.5	44.4	29.1	36.5	40.0	15.8	35.9	45.2	36.3
2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้น	50.0	62.2	52.4	62.5	61.1	58.2	52.4	46.7	36.8	64.1	61.3	53.8
3 จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	44.4	37.8	52.4	31.3	33.3	40.0	49.2	46.7	47.4	59.0	48.4	50.5
4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	50.0	73.0	66.7	75.0	55.6	65.5	77.8	93.3	84.2	69.2	64.5	76.9
5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	16.7	18.9	23.8	12.5	16.7	18.2	36.5	43.3	52.6	51.3	54.8	45.6
6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	44.4	24.3	19.0	37.5	38.9	30.9	42.9	60.0	36.8	51.3	54.8	48.9
7 เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	55.6	35.1	42.9	31.3	50.0	41.8	46.0	56.7	36.8	51.3	58.1	50.0
รวม	300.0	275.7	266.7	287.5	300.0	283.6	341.3	386.3	310.5	382.1	387.1	362.1
คณะกรรมการ	(12)	(14)	(5)	(8)	(13)	(26)	(42)	(20)	(17)	(30)	(27)	(136)
1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	25.0	71.4	40.0	87.5	30.8	50.0	33.3	40.0	41.2	60.0	44.4	43.4
2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้น	33.3	78.6	60.0	75.0	46.2	57.7	50.0	85.0	52.9	66.7	66.7	62.5
3 จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	33.3	71.4	60.0	62.5	46.2	53.8	40.5	60.0	47.1	60.0	55.6	51.5
4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	58.3	71.4	60.0	87.5	53.8	65.4	66.7	85.0	76.5	73.3	59.3	70.6
5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	16.7	35.7	40.0	25.0	23.1	26.7	35.7	40.0	58.8	66.7	40.7	47.1
6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	41.7	50.0	60.0	37.5	46.2	46.2	35.7	40.0	47.1	66.7	40.7	45.6
7 เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	75.0	50.0	20.0	75.0	69.2	61.5	35.7	70.0	58.8	70.0	51.9	54.4
รวม	283.3	428.6	340.0	450.0	315.4	361.5	297.6	420.0	382.4	463.3	359.3	375.0
ฝ่ายปฏิบัติการ	(14)	(30)	(13)	(17)	(14)	(44)	(46)	(29)	(15)	(31)	(27)	(148)
1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	28.6	33.3	23.1	29.4	42.9	31.8	41.3	41.4	40.0	41.9	29.6	39.2
2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตมากขึ้น	50.0	46.7	30.8	64.7	42.9	47.7	54.3	51.7	46.7	51.6	48.1	51.4
3 จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	21.4	46.7	53.8	35.3	28.6	38.6	39.1	51.7	53.3	51.6	51.9	48.0
4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	42.9	73.3	61.5	64.7	64.3	63.6	82.6	69.0	93.3	74.2	66.7	76.4
5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	35.7	26.7	23.1	29.4	35.7	29.5	43.5	44.8	73.3	41.9	33.3	44.6
6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	51.0	23.3	15.4	41.2	35.7	31.8	41.3	48.3	60.0	48.4	40.7	45.9
7 เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	21.4	40.0	38.5	17.6	50.0	34.1	47.8	75.9	60.0	61.3	70.4	61.5
รวม	250.0	290.0	246.2	282.4	300.0	277.3	350.0	382.8	426.7	371.0	340.7	366.9

ตาราง 40 จำนวน ร้อยละ และอันดับ ผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ

ผลผลิตทางการศึกษาที่เน้นเป็นพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การผลิตบัณฑิต	101	84.9	1
2. การวิจัย	5	4.2	3
3. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม	3	2.5	4
4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	-	-	5
5. มากกว่า 1 ด้าน	10	8.4	2
รวม	119	100.0	

ตาราง 41 แผนประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนประกันคุณภาพการศึกษา				
	มีการวางแผน				ไม่มีการวางแผน
	มีการวางแผนร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผนร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	95.4	34.2	65.3	0.51	4.6
เอกชน	90.6	36.5	62.4	1.18	9.4
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	83.0	52.0	46.0	1.9	17.0
กลาง	94.2	34.0	65.0	0.9	5.8
ใหญ่	95.5	32.0	68.0	0.5	4.5
สถาบันกลุ่มวิชา					
สถาบัน	83.0	73.0	27.0	-	17.0
สังคมศาสตร์	94.0	43.0	56.0	1.3	6.0
มนุษยศาสตร์	100	20.0	77.0	3.3	-
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	97.3	23.0	77.0	-	2.7
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	96.4	34.0	66.0	-	3.6
สำนักหอสมุด	90.6	32.0	68.0	-	9.4
อื่นๆ	89	36.0	63.0	1.0	11.0
รวมทุกสถาบัน	93.15	35.2	63.9	0.82	6.85

ตาราง 42 แผนประชาสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนประชาสัมพันธ์				
	มีการวางแผน				ไม่มีการวางแผน
	มีการวางแผนร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผนร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	57.3	25.7	73.5	0.8	42.7
เอกชน	63.8	28.3	70.8	0.9	36.2
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	41.0	53.85	46.15	-	59.0
กลาง	72.0	22.5	76.25	1.25	28.0
ใหญ่	59.0	23.53	75.63	0.84	41.0
<u>สถาบันกลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	67.0	33.33	66.67	-	33.0
สังคมศาสตร์	66.0	27.08	70.83	2.083	34.0
มนุษยศาสตร์	61.0	42.11	52.63	5.263	39.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	73.0	15.38	84.62	-	27.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	56.0	23.81	76.19	-	44.0
สำนักหอสมุด	53.0	25.0	75.0	-	47.0
อื่นๆ	58.0	25.4	74.6	-	42.0
รวมทุกสถาบัน	60.4	27.0	72.1	0.9	39.6

ตาราง 43 แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	91.1	7.49	90.9	1.6	8.9
เอกชน	91.1	16.6	79.9	3.55	8.9
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	89.0	32.73	65.45	1.818	11.0
กลาง	89.0	9.709	87.38	2.913	11.0
ใหญ่	92.8	7.071	90.4	2.525	7.2
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	100	16.67	83.33	-	-
สังคมศาสตร์	94.0	19.44	76.39	4.167	6.0
มนุษยศาสตร์	94.0	3.333	93.33	3.333	6.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	100	5.556	91.67	2.778	-
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	89.0	8.571	90.0	1.429	11.0
สำนักหอสมุด	81.0	8.0	92.0	-	19.0
อื่นๆ	89.0	12.21	83.96	2.83	11.0
รวมทุกสถาบัน	91.1	11.8	85.7	2.53	8.9

ตาราง 44 แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	64.9	19.5	77.4	3.01	35.1
เอกชน	66.5	15.6	82.8	1.64	33.5
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	68.0	30.23	69.77	-	32.0
กลาง	60.0	15.94	81.16	2.899	40.0
ใหญ่	68.0	14.69	82.52	2.797	32.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	75.0	30.0	70.0	-	25.0
สังคมศาสตร์	65.0	24.0	72.0	4.0	35.0
มนุษยศาสตร์	72.0	17.39	73.91	8.696	28.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	77.0	17.86	75.0	7.143	23.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	70.0	14.81	85.19	-	30.0
สำนักหอสมุด	56.0	11.11	88.89	-	44.0
อื่นๆ	59.0	16.18	83.82	-	41.0
รวมทุกสถาบัน	65.7	17.6	80.0	2.35	34.3

ตาราง 45 แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	87.0	10.3	86.9	2.86	13.0
เอกชน	88.0	12.3	86.4	1.23	12.0
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	84.0	25.0	75.0	-	16.0
กลาง	90.0	12.12	86.87	1.01	10.0
ใหญ่	87.0	6.989	89.78	3.226	13.0
<u>สถาบันกลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	85.0	16.67	83.33	-	15.0
สังคมศาสตร์	84.0	18.46	78.46	3.077	16.0
มนุษยศาสตร์	97.0	6.897	86.21	6.897	3.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	95.0	6.061	87.88	6.061	5.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	88.0	11.76	86.76	1.471	12.0
สำนักหอสมุด	81.0	8.0	92.0	-	19.0
อื่นๆ	87.0	7.921	92.08	-	13.0
<u>รวมทุกสถาบัน</u>	87.5	11.3	86.6	2.08	12.5

ตาราง 46 แผนพัฒนาระบบและกลไก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	แผนพัฒนาระบบและกลไก				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	77.4	35.9	62.7	1.31	22.6
เอกชน	75.5	34.3	65.0	0.71	24.5
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	56.0	58.33	38.89	2.778	44.0
กลาง	79.0	34.12	65.88	-	21.0
ใหญ่	81.0	30.81	68.02	1.163	19.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	75.0	33.33	66.67	-	25.0
สังคมศาสตร์	80.0	35.0	65.0	-	20.0
มนุษยศาสตร์	70.0	27.27	68.18	4.545	30.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	84.0	25.81	74.19	-	16.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	77.0	51.79	48.21	-	23.0
สำนักหอสมุด	78.0	37.5	62.5	-	22.0
อื่นๆ	74.0	30.68	67.05	2.273	26.0
รวมทุกสถาบัน	76.5	35.2	63.8	1.02	23.5

ตาราง 47 แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	85.3	25.7	73.7	0.58	14.7
เอกชน	86.2	30.8	68.6	0.63	13.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	79.0	40.0	60.0	-	21.0
กลาง	85.0	27.66	71.28	1.064	15.0
ใหญ่	88.0	25.41	74.05	0.541	12.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	82.0	27.27	72.73	-	18.0
สังคมศาสตร์	89.0	27.94	70.59	1.471	11.0
มนุษยศาสตร์	88.0	37.04	59.26	3.704	12.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	95.0	11.76	88.24	-	5.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	84.0	32.31	67.69	-	16.0
สำนักหอสมุด	87.0	26.92	73.08	-	13.0
อื่นๆ	81.0	28.72	71.28	-	19.0
<u>รวมทุกสถาบัน</u>	85.75	28.2	71.2	0.61	14.25

ตาราง 48 แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
<u>ประเภทสถาบัน</u>					
รัฐบาล	66.7	65.2	34.1	0.72	33.3
เอกชน	67.2	44.0	55.2	0.8	32.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>					
เล็ก	52.0	67.65	32.35	-	48.0
กลาง	67.0	53.25	45.45	1.299	33.0
ใหญ่	71.0	53.29	46.05	0.658	29.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>					
สถาบัน	67.0	50.0	50.0	-	33.3
สังคมศาสตร์	73.0	52.73	45.45	1.818	27.0
มนุษยศาสตร์	58.0	57.89	42.11	-	42.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	78.0	67.86	32.14	-	22.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	63.0	63.64	36.36	-	37.0
สำนักหอสมุด	55.0	52.94	47.06	-	45.0
อื่นๆ	68.0	45.57	53.16	1.266	32.0
รวมทุกสถาบัน	66.9	55.1	44.1	0.76	32.0

ตาราง 49 แผนการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการศึกษาตนเอง				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	86.2	24.7	74.1	1.18	13.8
เอกชน	87.3	23.8	73.8	2.5	12.7
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	87.0	40.0	56.0	4.0	13.0
กลาง	87.0	21.65	77.32	1.031	13.0
ใหญ่	87.0	21.43	76.92	1.648	13.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	91.7	40.0	60.0	-	8.3
สังคมศาสตร์	90.0	23.88	71.64	4.478	10.0
มนุษยศาสตร์	88.0	20.0	76.0	4.0	12.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	94.0	15.15	84.85	-	6.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	85.0	23.19	75.36	1.449	15.0
สำนักหอสมุด	81.0	25.0	75.0	-	19.0
อื่นๆ	84.0	25.77	73.2	1.031	16.0
รวมทุกสถาบัน	86.7	24.2	73.9	1.82	13.3

ตาราง 50 แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง				
	มีการวางแผน				ไม่มีการวางแผน
	มีการวางแผนร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผนร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	91.1	29.3	69.6	1.1	8.9
เอกชน	89.9	28.9	69.3	1.81	10.1
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	84.0	49.02	47.06	3.922	16.0
กลาง	92.5	26.67	72.38	0.952	7.5
ใหญ่	91.3	25.26	73.68	1.053	8.7
สถาบันกลุ่มวิชา					
สถาบัน	83.0	60.0	40.0	-	17.0
สังคมศาสตร์	91.0	32.86	64.29	2.857	9.0
มนุษยศาสตร์	94.0	20.69	75.86	3.448	6.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	100	20.0	80.0	-	-
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	90.0	27.14	71.43	1.429	10.0
สำนักหอสมุด	77.0	39.13	60.87	-	23.0
อื่นๆ	90.0	27.88	71.15	0.962	10.0
รวมทุกสถาบัน	90.55	29.1	69.5	1.44	9.45

ตาราง 51 แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	86.9	30.1	68.2	1.7	13.1
เอกชน	83.1	26.1	71.9	1.96	16.9
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	62.0	55.56	41.67	2.778	38.0
กลาง	89.0	21.9	77.14	0.952	11.0
ใหญ่	89.0	26.6	71.28	2.128	11.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	75.0	55.56	44.44	-	25.0
สังคมศาสตร์	85.0	28.36	70.15	1.493	15.0
มนุษยศาสตร์	84.0	14.81	77.78	7.407	16.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	97.0	13.89	83.33	2.778	3.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	85.0	25.0	73.44	1.563	15.0
สำนักหอสมุด	74.0	36.36	63.64	-	26.0
อื่นๆ	84.0	35.35	63.64	1.01	16.0
รวมทุกสถาบัน	85.1	28.3	69.9	1.82	14.9

ตาราง 52 แผนการประเมินคุณภาพภายใน แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการประเมินคุณภาพภายใน				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	74.6	33.6	66.4	-	25.4
เอกชน	81.4	36.0	60.7	3.3	18.6
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	61.0	62.16	35.14	2.70	39.0
กลาง	83.0	31.18	66.67	2.15	17.0
ใหญ่	80.0	30.95	67.86	1.19	20.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	83.0	60.0	40.0	-	17.0
สังคมศาสตร์	85.0	35.82	61.19	2.985	15.0
มนุษยศาสตร์	78.0	20.83	79.17	-	22.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	89.0	24.24	75.76	-	11.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	68.0	33.33	64.58	2.083	32.0
สำนักหอสมุด	68.0	45.0	55.0	-	32.0
อื่นๆ	79.0	37.63	60.22	2.151	21.0
รวมทุกสถาบัน	77.8	34.8	63.5	1.7	22.2

ตาราง 53 แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา				
	มีการวางแผน				ไม่มีการวางแผน
	มีการวางแผนร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผนร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	62.4	29.2	69.2	1.67	37.6
เอกชน	72.5	39.5	58.9	1.55	27.5
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	55.0	61.0	36.0	3.0	45.0
กลาง	73.0	32.0	67.0	1.3	27.0
ใหญ่	67.0	30.0	68.0	1.4	33.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	73.0	43.0	57.0	-	27.0
สังคมศาสตร์	74.0	34.0	64.0	1.7	26.0
มนุษยศาสตร์	59.0	24.0	76.0	-	41.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	80.0	32.0	68.0	-	20.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	62.0	22.0	73.0	4.4	38.0
สำนักหอสมุด	57.0	44.0	56.0	-	43.0
อื่นๆ	66.0	43.0	56.0	1.3	34.0
รวมทุกสถาบัน	67.1	34.5	63.9	1.61	32.9

ตาราง 54 แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	65.7	30.1	66.7	3.25	34.3
เอกชน	65.9	29.9	66.7	3.42	34.1
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	43.0	46.0	54.0	-	57.0
กลาง	66.0	23.0	72.0	5.3	34.0
ใหญ่	72.0	30.28	66.9	2.817	28.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	67.0	38.0	63.0	-	33.3
สังคมศาสตร์	70.0	33.0	65.0	2.0	30.0
มนุษยศาสตร์	75.0	19.0	71.0	9.5	25.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	83.0	31.0	66.0	3.4	17.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	67.0	32.0	66.0	2.1	33.3
สำนักหอสมุด	55.0	25.0	75.0	-	45.0
อื่นๆ	59.0	27.0	68.0	4.5	41.0
รวมทุกสถาบัน	65.8	30.0	66.7	3.33	34.2

ตาราง 55 แผนงบประมาณ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนงบประมาณ				
	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผน ร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	72.7	17.4	82.6	-	27.3
เอกชน	63.0	18.3	77.4	4.35	37.0
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	56.0	38.0	57.0	5.4	44.0
กลาง	72.0	14.0	82.0	3.9	28.0
ใหญ่	70.0	14.0	86.0	-	30.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	75.0	50.0	50.0	-	25.0
สังคมศาสตร์	72.0	20.0	78.0	1.9	28.0
มนุษยศาสตร์	77.0	13.0	87.0	-	23.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	82.0	30.0	70.0	-	18.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	69.0	14.0	84.0	2.0	31.0
สำนักหอสมุด	55.0	24.0	71.0	5.9	45.0
อื่นๆ	61.0	11.0	86.0	3.1	39.0
รวมทุกสถาบัน	68.1	17.8	80.2	2.02	31.9

ตาราง 56 แผนพัฒนาบุคลากร แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	แผนพัฒนาบุคลากร				
	มีการวางแผน				ไม่มีการวางแผน
	ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			ไม่มีการวางแผนร้อยละ
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
ประเภทสถาบัน					
รัฐบาล	80.6	28.4	70.3	1.35	19.4
เอกชน	81.0	31.0	68.3	0.69	19.0
ขนาดสถาบัน					
เล็ก	65.0	45.0	55.0	-	35.0
กลาง	88.0	30.0	69.0	1.0	12.0
ใหญ่	81.0	26.0	73.0	1.3	19.0
สถาบัน/กลุ่มวิชา					
สถาบัน	91.7	50.0	50.0	-	8.3
สังคมศาสตร์	84.0	32.0	68.0	-	16.0
มนุษยศาสตร์	90.3	21.0	79.0	-	9.7
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	91.4	23.0	73.0	3.3	8.6
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	81.0	34.0	66.0	-	19.0
สำนักหอสมุด	71.0	23.0	77.0	-	29.0
อื่นๆ	74.0	29.0	70.0	1.3	26.0
รวมทุกสถาบัน	80.75	29.7	69.3	1.02	19.25

ตาราง 57 ภาพรวมแผนประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ และแผนอื่นๆ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

แผน	มีการวางแผน				ไม่มี การวางแผน ร้อยละ
	มีการวางแผน ร้อยละ	การดำเนินงานเป็นไปอย่างไร			
		ช้ากว่าแผน	ตามแผน	เร็วกว่าแผน	
1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา	93.2	35.2	63.9	0.82	6.8
2 แผนปฏิบัติการ					
1) แผนประชาสัมพันธ์	60.4	27.0	72.1	0.9	39.6
2) แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา	91.1	11.8	85.7	2.53	8.9
3) แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	65.7	17.6	80.0	2.35	34.3
4) แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ	87.5	11.3	86.6	2.08	12.5
5) แผนพัฒนาระบบและกลไก	76.5	35.2	63.8	1.02	23.5
6) แผนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	85.75	28.2	71.2	0.61	14.25
7) แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล	66.9	55.1	44.1	0.76	32.0
8) แผนการศึกษาตนเอง	86.7	24.2	73.9	1.82	13.3
9) แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	90.55	29.1	69.5	1.44	9.45
10) แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน	85.1	28.3	69.9	1.82	14.9
11) แผนการประกันคุณภาพภายใน	77.8	34.8	63.5	1.7	22.2
3 แผนอื่นๆ					
1) แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา	67.1	34.5	63.9	1.61	32.9
2) แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก	65.8	30.0	66.7	3.33	34.2
3) แผนงบประมาณ	68.1	17.8	80.2	2.02	31.9
4) แผนพัฒนาบุคลากร	80.75	29.7	69.3	1.02	19.25

ตาราง 58 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	1 89	34.0	64 2
เอกชน	2.05	42 1	55.9
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	4 55	66 7	28 8
กลาง	0 83	36 4	62 8
ใหญ่	1 83	30 1	68 0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	7 7	54.0	38 0
สังคมศาสตร์	-	47 0	53 0
มนุษยศาสตร์	-	32 0	68 0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	25 0	75 0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2.4	35 0	63 0
สำนักหอสมุด	3 1	41 0	56 0
อื่นๆ	3 3	37 0	60 0
รวมทุกสถาบัน	1 97	37.8	60 2

ตาราง 59 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพ
การศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	5.66	23.1	71.2
เอกชน	6.7	29.4	63.9
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	15.2	39.4	45.5
กลาง	1.65	29.8	68.6
ใหญ่	5.96	20.2	73.9
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	7.7	38.0	54.0
สังคมศาสตร์	4.8	33.3	63.0
มนุษยศาสตร์	-	26.0	74.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	2.8	97.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7.2	25.0	67.0
สำนักหอสมุด	6.3	22.0	72.0
อื่นๆ	9.8	28.0	62.0
รวมทุกสถาบัน	6.16	26.1	67.6

ตาราง 60 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติในการประกัน
คุณภาพการศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
ประเภทสถาบัน			
รัฐบาล	5.66	28.3	66.0
เอกชน	6.74	37.3	56.0
ขนาดสถาบัน			
เล็ก	13.6	56.1	30.3
กลาง	5.83	31.7	62.5
ใหญ่	4.13	26.1	69.7
สถาบัน/กลุ่มวิชา			
สถาบัน	15.0	46.0	38.0
สังคมศาสตร์	3.7	48.0	49.0
มนุษยศาสตร์	3.2	29.0	68.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	11.0	89.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7.1	36.0	57.0
สำนักหอสมุด	9.7	23.0	68.0
อื่นๆ	8.2	29.0	63.0
รวมทุกสถาบัน	6.17	32.6	61.2

ตาราง 61 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ
การศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
ประเภทสถาบัน			
รัฐบาล	3.29	7.51	89.2
เอกชน	7.73	14.4	77.8
ขนาดสถาบัน			
เล็ก	16.7	22.7	60.6
กลาง	3.31	8.26	88.4
ใหญ่	3.2	8.68	88.1
สถาบัน/กลุ่มวิชา			
สถาบัน	-	7.7	92.0
สังคมศาสตร์	3.6	17.0	80.0
มนุษยศาสตร์	-	-	100
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	-	100
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.8	13.0	82.0
สำนักหอสมุด	13.0	16.0	72.0
อื่นๆ	9.0	9.8	81.0
รวมทุกสถาบัน	5.41	10.8	83.8

ตาราง 62 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
ประเภทสถาบัน			
รัฐบาล	24.6	13.5	61.8
เอกชน	25.3	20.3	54.4
ขนาดสถาบัน			
เล็ก	36.1	18.0	45.9
กลาง	22.6	20.0	57.4
ใหญ่	23.1	14.6	62.3
สถาบัน/กลุ่มวิชา			
สถาบัน	31.0	-	69.0
สังคมศาสตร์	26.0	23.0	51.0
มนุษยศาสตร์	13.0	20.0	67.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	20.0	8.6	71.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	20.0	23.0	57.0
สำนักหอสมุด	35.0	9.7	55.0
อื่นๆ	29.0	13.0	58.0
รวมทุกสถาบัน	24.9	16.7	58.4

ตาราง 63 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดผู้รับผิดชอบ		
	การกำหนดผู้รับผิดชอบ		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	4 21	14 0	81 8
เอกชน	8 85	17 7	73 4
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	16 9	20 0	63 1
กลาง	5 0	18 3	76 7
ใหญ่	4 09	13 2	82 7
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	21 0	7 1	71 0
สังคมศาสตร์	2 4	23 0	74 0
มนุษยศาสตร์	-	13 3	87 0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	-	5 6	94 0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7 2	14 0	78 0
สำนักหอสมุด	9 4	25 0	66 0
อื่นๆ	9 0	14 0	77 0
<u>รวมทุกสถาบัน</u>	6 4	15 8	77 8

ตาราง 64 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาระบบและกลไก แหล่งข้อมูล
จากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การพัฒนาระบบและกลไก		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	13.8	36.7	49.5
เอกชน	18.2	42.2	39.6
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	35.9	46.9	17.2
กลาง	15.8	42.5	41.7
ใหญ่	10.1	35.5	54.4
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	23.0	62.0	15.0
สังคมศาสตร์	16.0	44.0	40.0
มนุษยศาสตร์	16.0	52.0	32.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	5.6	28.0	67.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	18.0	45.0	38.0
สำนักหอสมุด	9.4	28.0	63.0
อื่นๆ	20.0	33.0	48.0
รวมทุกสถาบัน	15.9	39.3	44.8

ตาราง 65 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด
แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	7.98	23.5	68.5
เอกชน	8.9	31.4	59.7
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	12.9	40.3	46.8
กลาง	9.92	29.8	60.3
ใหญ่	6.36	22.3	71.4
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	15.0	38.0	46.0
สังคมศาสตร์	4.9	34.0	61.0
มนุษยศาสตร์	13.0	32.0	55.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	2.8	11.0	86.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7.2	36.0	57.0
สำนักหอสมุด	6.5	19.0	74.0
อื่นๆ	11.0	20.0	68.0
รวมทุกสถาบัน	8.42	27.2	64.4

ตาราง 66 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาฐานข้อมูล แหล่งข้อมูล
จากการสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การพัฒนาฐานข้อมูล		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	25.2	55.7	19.0
เอกชน	25.3	48.9	25.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	43.5	46.8	9.68
กลาง	20.8	50.8	28.3
ใหญ่	22.6	54.8	22.6
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	46.0	46.0	7.7
สังคมศาสตร์	21.0	59.0	20.0
มนุษยศาสตร์	23.0	55.0	23.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	20.0	51.0	29.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	27.0	59.0	14.0
สำนักหอสมุด	43.0	29.0	29.0
อื่นๆ	22.0	50.0	28.0
รวมทุกสถาบัน	25.3	52.5	22.3

ตาราง 67 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษาดตนเอง แหล่งข้อมูลจากแบบ
สำรวจฯ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษาดตนเอง		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	11.5	28.8	59.6
เอกชน	15.0	27.8	57.2
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	23.8	41.8	34.9
กลาง	11.1	28.2	60.7
ใหญ่	11.2	24.8	64.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	42.0	25.0	33.0
สังคมศาสตร์	14.0	28.0	58.0
มนุษยศาสตร์	14.0	21.0	66.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	2.9	23.0	74.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	13.0	33.0	54.0
สำนักหอสมุด	20.0	20.0	60.0
อื่นๆ	12.0	29.0	59.0
รวมทุกสถาบัน	13.2	28.4	58.5

ตาราง 68 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง
แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
ประเภทสถาบัน			
รัฐบาล	17.4	15.4	67.2
เอกชน	18.2	19.9	61.9
ขนาดสถาบัน			
เล็ก	32.8	31.0	36.2
กลาง	14.7	20.7	64.7
ใหญ่	15.5	12.1	72.5
สถาบันกลุ่มวิชา			
สถาบัน	50.0	25.0	25.0
สังคมศาสตร์	24.0	22.0	54.0
มนุษยศาสตร์	19.0	23.0	58.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	8.3	8.3	83.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	17.0	17.0	66.0
สำนักหอสมุด	15.0	15.0	70.0
อื่นๆ	13.0	17.0	70.0
รวมทุกสถาบัน	17.8	17.5	64.7

ตาราง 69 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน แหล่ง
ข้อมูลจากการสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพภายใน		
	การตรวจสอบคุณภาพภายใน		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	29.0	13.0	58.0
เอกชน	29.4	17.8	52.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	60.3	8.62	31.0
กลาง	19.3	25.4	55.3
ใหญ่	26.0	11.5	62.5
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	50.0	25.0	25.0
สังคมศาสตร์	37.0	20.0	43.0
มนุษยศาสตร์	29.0	11.0	61.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	8.3	11.0	81.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	28.0	13.0	59.0
สำนักหอสมุด	39.0	3.6	57.0
อื่นๆ	26.0	17.0	57.0
รวมทุกสถาบัน	29.2	15.3	55.5

ตาราง 70 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน แหล่ง
ข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การประเมินคุณภาพภายใน		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
ประเภทสถาบัน			
รัฐบาล	51.0	13.6	35.4
เอกชน	39.4	27.4	33.1
ขนาดสถาบัน			
เล็ก	67.2	13.8	19.0
กลาง	36.4	32.7	30.9
ใหญ่	44.6	15.2	40.2
สถาบันกลุ่มวิชา			
สถาบัน	54.0	31.0	15.0
สังคมศาสตร์	49.0	19.0	32.0
มนุษยศาสตร์	32.0	21.0	46.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	33.0	25.0	42.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	52.0	15.0	33.0
สำนักหอสมุด	54.0	15.0	31.0
อื่นๆ	42.0	22.0	35.0
รวมทุกสถาบัน	45.6	20.1	34.3

ตาราง 71 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการประเมินผลการประกันคุณภาพ
การศึกษา แหล่งข้อมูลจากการสำรวจ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	59.6	18.1	22.3
เอกชน	50.6	29.7	19.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	77.0	16.0	7.0
กลาง	48.0	35.0	17.0
ใหญ่	52.8	19.8	27.4
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	62.0	23.0	15.0
สังคมศาสตร์	54.0	24.0	22.0
มนุษยศาสตร์	46.0	31.0	23.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	34.0	34.0	31.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	59.0	21.0	20.0
สำนักหอสมุด	71.0	13.0	17.0
อื่นๆ	56.0	24.0	20.0
รวมทุกสถาบัน	55.3	23.6	21.1

ตาราง 72 ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนการเตรียมพร้อมรับการประเมินจาก
ภายนอก แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ตัวแปร	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
<u>ประเภทสถาบัน</u>			
รัฐบาล	60.4	22.9	16.7
เอกชน	52.9	33.3	13.8
<u>ขนาดสถาบัน</u>			
เล็ก	79.0	14.0	7.0
กลาง	51.0	38.0	11
ใหญ่	53.5	26.5	20.0
<u>สถาบัน/กลุ่มวิชา</u>			
สถาบัน	58.0	25.0	17.0
สังคมศาสตร์	63.0	25.0	12.0
มนุษยศาสตร์	44.0	40.0	16.0
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	42.0	31.0	28.0
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	58.0	32.0	9.5
สำนักหอสมุด	57.0	21.0	21.0
อื่นๆ	57.8	25.7	16.5
รวมทุกสถาบัน	56.8	27.9	15.3

ตาราง 73 ภาพรวมความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ในการประกันคุณภาพ
การศึกษา แหล่งข้อมูลจากแบบสำรวจฯ

ขั้นตอน	ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามขั้นตอน		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้ว บางส่วน	ดำเนินการแล้ว
1. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษา	1.97	37.8	60.2
2. การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา	6.16	26.1	67.6
3. การกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการ ศึกษา	6.17	32.6	61.2
4. การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการ ศึกษา	5.41	10.8	83.8
5. การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ	24.9	16.7	58.4
6. การกำหนดผู้รับผิดชอบ	6.4	15.8	77.8
7. การพัฒนาระบบและกลไก	15.9	39.3	44.8
8. การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด	8.42	27.2	64.4
9. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล	25.3	52.5	22.3
10. การศึกษาตนเอง	13.2	28.4	58.5
11. การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	17.8	17.5	64.7
12. การตรวจสอบคุณภาพภายใน	29.2	15.3	55.5
13. การประเมินคุณภาพภายใน	45.6	20.1	34.3
14. การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา	55.3	23.6	21.1
15. การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก	56.8	27.9	15.3

ภาคผนวก ข
การเก็บข้อมูล

ระดับของการเก็บข้อมูล

1. ระดับสถาบัน/มหาวิทยาลัย

กลุ่มวิชาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. สังคมศาสตร์ (Social Sciences) ได้แก่

สาขาวิชาทางศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู เช่น วิชาประถมศึกษา การมัธยมศึกษา สุขศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ บริหารการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา ศิลปศึกษา พยาบาลศึกษา ฯลฯ

สาขาวิชาทางนิติศาสตร์ ได้แก่ วิชาที่เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ

สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์

- สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ วิชาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ประชากรศาสตร์ และวิชาอื่นที่คล้ายกัน

- การบริหารพาณิชยกรรมและธุรกิจ : วิชาพาณิชยศาสตร์ การบัญชี การธนาคาร และการเงิน การบริหารธุรกิจ การจัดการ การตลาด การประกันภัย ฯลฯ

- การสื่อสารมวลชนและการเอกสาร วิชาวารสารศาสตร์ การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ การประชาสัมพันธ์ บรรณารักษศาสตร์ ฯลฯ

- คหกรรมศาสตร์ โภชนศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ฯลฯ

3. มนุษยศาสตร์ (Humanity Sciences) ได้แก่

สาขาวิชาทางมนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา เช่น โบราณคดี อักษรศาสตร์ วรรณคดีเปรียบเทียบ ศาสนาและเทววิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์และวรรณคดี ปรัชญา ฯลฯ

สาขาวิชาทางจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ เช่น วิชาทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปกรรม ศิลปการละคร ประวัติศาสตร์ศิลปะ ฯลฯ

4. วิทยาศาสตร์การแพทย์ (Health Sciences) ได้แก่

สาขาวิชาการแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น วิชาทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ แพทยศาสตร์ กายภาพบำบัด พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ อาชีวอนามัย ฯลฯ

5. วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (Sciences & Technology) ได้แก่

สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

- วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ชีววิทยา จุลชีววิทยา ธรณีวิทยา ฟิสิกส์ สมุทรศาสตร์ ฯลฯ

- คณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิชาคณิตศาสตร์ สถิติ สถิติประยุกต์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์

- วิศวกรรมศาสตร์ วิชาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเคมี วิศวกรรมเกษตร วิศวกรรมอุตสาหการ วิศวกรรมเหมืองแร่ วิศวกรรมเครื่องกล นิวเคลียร์เทคโนโลยี ฯลฯ

- สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง . วิชาสถาปัตยกรรม การผังเมือง การออกแบบชุมชน เทคโนโลยีทางอาคาร เหนือการ สถาปัตยกรรมภายใน ฯลฯ

สาขาวิชาทางเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง เช่น วิชาภูมิวิทยา เกษตรกลวิธี พันธุศาสตร์ พืชสวน พืชไร่ วนศาสตร์ การจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ปศุศาสตร์ อารักขาพืช สัตวบาล สัตวแพทยศาสตร์ การประมง ฯลฯ

วิชาอื่น ๆ เช่น วิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

6. สำนักหอสมุด

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา

- 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 4 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 5 มหาวิทยาลัยทักษิณ
- 6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- 7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- 8 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 9 มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 10 มหาวิทยาลัยบูรพา
- 11 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 12 มหาวิทยาลัยมหิดล
- 13 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 14 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 15 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 16 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 17 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 18 มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 19 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 20 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 21 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 22 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- 23 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
- 24 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- 25 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- 26 มหาวิทยาลัยเกริก
- 27 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- 28 มหาวิทยาลัยคริสเตียน
- 29 มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
- 30 มหาวิทยาลัยชินวัตร
- 31 มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- 32 มหาวิทยาลัยนิวัฒนา
- 33 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
- 34 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- 35 มหาวิทยาลัยพายัพ
- 36 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 37 มหาวิทยาลัยรังสิต
- 38 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- 39 มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
- 40 มหาวิทยาลัยอีสเตอร์ (ประเทศไทย)
- 41 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- 42 มหาวิทยาลัยสยาม
- 43 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- 44 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- 45 มหาวิทยาลัยอีสต์มิดเดิล
- 46 มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
- 47 มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
- 48 วิทยาลัยเซนต์เทเรซา - อินเดีย
- 49 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
- 50 วิทยาลัยเซนต์อีฐ์บางกอก
- 51 วิทยาลัยดุสิตธานี
- 52 วิทยาลัยดาปี
- 53 วิทยาลัยทองสุข
- 54 วิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรี
- 55 วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
- 56 วิทยาลัยเทคโนโลยีราชธานี
- 57 วิทยาลัยเทคโนโลยีราชธานีอุดร
- 58 วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
- 59 วิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
- 60 วิทยาลัยนานาชาติซิลเลอร์ - แสตมฟอร์ด
- 61 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
- 62 วิทยาลัยปทุมธานี
- 63 วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 64 วิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น
- 65 วิทยาลัยภาคกลาง
- 66 วิทยาลัยมิชชั่น
- 67 วิทยาลัยเมืองขนาดใหญ่
- 68 วิทยาลัยโยนก
- 69 วิทยาลัยวิสต์ภาคย์
- 70 วิทยาลัยรัตนบัณฑิต
- 71 วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง
- 72 วิทยาลัยศรีโสภณ
- 73 วิทยาลัยสันตพล
- 74 วิทยาลัยแสงธรรม
- 75 วิทยาลัยอิสลามยะลา

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ผู้ถูกสัมภาษณ์

ประเภทของผู้ถูกสัมภาษณ์

ระดับมหาวิทยาลัย / สำนักหอสมุด / คณะ

สถาบัน / มหาวิทยาลัย

วัน

เวลาเริ่มต้นการสัมภาษณ์

เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์

1. เหตุผลที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา 11 ท่านคิดว่าสถาบัน / หน่วยงานของท่านมีความจำเป็นที่ต้องทำ "การประกันคุณภาพการศึกษา" หรือไม่ เพราะเหตุใด	การสัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ถึงความจำเป็นที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมเหตุผล การจดบันทึก ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ด้านล่างตามที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบมา พร้อมทั้งระบุเหตุผลของคำตอบดังกล่าวด้วย () จำเป็น () ไม่จำเป็น 1) ถ้าตอบว่าจำเป็น พิจารณาคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ว่ามีลักษณะตรงกับประเด็นใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () เช่น <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 70%;"></th> <th style="width: 15%; text-align: center;">ระบุ</th> <th style="width: 15%; text-align: center;">ไม่ระบุ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิต</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>3 มีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>7 เป็นไปตาม พร บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> <tr> <td>8 อื่น ๆ</td> <td style="text-align: center;">()</td> <td style="text-align: center;">()</td> </tr> </tbody> </table> ในการนี้ที่ตอบมาไม่ตรงประเด็นข้างต้นให้บันทึกข้อมูลลงในช่องซ้ายมือมาโดยละเอียด 2) ถ้าตอบว่าไม่จำเป็น จดรายละเอียดของเหตุผล ในพื้นที่ทางซ้ายมือ		ระบุ	ไม่ระบุ	1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	()	()	2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิต	()	()	3 มีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	()	()	4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	()	()	5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	()	()	6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	()	()	7 เป็นไปตาม พร บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	()	()	8 อื่น ๆ	()	()
	ระบุ	ไม่ระบุ																										
1 มีความแตกต่างของคุณภาพสถานศึกษาและบัณฑิต	()	()																										
2 มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิต	()	()																										
3 มีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ	()	()																										
4 เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สังคมในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ	()	()																										
5 ต้องให้ข้อมูลแก่สาธารณชน	()	()																										
6 เพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาที่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งตรวจสอบได้	()	()																										
7 เป็นไปตาม พร บ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ต้องทำ	()	()																										
8 อื่น ๆ	()	()																										

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 คำว่า "การประกันคุณภาพการศึกษา" หมายความว่าอย่างไร

การสัมภาษณ์

ถามความหมาย "การประกันคุณภาพการศึกษา" กับผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าหมายถึงอะไร

การจดบันทึก

จดบันทึกความหมายของการประกันคุณภาพศึกษามาโดยละเอียด ส่วนเพิ่มเติมสำหรับผู้สัมภาษณ์

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การมีระบบและกลไก ในการควบคุม ตรวจสอบและประเมิน การดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบ คุณภาพ ตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณะชนได้มั่นใจว่าสถาบันนั้น ๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษา ที่มีคุณภาพ

2.2 ลักษณะเด่นใดที่บ่งบอกถึงการมี "คุณภาพการศึกษา" ในความคิดของท่าน

การสัมภาษณ์

ถามลักษณะของ "คุณภาพการศึกษา" ในความคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์

การจดบันทึก

พิจารณาคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ว่า มีลักษณะที่กล่าวถึงตรงกับประเด็นใด โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ที่ช่อง () ดังนี้

	มี	ไม่มี
1. ความเป็นเลิศ / ความดี	()	()
2. ความมีมาตรฐาน	()	()
3. ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	()	()
4. ประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด	()	()
5. การพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น	()	()
6. การสนองความต้องการ (ความพึงพอใจ) ของผู้บริโภค	()	()
7. อื่น ๆ ...	()	()

หมายเหตุ ในกรณีที่ตอบมาไม่ตรงกับประเด็นข้างต้น ให้จดบันทึก ข้อมูลลงในช่องท้ายมีสมาโดยละเอียด

3. ความรู้ความเข้าใจในสถาบัน / หน่วยงานของตน

3.1 สถานการณ์ในสถาบัน / หน่วยงานของตน

311 ผลผลิตทางการศึกษา (Product) ของสถาบัน / หน่วยงานของท่านคืออะไร และเน้นด้านใดเป็นพิเศษ

การสัมภาษณ์

ถามผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยข้อความทางซ้ายมือ

การจดบันทึก 1

ผู้สัมภาษณ์จดยรายละเอียดของคำตอบที่ได้รับมา ว่าผลผลิตทางการศึกษา
ของสถาบัน / หน่วยงานของผู้ถูกสัมภาษณ์ คืออะไร

การจดบันทึก 2

นอกจากนี้ ให้พิจารณาด้วยว่า ในการตอบคำถามดังกล่าวนี้ ผู้ถูก
สัมภาษณ์สามารถตอบคำถาม หรือระบุถึงผลผลิตทางการศึกษาได้แต่เพียงใด
โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ด้านล่าง

() ระบบได้

() ระบุไม่ได้

การจดบันทึก 3

จัดบันทึกคำตอบที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มา ว่าผลผลิตทางการศึกษาที่เน้น

ส่วนเพิ่มเติม

ผลผลิตทางการศึกษา หมายถึง ผลการดำเนินงานตามภารกิจหลัก

ประกอบด้วย การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ
การทํานานางศิลปวัฒนธรรม และการกิจหลักอื่น ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา

การสัมภาษณ์

ถามผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยข้อความทางซ้ายมือ

การจดบันทึก 1

จัดบันทึกคุณลักษณะของผลผลิตทางการศึกษา ที่สถาบัน / หน่วยงาน
มุ่งเน้น ที่ผู้รักษามรดกบอกมา

การจดบันทึก 2

นอกจากนี้ให้ผู้สัมภาษณ์จดรายละเอียด เพื่อพิจารณาถึงความชัดเจน
ของคำตอบว่ามีการระบุลักษณะของกลุ่มเป้าหมายได้ดีเพียงใด คือ

() ระบุได้ชัดเจน

() ระบบได้คลุมเครือ

() ระบุไม่ได้

3.3 อิทธิพลจากภายนอกสถาบัน / หน่วยงานในการประกันคุณภาพ 3.3.1 ในปัจจุบัน ท่านคิดว่าปัจจัยภายนอกสถาบัน / หน่วยงานของท่าน อะไรบ้าง ที่จะมีส่วนต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา และปัจจัยดังกล่าวสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคอย่างไร (เช่น งบประมาณวิทยาลัย , สมาคมวิชาชีพ , มหาวิทยาลัย , ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ฯลฯ)	การสัมภาษณ์ ถามผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยข้อความทางซ้ายมือ การจดบันทึก ผู้สัมภาษณ์จดรายละเอียดของคำตอบที่ได้รับมาลงในที่ว่างทางซ้ายมือ การสัมภาษณ์เพิ่มเติม สอบถามเพิ่มเติมว่า แต่ละปัจจัยที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้กล่าวถึง สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคอย่างไร ต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา การจดบันทึกเพิ่มเติม ทำการจดบันทึกประเด็นต่างๆ ลงในตารางข้อ 3.3 ตามที่ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวถึง
---	---

ตารางข้อ 3.3 อิทธิพลจากภายนอกสถาบัน / หน่วยงานในการประกันคุณภาพการศึกษา

ปัจจัย	ปัจจัยนี้ สนับสนุน หรือ อุปสรรค อย่างไร
ปัจจัยที่ 1	
ปัจจัยที่ 2	
ปัจจัยที่ 3	

4. ระบบและกลไกของการประกันคุณภาพการศึกษา 4.1 ระบบประกันคุณภาพที่สถาบัน / หน่วยงาน เลือกใช้ / พัฒนา 4.1.1 ตามที่ทบวงฯ ได้กำหนดให้สถาบัน / หน่วยงานมีอิสระในการพัฒนาระบบและกลไกของตนเองขึ้นมาเพื่อดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4.1.1.1 สถาบัน / หน่วยงานของท่าน เลือกใช้ หรือ พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาใด 4.1.1.2 เหตุผลที่เลือกใช้ / พัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว 4.1.1.3 ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว ท่านได้แนวคิดหรือมีที่มาจากแหล่งใด 4.2 ความหมายของ “ระบบและกลไก” ของการประกันคุณภาพการศึกษา 4.2.1 จากระบบประกันคุณภาพฯ ดังกล่าว มีกลไกอะไรบ้างในระบบที่ท่านเลือกใช้ 4.2.2 กลไกต่าง ๆ ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร 	การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ว่า สถาบัน / หน่วยงาน เลือก/พัฒนาระบบประกันคุณภาพใด แล้วจึงสอบถามถึงเหตุผลในการเลือก / พัฒนาระบบประกันคุณภาพนั้นว่าเพราะเหตุใดจึงเลือก มีส่วนดีกว่าระบบอื่นอย่างไร และมีที่มาจากแหล่งใด การจดบันทึก จดบันทึกว่า 1) ระบบประกันคุณภาพที่สถาบัน / หน่วยงาน เขาเลือกใช้ เช่น ISO, TOM, ฯลฯ หรือ พัฒนาขึ้นมาเอง 2) เหตุผลที่เลือกใช้ระบบประกันคุณภาพนี้ ว่าเหมาะสมกับสถาบัน / หน่วยงานอย่างไร และดีกว่าระบบประกันคุณภาพอื่นอย่างไร 3) ระบบประกันคุณภาพที่เลือกใช้พัฒนามาจากไหน ได้แนวคิดหรือมีที่มาจากแหล่งใด การสัมภาษณ์ ให้ผู้สัมภาษณ์สอบถามตามข้อความทางซ้ายมือ การจดบันทึก จดบันทึกมาอย่างละเอียด การสัมภาษณ์ ให้ผู้สัมภาษณ์สอบถามตามข้อความทางซ้ายมือ การจดบันทึก จดบันทึกมาอย่างละเอียด
--	---

ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถระบุขั้นตอนต่างๆในการประกันคุณภาพการศึกษา
ได้ให้สัมภาษณ์แยกข้ออย่างในบางส่วนได้

6. นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา (สถาบัน/มหาวิทยาลัย)

6.1 สถาบันของท่าน มีนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร

การสัมภาษณ์

ตาม “นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา” กับผู้ถูกสัมภาษณ์ว่า
สถาบันของท่านมีนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร

การจัดบันทึก

ให้จัดบันทึกนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษามาโดยละเอียด

การสัมภาษณ์

ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามทางซ้ายมือ

การจัดบันทึก

จดรายละเอียดแยกเป็นข้อ ๆ มา

6.2 สถาบันของท่าน มีนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างทบวงฯ
อย่างไร

การสัมภาษณ์

ถามผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยข้อคำถามทางซ้ายมือ

การจัดบันทึก

จดรายละเอียดของข้อคำตอบที่ได้รับว่าประชาคมในสถาบันของท่าน
ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ พิจารณาที่คำตอบและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()
และหากตอบว่ามี ให้ตามต่อว่ามีอย่างไร พร้อมจดรายละเอียด

() มี

() ไม่มี

6.3 ประชาคมในสถาบัน ของท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

64 การให้อิสระในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 641 สถาบันของท่าน ให้อิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากทบวงฯ หรือไม่ อย่างไร () ให้อิสระ () ไม่ให้อิสระ 642 สถาบันของท่าน ได้ให้อิสระในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่หน่วยงาน / ภาควิชาหรือไม่ อย่างไร () ให้อิสระ () ไม่ให้อิสระ 65 ในการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวท่านได้พบปัญหา / อุปสรรคใดบ้าง และมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร	การสัมภาษณ์ สอบถามถึง การได้รับ / การให้อิสระ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกเป็น 1) สถาบันของท่าน ได้รับอิสระจากทบวงฯ หรือไม่ 2) สถาบันของท่าน ได้ให้อิสระแก่หน่วยงาน หรือไม่ การจัดบันทึก พิจารณาคำตอบที่ได้รับ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () () ให้อิสระ () ไม่ให้อิสระ ถ้าตอบว่าให้อิสระ ให้ถามต่อว่า "ให้อิสระอย่างไร" โดยพิจารณา ว่ามีการให้อิสระในประเด็นต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร 1) ระบบและกลไก 2) องค์ประกอบและดัชนีชี้วัด การสัมภาษณ์ สอบถามปัญหา / อุปสรรค ว่าจากนโยบายดังกล่าวท่านพบปัญหา / อุปสรรคใดบ้าง การจัดบันทึก ทำการจดอย่างละเอียด
---	--

8. การดำเนินงานด้านการสนับสนุน 8.1 ที่ผ่านมา สถาบัน/หน่วยงาน ของท่าน ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งใดบ้างภายใน สถาบัน/หน่วยงานของท่าน 8.2 นอกจากนี้ สถาบัน/หน่วยงานของท่าน ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งภายนอก สถาบัน/หน่วยงาน ได้อีกบ้าง อย่างไร	การสัมภาษณ์ ทำการสอบถามถึงการสนับสนุน ว่าที่ผ่านมานั้น สถาบัน / หน่วยงานของท่าน ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งใดบ้าง (จำแนกเป็นแหล่งภายใน/ภายนอก) โดยทำการสอบถามในรายละเอียดของแต่ละปัจจัยด้วย เช่น หากผู้ถูกสัมภาษณ์ระบุถึงปัจจัยภายในหน่วยงาน ว่าคือ สำนัก / ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน ให้ท่านถามต่อไปได้ว่า 1) สำนัก / ฝ่ายประกันคุณภาพฯ ได้ให้การสนับสนุนอะไรบ้าง 2) สถาบัน / หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ อย่างไร - เช่น ได้รับมากกว่า หรือน้อยกว่าความคาดหวัง 3) ท่านมีความต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมอะไรบ้าง การจัดบันทึก ทำการจัดบันทึกประเด็นต่าง ๆ ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในส่วนของการสนับสนุน (ข้อ 8 และ 9)
9. บทบาทของการสนับสนุน 9.1 จากแหล่งต่าง ๆ ที่ท่านได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น แต่ละแหล่งได้แสดงบทบาทในการสนับสนุน อย่างไรบ้าง 9.2 ในส่วนของแหล่งภายนอก สถาบัน/หน่วยงาน แต่ละแหล่งที่ได้กล่าวถึงนั้น ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุน อย่างไรบ้าง	การสัมภาษณ์ ทำการสอบถาม ในแต่ละแหล่ง เพิ่มเติมด้วยว่า 1) แต่ละแหล่ง ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุน อย่างไร 2) ท่านมีความต้องการให้แหล่งดังกล่าว แสดงบทบาท อย่างไร การจัดบันทึก ทำการจัดบันทึกประเด็นต่าง ๆ ลงในตารางเดียวกันกับ ข้อ 8

7. แผน

1 สถาบัน / หน่วยงานของท่าน ได้จัดทำแผนต่าง ๆ ไว้อย่างไรบ้าง

การสัมภาษณ์

ทำการสอบถามถึงแผนต่าง ๆ ว่าได้มีการจัดทำเป็นแผนหรือไม่ ถ้ามี ขอเอกสาร

การจดบันทึก

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง (หากขอเอกสารไม่ได้ ให้ระบุเหตุผลประกอบด้วย)

แผน	แผน		ขอเอกสาร		
	มี	ไม่มี	ได้	ไม่ได้	เพราะเหตุใด
1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา					
2 แผนประชาสัมพันธ์					
3 แผนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา					
4 แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ					
5 แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ					
6 แผนพัฒนาระบบและกลไก					
7 แผนการกำหนดองค์ประกอบคุณภาพและดัชนีชี้วัด					
8 แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล					
9 แผนการศึกษาตนเอง					
10 แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง					
11 แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน					
12 แผนการประเมินคุณภาพภายใน					
13 แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา					
14 แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก					
15 แผนงบประมาณ					
16 แผนพัฒนาบุคลากร					
17 แผนอื่น ๆ ระบุ					

แบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ข้อ 8 และ 9

แหล่งการสนับสนุน	8. การดำเนินงานด้านการสนับสนุน			9. บทบาทของการสนับสนุน		ปัญหา/อุปสรรค ของการสนับสนุน
	สิ่งที่ให้การสนับสนุน (สนับสนุนอะไร)	การได้รับการสนับสนุน (เงินไปตามความคาดหวังหรือไม่ อย่างไร)	ความต้องการ การสนับสนุนเพิ่มเติม	บทบาทของ การสนับสนุน (อย่างไร)	ความต้องการ บทบาทสนับสนุน	
แหล่งภายในหน่วยงาน						
1	1					
	2					
	3					
2	1					
	2					
	3					
3	1					
	2					
	3					

แบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ข้อ 8 และ 9 (ต่อ)

แหล่งการสนับสนุน	8. การดำเนินงานด้านการสนับสนุน			9. บทบาทของการสนับสนุน		ปัญหา/อุปสรรค ของการสนับสนุน
	สิ่งที่ให้การสนับสนุน (สนับสนุนอะไร)	การได้รับการสนับสนุน (เป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ อย่างไร)	ความต้องการ การสนับสนุนเพิ่มเติม	บทบาทของการ สนับสนุน (อย่างไร)	ความต้องการ บทบาทสนับสนุน	
แหล่งภายนอกหน่วยงาน						
1.	1					
	2					
	3					
2	1					
	2					
	3					
3	1					
	2					
	3					

12. ผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

12.1 จากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ท่านคิดว่าผลของการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีอะไรบ้าง และจะในลักษณะเช่นใด

การสัมภาษณ์
ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามทางซ้ายมือ เพื่อดูว่าจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน / หน่วยงาน ท่านได้พบผลของการประกันคุณภาพการศึกษา อะไรบ้าง และมีลักษณะเป็นเช่นใด

การจัดบันทึก
ทำการจัดบันทึกลงในพื้นที่ว่างในตารางด้านล่างนี้ และเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ในคอลัมน์ เป็นแผน หรือความคาดหวัง

สิ่งที่ถูกกระทบ	ลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้น	เป็นแผน หรือ ความคาดหวัง		เป็นไปตามแผน/ความคาดหวัง อย่างไร
		แผน	ความคาดหวัง	
1 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิด (Expected Impact)				
2				
3				

12. ผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

12.1 จากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ท่านคิดว่าผลของการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีอะไรบ้าง และจะในลักษณะเช่นใด

การสัมภาษณ์
ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามทางซ้ายมือ เพื่อดูว่าจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน / หน่วยงาน ท่านได้พบผลของการประกันคุณภาพการศึกษา อะไรบ้าง และมีลักษณะเป็นเช่นใด

การจัดบันทึก
ทำการจัดบันทึกลงในพื้นที่ว่างในตารางด้านล่างนี้ และเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ในคอลัมน์ เป็นแผน หรือความคาดหวัง

สิ่งที่ถูกกระทบ	ลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้น	เป็นแผน หรือ ความคาดหวัง		เป็นไปตามแผน/ความคาดหวัง อย่างไร
		แผน	ความคาดหวัง	
1 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิด (Expected Impact)				
2				
3				

12.2 จากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ท่านได้พบผลของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ท่านไม่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือไม่ ถ้ามีสิ่งนั้นคืออะไร และมีลักษณะเป็นเช่นใด

การสัมภาษณ์
ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามทางซ้ายมือ เพื่อดูว่าจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน / หน่วยงาน ท่านได้พบผลของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นอะไรบ้าง และมีลักษณะเป็นเช่นใด

การจัดบันทึก
ทำการจัดบันทึกลงในพื้นที่ว่างในตารางด้านล่างนี้

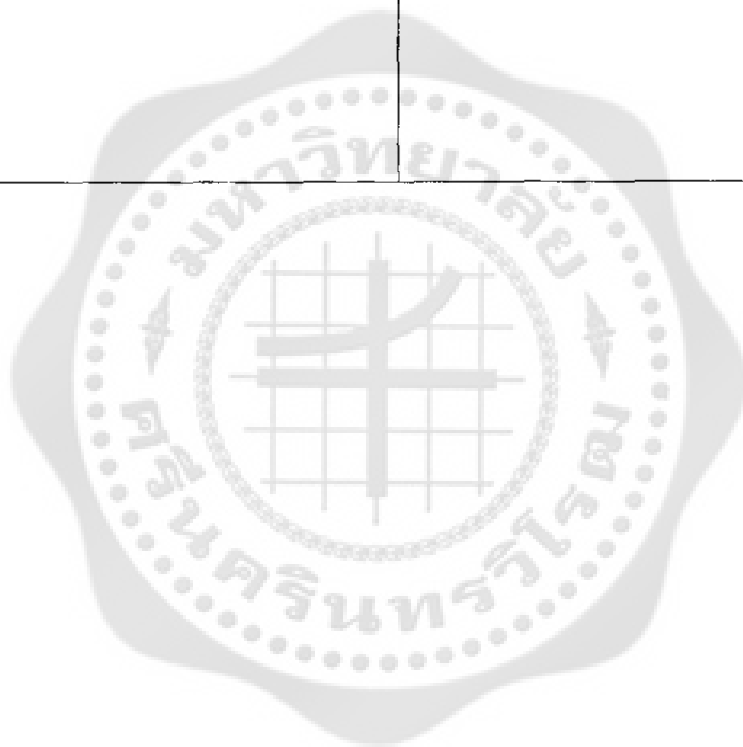
สิ่งที่ถูกกระทบ	ลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้น
ผลกระทบที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Unexpected Impact)	
1	
2	
3	

	สถาบัน / หน่วยงานที่เพิ่งดำเนินการ (passive)	สถาบัน / หน่วยงานที่ดำเนินการแล้ว (active)
1. การถูกนำไปเป็นแบบอย่าง 1 1) การมีคนนำไปใช้	1 1) สถาบัน / หน่วยงานของท่านได้นำระบบประกันคุณภาพของที่ได้มาใช้ หรือไม่ อย่างไร 	1 1) ระบบประกันคุณภาพที่สถาบัน / หน่วยงานของท่านใช้ ได้มีสถาบัน / หน่วยงานได้นำไปใช้ หรือไม่ อย่างไร
1 2) การมีคนมาดูงาน	1 2) สถาบัน / หน่วยงานของท่าน ได้ไปดูงานการประกันคุณภาพจากที่ได้ หรือไม่ อย่างไร 	1 2) เคยมีผู้มาดูงานประกันคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่าน หรือไม่ อย่างไร
1 3) การไปอบรมให้หน่วยงานอื่น	1 3) สถาบัน / หน่วยงานของท่านได้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานอื่น หรือไม่ อย่างไร 	1 3) หน่วยงานของท่านมีการส่งผู้เชี่ยวชาญ หรือมีการขอผู้เชี่ยวชาญให้ไปอบรมกับหน่วยงานอื่น หรือไม่ อย่างไร

แบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ข้อ 14 (ต่อ)

	สถาบัน / หน่วยงานที่เพิ่งดำเนินการ (passive)	สถาบัน / หน่วยงานที่ดำเนินการแล้ว (active)
2. การมีชื่อเสียง 2.1) สถาบัน / หน่วยงาน	2.1) ท่านคิดว่าหน่วยงาน / สถาบัน ไດที่มีชื่อเสียง หรือควรไปดูงานในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา	2.1) ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่าน เป็นที่รู้จักหรือมีชื่อเสียงในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา หรือไม่ อย่างไร
2.2) คู่มือ	2.2) ท่านคิดว่าคู่มือในการประกันคุณภาพฯ ของสถาบัน / หน่วยงานใด ที่น่าจะมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	2.2) คู่มือการประกันคุณภาพในสถาบัน / หน่วยงานของท่าน ถูกนำไปอ้างอิง มากน้อยเพียงใด

13. ประสิทธิภาพ 13.1 โดยภาพรวมแล้ว การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาในหน่วยงานของท่าน ถือว่าคุ้มค่า มากน้อยเพียงใด	การสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามทางซ้ายมือ การจัดบันทึก จัดรายละเอียดของคำตอบที่ได้รับมา
---	--

14 ความพึงพอใจ (ทำการสอบถามด้วยข้อคำถามในตารางข้อ 14 โดยดูประกอบกับส่วนหัวมือนี)	การสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามในตารางข้อ 14 (หน้าถัดไป) โดยพิจารณาด้วยว่า หน่วยงานที่ท่านไปทำการสัมภาษณ์นั้น มีการดำเนินการไปถึงขั้นตอนใดแล้ว เพื่อที่จะได้ทำการสัมภาษณ์ได้อย่างไม่เป็นปัญหา เช่น หากไปทำการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เพิ่งเริ่มดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาว่า เคยมีผู้มาดูงานประกันคุณภาพ การศึกษาในหน่วยงานของท่านหรือไม่ ก็จะเป็นการไม่เหมาะสมกับบริบทของผู้ตอบได้ เป็นต้น ดังนั้น การสอบถามโดยดูหัวตารางจึงเป็นการอำนวยความสะดวก ท่านได้ การจดบันทึก จดรายละเอียดของคำตอบที่ได้รับมาในช่องว่างของข้อคำถามนั้น ๆ
--	--

15. ปัญหา / อุปสรรค

15.1 สรุปโดยรวม ท่านคิดว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบัน/หน่วยงานของท่าน มีปัญหา/อุปสรรคใดบ้าง

15.2 สรุปโดยรวม ท่านคิดว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย มีปัญหา/อุปสรรคใดบ้าง

16. ข้อเสนอแนะ

16.1 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบัน/หน่วยงานของท่าน อย่างไรบ้าง

16.2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของทบวงมหาวิทยาลัย อย่างไรบ้าง

16.3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทย อย่างไรบ้าง

แบบสำรวจ การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
ในโครงการวิจัย
เรื่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

แบบสำรวจฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อทำการสำรวจการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยต้องการทราบถึงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา รวมไปถึงปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์จากหน่วยงานของท่าน โดยข้อมูลดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพในสถาบัน / หน่วยงานของท่าน หากแต่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

แบบสำรวจฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน
- ตอนที่ 2 แผน
- ตอนที่ 3 การดำเนินงาน
- ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน
- ตอนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการใช้ทรัพยากร
- ตอนที่ 6 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะโดยภาพรวม

ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาในการกรอกข้อมูลแบบสำรวจฉบับนี้

ศูนย์วิจัยและบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หากมีข้อสงสัย ติดต่อ คุณจันทร์เพ็ญ

โทรศัพท์ 02-2592525 โทรสาร 02-2580310

E-mail rsc@psm.swu.ac.th

(เมื่อท่านกรอกข้อมูลเสร็จแล้ว กรุณาใส่ซองที่แนบมาพร้อมกันนี้)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน

คำชี้แจง กรุณากรอกข้อมูลของหน่วยงานท่าน ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร

ตารางที่ 1 จำนวนอาจารย์ จำแนกวุฒิการศึกษา และ ตำแหน่งทางวิชาการ

ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
อาจารย์			
ผู้ช่วยศาสตราจารย์			
รองศาสตราจารย์			
ศาสตราจารย์			

ตารางที่ 2 จำนวนนิสิต/นักศึกษา จำแนกเพศ และชั้นปี

เพศ ชั้นปีที่	ชาย	หญิง
1		
2		
3		
4		
สูงกว่าชั้นปีที่ 4		

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

- 1 หน่วยงานของท่าน เริ่มดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ เดือน พ.ศ.
- 2 งบประมาณโดยประมาณ บาท/ปี
- 3 ค่าใช้จ่ายโดยประมาณ บาท/ปี
- 4 ในปัจจุบัน มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน คน

ตอนที่ 2 แผน

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างของแต่ละแผนว่า หน่วยงานของท่าน ได้มีการจัดทำแผนต่าง ๆ หรือไม่ (ในคอลัมน์ การมีแผน)

โดยหากมีแผนแล้ว ได้มีการดำเนินการเป็นไปตามแผนหรือไม่ อย่างไร (ในคอลัมน์ ถ้ามีแผน เป็นไปตามแผนอย่างไร)

แผน	การมีแผน		ถ้ามีแผน เป็นไปตามแผนอย่างไร		
	มี	ไม่มี	ช้ากว่า	ตามแผน	เร็วกว่า
1 แผนประกันคุณภาพการศึกษา					
2 แผนประชาสัมพันธ์					
3 แผนแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษา					
4 แผนจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ					
5 แผนการกำหนดผู้รับผิดชอบ					
6 แผนพัฒนาระบบและกลไก					
7 แผนการกำหนดองค์ประกอบคุณภาพและดัชนีชี้วัด					
8 แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูล					
9 แผนการศึกษาตนเอง					
10 แผนการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง					
11 แผนการตรวจสอบคุณภาพภายใน					
12 แผนการประเมินคุณภาพภายใน					
13 แผนการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา					
14 แผนเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก					
15 แผนงบประมาณ					
16 แผนพัฒนาบุคลากร					
17 แผนอื่น ๆ ระบุ					

ตอนที่ 3 การดำเนินงาน

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนว่า หน่วยงานของท่าน ได้ดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างไร

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน		
	ยังไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการแล้วบางส่วน	ดำเนินการแล้ว
1 การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา			
2 การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา			
3 การกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา			
4 การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา			
5 การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ			
6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ			
7 การพัฒนาระบบและกลไก			
8 การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด			
9 การพัฒนาระบบฐานข้อมูล			
10 การศึกษาตนเอง			
11 การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง	คาดว่าจะพร้อมเมื่อใด		
12 การตรวจสอบคุณภาพภายใน	คาดว่าจะพร้อมเมื่อใด		
13 การประเมินคุณภาพภายใน	คาดว่าจะพร้อมเมื่อใด		
14 การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา	คาดว่าจะพร้อมเมื่อใด		
15 การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก	คาดว่าจะพร้อมเมื่อใด		
16 อื่น ๆ ระบุ			

ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน

คำชี้แจง กรุณากรอกข้อความลงในพื้นที่ว่างด้านล่างนี้

1 ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน หน่วยงานของท่านได้พบปัญหา / อุปสรรคใดบ้าง โดยหน่วยงานของท่านมีข้อเสนอแนะต่อปัญหา/อุปสรรคดังกล่าว อย่างไร

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน	
	ปัญหา / อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา		
2. การกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา		
3. การกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา		
4. การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา		
5. การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ		

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน	
	ปัญหา / อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ		
7 การพัฒนาระบบและกลไก		
8 การกำหนดองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด		
9 การพัฒนาระบบฐานข้อมูล		
10 การศึกษาตนเอง		
11 การจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง		

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การดำเนินงาน	
	ปัญหา / อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
12 การตรวจสอบคุณภาพภายใน		
13 การประเมินคุณภาพภายใน		
14 การประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา		
15 การเตรียมพร้อมรับการประเมินจากภายนอก		
16 อื่น ๆ ระบุ		

ตอนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการใช้ทรัพยากร

คำชี้แจง กรุณากรอกข้อความลงในพื้นที่ว่างด้านล่างนี้

1 หน่วยงานของท่านมีปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

ทรัพยากร	ปัญหา / อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1 บุคลากร		
2 เวลา		
3 เงิน		
4 วัสดุ อุปกรณ์		
5 อื่น ๆ		

2 โดยภาพรวมแล้ว การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่าน ถือว่าคุ้มค่า มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 6 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยภาพรวม

คำชี้แจง กรอกข้อความลงในช่องว่างด้านล่างนี้

	ปัญหา / อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ระดับ คณะ/สำนัก/สถาบัน	1 1 สรุปโดยรวม ท่านคิดว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในหน่วยงานของท่าน มีปัญหา / อุปสรรคใดบ้าง	1 2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ หน่วยงานท่าน อย่างไร
ระดับประเทศ	2 1 สรุปโดยรวม ท่านคิดว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทย มีปัญหา / อุปสรรคใดบ้าง	2 2 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ ประเทศไทย อย่างไร

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับ อาจารย์

ในโครงการวิจัย

เรื่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากอาจารย์เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากในสถาบันการศึกษา อันจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งจะใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยต่อไป

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษภายในสถาบันอุดมศึกษาของท่าน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับลักษณะหรือความคิดเห็นของท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์

1 เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2 ปัจจุบันท่านมีอายุ ...

ปี

3 ระดับการศึกษาสูงสุด

☐

ปริญญาตรี

☐

ประกาศนียบัตร

☐

ปริญญาโท

☐

ปริญญาเอก

☐

สูงกว่าปริญญาเอก

4 ตำแหน่งทางวิชาการ

☐

อาจารย์

☐

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

☐

รองศาสตราจารย์

☐

ศาสตราจารย์

5 สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะ

สถาบัน / มหาวิทยาลัย

6 ประสิทธิภาพการสอนในสถาบันการศึกษา ปี

ตอนที่ 2 ประสพการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

1. ท่านเคยมีประสพการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หรือไม่

☐

เคย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐

เคยเรียนมาในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา

☐

เคยเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนา จากทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน . . . ครั้ง

☐

เคยเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนา จากหน่วยงานในสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่าน จำนวน . . . ครั้ง

☐

ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

☐

เป็นกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

☐

เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

☐

เป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา

☐

อื่นๆ ระบุ

☐

ไม่เคย

2 ท่านคิดว่าสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านมีความจำเป็นที่จะต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษา หรือไม่ เพราะเหตุใด

☐

จำเป็น เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

☐

ไม่จำเป็น เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

3 ท่านคิดว่าการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านเกิดขึ้นจากสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐

นโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย

☐

นโยบายของผู้บริหารสถาบัน / มหาวิทยาลัย

☐

ประกาศของสถาบัน / มหาวิทยาลัยร่วมกันกำหนด

☐

อื่นๆ ระบุ

4 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านต้องมีความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษา

จากภายนอกในปี พ.ศ.

โดยมี เป็นองค์กรที่กำกับดูแลการประเมิน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความคิดเห็น
ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

4	หมายความว่า	ท่านมีความเห็นด้วยกับข้อความนั้น	มาก
3	หมายความว่า	ท่านมีความเห็นด้วยกับข้อความนั้น	ค่อนข้างมาก
2	หมายความว่า	ท่านมีความเห็นด้วยกับข้อความนั้น	ค่อนข้างน้อย
1	หมายความว่า	ท่านมีความเห็นด้วยกับข้อความนั้น	น้อย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1 การประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้เกิดความสับสนเปลี่ยนแปลงทรัพยากรเกินความจำเป็นเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับ				
2 การประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานของข้าพเจ้ายุ่งยากมากขึ้น				
3 ข้าพเจ้ามีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในสาขา/ภาควิชา				
4 บุคลากรภายในสาขาวิชา / ภาควิชา สนใจต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา				
5 การประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้าทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น				
6 แม้ภาวะเศรษฐกิจจะชะลอตัว การประกันคุณภาพการศึกษา สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
7 บุคลากรภายในสาขาวิชา / ภาควิชา ได้ร่วมกันจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (SSR / SAR)				
8 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้าสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่บุคลากรเป็นอย่างดี				
9 นโยบายและมาตรการในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน / มหาวิทยาลัยข้าพเจ้ามีความชัดเจน				
10 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้าให้อิสระในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาแก่หน่วยงานย่อยได้อย่างเหมาะสม				
11 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้ากำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน				
12 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้ากำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเหมาะสม				
13 สถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้ากำหนดระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างเหมาะสม				
14 รายงานการศึกษาตนเอง (SSR / SAR) ที่สาขาวิชา/ภาควิชาของข้าพเจ้าจัดทำ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหน่วยงานของข้าพเจ้าได้				
15 ดัชนีบ่งชี้คุณภาพในสถาบัน / มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้าไม่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาได้				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1 หากท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันการศึกษาของท่าน ท่านจะกำหนดให้เป็นเช่นไร

2 ข้อเสนอนะอื่นๆ

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับ นิสิต/นักศึกษา

ในโครงการวิจัย

เรื่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของนิสิต / นักศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อผลของการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับลักษณะหรือความคิดเห็นของท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง ที่เว้นไว้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของนิสิต / นักศึกษา

- 1 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
- 2 อายุ . ปี
- 3 กำลังศึกษาระดับ ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
- 4 กำลังศึกษาชั้นปีที่ . คณะ สาขา
- สถาบัน / มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1. ท่านทราบหรือไม่ว่า มีการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้กับสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านอยู่ในขณะนี้

- ☐ ทราบ จาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ สื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ
- ☐ การประชาสัมพันธ์ของสถาบัน / มหาวิทยาลัย
- ☐ การอบรม/ประชุม/สัมมนา
- ☐ อื่นๆ ระบุ
- ☐ ไม่ทราบ

2. ท่านคิดว่าสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านมีความจำเป็นที่ต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษาหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ☐ จำเป็น เพราะ
-
- ☐ ไม่จำเป็น เพราะ
-

3. ท่านคิดว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีประโยชน์ต่อสถาบัน / มหาวิทยาลัยของท่านอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมและวงการศึกษ
- ☐ ทำให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถาบัน / มหาวิทยาลัย และสังคม
- ☐ ทำให้คณาจารย์ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพของตน
- ☐ ทำให้มีความพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ และประเมินจากภายนอก
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อผลของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

4	หมายความว่า	ท่านมีความพึงพอใจ	มาก
3	หมายความว่า	ท่านมีความพึงพอใจ	ค่อนข้างมาก
2	หมายความว่า	ท่านมีความพึงพอใจ	ค่อนข้างน้อย
1	หมายความว่า	ท่านมีความพึงพอใจ	น้อย

ข้อคำถาม	ความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
1 ภาควิชาได้ชี้แจงคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้ข้าพเจ้าทราบอย่างชัดเจน				
2 หลักสูตรที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษา มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม				
3 หลักสูตรที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษา ได้รับการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการทางด้านวิชาการ และวิชาชีพ				
4 สถาบันของข้าพเจ้า ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี				
5 สถาบันของข้าพเจ้า ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม				
6 สถาบันของข้าพเจ้าจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ				
7 สถาบันของข้าพเจ้าจัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน				
8 สถาบันของข้าพเจ้าจัดให้มีปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ อาคารสถานที่ บรรยากาศ ได้อย่างเหมาะสม				
9 สถาบันของข้าพเจ้า ได้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิต / นักศึกษา ให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม				
10 สถาบันของข้าพเจ้ามีการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่สามารถให้คำแนะนำแก่นิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี				
11 สถาบันของข้าพเจ้าจัดให้มีหน่วยงานที่ให้บริการนิสิต / นักศึกษา เช่น งานลงทะเบียน งานคลังงานทะเบียนประวัติ ที่น่าพึงพอใจ				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้